

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1952:9
JUSTITIEDEPARTEMENTET

Folkomröstningsinstitutet i Förenta staterna

*En undersökning gällande
huvudsakligen tiden efter år 1921 av
Eric G. Öhlin*

Bilaga 2 till 1950 års folkomröstnings-
och valsätsutrednings betänkande II

STOCKHOLM
1952

Statens offentliga utredningar 1952

Kronologisk förteckning

1. 1949 års uppbördssakkunniga. 2. Betänkande med förslag till vissa ändringar i uppbördsförfarandet. Hæggeström. 457 s. Fi.
2. Förslag till lag om bankrörelse m. m. Gummesson. 212 s. Fi.
3. Löneplan eller kollektivavtal. Kihlström. 99 s. C.
4. Nordisk passfrihet. Del 1. Passfriheten för nordbor. Beckman. 38 s. U.
5. Det yngsta fängvårdsklientelet. Av T. Eriksson. Kihlström. 19 s. Ju.
6. Betänkande med förslag till allmänt resereglemente m. m. Hæggeström. 173 s. C.
7. Allmän folkomröstning. 1950 års folkomröstning och valsätsutrednings betänkande 2. Kihlström. 96 Ju.
8. Folkomröstningsinstitutet i Schweiz. Av E. Håsta. Bilaga 1 till 1950 års folkomröstnings- och valsätsutrednings betänkande. 2. Kihlström. 216 s. Ju.
9. Folkomröstningsinstitutet i Förenta staterna. Av G. Öhlin. Bilaga 2 till 1950 års folkomröstnings- och valsätsutrednings betänkande. 2. Kihlström. 152 Ju.

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex.. E. = ecklesiastikdepartementet, Jo. = jordbruksdepartementet.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1952:9
JUSTITIEDEPARTEMENTET

Folkomröstningsinstitutet i Förenta staterna

*En undersökning gällande
huvudsakligen tiden efter år 1921 av
Eric G. Öhlin*

Bilaga 2 till 1950 års folkomröstnings-
och valsättsutrednings betänkande II

Stockholm 1952
Emil Kihlströms Tryckeri AB
510769

Folkungömsningsakt
i förslags-utskottet

Utskottets förslag
om utskottets förslag

Utskottets förslag
om utskottets förslag

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Förord	5
Inledning	7
Avd. I. Det statliga folkomröstningsinstitutets utveckling och verknings sätt efter år 1921	9
Kap. 1. Redogörelse för gällande bestämmelser angående statlig folkomröstning	9
Obligatoriska referenda	9
Författningsreferendum — Lagreferendum	
Av legislaturerna frivilligt anordnade referenda	11
Fakultativa folkomröstningar	11
A. Fakultativt referendum	12
Emergency clause — Legislaturernas användning av emergencyklausulen	
B. Initiativ	20
Petitionererna	23
Omröstningarna	26
Tidpunkten — Sättet för frågornas avgörande — Tekniska bestämmelser angående omröstningarna — Officiell upplysning	
Kap. 2. Översikt av folkomröstningsinstitutets användning	28
Kap. 3. Vilka grupper utnyttja initiativ och fakultativa referenda?	45
Insamlingsförfarandet	51
Icke fullföljda initiativ- och referendumpetitioner	53
Kap. 4. Kampanjmetoder och kampanjkostnader	54
Kampanjkostnader	56
Kap. 5. Den offentliga debatten före folkomröstningar	58
Kap. 6. Den direkta lagstiftningens resultat	60
Initiativ	60
Arizona — California — Colorado — Idaho — Massachusetts — Michigan — Missouri — Nebraska — Nevada — North Dakota — Ohio — Oklahoma — Oregon — South Dakota — Washington — Slutsatser	
Fakultativa referenda	72
California — North Dakota — Oregon — South Dakota — Washington — Övriga stater — Slutsatser	
Obligatoriska referenda	77
Kap. 7. Deltagandet i omröstningarna	78
Kap. 8. Förslag till reformer av folkomröstningsinstitutet	81
Sammanfattning	82
Avd. II. Det lokala folkomröstningsinstitutet	83
Inledning	83
Kap. 1. Folkomröstning rörande lokal lagstiftning	84
Local option	86
Kap. 2. Kommunal folkomröstning	87
1. Den kommunala självstyrelsens utveckling	87
2. Det fakultativa folkomröstningsinstitutets införande i kommunerna	89
3. De kommunala folkomröstningsformernas nuvarande utbredning och gestaltning. En redogörelse för gällande bestämmelser	90

A. Folkomröstningsinstitutet i städerna	90
Obligatoriskt referendum	91
Initiativ och fakultativt referendum: Utbredning	91
Vilka slag av beslut omfattas av reglerna om initiativ och fakultativt referendum?	92
Charterinitiativ — Initiativ rörande andra beslut än charterändringar. Fakultativt referendum — Emergency clause — Initiativ vid stadsbildning m. m. — Ändring av initierade ordinances	
Petitionerna	99
Omröstningarna	102
B. Folkomröstningsinstitutet i grevskapen	103
Sammanslagning av grevskap med stad	105
C. Folkomröstningsinstitutet i andra kommuner än städer och grevskap	105
4. Det kommunala folkomröstningsinstitutets tillämpning och verkningssätt	106
Sammanfattning	112
Bilagor	115
Bilaga 1. De amerikanska staternas folkmängd 1920, 1940 och 1950	117
Bilaga 2. Förteckning över folkomröstningar i vissa amerikanska delstater	118
Fakultativa folkomröstningar i Arizona 1922—1948	118
Fakultativa folkomröstningar i California 1922—1949	121
Fakultativa folkomröstningar i Colorado 1922—1948	126
Fakultativa folkomröstningar i Massachusetts 1922—1946	128
Fakultativa folkomröstningar i Michigan 1921—1946	129
Fakultativa folkomröstningar i Missouri 1922—1948	130
Fakultativa folkomröstningar i Nebraska 1922—1948	132
Fakultativa folkomröstningar i Nevada 1922—1946	133
Fakultativa folkomröstningar i North Dakota 1922—1948	134
Fakultativa folkomröstningar i Ohio 1922—1946	138
Fakultativa folkomröstningar i Oklahoma 1922—1949	139
Folkomröstningar i Oregon 1922—1948	141
Fakultativa folkomröstningar i South Dakota 1922—1948	152
Fakultativa folkomröstningar i Washington 1922—1948	153
Källor och litteratur	155

FÖRORD

Den undersökning, vars resultat härmed framläggas har utförts på uppdrag av 1950 års folkomröstnings- och valsätsutredning.

Folkomröstningsinstitutet i Förenta staterna har tidigare behandlats i en svensk avhandling, utarbetad av sedermera professorn Herbert Tingsten för den år 1920 tillsatta folkomröstningskommitténs räkning (S.O.U. 1923: 8). Sedan nämnda arbete utkom, ha snart trettio år förflutit, och en kompletterande undersökning har därför synts önskvärd i samband med den nu igångsatta utredningen om införande av beslutande folkomröstning i vårt land. Det fakultativa folkomröstningsinstitutet hade, när Tingstens arbete skrevs, tillämpats relativt kort tid i Förenta staterna, i vissa delstater blott några få år. Då de nya omröstningsformerna nu använts under en lång följd av år med politiska och sociala motsättningar av skiftande art, ha rikare möjligheter skapats till en bedömning av deras verkningssätt och betydelse i statslivet. Härtill kommer att Tingstens undersökning begränsade sig till det statliga folkomröstningsinstitutet; nu föreliggande utredning berör jämväl kommunal folkomröstning.

Materialet till undersökningen insamlades under en resa till Förenta staterna, som jag på kommitténs upp-

drag företog under månaderna juli—september 1950. Folkomröstningsinstitutets verkningssätt i några av unionens stater har av amerikanska statsvetenskapsmän behandlats i ett antal uppsatser och ett par monografier; dylika framställningar saknas emellertid helt för flertalet delstater, och någon allsidig komparativ översikt finnes icke. Litteratur angående de kommunala folkomröstningsformernas utbredning saknas nästan fullständigt. De här framlagda resultaten baseras därför till väsentlig del på genomgång av primärmaterial, huvudsakligen officiella källor; de sålunda insamlade uppgifterna ha på vissa punkter kompletterats genom intervjuer med politiker och andra personer med praktisk erfarenhet av folkomröstningsinstitutets tillämpning.

Arbetets fullföljande har avsevärt underlättats genom den värdefulla hjälp, som lämnats av amerikanska myndigheter och institutioner. Särskilt bör i detta sammanhang nämnas Förste ambassadsekreteraren vid Förenta staternas ambassad i Stockholm, professor Eric C. Bellquist. Det utomordentliga tillmötesgående, som visades mig av tjänstemännen i Library of Congress, var särskilt betydelsefullt med hänsyn till den begränsade tid, som stod till mitt förfogande.

Eric G. Öhlin

INLEDNING

I det amerikanska statslivet har folkomröstningen sedan gammalt använts. Bestämmelser om obligatoriskt författningsreferendum tillkommo i vissa stater redan under den första självständighetstiden; under de följande decennierna utbreddes detta institut efter hand inom unionen, tills det slutligen i någon form fanns företrätt i samtliga stater. Det obligatoriska referendurn utsträcktes på sina håll till vissa andra beslut än författningsändringar; redan tidigt förekom det även, att legislaturerna frivilligt hänsköto frågor till folkets avgörande. Vissa lokala folkomröstningsformer vunno också insteg under 1800-talet.

Ett nytt skede börjar med 1800-talets sista decennium. De amerikanska legislaturernas allmänt låga standard och den inom dessa förekommande korruptionen jämte partiväsandets ensidighet gävo då upphov till en rörelse, som krävde införande av fakultativ folkomröstning efter schweiziskt mönster. Under de två följande decennierna infördes detta institut i ett tjugotal stater; samtidigt härmed försiggick en betydande utvidgning av kommunernas, i första hand städernas, folkomröstningsinstitut, en utvidgning, som inbegrep såväl obligatoriska som fakultativa former. Denna utveckling var avslutad omkring år 1920, då det amerikanska folkomröstningsinstitutet i huvudsak nått den utbredning, som det alltjämt har. Direkt medverkan från folkets sida i den federala lagstiftningen har aldrig införts, ehuru frågan tid efter annan diskuterats.¹

Föreliggande utredning avser att ge en framställning av folkomröstningsinstitutets nuvarande ställning i amerikanskt statsliv. Arbetet består av två huvuddelar, av vilka den första behandlar statlig folkomröstning. Med denna term avses här omröstningar, i vilka alla röstberättigade personer inom en stat ha rätt att delta. För denna omröstningsforms utbredning och rättsliga reglering ges i det första kapitlet en redogörelse, som har gjorts tämligen kortfattad, då bestämmelserna på detta område endast i jämförelsevis ringa omfattning ändrats under de senaste årtiondena. De följande kapitlen ägnas en undersökning av det statliga folkomröstningsinstitutets användning och verkningssätt samt av dess betydelse för den politiska och samhällseliga utvecklingen. Det obligatoriska referendurn behandlas därvid endast kortfattat. De fakultativa omröstningsformerna, vilka ur politisk synpunkt tilldra sig det största intresset, göras till föremål för en mera utförlig komparativ översikt med tyngdpunkten förlagd till några särskilt betydelsefulla stater.

Utredningens andra del behandlar omröstningar, som gälla lokala frågor och i vilka endast de ha rätt att delta, vilka äro bosatta inom det av de framlagda förslagen berörda området. Två slag av dylik lokal folkomröstning fin-

¹ Se härom Tingsten, Herbert, »Folkomröstningsinstitutet i Nordamerikas förenta stater», sid. 111—130 samt Goldman, Ralph M., »The advisory referendum in America» (Public Opinion Quarterly, 1950, sid. 311).

nas. Genom det ena inskränkes de kommunala församlingarnas kompetens, genom det andra delstatslegislaturernas rätt att stifta lagar med lokalt begränsad giltighet; det förstnämnda slaget är numera av ojämförligt större betydelse. Då de lokala omröstningsformerna icke tidigare varit föremål för någon grundlig undersökning, ges en

relativt utförlig redogörelse för deras uppkomst, utveckling samt nuvarande utbredning och gestaltning. Den härför följande, helt korta översikten av deras tillämpning och verkningssätt begränsar sig till de större städerna, då statistik rörande omröstningarna föreligger blott för dessa.

DET STATLIGA FOLKOMRÖSTNINGSG-
INSTITUTETS UTVECKLING OCH VERK-
NINGSSÄTT EFTER ÅR 1921

Kap. 1. Redogörelse för gällande bestämmelser angående statlig
folkomröstning

Folkomröstningsinstitutet är i För-
enta staterna nästan alltid decisivt,
d. v. s. slutgiltigt avgörande. Bestämmel-
ser om konsultativt referendum finnas
blott i ett par stater, däremot ha om-
röstningar av detta slag tidvis utan
stöd av lag anordnats i större utsträck-
ning, framför allt under äldre skeden.¹
Någon orsak att närmare ingå på dessa
finnes icke. De tre huvudgrupperna av
statliga folkomröstningar äro 1) obliga-
toriska referenda, 2) omröstningar be-
slutade av legislaturerna och 3) fakul-
tativa d. v. s. på begäran av en grupp
röstberättigade anordnade folkomröst-
ningar.

Obligatoriska referenda

*Författningsreferendum.*² Två skilda
system för författningsrevision finnas.
Det ena, som användes då genomgri-
pande förändringar avses innebär, att

¹ Se härom Bruswitz, Axel, »Det kon-
sultativa referendum», sid. 10—20; Gold-
man, sid. 303 ff.

² Här anges i ett sammanhang, var i
staternas konstitutioner bestämmelserna
om författningsreferendum återfinnas:
Alabama, förf. 1901, art. XVIII, sec. 284,
285, 287; Arizona, förf. 1911, art. XXI;
Arkansas, förf. 1874, art. XIX, sec. 22;
California, förf. 1879, art. XVIII; Colora-

do, förf. 1876, art. XIX; Connecticut, förf.
1818, art. XI; Delaware, förf. 1897, art.
XVI, sec. 1; Florida, förf. 1885, art. XVII;
Georgia, förf. 1877, art. XIII, sec. 1; Idaho,
förf. 1889, art. XX, Illinois, förf. 1870, art.
XIV, sec. 2; Indiana, förf. 1851, art. XVI;
Iowa, förf. 1857, art. X; Kansas, förf. 1859,
art. XIV; Kentucky, förf. 1890, sec. 256—
263; Louisiana, förf. 1921, art. XXI, sec.
1, 2; Maine, förf. 1819, art. X; Maryland,
förf. 1867, art. XIV; Massachusetts, förf.
1780, art. 87, amendment X; Michigan, förf.
1908, art. XVII; Minnesota, förf. 1857, art.
XIV; Mississippi, förf. 1890, art. XV;
Missouri, förf. 1945, art. III; Montana,
förf. XIX, sec. 8—9; Nebraska, förf. 1920,
art. XVI, sec. 1; Nevada, förf. 1864, art.
XVI; New Hampshire, förf. 1792, art. II,
sec. 98—99; New Jersey, förf. 1844, art.
IX; New Mexico, förf. 1911, art. XIX; New
York, förf. 1894, art. XIV; North Caro-
lina, förf. 1876, art. XIII, sec. 2; North
Dakota, förf. 1889, art. XV; Ohio, förf.
1912, art. XVI; Oklahoma, förf. 1907, art.
XXIV; Oregon, förf. 1857, art. XVII; Pennsyl-
vania, förf. 1874, art. XVIII; Rhode Island,
förf. 1842, art. XIII; South Carolina, förf.
1895, art. XVI; South Dakota, förf. 1889,
art. XXIII; Tennessee, förf. 1870, art. XI,
sec. 3; Texas, förf. 1876, art. XVII; Utah,
förf. 1895, art. XXIII; Vermont, förf. 1793,
amendment XXV; Virginia, förf. 1902, art.
XV; Washington, förf. 1889, art. XXIII;
West Virginia, förf. 1872, art. XIV; Wis-
consin, förf. 1848, art. XII; Wyoming, förf.
1889, art. XX. Artalet ange den tidpunkt,
då konstitutionerna antogs.

vid partiella revisioner, överlåter upp-
giften att föreslå ändringar och till-
lägg till författningen åt legislaturen.
Folklig medverkan i någon form stad-
gas nästan överallt för båda slagen av
författningsrevision.

Trettiosex stater ha bestämmelser
om författningskonvent¹. Beslut om
sammankallande och val av dylikt mås-
te utom i Georgia och Maine föregås
av folkomröstning. I åtta staters kon-
stitutioner stadgas, att dylika konvent-
referenda skola hållas med bestämda
mellanrum, i Maryland, Missouri, New
York och Oklahoma tjugo år, Michigan
sexton, Iowa och Ohio tio, New Hamp-
shire sju. Beslut att anordna en kon-
ventomröstning fattas i övriga stater
av legislaturen, varvid dock av fler-
talet författningar kräves kvalificerad
majoritet inom legislaturens båda hus.
Legislaturerna ha vanligtvis rätt att
även i stater med periodiska konvent-
referenda när som helst anordna så-
dana omröstningar. — Folket har en-
dast att svara på frågan om ett kon-
ventreferendum bör sammankallas eller
ej; ett positivt resultat innebär alltså
inte något uttalande om i vilken rikt-
ning den kommande revisionen bör gå.

I nitton stater måste även av konvent
utarbetade författningsförslag under-
ställas folket.² Referendum kan här
uppdelas i flera frågor, så att folket
får möjlighet att ta ställning till de
olika författningsartiklarna var för sig.
Konventförslaget brukar tillställas väl-
jarna någon tid före omröstningen, ofta
tillsammans med en upplysande kom-
mentar angående olikheterna mellan gäl-
lände och föreslagna bestämmelser. På
senare år har ny författning antagits
blott i en stat, Missouri, år 1945. En
energisk kampanj till förmån för kon-
ventförslaget bedrevs före omröstning-
en av en för ändamålet särskilt bildad

organisation, »The Missouri Committee
for the new Constitution».³

Bestämmelser om referendum vid
författningsrevision utförd av legisla-
turen finnas i alla stater utom två,
Delaware och New Hampshire. Då
emellertid dessa stater ha stadganden
om konventreferendum, saknas folkom-
röstningsinstitutet icke fullständigt i
någon amerikansk stat.

I trettioen stater kunna förslag till
författningsändringar framläggas för
folket efter beslut av en legislature, i
fjorton stater fordras beslut av två legis-
laturer.⁴ South Carolina slutligen har
en särpräglad procedur, där äger näm-
ligen folkomröstningen rum efter ett
legislaturbeslut, men om den utfallit
positivt måste förslaget tas upp av föl-
jande legislature, som har att fatta det
slutliga avgörandet. Som Tingsten
framhåller är alltså folkomröstningsin-
stitutet i denna stat av semikonsultativ
karaktär.⁵ Beslut om författningsänd-
ringar kräva i ett stort antal stater

¹ De stater, där dylika bestämmelser
saknas och författningsrevision således ut-
föres uteslutande av legislaturen äro
Arkansas, Connecticut, Indiana, Massachu-
setts, Mississippi, New Jersey, North Da-
kota, Pennsylvania, Vermont, Louisiana,
Rhode Island och Texas.

² Dessa stater äro: Arizona, California,
Colorado, Idaho, Illinois, Maryland, Michi-
gan, Missouri, Montana, Nebraska, New
Hampshire, New Mexico, New York, Ohio,
Oklahoma, Utah, Washington, West Vir-
ginia och Wyoming. Även där så icke är
uttryckligen stadgat, ha konventförslagen
i allmänhet underställts folket.

³ En utmärkt skildring av detta kon-
vents tillkomst och arbete ges av Brad-
shaw, W. L. och Blake, Robert E., »The
Convention goes to work». (National Mu-
nicipal Review, vol. 37, 1948, sid. 145—
149.)

⁴ Dessa stater äro: Connecticut, Indiana,
Iowa, Massachusetts, Nevada, North Da-
kota, New Jersey, New York, Pennsylva-
nia, Rhode Island, Tennessee, Vermont,
Virginia och Wisconsin.

⁵ Tingsten, sid. 138.

kvalificerad majoritet i legislaturens båda hus; någon vetorätt för guvernören finnes icke i dessa frågor.

Legislaturernas rätt att föreslå författningsändringar äro i vissa stater starkt begränsade, antingen så att sådana förslag få framläggas endast med vissa mellanrum — fem år i Kentucky, New Jersey och Pennsylvania, sex år i Tennessee och tio år i Vermont — eller så att blott ett begränsat antal ändringar samtidigt få föreslås — i Illinois en författningsändring, i Kentucky två, i Kansas och Montana tre och i Colorado sex.¹ — I flertalet stater är uttryckligen stadgat, att då flera författningsändringar samtidigt framläggas, folket skall ha möjlighet att ta ställning till varje förslag för sig.²

I några stater såsom Massachusetts dra konstitutionerna blott upp de väsentliga riktlinjerna för statsstyrelsen, i andra däremot, exempelvis Louisiana, vars författning är ett dokument på ett par hundra sidor, innehålla de en mängd bestämmelser, som materiellt icke äro av konstitutionell karaktär. Detta innebär, att den reella betydelsen av det obligatoriska författningsreferendum starkt växlar.

Lagreferendum. Folkets godkännande fordras i åtskilliga stater för beslut, som även formellt ha lagkaraktär. Flertalet bestämmelser om obligatoriskt lagreferendum gälla finansiella frågor, framför allt upptagande av statslån.³ I några stater får förmögenhetsbeskattningen icke höjas över en viss gräns utan folkomröstning. Det obligatoriska lagreferendum kan betraktas såsom en ersättning för författningsreferendum. Detta förhållande belyses klart därav, att i åtskilliga stater legislaturens rätt att upptaga statslån begränsas av författningen.

Av legislaturen frivilligt anordnade referenda

Det förekom redan vid mitten av 1800-talet, att legislaturen frivilligt, utan konstitutionell sanktion, hänsköto frågor till folkets avgörande. Författningens enlighet av detta förfaringsätt ifrågasattes emellertid starkt, vissa domstolsutslag godkände det, men i andra förklarades, att legislaturen ej hade rätt att till folket delegera sin lagstiftningsmakt. I ett antal stater ha därför i författningarna införts bestämmelser, vilka bemyndiga de lagstiftande församlingarna att framlägga lagar till folkomröstning.⁴

Fakultativa folkomröstningar

Det fakultativa folkomröstningsinstitutet finnes i tjugoen stater.⁵ Bland dessa märkas de tre staterna vid Stilla

¹ I Arkansas kunde tidigare högst tre författningsändringar samtidigt framläggas. Denna begränsning bortogs emellertid år 1925. Se härom Thomas, David Y., »The Initiative and Referendum in Arkansas come of age». (American Political Science Review, vol. 27, 1933, sid. 66—75.) — I de nyare författningarna finnas inga begränsningar av detta slag.

² För definitionen av begreppet författningsändring hänvisas till Tingsten, sid. 139.

³ Bestämmelser angående referendum för upptagande av statslån finnas i sexton stater.

⁴ Dessa stater äro Arizona, Arkansas, Colorado, Maine, Michigan, Missouri, Montana, Oklahoma, Oregon och Washington. I Michigans författning, art. V, sec. 38, stadgas, att alla lagar utom anslagsbeslut av legislaturen få hänvisas till folket.

⁵ Dessa uppräknas här, varvid samtidigt anges, var i respektive staters författningar, som bestämmelserna om fakultativ folkomröstning återfinnas samt vilket år de infördes. Arizona, 1911, art. IV, sec. 1; Arkansas, 1910, art. V, sec. 1; California, 1911, art. IV, sec. 1; Colorado, 1910, art. V, sec. 1; Idaho, 1912, art. 3, sec. 1 (erforderlig tillämpningslagstiftning utfärdades först år 1933); Maine, 1908, art. IV, sec. 1, 3, 16—22; Maryland, 1915, art. XVI; Massachusetts, 1918, art. 48, sec. 1—7; Michigan, 1908, utvidgat 1913, art.

havskusten, California, Oregon och Washington. Det saknas helt i de gamla sydstaterna och i de nordöstra staterna med undantag av Maine, Massachusetts och Maryland. I tjugo av dessa stater infördes de nya folkomröstningsformerna mellan 1898 och 1918, i en stat, Idaho, inskrevs visserligen en bestämmelse om fakultativt referendum och initiativ i författningen år 1912, men detta stadgande förblev en död bokstav ända till år 1933, då den för dess ikraftträdande nödvändiga tillämpningslagstiftningen först detta år utfärdades.¹ Detta är alltså den enda landvinning, som det statliga folkomröstningsinstitutet har gjort sedan år 1920. Den uppvägs emellertid därav, att Mississippis högsta domstol år 1922 ogiltigförklarade de åtta år tidigare i denna stat införda bestämmelserna om fakultativt referendum och initiativ.²

A. Fakultativt referendum

Det fakultativa folkomröstningsinstitutet har ett positivt inslag, initiativet, och ett negativt, referendum. Eftersom folkomröstning överallt är obligatorisk för författningsändringar, riktar sig det sistnämnda utslutande mot andra lagstiftningsbeslut, huvudsakligen lagar. Om ett fastställt minimiantal medborgare inom viss tid efter antagandet av en lag till statssekreteraren inlämnar en petition med begäran att ifrågavarande lag skall underkastas folkomröstning, måste detta ske. I flertalet stater träda av legislaturen antagna lagar ej i kraft förrän denna referendumfrist utgått. Dess längd är vanligen nittio dagar räknat från legislatorsessionens avslutande, i två stater, Utah och Idaho sextio dagar.³ En referendumbegäran uppskjuter ikraftträdandet av en lag tills folkomröstning ägt rum.

I några stater, Nevada, New Mexico och Montana, träda lagarna i kraft omedelbart efter antagandet. Ett negativt resultat av en referendumomröstning innebär därför i dessa stater, att en redan ikraftträd lag upphäves.⁴ Vidare är referendumfristen betydligt längre, i Montana är den sex månader, och i Nevada liksom New Mexico kan en referendumbegäran inlämnas under tiden från antagandet av en lag fram till en tidpunkt fyra månader före nästa allmänna val.

Då legislaturen blott sammanträda vart annat år, våren under år med udda tal, och de allmänna valen hållas i början av november året därpå, innebär detta att referendumfristen sträcker sig över mer än ett år.

I flertalet stater kan referendum begäras endast mot de lagstiftningsbeslut, som fattas i form av lagar, »acts» eller »laws», i några stater, såsom Maine,

V, sec. 1, art. XVII; Missouri, 1908, ändrat 1945, art. III, sec. 49—53; Montana, 1906 art. V, sec. 1; Nebraska, 1912, utvidgat 1920, art. III, sec. 1—4; Nevada, 1904, art. XIX, sec. 1—3; New Mexico, 1911, art. IV, sec. 1; North Dakota, 1914, ändringar 1918, art. II, sec. 25, art. XV, sec. 202; Ohio, 1912, art. II, sec. 1; Oklahoma, 1907, art. V, sec. 1—4, 6—8, art. XIV, sec. 3; Oregon, 1902, art. IV, sec. 1, art. XVII; South Dakota, 1898, art. III, sec. 1; Utah, 1900, (erforderlig tillämpningslagstiftning utfärdades först 1917 och denna ändrades år 1933), art. VI, sec. 1, Revised Statutes, art. 25, sec. 10; Washington, 1912, art. II, sec. 1.

¹ Idaho, Session laws, ch. 210, sec. 1—23, 1933.

² Bone, Hugh, A., »American Politics and the Party system», sid. 726.

³ I Massachusetts och Ohio räknas de nittio dagarna från den tidpunkt, då lagen undertecknats av guvernören.

⁴ Suspending av lagarna tills folkomröstningen ägt rum, skall dock ske i Montana och New Mexico, om petitionen undertecknats av 15 % resp. 25 % av väljarna i stället för som eljest 5 % resp. 10 %. Se tabellen sid. 24.

även mot resolutioner.¹ Referendumrätten omfattar principiellt alla lagar; i en rad stater finnas dock vissa undantag. Det är sålunda mycket vanligt, att referendum ej får begäras mot anslagsbeslut. I Michigan och Montana äro alla dylika frågor undantagna, i åtskilliga andra stater lagar om anslag för statsstyrelsen.² Enligt Californias författning omfattar det fakultativa referendum alla lagar utom anslag för de ordinarie löpande utgifterna, beslut om upptagande av skatter och beslut om anordnande av val. Skattefrågor äro även i Ohio undantagna från referendum.

Att anslagsfrågor i så stor utsträckning falla utanför det fakultativa referendum är icke ägnat att förvåna. Som ovan framhölls, förflyter omkring ett och ett halvt år mellan legislaturernas ordinarie sessioner och de allmänna valen. Referendumbegäran mot anslagsbeslut, särskilt rörande löpande utgifter, kan därför medföra, att avgörandet faller först sedan den tid förflutit, för vilken anslagen beviljats. Detta förhållande har i stater, där dessa ämnen ej äro undantagna från referendum, lett till avsevärda olägenheter.

I Massachusetts äro åtskilliga slag av lagar undantagna från referendum, nämligen lagar, som röra religion, religionsutövning eller religiösa inrättningar eller som gälla domstolsväsendet och domarna eller som endast avse ett visst område inom staten.

Emergency clause. Legislaturerna ha i flertalet stater rätt att från referendum undanta lagar, vilka som formuleringen med vissa variationer lyder, »are immediately necessary for the preservation of public health, peace and security». I några stater, Michigan, Missouri, Montana, New Mexico och Washington, få beslut att begagna denna s. k. »emergency clause» fattas av legislaturen med enkel majoritet, i Ari-

zona, California, Maine och Oklahoma fordras däremot två tredjedels majoritet av medlemmarna i folkrepresentationens båda hus. I Arizona och Oklahoma gäller dessutom, att om guvernören inlagt veto mot en lags undandragande från referendum, detta veto kan kullkastas endast med tre fjärdedels majoritet av legislaturernas båda kamrar. I Utah äro alla lagar, som antas med två tredjedels majoritet automatiskt undantagna från referendum, och någon förklaring om deras brådsakande natur behöver icke avges. I denna stat kan således referendum begäras blott mot lagar, som äro starkt omstridda inom legislaturen.

Begreppet »lagar omedelbart nödvändiga för allmän ordning, säkerhet och hälsa» är tämligen vagt, det säger sig självt, att ett dylikt stadgande lätt kan missbrukas, och av denna orsak infördes de ovan refererade bestämmelserna angående kvalificerad majoritet. Även andra restriktioner finnas emellertid. I flera stater, bland annat California, måste sålunda beslut att undanta en lag från referendum förses med en motivering, vilken skall införas i en särskild paragraf i vederbörande lag. Dessutom få i flera stater vissa slag av beslut ej förses med »emergency clause». I Oregon får klausulen icke användas vid beslut om beskattning och skattefrihet, och i California kunna lagar angående »upprättande eller avskaffande av något ämbete eller ändring i någon ämbetsmans lön, tjänstgöringstid eller plikter eller beviljande av koncessioner eller särskilda rättigheter eller omskapande av någon fast rättighet» icke undantas från referendum. Beslut om beviljande av kon-

¹ I Arkansas' konstitution stadgas att referendum får begäras mot varje »measure».

² Dessa stater äro Colorado, Arizona, Maryland, Massachusetts, Missouri, Nebraska och Washington.

cessioner för längre tid än ett år få ej heller i Oklahoma eller Maine förses med »emergency clause», i dessa stater gäller detta även beslut om försäljning, köp eller arrendering av jord om arrendetiden överstiger, i Oklahoma ett, i Maine fem år. Slutligen har legislaturen i Maine icke rätt att förklara lagar, som medföra begränsningar i kommunernas självstyrelse för brådskande.¹

Införandet av rätt för legislaturen att från referendum undanta brådskande lagar motiverades främst med det långa uppskov ifråga om en lags ikraftträdande, som blir följd av en referendumbegäran. Visserligen finnes denna rätt även i Montana och New Mexico, där alla lagar omedelbart träda i kraft, men den saknas helt i Nevada, där en referendumbegäran icke heller påverkar lagarnas validitet. I några stater, Arkansas, Maryland, Massachusetts, North Dakota och Nebraska, finnes en »emergency clause», vars begagnande blott medför, att lagarna träda i kraft omedelbart men däremot icke hindrar referendumbegäran.² Även för användningen av denna modifierade »emergency clause» gälla vissa restriktioner. Beslut om koncessioner o. dyl. få sålunda icke förklaras brådskande, i Arkansas, Maryland och Massachusetts får klausulen begagnas endast om två tredjedelar av medlemmarna i legislaturens båda hus ena sig härom.³ Massachusetts författning har på detta område vissa ensamstående bestämmelser. Guvernören har nämligen enligt denna rätt att låta en lag, som ej antagits med emergency clause, omedelbart träda i kraft. Dessutom kräves ett mindre antal petitionärer för en referendumbegäran mot lagar med emergency clause än som eljest fordras för en petition mot andra lagar, nämligen 10.000 i stället för 15.000.

I en stat, Colorado, finnas båda slagen av klausuler, den som förhindrar referendumbegäran kallas här »safety clause» under det att benämningen »emergency clause» är reserverad för den, som blott medför omedelbart ikraftträdande. Beslut att begagna den förra måste fattas med kvalificerad majoritet.

Som i det följande närmare skall belysas har i ett par av de stater, där legislaturen kunna undanta lagar från referendum, denna rätt utnyttjats utomordentligt extensivt och det fakultativa referenduminstitutets betydelse härigenom reducerats. Där begagnande av »emergency clause» blott medför omedelbart ikraftträdande bortfalla dessa möjligheter till missbruk, å andra sidan är det uppenbarligen förenat med vissa olägenheter, att redan ikraftträdde lagar kunna upphävas genom folkomröstning.⁴

Legislaturens användning av emergencyklausulen. I nedanstående tabell meddelas uppgifter belysande legislaturens användning av denna klausul i några stater under de senaste årens sessioner.⁵

¹ Förbudet mot användande av »emergency clause» ifråga om beviljande av koncessioner bör ses mot bakgrunden av det starka inflytande, som vissa bolag tidigare ej sällan utövade över legislaturen.

² Läget är i realiteten likartat i Maine, då dess författning uttryckligen stadgar, att förslag om förkastande av lagar, som försetts med »emergency clause», få framläggas i form av initiativpetition.

³ Restriktionerna ifråga om klausulens användning infördes i Arkansas år 1925. Se härom Thomas, sid 68.

⁴ Som Tingsten framhåller kan legislaturen även med en sådan klausul i fråga om vissa lagar praktiskt taget förebygga referendum. »Det är uppenbart, att t. ex. ett beslut om beviljande av anslag svårligen kan återgå, om det en gång trätt i kraft.» Tingsten, sid. 148.

⁵ Uppgifterna äro baserade på en genomgång av respektive staters »session laws».

Stater	Antal antagna lagar			Antal lagar av brådskande natur			»Emergency acts» i procent av samtliga lagar		
	1945	1947	1949	1945	1947	1949	1945	1947	1949
Oklahoma	320	358	420	266	332	302	83,1	92,2	71,8
Oregon	460	594	585	99	98	132	21,5	16,5	22,6
South Dakota	359	427	448	54	52	53	15,0	12,2	11,8
Washington	271	289	210	100	60	50	36,9	20,8	23,8

Det utomordentligt stora antalet »emergency acts» i Oklahoma är i hög grad uppseendeväckande. Då vissa beslut, nämligen beviljande av koncessioner och försäljning eller förvärv av egendom enligt konstitutionen icke få undantas från fakultativt referendum, är det endast få lagar, som legislaturen icke ansett »omedelbart nödvändiga för allmän ordning, hälsa och säkerhet» och mot vilka det funnits möjlighet att inge referendumpetition. Oklahomas legislatur har alltid använt »emergency clause» i synnerligen stor utsträckning; under perioden 1907—1931 försågos 61% av alla lagar med denna klausul, men en så hög siffra som 1947 års uppnåddes icke under någon session.¹ Författningens krav på kvalificerad majoritet inom legislaturens båda hus för beslut om begagnande av »emergency clause» har tydligen icke utövat någon nämnvärt återhållande verkan, och partiställningen har härvidlag inte haft någon betydelse. Tabellen å sid. 16 belyser detta förhållande.

Emergencyklausulen har icke använts i större utsträckning de år, då ett parti haft två tredjedels majoritet i båda husen; märkligt nog var det relativa antalet »emergency acts» rentav störst år 1921, då republikanerna hade majoritet i representanthuset, demokraterna i senaten, samt år 1929, då demokraterna innehade den kvalificerade majoriteten blott i senaten. Några

starkare partipolitiska motsättningar yppa sig tydligen inte vid behandlingen av flertalet lagar.

En liknande praxis som den i Oklahoma tillämpade följes i Colorado. Under 1949 års session undantogs 78,9% av alla lagar från referendum genom begagnande av »safety clause», och dessutom försågos 17,8% med »emergency clause», som här ej hindrar referendum utan blott medför beslutens omedelbara ikraftträdande.²

Att bestämmelserna om lagar »av brådskande natur» utnyttjas i Colorado och Oklahoma på ett helt annat sätt än som avses i författningen torde vara uppenbart: legislaturerna i dessa stater låta möjligheten till referendumbegäran kvarstå endast för några enstaka lagar utöver dem, beträffande vilka den för begagnande av klausulen erforderliga tvåtredjedelsmajoriteten icke kan uppdrias.³ Den märkliga tolkning, som

¹ Ewing, Cortez, »The Emergency Epidemic» (State Government, vol. 4 nr. 7, juli 1931).

² Colorado, Session laws 1949. 1913—1919 begagnades »safety clause» för blott 10—15%, »emergency clause» för 50% av alla lagar, och legislaturens huvudintresse var då sannolikt, som Tingsten framhåller, sid. 272, att hindra det uppskjutande av lagarnas ikraftträdande under ett och ett halvt år, som referendumbegäran medför, icke att förebygga referendumomröstning.

³ Ledamoten av Förenta staternas representanthus, Aspinall, som under lång tid varit talman i Colorados senat, framhöll vid samtal med författaren, att man i denna stats legislatur betraktar det som någonting självklart, att de lagar för vilka

Sessioner	Representant- huset		Senaten		Antal antagna lagar		Emer- gency acts i % av santliga
	Republi- kaner	Demo- krater	Republi- kaner	Demo- krater	Totalt	Med emergen- cy clause	
1917 o.	26	85	5	38	271	153	59
1919 o.	29	75	10	34	303	191	62
1921 o.	55	37	17	27	126	96	76
1921 e.	55	37	17	27	59	50	84
1923 o.	13	94	12	32	243	189	77
1924 e.	13	94	12	32	106	85	80
1925 o.	27	80	6	38	211	154	77
1927 o.	19	88	9	35	210	161	76
1929 o.	47	57	11	33	136	121	89
1929 e.	47	57	11	33	133	106	80
1931 o.	9	88	12	32	196	145	74

*Anm. o. = ordinarie session, e. = extra session. Uppgifterna angående parti-
ställningen äro hämtade ur »Directory of the State of Oklahoma» för respektive
år, övriga siffror från Ewing, »The Emergency Epidemic».*

legislaturerna i Colorado och Oklahoma gett begreppet »emergency», har i den sistnämnda staten vid ett flertal tillfällen blivit föremål för domstolsprövning, men domstolarna ha reagerat endast då lagar, som enligt författningen ej få undantagas från referendum, försetts med »emergency clause». I övrigt ha de ansett frågan om en lag är »av brådskande natur» för ett rent politiskt avgörande, som uteslutande tillkommer legislaturen.¹

I andra stater ha legislaturerna som framgår av tabellen å sid. 15 visat avsevärt större återhållsamhet vid begagnandet av »emergency clause». Variationerna äro emellertid tämligen stora från stat till stat. Lägst är antalet »emergency acts» i California, där år 1949 endast 106 lagar av 1.603 (eller 6,6 %) antagna av legislaturen undantogs från referendum.² Under perioden 1911—1931 applicerades »emergency clause» blott på tre procent av alla lagar, under 1930-talets depression steg siffran emellertid till 11—14 % och var under några av krigsåren lika hög.³

Kan det anses, att legislaturerna missbruka »emergency clause» även i

de stater, där denna bestämmelse användes i mera måttlig omfattning? En undersökning av innehållet i de lagar, som förklarats brådskande, ger vid handen, att en mycket stor del av dessa gälla anslagsbeslut.⁴ Detta är exempelvis fallet i Oregon. Olägenheterna av att sådana beslut ej träda i kraft förrän efter tre månader, i händelse av referendumbegäran först efter inemot ett

erforderlig majoritet kan uppbringas, förses med »safety clause», d. v. s. undandras referendum. Endast ett fåtal lagförslag, främst sådana, som röra arbetslagstiftningen, äro av kontroversiell natur; på dem kan »emergency clause», som medför omedelbart ikraftträdande men ej hindrar referendum, appliceras, då härför enkel majoritet är tillräcklig. Några få lagar bruka emellertid varje session antas utan någon av de båda klausulerna. — Ett drastiskt exempel belysande i vilken utsträckning den egentliga innebörden av begreppet »emergency» ignoreras i Oklahoma kan nämnas. En lag, som ändrade namnet »Conner's State School of Agriculture» till »Conner's Agricultural College», förklarades av legislaturen för »omedelbart nödvändig för bevarandet av allmän fred, hälsa och säkerhet». Ewing, »The Emergency epidemic».

¹ Ewing, »The Emergency epidemic.»

² California, Session laws, 1949.

³ Crouch, W. B., »The Initiative and Referendum in California», 1950, sid. 26.

⁴ Jfr Tingsten, sid. 272.

och ett halvt år, torde kunna anses berättiga begagnandet av »emergency clause». Dylika beslut äro ju också i vissa stater, exempelvis California, undantagna från referendum.¹ Det är emellertid ingen tvekan om att legislaturerna i bl. a. Oregon och Washington tolka begreppet »emergency» i hög grad extensivt.² Detta omdöme gäller däremot icke Californias legislatur, som trots att den våldsamma inflyttningen skapat en mängd problem, vilka ofta kräva snabb lösning, icke undandragit mer än en liten del av alla lagar från referendum.

Oregons domstolar ha i likhet med Oklahomas avstått från att underkasta legislaturernas användande av »emergency clause» någon granskning. En helt annan hållning inta domstolarna i Washington, vilka vid åtskilliga tillfällen upptagit frågan, hur författningens bestämmelser om »emergency clause» borde tolkas. År 1945 ogiltigförklarades i två uppmärksammade utslag av statens högsta domstol legislaturens användning av klausulen. De två lagar, som det här gällde, inrättade två statliga kommissioner för vilt- och skogsvård, vilkas medlemmar skulle utses av guvernören och vara ansvariga blott gentemot denne. Det republikanska partiet, som då befann sig i minoritet, hade bekämpat dem såsom ägnade att stärka den demokratiska partimaskinen. Domstolen uttalade med skärpa, att legislaturen icke godtyckligt finge begagna sig av emergency clause. »Det skulle», heter det i det ena utslaget, »vara skandalöst, om den författningens rätten till referendum kunde undanröjas genom denna klausul.³ De organisationer, som dragit frågan inför domstol, insamlade efter domstolsutslaget det stadgade antalet underskrifter på en referendumpetition mot lagarna, och dessa förkastades vid

valen följande år.⁴ — År 1945 hade 36,9 % av alla antagna lagar försetts med »emergency clause»; följande session, år 1947, sjönk emellertid, uppenbarligen som följd av de nämnda domstolsutslagen, siffran till 20,8.

Allting tyder på att legislaturen i Washington försåg lagarna om jakt- och skogsvårdskommissionerna med »emergency clause» just emedan de väckt stark kritik och en referendumomröstning kunde befaras ge negativt resultat. Ett liknande fall inträffade år 1943, då den lagstiftande församlingen antog ett till denna inlämnat initiativ, som gav »public utility districts (specialkommuner för vården av »offentliga nyttigheter», främst vattenkraft) viss kontroll över all kraftproduktion, och denna lag försågs med »emergency clause». De stora kraftbolagen överklagade detta beslut inför domstol, som ogiltigförklarade åtgärden, varefter referendum begärdes. Lagen förkastades av väljarna vid valen följande år.⁵ Ännu ett klart exempel på dylikt utnyttjande av »emer-

¹ Av konstitutionen från referendum undantagna lagar, huvudsakligen anslags- och skattebeslut, utgjorde år 1949 2,3 % av samtliga denna session antagna lagar. California, Session laws. Då de av legislaturen såsom brådskande förklarade lagarna uppgingo till 6,6 %, fanns således möjlighet att inge referendumpetition mot över 90 % av de denna session antagna lagarna.

² Ett studium av innehållet i de under 1949 års session i Oregon antagna lagarna ådagalägger, att flertalet av de med »emergency clause» försedda besluten inte utan en mycket extensiv tolkning kunna anses uppfylla författningens villkor för begagnande av »emergency clause».

³ State ex. rel. McLeod et al. v. Reeves, Secr. of State, No 29629, Supreme Court of Washington, April 2, 1945 (Pacific Reporter); State ex. rel. Kennedy et al. v. Reeves, Secretary of State, no 29625, Supreme Court etc. . . .

⁴ Se härom sid. 45.

⁵ Se härom Johnson, C., »The Initiative and Referendum in Washington». (Pacific Northwest Quarterly, vol. 36, 1945, sid. 28.)

gency clause» finnes. År 1931 applicerade legislaturen denna klausul på en mot margarintillverkningen riktad lag, som sju år tidigare efter referendumbegäran hade förkastats i en folkomröstning.

Mellan de ståndpunkter, som representeras av Oregons och Washingtons domstolar, ha domarna i California inlagit en medlande hållning. Praxis har varit något vacklande, i ett utslag uttalas emellertid som en princip, att begagnandet av »emergency clause» bör ogiltigförklaras endast, då det är ställt utom varje tvivel, att klausulen använts på ett sätt, som icke avses i författningen.¹ Ett fall av ogiltigförklarande, vilket väckte stor uppmärksamhet, har förekommit. Californias högsta domstol undanröjde nämligen år 1936 legislaturens beslut att med »emergency clause» förse en lag, som reglerade rätten att utarrendera viss staten tillhörig strandmark för oljeborrning.² Lagens motståndare ansågo, att den gynnade ett visst oljebolag och hade tillkommit efter påtryckningar från detta.³ Efter domstolsutslaget begärdes referendum, och lagen förkastades år 1938 med överväldigande majoritet.⁴

Det är givetvis av stort intresse att undersöka, i vilken utsträckning förändringar i legislaturernas användning av »emergency clause» inträffat under de decennier som gått, sedan det fakultativa referendum infördes. Nedan följer en tabellarisk översikt av klausulens begagnande i Oregon.⁵

Legislaturens starkt ökade användning av »emergency clause» under 1930-talets depressionsår har sin motsvarighet i andra stater såsom California. Otivelaktigt tedde sig under det då rådande svåra ekonomiska läget snabba åtgärder ofta i hög grad önskvärda; till de höga siffrorna i Oregon torde emellertid även ha bidra-

git motsättningar mellan legislaturens majoritet och vissa grupper i samhället. Demokraterna, som dessa år behärskade den lagstiftande församlingen, förde nämligen en ekonomisk och social politik i Roosevelts anda under starkt motstånd från storföretagen och konservativa kretsar över huvud taget, vilka hemförde segrar i några folkomröstningar.⁶ Då de omstridda frågorna ofta med stark motivering kunde framställas såsom ytterst brådskande, är det mycket svårt att avgöra i vilka fall »emergency clause» missbrukades, d.v.s. användes huvudsakligen av politiska skäl, men det torde dock kunna sägas, att legislaturens majoritet i viss utsträckning begagnade klausulen som ett medel att trygga genomförandet av sitt lagstiftningsprogram.

1905—1919 försågos 10,1 % av alla lagar med »emergency clause», 1921—1929 var motsvarande siffra 16,4, 1931—1939 26,2 och 1941—1949 20,4. Den stigande tendensen är omiskännlig, 1940-talets siffra är visserligen lägre än 1930-talets men dubbelt så hög som den under den första femtonårsperioden efter det fakultativa referendums

¹ Crouch, W. W. and Key, V. O., »The Initiative and Referendum in California», 1939, sid. 493.

² Crouch, W. W., »The Initiative and Referendum in California», 1950, sid. 27.

³ Radin, Max, »Popular legislation in California». (Minnesota Law Review, vol. 23, 1939, sid. 580.)

⁴ Se härom Radin, Max, »Popular legislation in California 1936—1946». (California Law Review, 1947, sid. 176 f.).

⁵ Tabellen är baserad på en genomgång av Session laws 1921—1949. För perioden 1905—1919 hänvisas till tabell hos Tingsten, sid. 271.

⁶ I referendumomröstningar 1936 förkastades en lag om omsättningsskatt för viss socialhjälp och en förbättring av folkpensionen. Å andra sidan antogs år 1938 ett initiativ, som begränsade rätten till blockad och bojkott vid arbetskonflikter.

Emergencyklausulens begagnande i Oregon.

Sessioner	Antal antagna lagar	Antal lagar med emergency clause	Emergency acts i % av hela antalet lagar
(1905 — 1919	2 634	267	10,1)
1921	413	61	14,8
1923	295	56	19,0
1925	389	74	19,0
1927	454	81	17,8
1929	482	54	11,2
1931	403	59	14,6
1933	466	110	23,7
1935	451	126	27,9
1937	492	150	30,5
1939	552	188	34,1
1941	488	98	20,1
1943	462	111	21,2
1945	460	99	21,5
1947	594	98	16,5
1949	585	132	22,6
Summa 1921 — 1949	6 986	1 497	21,1

Anm. Några korta extrasessioner (»special sessions») äro ej medräknade.

införande.¹ Som tidigare nämnts har utvecklingen varit likartad i California, Oklahoma och Colorado.² En ökning kan påvisas även i andra stater, ett undantag utgör emellertid South Dakota, där åren 1899—1909 43% av alla lagar av legislaturen undantogs från referendum, 1945—1949 däremot blott 13 %.³ I denna stat ha domstolarna liksom i Washington vid flera tillfällen genom ogiltigförklaringar av lagstiftningsbeslut att begagna »emergency clause» utövat en återhållande verkan på användningen av detta institut. I California och Oregon torde den inträdda ökningen i antalet »emergency acts» till stor del kunna förklaras med en verklig skärpning i behovet av snabba lagstiftningsåtgärder, föranledd av samhällsutvecklingen. I Colorado och Oklahoma däremot har en ändrad praxis vunnit insteg; antalet »emergency acts» har visserligen alltid varit exceptionellt stort i dessa båda stater, men numera undantas från

referendum praktiskt taget alla lagar, för vilka den föreskrivna kvalificerade majoriteten inom legislaturen kan uppnås. Det fakultativa referendum har alltså i dessa stater i realiteten en ytterst begränsad omfattning. På grund av domstolarnas passiva hållning har legislaturerna utan formell författningsändring kunnat genomföra denna väsentliga inskränkning av folkets kontrollmöjligheter gentemot folkrepresentationens lagstiftning. Att de olika delstatslegislaturernas praxis blivit så olikartad kan endast delvis tillskrivas domstolarnas inställning, eftersom »emergency clause» använts sparsamt i Oregon, trots att domstolarna där ej

¹ Av krigsförhållandena föranledda utomordentliga åtgärder företogs till största delen av unionsmyndigheterna. Härav förklaras att en nedgång i antalet »emergency acts» kunde ske i början av 1940-talet.

² I Oklahoma undantogs 1907—1911 52,2 % av alla antagna lagar från referendum, 1945—1949 82,2 %.

³ Tingsten, sid. 270; South Dakota, Session laws 1945—1949.

påverkat utvecklingen. Det suspensiva veto mot beslut om begagnande av klausulen, som guvernören i denna stat äger, och som kan kullkastas med trefjärdedelsmajoritet inom legislaturen, har varit en återhållande faktor av betydelse i motsats till i Oklahoma, där samma stadgande finnes. Svårbedömbara faktorer såsom den allmänna opinionens inställning ha här varit verksamma.

I Colorado har blott ett fakultativt referendum förekommit efter år 1920, men Oklahoma har under samma tid haft tio dylika referenda, nästan lika många som California, den stat, där »emergency clause» använts mest sparsamt. Då på grund av kravet på kvalificerad majoritet legislaturen hindrats att från referendum undanta de mest omstridda frågorna, har det vidsträckta bruket av »emergency clause» av allt att döma mera inskränkt folkets potentiella kontrollmöjligheter än det faktiska antalet fakultativa referenda.

B. Initiativ

Folklagstiftningens positiva inslag, initiativet, finnes i alla stater med fakultativt referendum utom två, Maryland och New Mexico. Det innebär rätt för en medborgargrupp att framlägga ett författnings- eller lagförslag och få detta underkastat folkomröstning. Två olika slag av initiativ finnas, direkt och indirekt. Det direkta utgör till skillnad från det indirekta en lagstiftningsprocedur, vari legislaturen icke har någon som helst del. Det är den enda formen av initiativ i tio stater, nämligen Arizona, Arkansas, Colorado, Idaho, Missouri, Montana, Nebraska, North Dakota, Oklahoma och Oregon; fyra stater, California, Michigan, Ohio och Washington, ha såväl direkt som indirekt initiativ. Fem stater slutligen,

Maine, Massachusetts, Nevada, South Dakota och Utah, ha enbart indirekt initiativ.

Ett direkt initiativförslag, som erhållit ett fastställt minimiantal underskrifter och som inlämnats till »the secretary of state» minst fyra månader (i California 130 dagar, i Colorado åtta månader), före närmaste allmänna val, skall framläggas till folkomröstning vid detta val.¹ Ett av erforderligt antal petitionärer undertecknat indirekt initiativ däremot skall överlämnas till legislaturen. Den procedur, som här efter vidtar, varierar på vissa punkter i de olika staterna. Ett indirekt initiativ skall vanligen inlämnas till statssekreteraren minst tio dagar före legislatorsessionens början. Om legislaturen godkänner det, skall ingen folkomröstning anordnas, såvida det icke innebär författningsändring, men referendum kan begäras mot den initierade lagen i vanlig ordning. Indirekta initiativ få endast i Massachusetts och Nevada avse författningsändringar. Om legislaturen förkastar ett initierat lagförslag eller kamrarna fatta skiljaktiga beslut eller underlåta att behandla förslaget inom fyrtio dagar eller i några stater före sessionens slut, måste initiativet underställas folket, varvid legislaturen har rätt att vid närmast följande allmänna val framlägga ett eget alternativförslag. Omröstningen skall äga rum på sådant sätt, att valmännen kunna välja mellan förslagen eller förkasta båda. Legislaturen har ej någon rätt att vidta ändringar i det ursprungliga initiativför-

¹ Åttamånadersgränsen infördes i Colorado år 1949. (Colorado, Statutes, Cumulative supplement, § 6). Tidigare behövde initiativpetitioner inlämnas endast fyra månader före allmänt val. I California utgjorde motsvarande period fram till år 1938 90 dagar.

slaget, vilket måste framläggas för folket i helt oförändrat skick.

Den här skildrade proceduren vid framläggandet av indirekta initiativ användes i California, Maine, Michigan, Nevada och Washington. I den sistnämnda staten får den indirekta formen av initiativ brukas efter fritt val av initianterna jämsides med den direkta. I Michigan är författningsinitiativet direkt, laginitiativet åter indirekt, California slutligen har för författningsändringar endast direkt initiativ; för lagförslag kunna båda formerna användas, men minimiantalet petitionärer är högre för direkt än för indirekt initiativ.

I vissa avseenden avvikande former av indirekt initiativ finnas i Ohio och Utah. Om ett laginitiativ förkastas, skall i den förra staten folkomröstning äga rum endast om detta begäres i en ny petition, vari ändringar i det ursprungliga förslaget kunna göras. Härigenom skapas en möjlighet att utnyttja resultaten av förslagens behandling i legislaturen. Samma system tillämpades före 1933 i Utah, fränsett att den supplerande petitionens innehåll där ej fick avvika från det första initiativets. Numera är emellertid initiativproceduren där förenklad och överensstämmer med den i flertalet stater med indirekt initiativ tillämpade.

Den mest utvecklade formen av indirekt initiativ har Massachusetts. Den omständliga och komplicerade proceduren, som där är föreskriven, skildras utförligt av Tingsten; här skola därför endast de väsentliga dragen anges.¹ Ett till legislaturen inlämnat författningsinitiativ kan ändras med tre fjärdedels majoritet genom omröstning vid ett gemensamt sammanträde; sker detta, ersättes det ursprungliga initiativförslaget med det av legislaturen beslutade. Initiativet blir föremål för

vidare behandling endast under förutsättning, att det understödjes av minst en fjärdedel bland legislaturmedlemmarna. I sådant fall hänvisas det till följande session, varefter det, under förutsättning att tjugofem procent av ledamöterna rösta för det, underställes folket. Bestämmelserna angående laginitiativet överensstämmer i sina huvuddrag med de i Ohio gällande.

I South Dakota slutligen skola visserligen initiativ överlämnas till legislaturen, men dennas medverkan är av rent formell natur och alla förslag måste underställas folket. I den amerikanska litteraturen i ämnet betecknas detta initiativ likväl allmänt såsom indirekt.

I sex stater, Idaho, Maine, Montana, South Dakota, Utah och Washington få författningsändringar icke föreslås genom initiativ, i åtskilliga av de övriga kräves, som i det följande närmare skall belysas, ett högre antal petitionärer för författnings- än för laginitiativ. Total författningsrevision får ingenstädes begäras genom initiativ. Alla slags lagar kunna i flertalet stater initieras, mera avsevärda inskränkningar i initiativrätten finnas blott i Massachusetts, där i huvudsak de lagstiftningsområden, inom vilka referendum ej får begagnas, även äro undantagna från initiativ.² Därutöver äro vissa andra ämnen uteslutna, främst böra nämnas frågor om tryck-, yttrande- och församlingsfrihet, rätten att vara tryggad mot oskäligen rannsakan m. m. Dessutom stadgas, att inskränkningarna i initiativ- och referendumrätten icke få ändras genom initiativbegäran.

Vissa inskränkningar av initiativ-

¹ Tingsten, sid. 153 ff.

² Se ovan sid. 13. I Missouris år 1945 antagna konstitutioner ha anslagsfrågor undantagits från initiativrätten.

rätten äro självfallna. Ett initiativ får liksom en lagstiftning icke stå i strid med Förenta staternas konstitution eller lagar; i den mån andra begränsningar i lagstiftningens makt finnas, synas dessa gälla även den direkta lagstiftningen.¹

I Massachusetts och Nebraska få initiativ i samma fråga icke återkomma oftare än vart tredje år. Ett förkastat initiativ får således under denna tid icke på nytt framläggas, en initierad lag icke återkallas genom initiativ. I Oklahoma kunna förkastade initiativ icke ånyo inlämnas förrän efter tre år, om inte den nya initiativpetitionen undertecknas av minst 25% av väljarna.²

Fram till år 1925 fingo i Arkansas endast tre författningsändringsförslag — vare sig initiativ eller lagstiftning — samtidigt föreläggas folket. Denna restriktion borttogs emellertid detta år.³

Initiativ skola alltid framläggas i form av fullt utarbetade författnings- eller lagförslag. I Massachusetts författning infördes från början en bestämmelse, att endast sinsemellan samhöriga frågor finge behandlas i initiativen. Ett dylikt stadgande saknades länge i de övriga initiativstaternas konstitutioner, något som medförde, att helt disparata ämnen sammanfördes i initiativen.⁴ I Missouris nya konstitution, antagen år 1945, stadgas emellertid, att varje initiativ blott får behandla ett ämne och varje författningsändringsförslag beröra endast en artikel i konstitutionen. 1948 infördes en liknande bestämmelse i California.

I flera stater gälla försvärande bestämmelser för ändring eller upphävande av initierade lagar. I Washington får lagstiftningen icke utan folkomröstning ändra eller återkalla dylika lagar förrän efter loppet av två år, i

Arkansas och North Dakota krävs för ett sådant beslut två tredjedels majoritet i lagstiftningens båda hus. Arizonas författning stadgar, att ändring av initierade lagar får ske endast efter folkomröstning, och detsamma gäller i California och Michigan, såvida inte annat är uttryckligen stadgat i vederbörande lag. Förslag att ändra eller upphäva initierade lagar kunna framläggas dels genom initiativ, dels genom lagstiftningens beslut; i det sistnämnda fallet måste de emellertid tidigare i California framföras såsom författningsändringar och således antas med kvalificerad majoritet av den lagstiftande församlingens båda kamrar. Alla initiativlagar åtnjoto härigenom samma skydd som statens konstitution gentemot av lagstiftningen föreslagna ändringar. En författningsändring, som antogs av folket år 1946, gav emellertid lagstiftningen rätt att i lagform anta beslut om ändring eller avskaffande av initierade lagar. Kravet på folkomröstning som nödvändigt villkor för deras ikraftträdande bibehölls däremot.⁵ Lagstiftningen kan således numera föreslå ändringar av initiativlagar med

¹ Detta stadgas uttryckligen exempelvis i Michigans författning: »Provided, That no law shall be enacted by the initiative that could not under this constitution be enacted by the legislature.»

² Eljest kräves i Oklahoma 8 % för lag och 15 % för författningsinitiativ. Se härom tabellen sid. 24.

³ Se härom Thomas, sid. 68.

⁴ I California framlades exempelvis år 1948 ett författningsinitiativ, benämnt »California Bill of Rights». Det innehöll tolv sektioner med 21.000 ord och behandlade pensioner, skatter, indianernas ställning, hasardspel, valkretsindelningen vid val till statens senat m. m. Detta initiativ blev emellertid aldrig underställt folket, då Californias högsta domstol förklarade det innebära förslag till total författningsrevision, vilken skall utföras av ett konvent och icke kan föreslås genom initiativ. Crouch, W. W., »The Initiative...» etc. 1950, sid. 8.

⁵ Ibidem sid. 10.

enkelt majoritetsbeslut och utan att ytterligare öka författningens omfång — uppenbart är emellertid, att den initierade lagstiftningen alltså har karaktären av ett slags sekundär grundlag; om laginitiativet begagnas flitigt och med framgång, utvidgas på detta sätt det obligatoriska referendum undan för undan.¹ Där sådana bestämmelser saknas, har legislaturen å andra sidan möjlighet att utan vidare upphäva initierad lagstiftning. Eftersom direkta initiativ antas utan legislaturens medverkan och indirekta kunna genomdrivas i strid mot folkrepresentationens mening, är det naturligt att initierade lagar i några stater fått ett särskilt skydd mot revision från legislatures sida. Däremot är det förvånande, att samma skydd i Arizona, Arkansas, North Dakota och Washington ges lagar, som godkänts av folket i fakultativa referendumomröstningar, då i dessa fall någon motsättning mellan legislatur och folkmening icke föreligger; begränsningar av legislatures rätt att på nytt anta i dylika omröstningar förkastade lagar finnas ingestades men skulle utgöra en logisk motsvarighet till restriktionerna ifråga om revision av initiativlagar.

Petitionerna

Möjligheterna att utnyttja initiativ och fakultativt referendum bestämmas naturligtvis i första hand av petitionsbestämmelsernas utformning. Endast några stater fastställa ett absolut minimiantal petitionärer, flertalet ange en i procent uttryckt andel av valmanskåren. På grund av de brister, som länge vidlått registreringen av röstberättigade och som visserligen efter hand minskats men icke helt avskaffats, utgör emellertid beräkningsgrunden i sistnämnda fall antalet röstande vid närmast föregående allmänna val,

antingen — i New Mexico — det totala antalet eller — i övriga stater — de som deltagit i valet av en viss ämbetsman, vanligen guvernör.² Valdeltagandets storlek vid det allmänna val, som ägt rum närmast före petitionens ingivande, bestämmer således minimiantalet petitionärer.

De i de olika staterna uppställda kraven beträffande antalet petitionärer framgå närmare av sammanställningen å följande sida.

Bestämmelserna angående minimiantalet petitionärer för initiativ ha under de senaste åren ändrats i två stater, i Colorado har detta antal höjts från åtta till femton procent, i Missouri nya konstitution har däremot en sänkning företagits från åtta till fem procent.

Åtskilliga staters författningar stadga en viss territoriell fördelning av petitionerna. I Montana måste sålunda det stadgade procentuella minimiantalet petitionärer ha uppnåtts i två femtedelar av statens grevskap (counties), i Utah inom hälften av grevskapen, i New Mexico inom tre fjärdedelar av grevskapen, i Missouri slutligen inom två tredjedelar av kongressdistrikten. Inom vart och ett av dessa grevskap fordras alltså samma procent av namnunderskrifter som inom staten i dess helhet. Arkansas' författning stipulerar att inom hälften av grevskapen petitionärernas antal skall utgöra minst hälften av den för hela staten gällande

¹ I California ha initierade lagar vid några tillfällen innehållit stadganden, som gett legislaturen rätt att inom vissa gränser ändra dessa lagar utan folkomröstning. Ändringar i strid med lagarnas huvudprinciper ha emellertid icke tillåtits, liksom icke heller deras upphävande.

² Beräkningsgrunderna är dock i Nevada och Oregon röstetalet vid val av ledamot i högsta domstolen, i Colorado röstetalet vid val av statssekreterare och i Oklahoma antalet röstande vid det statliga ämbetsmannaval, som samlat det största valdeltagandet.

Minimiantalet petitionärer (d.=direkt initiativ, i.=indirekt initiativ).

Stater	Referendum	Laginitiativ	Författnings- initiativ
Arizona.....	5 %	10 % d.	15 % d.
Arkansas	6 %	8 % d.	10 % d.
California.....	5 %	{ 5 % i.	8 % d.
Colorado	5 %	{ 8 % d.	15 % d.
Idaho	10 %	10 % d.	—
Maine	10 000 väljare	12 000 väljare i.	—
Maryland	10 000 väljare	—	—
Massachusetts	15 000 väljare	20 000 väljare i. + 5 000 » ¹⁾ .	25 000 väljare i.
Michigan	5 %	8 % i.	10 % d.
Missouri	5 %	5 % d.	5 % d.
Montana	5 %	8 % d.	—
Nebraska	5 %	7 % d.	10 % d.
Nevada.....	10 %	10 % i.	10 % i.
New Mexico	10 %	—	—
North Dakota.....	7 000 väljare	10 000 väljare d.	20 000 väljare d.
Ohio	6 %	3 % + 3 % ¹⁾ i.	10 % d.
Oklahoma	5 %	8 % d.	15 % d.
Oregon	5 %	8 % d.	8 % d.
South Dakota.....	5 %	5 % i.	—
Utah	10 %	10 % i.	—
Washington.....	6 %, högst 30 000 väljare	10 %, högst 50 000 väljare d. eller i.	—

¹ supplerande petition nödvändig i händelse legislaturen förkastar initiativ.

procentsiffran, Ohios konstitution innehåller samma krav beträffande författningsinitiativ. I Nebraska måste i minst två femtedelar av grevskapen antalet namnunderskrifter uppgå till fem procent av antalet väljare inom dessa områden. Slutligen stadgar Marylands författning, att ej mer än hälften av undertecknarna få återfinnas inom ett enda grevskap eller staden Baltimore, och i Massachusetts kräves, att högst en fjärdedel av underskrifterna få insamlas i samma grevskap. Kraven på territoriell fördelning av petitionerna avses förhindra att folkomröstning anordnas på grund av rent lokala önskemål. Som i det följande närmare skall belysas, ha emellertid bestämmelser av denna art visat sig i hög grad försvåra det fakultativa folkomröstningsinstitutets användning.

Av ovanstående tabellariska översikt framgår, att i åtskilliga stater kräves ett högre antal petitionärer för initiativ än för referendum. Att strängare krav ställas på petitioner, som syfta till införandet av ny lagstiftning än på sådana, vilkas ändamål blott är att förhindra genomförandet av lagar, som redan antagits av legislaturen, är dock icke förvånande. Som något helt naturligt måste det också betraktas att flera petitionärer ofta fordras för författnings- än för laginitiativ. Ett annat förhållande skall emellertid här beröras.

I de stater, där antalet vid närmast föregående val röstande utgör beräkningsgrunden, växlar minimiantalet petitionärer givetvis ej blott med valdeltagandet utan även med folkmängdens storlek; i några stater, framför allt California, där befolkningen under

de senaste decennierna kraftigt vuxit i antal, fordras därför numera ett avsevärt större antal namnunderskrifter än tidigare. Detta innebär en reell skärpning av petitionsbestämmelserna. Svårigheterna vid namninsamlingen ökas nämligen väsentligt genom att ett mycket stort antal underskrifter erfordras, medan arbetet i allmänhet icke i nämnvärd mån underlättas av att hänvändelse kan ske till en talrik valmanskår. Petitionernas cirkulering kräver därför betydligt effektivare organisation i det folkrika California än i övriga stater.¹ De härmed sammanhängande frågorna, vilkas vikt på senare år blivit allmer framträdande behandlas i kapitel 3 sid. 51 ff.

De tekniska bestämmelserna angående petitionerna äro i åtskilliga stater tämligen utförliga. De personer eller grupper, som utarbetat en petition måste vanligen, innan insamlandet av underskrifter vidtager, anmäla denna hos någon statsmyndighet »secretary of state» eller, i några stater, »attorney general».² I några stater, bl. a. California, åligger det härvid »attorney general» att utarbeta en sammanfattning av petitionens innehåll, vilken skall återfinnas överst på varje sida av alla namnlistor. Vidare gäller överallt, att ett exemplar av det initiativförslag eller den av legislaturen antagna lag, som petitionen avser, skall medfölja varje namnlista. Dessa bestämmelser avses garantera, att de som underteckna en petition, verkligen känna till dess innebörd.

I flertalet stater har var och en som är röstberättigad rätt att inom det grevskap eller den stad, där han är bosatt, insamla namnunderskrifter på en petition; insamlarna skola genom ed försäkra, att underskrifterna tillhöra röstberättigade personer.³ De som underteckna en petition skola ange sin

bostadsadress och sitt valdistrikt (voting precinct), i några stater även datum; för medvetet lämnande av falska uppgifter stadgas straff. Effektiv kontroll av namnunderskrifternas äkthet har emellertid införts blott i vissa stater, bland dem California. Namnlistorna skola där först överlämnas till lokala myndigheter för att av dessa jämföras med röstlängderna. Det åligger sedan statssekreteraren att fastställa, huruvida petitionen är giltig. Om antalet godkända underskrifter efter denna granskning befinnes otillräckligt, medges i några stater viss tid för petitionens komplettering med nya namn (i Arkansas trettio dagar). Varje underskrift presumeras vara äkta tills motsatsen bevisats; i Arkansas stadgas emellertid att om minst tjugo procent av signaturen befunnits falska, statssekreteraren skall ålägga dem som utarbetat petitionen att bevisa de återstående namnens äkthet. — I åtskilliga stater ha myndigheterna blott att fastställa, huruvida det stadgade minimiantalet underskrifter uppnåtts, och någon undersökning av namnens giltighet företas i vanliga fall inte.⁴

¹ Det kan i detta sammanhang förtjäna nämnas, att ett procentuellt högre antal petitionärer vanligen kräves för kommunala initiativ och referenda. Se här om i avdelningen om det lokala folkomröstningsinstitutet sid. 93—94.

² I Idaho är antalet ursprungliga initiativtagare till en petition fastställt till tjugo, i Massachusetts till tio.

³ Statliga ämbetsmän ha i Colorado ej rätt att bedriva insamlingsarbete. — I Utah få petitionerna underskrivas blott i en offentlig lokal i närvaro av en ämbetsman. Förfalskning av namn liksom otillbörliga påtryckningar vid insamlingsarbetet förhindras härigenom, men bestämmelsen har haft som följd, att det fakultativa folkomröstningsinstitutet lämnats helt oanvänt.

⁴ Ett uppmärksamt domstolsutslag i denna fråga fälldes år 1936 i Oklahoma. Ett folkpensionsinitiativ, som samlat nästan dubbelt så många underskrifter som

Medan den tid, som får ägnas åt insamlandet av underskrifter på referendumpetitioner, alltid är och av naturliga skäl måste vara begränsad, gälla i flertalet stater inga motsvarande restriktioner i fråga om initiativpetitioner. År 1943 infördes emellertid i Californias vallag det stadgandet, att insamlingen av namnunderskrifter måste slutföras inom loppet av nittio dagar efter det att »attorney general» fastställt den rubrik och sammanfattning av förslagen, som skall återfinnas på namnlistorna. I Oklahoma är tiden för cirkulering av initiativpetitioner begränsad till två månader, i Colorado till sex månader.¹

För att förhindra igångsättandet av namninsamlingar, som uppenbarligen sakna utsikter att lyckas stadgar Californias vallag, att vid anmälandet av en initiativpetition 200 dollars måste deponeras hos attorney general. Detta belopp återbetalas endast om petitionen erhåller det stadgade minimiantalet underskrifter.²

Omröstningarna

Tidpunkten för omröstningarna. Som en allmän regel gäller, att alla slag av folkomröstningar hållas i samband med de vartannat år återkommande allmänna valen. I åtskilliga stater har emellertid guvernören eller legislaturen rätt att förlägga omröstningar till annan tidpunkt.³

Sättet för frågornas avgörande. I det stora flertalet stater avgöras omröstningarna genom enkel majoritet bland de i den framlagda frågan röstande. Beträffande av legislaturen framlagda författningsändringsförslag kräves emellertid för godkännande i några stater, bland dem Arkansas, Illinois, Oklahoma och Idaho, majoritet av alla vid samtidigt val röstande; i Nebraska måste majoriteten för ett förslag utgöra minst

trettiotio procent av de vid valet röstande. I Oklahoma gälla dessa bestämmelser även författnings- och laginitiativ.⁴ Av Arkansas' författning framgår ej huruvida kravet på kvalificerad majoritet gäller även initierade författningsändringar; statens högsta domstol uttalade emellertid år 1915, att så vore fallet. I ett utslag tio år senare resolverade dock domstolen, att enkel majoritet var tillräcklig.⁵ — Några sta-

növändigt, hade inlämnats föregående år. Av förslagens motsländare hade gjorts gällande, att en mycket stor del av namnen vore förfälskade. Statssekreteraren inledde en undersökning, vilken emellertid ej hann slutföras före valet. Guvernören förklarade trots detta, att petitionen var giltig, varför initiativet vid det nämnda valet framlades till folkomröstning och antogs. Frågan drogs inför domstol, som underkände guvernörens handlingssätt, ehuru den en månad efter omröstningen slutförda undersökningen visat att antalet underskrifter varit tillräckligt. I detta utslag accepterades sålunda icke presumtionen om petitionernas giltighet till den tidpunkt, då motsatsen bevisats. Ewing, A. M., »Sufficiency Certification of Initiative Signatures in Oklahoma.» (American Political Science Review vol. 31, 1937, sid. 65—70.)

¹ Tingsten, sid. 159; California, Elections Code, art. 2; Colorado Legislative Reference Office, »The Initiative and Referendum in Colorado», sid. 3.

² California, Elections code, art. 4.

³ De stater, där lagen tillåter anordnande av dylika s. k. *special elections*, äro Arkansas, California, Maine, Missouri, Montana, North Dakota, Oklahoma, Oregon och Washington. Dessutom ha legislaturen i några av de stater som sakna det fakultativa folkomröstningsinstitut rätt att efter gottfinnad framlägga förslag till författningsändringar samtidigt med allmänna val eller vid annan tidpunkt.

⁴ I Oklahoma äro dessa bestämmelser av mindre betydelse, eftersom »special elections» där få anordnas.

⁵ Som följd härav trädde en författningsändring, som år 1920 endast hade erhållit enkel majoritet, i kraft. Ifrågasvarande initiativ införde fakultativ folkomröstning för kommunerna, avskaffade förbudet mot att samtidigt underställa folket mer än tre författningsändringsförslag och begränsade användningen av »emergency clause». Thomas sid. 68.

ter ha bestämmelser om på visst sätt kvalificerad majoritet endast för fakultativa omröstningar. I Massachusetts godkännas sålunda initiativ blott om jarrösterna utgöra trettio procent av samtliga vid valet avgivna röster; en lag, mot vilken referendum begärts, förkastas å andra sidan endast om de nej-röstandes andel av alla i valet deltagande uppgår till trettio procent. New Mexico, som saknar initiativ, har för fakultativt referendum liknande bestämmelser, den negativa majoriteten skall emellertid där utgöra fyrtio procent av samtliga röster. Även i Washington måste ett initiativ för att antagas ha samlat minst en tredjedel av alla vid samtidigt val avgivna röster. Också lagar, som blivit föremål för referendumbegäran, godkännas blott under denna förutsättning. Den för fakultativa referenda i Massachusetts och New Mexico gällande regeln, som verkar till förmån för legislaturen, är alltså här omkastad; kravet på kvalificerad majoritet underlättar givetvis i Washington förkastandet av lagsturlagar.

*Tekniska bestämmelser angående omröstningarna.*¹ Till folkomröstning framlagda frågor uppföras vanligen på samma officiella valsedel som valkandidaterna, i vissa stater skall emellertid en separat valsedel begagnas. Då lagtexterna icke i sin helhet kunna återges, skall en helt kortfattad sammanfattning av de framlagda förslagens innebörd anbringas på valsedeln. Denna s. k. »ballot title» skall utarbetas av myndigheterna; i många stater stadgas uttryckligen, att utformningen måste vara opartisk, så att de röstande icke påverkas i positiv eller negativ riktning. I allmänhet gäller helt naturligt, att den som röstar »ja» godkänner ett förslag, den som röstar »nej» förkastar det. Vid fakultativa referenda kan emellertid stundom en förvillande for-

mulering av frågorna användas. Som exempel kan nämnas en omröstning i Oklahoma år 1933 angående cigarett-skatt, mot vilken referendum begärts. Väljarna hade då att besvara följande fråga: »Skall skatten på cigaretter förkastas?» Nej betydde således i detta fall att lagen godkändes. I några stater äro dylika formuleringar icke tillåtna; det stadgas uttryckligen, att frågorna skola ställas så att »ja» innebär godkännande av förslagen.

Officiell upplysning. I de stater, som ha obligatorisk men ej fakultativ folkomröstning, publiceras de författningsförslag och lagar, som skola underkastas omröstning genom myndigheternas försorg ett visst antal gånger före valet i en eller flera tidningar inom varje grevskap. Flertalet av de stater, där de moderna folkomröstningsformerna finnas, ha emellertid ett annat system för väljarnas upplysning. Dettas utformning är vanligen i huvudsak följande. Statssekreteraren låter viss tid före omröstningarna trycka de författnings- och lagtexter, som skola underställas folket, jämte till honom inlämnade argument för och emot förslagen. Argumenten och förslagen utges sedan såsom broschyrer (»publicity pamphlets»), vilka med posten tillställas alla röstberättigade.

Den utsträckning, i vilken argument inlämnas, växlar tämligen starkt. I Colorado har detta hittills inte vid något tillfälle skett, i andra stater, såsom Oregon och Washington, är det överväldigande flertalet förslag i upplysningsbroschyrerna försedda med argument, ehuru sådana ofta endast inlämnats av förslagets anhängare, stundom

¹ Då några principiellt betydelsefulla ändringar av de tekniska bestämmelserna ej förekommit, hänvisas till framställningen hos Tingsten sid. 166—170.

blott av motståndarna.¹ I ett par stater finnas vissa bestämmelser avsedda att garantera utarbetandet av argument såväl för som mot folkomröstningsförslag. Californias vallag stadgar sålunda, att legislaturen skall ge vissa personer i uppdrag att författa kommentarer för respektive emot förslagen. Om dessa argument icke inlämnats 150 dagar före valet (85 dagar vid initiativ och fakultativt referendum), skola väljarna genom annons i pressen uppmanas att insända dylika. Legislaturmedlemmar och personer, vilka stå som ansvariga för initiativförslag, ha härvid företräde.²

Dessa bestämmelser ha emellertid icke hindrat, att även i California argumentationen ofta är ofullständig. Särskilt gäller detta sådana författningsändringsförslag, som tilldra sig obetydligt intresse.

Huvuddelen av upplysningsverksamheten och propagandan i samband med folkomröstningar bedrivs som naturligt är helt i privat regi. Denna verksamhets former, för vilka en redogörelse ges i kapitlen 4 och 5, har icke blivit föremål för statlig reglering; i några stater har emellertid skyldighet att redovisa kampanjkostnader införts³.

Kap. 2. Översikt av folkomröstningsinstitutets användning

Vid en undersökning av folkomröstningsinstitutets användning är det naturligt att skilja emellan å ena sidan de stater, där det omfattar såväl de äldre formerna, obligatoriska och av legislaturen beslutade referenda som de i senare tid införda, initiativ och fakultativt referendum, å andra sidan de stater, som ha enbart de äldre formerna. Institutets användning i de förstnämnda staterna tilldrar sig mest intresse. Huvuddelen av den följande framställningen ägnas häråt, en översikt av antalet folkomröstningar i samtliga delstater under perioden 1938—1946 ges emellertid i tabellen å sid. 30.

De stora variationerna i antalet omröstningar mellan olika stater äro slående: Medan Pennsylvania och Vermont under de år, som omfattas av den tabellariska översikten, blott haft en omröstning, Connecticut, Indiana, Kansas, Tennessee och Virginia tre, ha i Georgia förekommit ej mindre än 155 och i Louisiana 122. Det bör observeras, att de högsta siffrorna uppnåtts i stater, som sakna initiativ och fakultativt re-

ferendum, bland stater med detta institut når California högst med nittiofem omröstningar. Där folkomröstningsinstitutet endast omfattar de äldre formerna, förorsakas skillnaderna i antalet omröstningar helt av författningarnas starkt växlande omfång jämte olika stränga bestämmelser för ändringar av dessa. Obligatoriska lagreferenda och av legislaturen frivilligt anordnade omröstningar äro nämligen ytterst fåtaliga. 1946 förekommo exempelvis sammanlagt i alla stater ej mer än tolv dylika.

¹ Variationerna i argumentationsrättens begagnande bero till stor del på, huruvida kostnaderna huvudsakligen skola bäras av staten eller författarna. I Colorado skola de som utarbeta argument helt bestrida utgifterna för tryckning och distribution. Colorado Legislative Reference Office, »The Initiative and Referendum in Colorado», sid. 6. I vissa stater, såsom California, bär staten kostnaderna.

² California, Elections Code, art. 3.

³ I Arizona äro anonyma tidningsannonser förbjudna i folkomröstningsfrågor; minst fem namn på medlemmar i organisation, som engagerat sig för eller mot ett förslag, måste utsättas. — Beträffande lagstiftningen angående kampanjkostnader hänvisas till sid. 56.

I stater, där författningarna blott uppdraga de väsentligaste riktlinjerna för statsstyrelsen, blir antalet omröstningar av naturliga skäl litet. Louisianas enormt stora konstitution däremot kräver oavlätliga jämkningar på en mängd punkter. Lån få i vissa stater upptas av staten och av grevskapen blott efter beslut tillkomna i samma ordning som författningsändringar, en bestämmelse, som är ägnad att synnerligen starkt driva upp antalet omröstningar. I Georgia, där ett stadgande av detta slag omfattar även städer och vissa kommuner, föranleddes sextioett av de sjuttio referenda, som höllos år 1941, av sådana lån.¹

En viss ökning av antalet författningsomröstningar under loppet av de senaste decennierna kan konstateras för några stater, sålunda förekommo i Louisiana 1901—1918 132, 1924—1936 100, 1938—1946 122, i Georgia voro motsvarande siffror 52, 47 och 155. I flertalet stater kan emellertid någon tendens till vare sig ökning eller minskning icke med säkerhet utläsas.² Den alltmer växande statsverksamheten avspeglas tydligen i Louisiana i ett ökat antal författningsreferenda, för Georgias del förklaras ökningen genom kommunernas skärpta behov av upplåning. Där författningarna äro mera begränsade till sin omfattning, ha liknande tendenser ej kunnat göra sig gällande.

Flertalet omröstningar i stater som Georgia, Louisiana och South Carolina gälla frågor av ytterst ringa allmänt intresse, vilka dessutom ej sällan äro av mycket invecklad teknisk natur. Som i ett följande kapitel skall belysas, sjunker deltagandet, då antalet omröstningar blir alltför stort. Från denna regel utgör endast California ett undantag. Intresset för initiativ och fakultativa referenda medför i denna stat ett relativt högt deltagande även i de

många författningsomröstningarna. Det torde ej kunna bestridas, att det obligatoriska referendum i vissa stater lägger en alltför stor börda på väljarna. Det kan icke vara ändamålsenligt, att vid ett tillfälle sjuttio förslag, till största delen av jämförelsevis begränsat intresse, underställas folket.

Förhållandet mellan antagna och förkastade från legislaturerna emanerande förslag till författningsändringar belyses av tabellen å sid. 31, vilken avser tiden 1941—1946.³

Utom i California har som synes endast ett fåtal förslag förkastats, i Georgia sålunda två av nittionio, i Louisiana åtta av sextiotre. Antalet besegrade förslag är emellertid ovanligt litet i sistnämnda två stater. Av de författningsändringar, som föreslagits av legislaturerna i samtliga amerikanska stater, godkändes nämligen för tiden 1924—1936 endast 63,8% och för de år som tabellen avser 68,4%.⁴ Av intresse är att folket visat sig mindre välvilligt mot legislaturförslagen i stater med fakultativa omröstningsformer. I fjorton av dessa antogs 1922—1948 blott 322 av 659 dylika referenda, d. v. s. 48,9 procent.⁵

Författningarnas karaktär förklarar väsentligen det låga antalet förkastade

¹ Bureau of the Census, »State proposals voted upon: 1941», sid. 14—16.

² Tingsten, sid. 186 f.; Gosnell, Harold F., and Schmidt, Margaret J., »Popular lawmaking in the United States, 1924—1936», (New York Constitutional Convention Committee, VII: Problems relating to legislative organization and powers), sid. 313.

³ Bureau of the Census, »State proposals voted upon...», för åren 1941, 1942, 1943, 1944 och 1946. Tabellen är sammanställd på grundval av uppgifter i ett flertal tablåer i dessa publikationer.

⁴ Gosnell, och Schmidt, sid. 320; Bureau of the Census »State proposals voted upon», 1941—1946. Beräkningen gjord med ledning av ett flertal tabeller i dessa publikationer.

⁵ Se tabellen sid. 42.

Antal folkomröstningar i samlliga amerikanska stater 1938—1946.¹

Stat	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1946	To- talt
Alabama	2	5	8	—	—	—	6	9	30
*Arizona	3	—	10	—	1	—	2	6	22
*Arkansas	11	—	11	—	6	—	7	4	39
*California	25	5	17	—	18	—	13	17	95
*Colorado	3	—	5	—	1	—	4	2	15
Connecticut	—	—	—	—	—	—	—	3	3
Florida	4	—	6	—	9	—	9	6	34
Georgia	23	33	—	70	—	28	—	1	155
*Idaho	1	—	5	—	5	—	5	7	23
Illinois	2	—	1	—	1	—	2	2	8
Indiana	—	—	3	—	—	—	—	—	3
Iowa	—	—	1	—	1	—	—	—	2
Kansas	—	—	1	—	—	—	1	1	3
Kentucky	—	—	—	2	—	2	—	—	4
Louisiana	28	—	32	—	10	—	21	31	122
*Maine	1	1	2	1	—	—	1	2	8
*Maryland	4	—	9	—	7	—	6	4	30
*Massachusetts	3	—	—	—	1	—	5	3	12
*Michigan	4	2	4	2	3	—	4	3	22
Minnesota	2	—	1	—	2	—	1	—	6
Mississi pi	—	2	1	—	2	—	—	—	5
*Missouri	9	—	7	—	5	1	2	1	25
*Montana	4	—	3	—	4	—	3	1	15
*Nebraska	6	—	2	—	1	—	2	2	13
*Nevada	2	—	3	—	1	—	2	1	9
New Hampshire	4	—	—	—	3	—	—	1	8
New Jersey	—	2	—	—	—	1	1	1	5
*New Mexico	1	1	2	—	6	—	1	2	13
New York	9	1	—	4	—	6	—	1	21
North Carolina	2	—	—	—	2	—	5	2	11
*North Dakota	3	4	13	—	2	—	7	6	35
*Ohio	1	4	—	—	1	—	2	—	8
*Oklahoma	6	—	6	3	3	—	5	5	28
*Oregon	12	—	9	—	7	—	9	9	46
Pennsylvania	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Rhode Island	—	—	—	—	—	—	3	2	5
South Carolina	6	—	5	—	1	—	7	11	30
*South Dakota	2	—	4	—	6	—	2	4	18
Tennessee	1	—	2	—	—	—	—	—	3
Texas	1	—	4	—	5	—	3	4	17
*Utah	3	—	1	—	2	—	2	8	16
Vermont	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Virginia	—	—	—	—	—	—	1	2	3
*Washington	4	—	6	—	6	—	5	4	25
West Virginia	1	—	3	—	1	—	—	2	7
Wisconsin	—	—	—	1	—	—	1	3	5
Wyoming	1	—	2	—	—	—	2	4	9
Totalt	194	60	189	83	124	39	152	177	1 018

Anm. I Delaware, som blott har konventreferendum, förekom under denna period ingen omröstning. — Det ringa antalet omröstningar 1939, 1941 och 1943 förklaras därmed, att de allmänna valen, i samband med vilka flertalet referenda och initiativ underställas folket, hållas år med jämna tal.

¹ Tabellen baserad på uppgifter sammanställda av Bureau of the Census, Washington, D. C. »State proposals voted upon in 1946». Någon kompilation för år 1945 har ej gjorts av Bureau of the Census.

* = Stater med fakultativa omröstningsformer.

Stat	1941		1942		1943		1944		1946	
	a	f	a	f	a	f	a	f	a	f
Alabama	—	—	—	—	—	—	4	2	9	—
Georgia	69	1	—	—	28	—	—	—	—	1
Louisiana	—	—	10	—	—	—	19	2	25	6
New York	3	1	—	—	5	1	—	—	—	—
South Carolina ...	—	—	1	—	—	—	7	—	11	—
California	—	—	6	8	—	—	6	2	10	3

Anm. a. = antagna, f. = förkastade.

referenda i stater som Georgia och Louisiana. En mycket stor del av omröstningarna måste där med nödvändighet gälla förslag, som det skulle vara fullkomligt absurt att förkasta. Av återstoden äro de flesta ej av kontroversiell natur eller i varje fall inte av större intresse.¹ California, som har en omfattningsrik konstitution, uppvisar emellertid ett stort antal förkastade författningsförslag. Förklaringen härtill liksom till att folket även i övriga stater med initiativ och fakultativt referendum reagerat mera kritiskt mot legislaturförslag än på andra håll ligger av allt att döma i de nya folkomröstningsformernas stimulerande inflytande på det politiska intresset. Petitionsomröstningarna ha gett upphov till propagandakampanjer av tidigare oanad intensitet, och sådana metoder ha i någon mån kommit till användning även för obligatoriska omröstningar; deltagandet i omröstningarna är i dessa stater högre än i stater med enbart de äldre omröstningsformerna.² — Även andra mera svårbedömbara förhållanden torde emellertid bidra till den här understrukna kontrasten.³

Av de nitton stater, där folkomröstningsinstitutet omfattar även initiativ och fakultativt referendum, har Utah hittills icke använt de sistnämnda formerna av institutet.⁴ Från Arkansas, Maine och Montana ha fullständiga uppgifter för varje år under de tre senaste

decennierna icke kunnat anskaffas. I Montana har blott en och i Maine ingen folkomröstning efter petition hållit under 1940-talet, vilket är anmärkningsvärt, då sådana omröstningar tidigare förekommit i tämligen stor utsträckning i dessa stater. Arkansas har däremot haft åtskilliga initiativ och fakultativa referenda, efter 1940 ha sådana omröstningar hållits varje valår. Fullständiga

¹ Under guvernören Huey Longs diktatoriska regim i Louisiana på 1930-talet genomdrevos emellertid vissa författningsändringar, som medförde en betydande förstärkning av exekutivmakten.

² Med en högre röstningsfrekvens synes följa en större procent förkastade författningsreferenda. 1939, 1941 och 1943 antogs respektive 86, 98 och 92 procent av alla från legislaturerna emanerande författningsreferenda, 1938, 1940, 1942 och 1944 voro motsvarande siffror 63, 50, 52 och 76. Deltagandet i de sistnämnda, vilka nästan samtliga höllos samtidigt med allmänna val, var högre än vid de förra. Bureau of the Census, State proposals voted upon in 1946.

³ Georgia, Louisiana och South Carolina ha liksom övriga sydstaterna, där i realiteten enpartisystem härskar, aldrig präglats av samma politiska livaktighet som staterna i väster.

⁴ I de två stater, Maryland och New Mexico, som ha fakultativt referendum men icke initiativ, har detta institut funnit föga användning. I New Mexico ha några få referendumomröstningar förekommit, medan i Maryland petitioner vid tre tillfällen inlämnats men blivit ogiltigförklarade av domstol. Däremot ha ett stort antal fakultativa referendumomröstningar rörande lokala lagar antagna av legislaturen hållits i vissa av Marylands grevskap. Se härom nedan i avdelningen om det lokala folkomröstningsinstitutet, sid. 85.

tabeller över samtliga fakultativa folkomröstningar, som ha hållits i de fjorton övriga staterna alltsedan år 1921 (för Oregons del även alla övriga referenda) äro införda i *bilaga 2*. För tiden fram till denna tidpunkt hänvisas till tabellerna på sid. 188—194 i Tingstens arbete om det amerikanska folkomröstningsinstitutet. Här nedan införes en översikt i tabellform belysande de olika folkomröstningsformernas användning i de nämnda fjorton staterna nämligen Arizona, California, Colorado, Massachusetts Michigan, Missouri, Nebraska, Nevada, North Dakota, Ohio, Oklahoma, Oregon, South Dakota och Washington. Då fullstän-

diga uppgifter rörande folkomröstningarna år 1948 ej kunnat anskaffas från alla stater, omfatta några tabeller endast tiden t. o. m. 1946. Omröstningar i samband med »special elections», som i några stater förekommit under år 1949, ha i tabellerna medräknats endast för Oklahoma, då officiella uppgifter ej voro tillgängliga för övriga stater beträffande dessa omröstningar.

I Idaho, där den för begagnande av initiativ och fakultativt referendum nödvändiga tillämpningslagen ej utfärdades förrän år 1933, har efter denna tidpunkt några initiativ och referenda förekommit.

Antalet omröstningar har som synes

Arizona 1922—1948.

År	Författningsreferenda		Författningsinitiativ		Lagreferenda				Laginitiativ		Summa		Antal omröstningar
	an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade	Fakultativa		Övriga a)		an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade	
					an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade					
1922	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	3	3
1922 ¹⁾ ...	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	8
1924	—	2	—	1	—	—	—	—	—	3	—	6	6
1925 ¹⁾ ...	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
1926	—	—	—	1	—	1	—	1	—	2	—	5	5
1927 ¹⁾ ..	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
1928	1	—	—	1	2	2	1	—	—	3	4	6	10
1930	3	1	—	2	—	—	—	—	—	—	3	3	6
1932	—	—	2	3	—	1	—	—	—	3	2	7	9
1933 ¹⁾ ...	1	5	—	—	2	—	—	—	—	—	3	5	8
1934	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	2
1936	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1
1938	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	2	3
1940	1	1	2	2	—	1	—	—	1	2	4	6	10
1942	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
1944	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1946	1	2	1	—	—	—	—	—	1	—	3	2	5
1948	4	—	—	—	1	—	—	—	4	—	9	—	9
	14	20	6	14	5	5	1	3	7	14	33	56	89
	34		20		10		4		21				

¹ Förslag framlagda utan samband med allmänt val.

a) Under denna beteckning sammanföras obligatoriska lagreferenda och referenda beslutade av legislaturen i såväl denna som följande tabeller. Den officiella statistiken gör i regel ingen skillnad mellan dessa båda grupper av lagreferenda.

California 1922—1948.

År	Författningsreferenda		Författningsinitiativ		Lagreferenda				Laginitiativ ²		Summa		Antal omröstningar
	an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade	Fakul-tativa		Övriga		an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade	
					an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade					
1922	7	7	2	6	1	2	1	1	2	1	13	17	30
1924	10	4	—	2	—	—	—	—	2	—	12	6	18
1926	14	4	1	4	—	1	—	—	—	3	16	12	28
1928	14	3	—	—	2	—	—	—	—	2	16	5	21
1930	10	10	—	1	—	—	1	—	1	3	12	14	26
1932	9	5	1	2	1	1	—	—	1	2	12	10	22
1933 ¹	6	2	—	—	1	—	2	—	—	—	9	2	11
1934	7	5	6	2	—	—	1	—	—	2	14	9	23
1935 ¹	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3
1936	4	10	—	6	—	2	—	—	—	1	4	19	23
1938	6	10	—	3	—	3	—	—	1	2	7	18	25
1939 ¹	—	1	—	1	—	1	2	—	—	1	2	4	6
1940	8	8	—	—	—	—	—	—	—	1	8	9	17
1942	6	8	—	1	1	—	—	—	—	2	7	11	18
1944	6	2	1	2	—	—	1	—	—	—	8	4	12
1946	10	3	1	—	—	—	1	—	—	2	12	5	17
1948	5	5	1	4	—	—	1	—	1	2	8	11	19
	122	90	13	34	6	10	11	1	8	24	160	159	319
	212		47		16		12		32				

¹ Förslag framlagda utan samband med allmänt val.

² Två av initiativen ha varit indirekta. Intet av dem godkändes av legislaturen, men ett antogs av folket.

växlat synnerligen starkt från stat till stat, från 319 i California till 27 i Nevada. Då omröstningarna med hänsyn till sättet för frågornas framläggande inför folket kunna uppdelas i tre huvudgrupper, nämligen obligatoriska, av legislaturen beslutade och efter petition anordnade, är totalantalet av mindre intresse än fördelningen på de olika grupperna. Obligatoriska lagreferenda och av legislaturen beslutade omröstningar äro som framgår av tabellerna ingenstädes talrika.¹ Antalet obligatoriska författningsreferenda växlar mellan 212 i California och 11 i Massachusetts. Dessa kontraster förklaras givetvis här liksom i de stater, där detta slag av referendum utgör det enda inslaget av folkomröstning, av främst konstitutionernas starkt skiftan-

de omfång samt i någon mån av olika stränga regler för författningsändring.

En summering av antalet på grund av initiativ- eller referendumpetition hållna omröstningar ger följande resultat.²

North Dakota och Oregon inta främsta platsen, tätt följda av California, medan Nevada uppvisar det minsta antalet petitionsomröstningar och Massachusetts det näst minsta. Det låga antalet omröstningar i några stater kan otvivelaktigt till stor del förklaras av

¹ Av Massachusetts fåtaliga omröstningar utgöra de dock nära en tredjedel.

² Se tabellen å sid. 43. Beträffande procentsiffrorna bör understrykas, att deras värde är begränsat, då en verklig uppfattning om de olika omröstningstypernas relativa betydelse vinnes blott genom en undersökning av de folket underställda frågornas karaktär och av deltagandet i skilda omröstningar. Dessa problem behandlas i det följande.

Colorado 1922—1948.

År	Författningsreferenda		Författningsinitiativ		Lagreferenda				Laginitiativ		Summa		Antal omröstningar
	an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade	Fakul-tativa		Övriga ¹		an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade	
					an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade					
1922	1	3	1	2	—	—	—	—	—	2	2	7	9
1924	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3	3
1926	—	4	—	1	—	—	—	—	2	—	—	7	7
1928	1	2	—	2	—	—	—	—	—	—	1	4	5
1930	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1
1932	—	1	1	3	—	1	—	—	1	—	2	5	7
1934	—	3	1	2	—	—	—	—	1	—	2	5	7
1936	2	1	2	2	—	—	—	—	2	—	6	3	9
1938	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	3	3
1940	—	—	—	4	—	—	—	—	—	1	—	5	5
1942	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
1944	1	—	1	1	—	—	—	—	1	—	3	1	4
1946	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
1948	1	—	—	2	—	—	1	—	—	—	2	2	4
	7	18	6	23	—	1	1	—	5	6	19	48	67
	25		29		1		1		11				

¹ Denna grupp avser här endast referenda beslutade av legislaturen, då obligatoriskt lagreferendum ej finnes.

Massachusetts 1922—1946.

År	Författningsreferenda		Författningsinitiativ		Lagreferenda				Laginitiativ		Summa		Antal omröstningar
	an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade	Fakul-tativa		Övriga ¹		an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade	
					an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade					
1922	1	—	—	—	—	—	1	3	—	—	2	3	5
1924	2	—	—	—	—	—	3	2	—	—	5	2	7
1926	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
1928	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1
1930	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	3	—	3
1932	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	2
1934	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1
1936	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1938	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	2
1940	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1942	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1
1944	4	—	—	—	1	—	—	—	—	—	5	—	5
1946	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	2
	10	1	—	—	2	—	4	5	7	2	23	8	31
	11				2		9		9				

¹ I denna grupp inräknas icke av legislaturen anordnade konsultativa referenda, vid vilka de röstberättigade i varje valkrets tillfrågas, huruvida dennas representant i den lagstiftande församlingen bör instrueras att rösta för en viss politisk åtgärd. (S. k. public policy referenda.)

Michigan 1921—1946.

År	Författningsreferenda		Författningsinitiativ		Lagreferenda				Laginitiativ		Summa		Antal omröstningar
	an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade	Fakul-tativa		Övriga		an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade	
					an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade					
1921	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
1922	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3
1923	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
1924	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	3	3
1925	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1926	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	5
1927	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
1928	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3
1929	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1930	—	3	—	1	—	1	—	—	—	—	—	5	5
1931	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	3	3
1932	2	1	2	2	—	1	—	—	—	—	4	4	8
1933	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1934	—	1	—	5	—	1	—	—	—	—	—	7	7
1935	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
1936	1	1	—	2	—	—	—	—	—	—	1	3	4
1937	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1938	—	—	1	2	—	1	—	—	—	—	1	3	4
1939	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
1940	—	1	1	—	1	1	—	—	—	—	2	2	4
1941	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
1942	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2	2
1943	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
1944	1	2	—	1	—	—	—	—	—	—	1	3	4
1945	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
1946	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3
	18	20	6	17	1	6	—	1	—	—	25	44	69
	38		23		7		1						

Anm. Allmänna val hållas i Michigan i november år med jämna tal samt i april övriga år. Vid de sistnämnda valen utses vissa statliga och kommunala befattningshavare.

restriktiva bestämmelser rörande petitionerna. Framför allt gäller detta Massachusetts, vars lagar i hög grad försvåra begagnandet av initiativ och referendum. Antalet omröstningar har vidare varit lågt i de stater, där en viss territoriell fördelning av petitionärerna är föreskriven, d. v. s. i Missouri, Nebraska och Ohio.

Initiativen ha varit få i de stater, som endast ha den indirekta formen, nio i Massachusetts, fem i Nevada och sex i South Dakota. Nödvändigheten att framlägga ett initiativförslag för legislaturen

och dennas därmed följande rätt att diskutera detsamma och utarbeta alternativ att underställas folket jämte initiativet utövar tydligen en synnerligen avskräckande inverkan. Detta förhållande belyses ytterligare därav, att i Michigan, där författningsinitiativet är direkt men laginitiativet indirekt, 23 författningsinitiativ men intet laginitiativ förekommit, trots att minimumantalet petitionärer är något högre för det förra än för det senare. Typiskt är också, att i California och Washington, vilkas författningar medge begagn-

Missouri 1922—1948.

År	Författningsreferenda		Författningsinitiativ		Lagreferenda				Laginitiativ		Summa		Antal omröstningar
	an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade	Fakul-tativa		Övriga		an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade	
					an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade					
1922	3	14	—	—	—	—	—	—	—	2	3	16	19
1924 ¹	7	14	—	—	—	—	—	—	—	—	7	14	21
1924	1	4	—	—	—	—	—	—	2	2	3	6	9
1926	—	—	1	—	1	—	—	—	—	2	2	2	4
1928	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	2	3
1930	—	3	—	2	—	—	—	—	—	—	—	5	5
1932	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3
1934	1	2	—	1	—	—	—	—	—	—	1	3	4
1936	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	3	1	4
1938	1	3	—	4	—	—	—	—	—	—	1	7	8
1940	—	2	1	4	—	—	—	—	—	—	1	6	7
1942	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	4
1944	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
1946	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
1948	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	3
	21	48	7	11	1	—	—	—	2	7	31	66	97
	69		18		1		—		9				

¹ Förslag framlagda utan samband med allmänt val.

Nebraska 1922—1948.

År	Författningsreferenda		Författningsinitiativ		Lagreferenda				Laginitiativ		Summa		Antal omröstningar
	an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade	Fakul-tativa		Övriga		an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade	
					an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade					
1922	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	2	2	4
1924	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1
1926	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1928	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
1930	1	1	—	—	—	—	—	—	1	2	2	3	5
1932	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1
1934	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3
1936	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
1938	1	4	—	1	—	—	—	—	—	1	1	5	6
1940	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
1942	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
1944	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	2	2
1946	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	2
1948	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	2
	6	9	3	5	2	2	—	—	1	4	12	20	32
	15		8		4		—		5				

Nevada 1922—1946.

År	Författningsreferenda		Författningsinitiativ		Lagreferenda				Laginitiativ		Summa		Antal omröstningar
	an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade	Fakul-tativa		Övriga		an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade	
					an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade					
1922	2	—	—	—	—	—	1	—	—	1	3	1	4
1924	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	3
1926	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3
1928	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1930	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	2
1932	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1934	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	3	—	3
1936	1	2	—	—	—	—	—	—	—	1	1	3	4
1937	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
1938	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	2
1940	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
1942	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
1944	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	2
1946	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
	16	3	—	—	1	1	1	—	2	3	20	7	27
	19				2		1		5				

North Dakota 1922—1948.

År	Författningsreferenda		Författningsinitiativ		Lagreferenda				Laginitiativ		Summa		Antal omröstningar
	an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade	Fakul-tativa		Övriga		an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade	
					an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade					
1922	1	—	—	—	—	—	—	—	3	—	4	—	4
1924	2	—	—	—	—	4	—	—	—	—	2	4	6
1926	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	2	1	3
1928	1	1	—	2	—	—	—	—	—	—	1	3	4
1930	2	—	—	1	2	—	—	—	—	2	4	3	7
1932	—	2	1	1	—	1	—	—	11	4	12	8	20
1933	2	—	—	—	—	3	—	—	1	1	3	4	7
1934	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	1	4	5
1935	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1
1936	—	5	—	—	—	4	—	—	1	2	1	11	12
1938	1	2	3	1	1	1	—	—	2	4	7	8	15
1939	—	—	—	—	—	1	—	—	—	3	—	4	4
1940	1	2	2	3	—	—	—	—	3	2	6	7	13
1942	—	4	—	—	1	—	—	—	—	2	1	6	7
1944	2	2	—	—	—	—	—	—	1	2	3	4	7
1946	—	3	—	—	—	1	—	—	2	—	2	4	6
1948	2	4	—	—	2	—	—	—	2	2	6	6	12
	15	26	6	8	7	15	—	—	28	28	56	77	133
	41		14		22		—		56				

Anm. Folkomröstningar hållas i North Dakota vanligen vid två tillfällen under valår, dels i november i samband med de allmänna valen, dels vid någon tidigare tidpunkt under året, t. ex. samtidigt med primärvalen i juni. För vinnande av större åskådighet ha emellertid omröstningarna här sammanförts årsvis.

Ohio 1922—1946.

År	Författningsreferenda		Författningsinitiativ		Lagreferenda				Laginitiativ		Summa		Antal omröstningar
	an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade	Fakultativa		Övriga		an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade	
					an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade					
1922	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3
1924	2	1	—	—	—	2	—	—	—	1	2	4	6
1925	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3
1926 ¹	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
1926	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1
1927	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	2	2
1928	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
1929	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
1930	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
1931	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
1932	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1933	1	—	2	—	—	—	—	—	1	—	4	—	4
1934	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
1936	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
1938	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1
1939	—	1	—	2	—	1	—	—	—	—	—	4	4
1940	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1942	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
1944	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
1946	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	9	13	3	4	—	4	—	—	1	2	13	23	36
	22		7		4				3				

¹ Förslag framlagda utan samband med allmänt val.

nande av direkt eller indirekt laginitiativ efter initianternas eget val, ej mer än två respektive fyra indirekta initiativ förekommit, detta trots att det sistnämnda slaget av initiativ i California kräver färre petitionärer än det förstnämnda.

Fördelningen mellan författnings- och laginitiativ är synnerligen olikartad. De ytterst försvårande regler, som gälla för författningsändringar i Massachusetts, ha i denna stat lett till, att konstitutionella initiativ helt uteblivit. Kravet på dubbelt så många petitionärer för författningsinitiativ som för laginitiativ har i North Dakota medfört, att de senares antal är fyra gånger så stort som de förras. I flertalet övriga stater, där en så betydande skillnad i bestämmelsernas utform-

ning icke föreligger, kan man iakttaga en tydlig tendens hos initianterna att föredraga det konstitutionella initiativet. Orsaken härtill är fullt klar. Intet hindrar att bestämmelser av vilken materiell karaktär som helst införas i staternas konstitutioner, förutsatt givetvis att de ej stå i strid med något stadgande i unionsförfattningen. Eftersom konstitutionerna kunna ändras blott efter folkomröstning, ger det påtagliga fördelar att framlägga ett förslag i form av författningsinitiativ. Tydligast framträder denna tendens i Colorado med 29 författningsinitiativ mot 11 laginitiativ liksom i Oklahoma, där motsvarande siffror äro 18 respektive 13, trots att minimiantalet petitionärer är nästan dubbelt så stort för författnings- som för laginitiativ. — I

Oklahoma 1922—1949.

År	Författningsreferenda		Författningsinitiativ		Lagreferenda				Laginitiativ		Summa		Antal omröstningar
	an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade	Fakul-tativa		Övriga		an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade	
					an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade					
1922	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3	3
1923	2	2	1	—	—	—	—	—	1	—	4	2	6
1924	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1926	—	2	—	—	2	—	—	—	—	2	2	4	6
1928	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1
1930	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3
1931	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	4	4
1932	—	—	—	1	1	—	—	—	—	3	1	4	5
1933	1	—	—	—	1	2	—	—	—	—	2	2	4
1934	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
1935	—	4	2	—	—	—	—	—	—	—	2	4	6
1936	1	1	1	1	—	—	—	—	1	1	3	3	6
1938	—	2	—	1	—	3	—	—	—	—	—	6	6
1940	—	2	—	2	—	—	—	—	—	2	—	6	6
1941	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3
1942	1	3	1	—	—	—	—	—	—	—	2	3	5
1944	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	4	—	4
1946	1	—	4	—	—	—	—	—	—	—	5	—	5
1948	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3
1949	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	2
	16	23	9	9	5	5	—	—	3	10	33	47	80
	39		18		10				13				

Anm. Folkomröstningar ha vid ett stort antal tillfällen hållits utan samband med allmänna val, här ha alla omröstningar för vinnande av större åskådighet sammanförts årsvis.

Arizona, California och Michigan ford-ras folkomröstning för ändring av alla initierade lagar; i Michigan har som ovan framhållits av en annan orsak inga laginitiativ förekommit, men i de två andra staterna föreligger en viss jämvikt mellan de båda slagen av initiativ.) Eftersom Californias konstitution är synnerligen omfattande och innehåller en mängd detaljbestämmelser rörande skilda delar av samhällslivet, är det emellertid självklart, att fram-lagda initiativförslag ofta tangerar gäl-lande grundlagsbestämmelser och att antalet författningsinitiativ av denna orsak måste bli tämligen stort i för-hållande till laginitiativen.

Då strängare krav i flertalet stater

gälla för initiativ än för referendum-petitioner, skulle man kunna vänta sig ett flitigare utnyttjande av det fakul-tativa referendum än av initiativet.¹ Som framgår av tabellerna är emeller-tid förhållandet det motsatta: överallt utom i South Dakota ha flera initiativ än referenda förekommit. De förras övertikt över de senare är i några stater oerhört stor. I Colorado utgör

¹ Visserligen gälla på en punkt i fler-talet stater mera försvarande bestämmelser för referendum- än för initiativpeti-tioner, då de förra till skillnad från de senare måste insamlas inom viss tid. Detta förhållande torde emellertid ej vara av väsentlig betydelse; i Oklahoma, där en snäv tidsbegränsning är stadgad för ini-tiativ, är dessas övertikt över referenda likväl avsevärd.

Oregon 1922—1948.

År	Författningsreferenda		Författningsinitiativ		Lagreferenda				Laginitiativ		Summa		Antal omröstningar
	an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade	Fakultativa		Övriga		an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade	
					an-tag-na	för-kas-tade	an-tag-na	för-kas-tade					
1922	2	—	—	3	—	—	—	—	1	—	3	3	6
1923 ¹	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
1924	3	—	—	1	—	—	1	—	1	2	4	3	7
1926	6	2	—	—	1	2	2	3	1	4	10	11	21
1927 ¹	3	6	—	—	1	1	—	1	—	—	4	8	12
1928	—	—	—	1	—	—	—	—	—	7	—	8	8
1930	1	5	1	3	1	2	—	—	—	—	3	10	13
1932	3	—	1	1	—	3	—	—	1	4	5	8	13
1933 ¹	2	3	1	—	—	1	—	2	—	—	3	6	9
1934 ¹	1	1	—	—	—	1	1	1	—	—	2	3	5
1934	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	3	3
1936 ¹	—	1	—	—	—	1	—	2	—	—	—	4	4
1936	—	—	—	4	—	1	—	—	—	3	—	8	8
1938	1	2	—	1	2	—	1	—	3	2	7	5	12
1940	—	4	—	1	—	2	—	—	—	2	—	9	9
1942	3	1	—	—	—	2	—	—	1	—	4	3	7
1944	4	—	—	2	1	—	1	1	—	—	6	3	9
1945 ¹	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
1946	3	1	—	—	1	—	1	1	1	1	6	3	9
1947 ¹	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	2
1948	1	1	1	1	—	2	1	—	3	1	6	5	11
	34	28	4	20	7	21	8	11	12	26	65	106	171
	62		24		28		19		38				

¹ Förslag framlagda utan samband med allmänt val.

det sammanlagda antalet initiativ 40, under det att blott ett fakultativt referendum förekommit. I Missouri äro motsvarande siffror 27 och 1, i California 79 och 16. Visserligen omfattar initiativet i flertalet stater även författningsändringar, men på grund av den i vissa stater vanliga tendensen att framlägga förslag av vilket materiellt innehåll som helst såsom författningsinitiativ är en jämförelse med enbart laginitiativen missvisande. Dessa äro emellertid överallt utom i Ohio och South Dakota talrikare än de fakultativa referenda. I Washington, där författningsinitiativ saknas, utgör antalet laginitiativ 31, fakultativa lagreferenda 12.

Orsakerna till den jämförelsevis

ringa användningen av det fakultativa referendum måste sökas i politiska förhållanden: legislaturernas lagstiftning har väckt mindre missnöje än deras underlåtenhet att handla.

Initiativbestämmelsernas utformning kan givetvis icke förklara alla olikheter i användningen av detta institut; i California, Colorado och Oregon, vilkas initiativregler äro i huvudsak likartade, utgör det sammanlagda antalet initiativ 79, 40 och 62. Olikheter i de politiska förhållandena inverka här; i California ha sålunda på det hela taget motsättningarna mellan skilda samhälls- och intressegrupper varit mera utpräglade än i Colorado. Dessa förhållanden skola närmare undersökas i de två följande kapitlen.

South Dakota 1922—1948.

År	Författningsreferenda		Lagreferenda		Laginitiativ		Summa		Antal omröstningar
	antagna	förkastade	antagna	förkastade	antagna	förkastade	antagna	förkastade	
1922.....	—	4	—	—	—	5	—	9	9
1924.....	—	—	—	4	—	—	—	4	4
1926.....	—	2	—	—	—	—	—	2	2
1928.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1930.....	4	1	—	1	—	—	4	2	6
1932.....	—	2	1	1	—	—	1	3	4
1934.....	1	1	—	1	—	—	1	2	3
1936.....	5	—	—	—	—	—	5	—	5
1938.....	—	1	—	1	—	—	—	2	2
1940.....	1	2	—	1	—	—	1	3	4
1942.....	—	4	—	2	—	—	—	6	6
1944.....	1	1	—	—	—	—	1	1	2
1946.....	3	—	1	—	—	—	4	—	4
1948.....	5	—	—	1	—	1	5	2	7
	20	18	2	12	—	6	22	36	58
	38		14		6				

Washington 1922—1948.

År	Författningsreferenda		Lagreferenda				Laginitiativ ^{b)}		Summa		Antal omröstningar
			Fakultativa		Övriga						
	antagna	förkastade	antagna	förkastade	antagna	förkastade	antagna	förkastade	antagna	förkastade	
1922.....	2	1	—	4	—	—	1	1	3	6	9
1924.....	1	1	—	1	—	1	—	3	1	6	7
1926.....	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	2
1928.....	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1
1930.....	2	1	—	—	—	—	2	—	4	1	5
1932.....	1	3	—	—	—	—	5	—	6	3	9
1934.....	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	2
1935 ¹	—	2	1	—	—	—	—	—	1	2	3
1936.....	—	3	—	—	—	1 a)	1	3	1	7	8
1938.....	—	1	—	—	—	—	2	1	2	2	4
1940.....	1	2	—	—	1	—	1	1	3	3	6
1942.....	—	1	1	2	1	—	—	1	2	4	6
1944.....	2	—	—	1	—	—	—	2	2	3	5
1946.....	1	—	—	2	—	—	—	1	1	3	4
1948.....	3	1	—	—	—	—	3	1	6	2	8
	13	19	2	10	2	2	17	14	34	45	79
	32		12		4		31				

¹ Förslag framlagda utan samband med allmänt val.

a) Obligatoriskt referendum, återstående under rubriken »övriga» sammanförda omröstningar beslutade av legislaturen.

b) Av de antagna initiativen äro alla utom ett direkta, av de förkastade 13 direkta, 1 indirekt. Två initiativ ha antagits av legislaturen, år 1935 och 1943, och därigenom ej blivit föremål för folkomröstningar. Dessa ha ej medräknats i tabellen.

Sammanfattning av föregående tabeller.

Stater	År	Författningsreferenda		Författningsinitiativ		Lagreferenda				Laginitiativ		Antal omröstningar
		antagna	förkastade	antagna	förkastade	Fakultativa		Övriga		antagna	förkastade	
						antagna	förkastade	antagna	förkastade			
Arizona	1922—48	14	20	6	14	5	5	1	3	7	14	89
California	1922—48	122	90	13	34	6	10	11	1	8	24	319
Colorado	1922—48	7	18	6	23	—	1	1	—	5	6	67
Massachusetts	1922—46	10	1	—	—	2	—	4	5	7	2	31
Michigan	1921—46	18	20	6	17	1	6	—	1	—	—	69
Missouri	1922—48	21	48	7	11	1	—	—	—	2	7	97
Nebraska	1922—48	6	9	3	5	2	2	—	—	1	4	32
Nevada	1922—46	16	3	—	—	1	1	1	—	2	3	27
North Dakota	1922—48	15	26	6	8	7	15	—	—	28	28	133
Ohio	1922—46	9	13	3	4	—	4	—	—	1	2	36
Oklahoma	1922—49	16	23	9	9	5	5	—	—	3	10	80
Oregon	1922—48	34	28	4	20	7	21	8	11	12	26	171
South Dakota	1922—48	20	18	—	—	2	12	—	—	—	6	58
Washington ...	1922—48	13	19	—	—	2	10	2	2	17	14	79
		321	336	63	145	41	92	28	23	93	146	1 288
		657		208		133		51		239		

Av legislaturerna föreslagna författningsändringar äro avsevärt flera än författningsinitiativen i alla stater utom Colorado. En stor del av de förra röra emellertid som tidigare framhållits bestämmelser av mycket begränsad betydelse. Antalet initierade lagar utgör överallt endast en liten bråkdel av samtliga antagna lagar. De sistnämndas antal växlar tämligen starkt från stat till stat men håller sig i allmänhet mellan 200 och 600. Så t. ex. antogs i Oregon under perioden 1921—1949 sammanlagt nära 7000 lagar. I California är lagstiftningen av exceptionellt stor omfattning (under senare tid över 1500 lagar årligen). Det oaktat antogs i denna stat under perioden 1922—1948 sammanlagt endast åtta lag- och 13 författningsinitiativ. Åtskilliga av dessa röra emellertid ämnen av central betydelse — en närmare analys av den direkta lagstiftningens resultat skall göras i kapitel 6.

Initiativ och fakultativt referendum

ha nu i några stater funnits omkring fyrtio år, i ett par ännu längre. Av stort intresse är att finna, huruvida användningen av dessa institut tenderar att ökas eller minskas och om fördelningen mellan dem har förändrats. Tabellen på sid. 44 visar antalet initiativ och fakultativa referenda fördelade på tioårsperioder.¹ Massachusetts, Nebraska och Nevada ha ej medtagits i tabellen med hänsyn till det i dessa stater låga antalet omröstningar.

I första hand iögonenfallande är att en allmän minskning av antalet petitionsomröstningar ägt rum, 1910-talets siffror uppnås ingenstades under 1940-talet. Utvecklingen i California, den folkrikaste staten, är i detta avseende typisk. Tillbakagången har emellertid i denna stat främst drabbat referenda; det förtjänar påpekas, att intet fakultativt referendum förekommit efter 1942. En

¹ Siffrorna för perioden fram t. o. m. 1920 äro hämtade ur Tingsten, sid. 188—192.

Stater	Antal omröstningar efter petition	Procent av totalantalet omröstningar	Stater	Antal omröstningar efter petition	Procent av totalantalet omröstningar
Arizona.....	51	50,8	Nevada.....	7	25,9
California.....	95	29,8	North Dakota.....	92	69,2
Colorado.....	41	61,2	Ohio.....	14	38,9
Massachusetts.....	11	35,5	Oklahoma.....	41	51,3
Michigan.....	30	43,5	Oregon.....	90	52,3
Missouri.....	28	28,9	South Dakota.....	20	34,5
Nebraska.....	17	53,1	Washington.....	43	54,4
				580	44,2

ännu kraftigare minskning av antalet referenda har ägt rum i Colorado och Missouri. Den sista omröstningen av detta slag hölls i den förstnämnda staten år 1932, i den sistnämnda år 1926.¹ Tendensen till minskning av antalet fakultativa referenda är mindre stark i övriga stater, i en stat, Washington, föreligger en ökning under 1940-talet.

Minskningen av antalet initiativ är starkast i Ohio, som ej haft någon omröstning av detta slag sedan år 1939, men är ingenstädes så långtgående som tillbakagången ifråga om de fakultativa referenda i Colorado och Missouri. Påfallande är att initiativfrekvensen i många stater efter 1920-talets tillbakagång åter ökades under 1930-talet för att på nytt sjunka under följande decennium, en tendens, som ehuru mindre utpräglad återfinnes även ifråga om referenda. Den ekonomiska depressionen och de med denna följande starka motsättningarna mellan olika samhällsgrupper utgör förklaringen. I North Dakota förekommo år 1932 sju ton initiativ.

Då initiativ- och referendumreglerna i sina huvuddrag förblivit oförändrade under hela den här undersökta perioden, måste den i nästan alla stater märkbart minskade användningen av dessa institut anses tyda på minskade politiska motsättningar och en större förmåga hos legislaturerna att

undvika friktioner med de dominerande samhällsgrupperna. Till minskningen har emellertid utan tvivel i några stater ett annat förhållande bidragit. Eftersom minimiantalet petitionärer vanligen utgör en viss procent av vid föregående val avgivna röster, har den våldsamma folkökningen i några stater, främst California, jämte ökat valdeltagande medfört en avsevärd höjning av det nödvändiga antalet underskrifter på en petition. Då insamlandet av underskrifter därför kräver en betydligt effektivare organisation än som tidigare var fallet, tendera möjligheterna att igångsätta initiativ- och referendumkampanjer att begränsas till vissa starka, välorganiserade grupper. Denna betydelsefulla utveckling skall närmare belysas i nästa kapitel.

Minskningen av antalet initiativ behöver icke innebära en motsvarande reducering av detta instituts betydelse. 1930- och 1940-talens stora folkpensionsinitiativ i California ha sålunda hört till de mest omvälvande lagförslag som över huvud taget framlagts i denna stat, propagandan för och emot dem har varit synnerligen intensiv och deltagandet i omröstningarna större än vid något tidigare tillfälle.

Tingsten understryker i sin undersökning av folkomröstningarna under

¹ I Nebraska hölls de sista fakultativa referendumomröstningarna år 1922.

Initiativ och fakultativa referenda fördelade på tioårsperioder.

Stater	Initiativ				Referenda			
	1912— 1920	1921— 1930	1931— 1940	1941— 1948	1912— 1920	1921— 1930	1931— 1940	1941— 1948
Arizona	38	15	20	7	14	5	4	1
California	40	30	32	19	16	6	9	1
Colorado	45	12	23	5	12	—	1	—
Missouri	13	13	13	1	6	1	—	—
Oklahoma	23	6	19	6	4	2	7	1
Oregon	65	25	26	11	13	8	12	8
South Dakota	8	5	—	1	7	5	5	4
North Dakota	17	9	50	11	13	6	12	4
Ohio	16	3	7	—	6	2	7	1
Michigan	6	4	16	3	—	1	5	1
Washington	9	7	16	8	8	5	1	6
	280	129	222	72	99	41	63	27

Anm. Initiativ och fakultativt referendum infördes i North Dakota 1914 och kunde begagnas först 1916, i Ohio voro motsvarande årtal 1912 och 1913, i Michigan 1913 och 1914, i Washington 1912 och 1914. I Michigan och Ohio äro omröstningar hållna efter 1946 ej medräknade.

tiden fram till och med 1920 starkt den negativa tendens i folkets reaktion, som kommer till uttryck däri, att flera förslag förkastats än antagits vid alla slag av omröstningar utom obligatoriska och av legislaturerna beslutade lagreferenda. Han konstaterar vidare, att initierade förslag förkastas i större utsträckning än från legislaturerna emanerande, som underställts folket på grund av referendumpetition, och att de obligatoriska författningsreferenda bli gynnsammare behandlade av folket än lagar, mot vilka referendum begärts, men att skillnaderna mellan de olika grupperna av folkomröstningar i berörda hänseende äro mindre än som vore att vänta. De från legislaturen härstammande förslagen borde nämligen ha ett visst försteg framför de av en fraktion inom folket initierade; i sakens natur låge även, »att författningsändringarna, som måste underställas folket, skola förkastas i långt mindre grad än lagar, som i regel blott hänvisas på särskild begäran, alltså då opposition mot legislaturens beslut föreligger.»¹

Den negativa tendensen är för perioden 1922—1948 lika utpräglad.² 42,4 % av alla folket underställde förslag godkändes jämfört med 41,4 % under det föregående skedet. För initiativen äro motsvarande siffror 35,9 och 34,9, för de fakultativa referenda 32,0 och 41,4 och för de obligatoriska författningsreferenda 48,9 och 46,5. Efter referendumpetitioner framlagda förslag ha alltså förkastats i större utsträckning än tidigare och ha rent av blivit mera negativt behandlade av folket än initiativen. Orsakerna till detta förhållande kunna klarläggas först efter en undersökning av de särskilda omröstningarna. Det kan emellertid antas, att ett visst samband föreligger med den större återhållsamheten i användningen av det fakultativa referendum: petitioner, som uppenbart sakna

¹ Tingsten, sid. 194 f.

² Tingstens tabeller uppta Arkansas, Maine och Montana men sakna Massachusetts och Nevada; antalet omröstningar är emellertid icke i dessa stater så stort att en jämförelse av denna orsak blir missvisande.

utsikter att nå resultat, inges numera i mindre utsträckning.

Avsikten med detta kapitel har varit att ge en allmän överblick av folkomröstningsinstitutets användning. En säkrare uppfattning om dettas betydelse vinnes först genom en undersökning av vilka grupper, som petitionera, av valmanskårens reaktion vid omröst-

ningarna och av folklagstiftningens resultat. Det är också av stort intresse att studera, hur insamlandet av underskrifter på petitioner organiserats, liksom hur själva omröstningskampanjerna bedrivs. Alla dessa frågor skola därför i det följande göras till föremål för närmare studium.

Kap. 3. Vilka grupper utnyttja initiativ och fakultativa referenda?

Initiativ och fakultativt referendum infördes bl. a. som ett remedium mot legislaturernas starka beroende av vissa mäktiga intressegrupper, exempelvis bolag. Anhängarna av de nya omröstningsformerna föreställde sig, att en ständig motsättning förelåg mellan å ena sidan en rad speciella intressen, å den andra det allmännas bästa; folket skulle tillvarata detta genom begagnande av initiativ och referendum.¹ Uppenbarligen var detta en orealistisk uppfattning; ett sådant allmänt intresse kan endast mera sällan definieras och de avgörande motsättningarna i samhället äro de som föreligga mellan skilda grupper. Användningen av initiativ och referendum har också klart belyst detta förhållande. Bakom petitionerna ha stått en mängd olika grupper representerande ofta mycket speciella intressen. De stora politiska partierna ha däremot med enstaka undantag ej begagnat initiativ eller referendum, något som i själva verket är naturligt med tanke på den brist på enhetlighet i fråga om åsikter, som utmärker dessa organisationer.² Vanligtvis avhålla de sig även från officiella rekommendationer för eller emot framlagda förslag. Från denna regel finnas dock vissa betydande undantag; här skall endast nämnas ett

exempel från staten Washington. År 1945 antogos i denna stat två lagar, varigenom den statliga kontrollen av jakt- och skogsvården omorganiserades. Förändringarna inneburo bl. a. att guvernören fick ett helt bestämmande inflytande över jakt- och skogsvårds-kommissionernas sammansättning. Referendumpetitioner ingåvos av ett par opolitiska organisationer och legislaturens beslut att genom begagnande av emergency clause undandra lagarna från folkomröstning ogiltigförklarades av domstol. Under kampanjen före folkomröstningen, som ägde rum i november 1946 samtidigt med de allmänna valen, fördömde det republikanska partiet mycket kraftigt de båda lagarna, medan det demokratiska partiet, som då innehade makten i staten, lika bestämt försvarade dem. Republikanerna gjorde gällande, att avsikten med de två lagarna var att stärka den demokratiska administrationens partimaskin.³ Orsaken till att motsättning-

¹ Crouch, W. W., Initiative and referendum in California, 1939, sid. 572.

² Det republikanska partiet lade år 1932 fram ett initiativ i Arkansas, enligt vilket minoritetspartiet (i detta fall republikanerna) skulle ha rätt till representation i vissa statliga kommittéer. Thomas, sid. 71. Förslaget förkastades i folkomröstningen.

³ Seattle Times, 25/10 1946.

arna i detta fall helt följde partilinjerna var således att det här rörde sig om en för de stora amerikanska partierna väsentlig sak, rätten att till-sätta tjänster, med andra ord en makt-fråga. Lagarna förkastades vid omröstningarna och samtidigt övergick majoriteten i legislaturen från demokraterna till republikanerna.

Det kan någon gång förekomma, att små partier, som företräda en enhetlig åskådning, utnyttja initiativ eller referendum. Något exempel på detta från senare år finnes emellertid icke. Socialistpartiet i California framlade år 1914 ett initiativ om införande av åttatimmarsdag, som med stor majoritet förkastades.¹

Initiativ och referendum ha under de gångna decennierna använts av alla upptänkliga organisationer och sammanslutningar. För att ge en klarare uppfattning om de bevekelsegrunder, som föranleda användandet av dessa institut är det nödvändigt att i korthet beröra de andra, för Amerika typiska metoder, varmed amerikanska organisationer söka att påverka lagstiftningen i för dem gynnsam riktning.

Som ett legislaturenas tredje hus betecknas stundom »the lobby», d. v. s. den halvofficiella representation, som en mängd sammanslutningar och företag av olika slag hålla i staternas huvudstäder, och som ofta är betydligt mera talrik än den lagstiftande församlingen själv. Dessa representanter, de s. k. lobbyists, ha till uppgift att tillvarataga sina uppdragsgivares intressen i legislaturen genom att öva inflytande på lagstiftningens utformning. I själva verket äro åtskilliga lagförslag, som framläggas av legislaturmedlemmar, skrivna av lobbyists. Då dessa påtryckningar misslyckas, finnes möjligheten att tillgripa initiativet eller om det gäller att hindra lagstift-

ning, referendum. Den propagandakampanj, som då måste sättas in för att påverka valmanskåren, ställer sig visserligen mycket dyrbar, men en vunnen folkomröstning ger en total seger, medan lobbyverksamheten oftare resulterar i halva framgångar. Folkomröstningen ger allt eller intet, initiativet erbjuder en sammanslutning möjligheten att få ett lagförslag antaget i oförändrat skick utan de avsevärda justeringar, som ofta bli följden av legislaturens behandling.

Som den direkta lagstiftningens sårmarke brukar framhållas att den utesluter kompromisser, eftersom svaret på den framställda frågan blott kan bli ja eller nej. I stort sett är detta naturligtvis riktigt, men ett begränsat utrymme för om inte kompromisser i varje fall val mellan ett par olikartade positiva lösningar finnes även här, då från olika grupper emanerande, skiljaktiga initiativ i samma ämne stundom framläggas samtidigt. I Washington förelågo exempelvis år 1948 två förslag till reglering av alkoholförbrukningen, av vilka det ena syftade till totalförbud, det andra däremot medgav en begränsad utskänkning på barer och restauranger. Det sistnämnda förslaget antogs av folket.² På samma sätt hade folket i California år 1946 att välja mellan två initiativförslag till ändrad valkretsindelning vid val till statens senat, och det ena av dem antogs. Någon gång förekommer det, att flera intresseorganisationer efter förhandlingar utarbeta ett gemensamt initiativ. På detta sätt tillkom sålunda ett år 1932 framlagt initiativ i California, vilket överförde kostnaderna för »elementary» och »high schools» från kom-

¹ Crouch, »The Initiative . . .» etc., 1939, sid. 447.

² Washington, Publicity pamphlets, 1948.

munerna till staten. Detta initiativ stöddes av icke mindre än nio organisationer, däribland de två stora jordbrukarsammanslutningarna och Californias lärarförening.¹

I detta sammanhang bortses från den i stater med indirekt initiativ existerande rätten för legislaturerna att lägga fram alternativa förslag, vilken utnyttjats i ringa utsträckning.

Till förmån för initiativet har ofta anförts, att det möjliggör ett särskiljande av frågorna och utesluter »logrolling», d. v. s. med en motsvarande svensk term »kohandel», som spelar en stor roll i de lagstiftande församlingarnas arbete. Liknande metoder användas dock stundom av initianter. Några exempel för att belysa detta kunna nämnas. Förslag att legalisera vissa slag av lotterier och hasardspel ha vid flera tillfällen lagts fram i olika stater, och det brukar då stipuleras, att licensavgifterna och en del av intäkterna skola användas till hjälp åt veteraner, till att bekosta lantbruksmarknader eller till stöd åt obemedlade. Härigenom söker man alltså att vinna stöd från vissa betydelsefulla grupper och samtidigt göra förslag, som alltför uppenbart gagna specialintressen, mera tilltalande. Väljarna ha dock visat sig mycket kallsinniga mot initiativ av denna art. Dylika förslag framfördes i Oregon såsom författningsinitiativ åren 1938 och 1940 men blevo vid båda tillfällena förkastade av folket.

Då samtidigt initiativ i skilda ämnen föreligga, bruka kampanjerna utkämpas oberoende av varandra, men en tendens till sammanlänkning kan förekomma. År 1938 hade folket i California att ta ställning till två betydelsefulla initiativ. Det ena, som emanerade från arbetsgivarkretsar, syftade till att inskränka strejk- och blockadrätten. Det

andra var en fantastisk folkpensionsreform och stöddes av en massrörelse av synnerligen egendomlig art. Dennas ledare uppmanade kort före valet sina anhängare att rösta emot antistrejkinitiativet, varigenom man hoppades att vinna arbetarorganisationernas stöd åt pensionsreformen.² Något mera helhjärtat stöd fick man emellertid ej från detta håll. Strejklagen förkastades med stor majoritet, men även pensionsinitiativet föll igenom, ehuru med knapp marginal.

Initiativ- och referendumkanpanjer kunna igångsättas av för ändamålet speciellt bildade organisationer. Det märkligaste exemplet härpå utgöra de väldiga folkpensionsrörelserna i framför allt California. Regeln är emellertid, att bakom petitionerna står någon intresseorganisation. Denna brukar emellertid inte direkt framträda som petitionär och kampanjen utföres vanligen inte under dess namn, utan en kommitté bildas för detta ändamål. Namnet på denna kommitté kan vara neutralt, »kommittén för förslag nr 9» exempelvis, men är oftare starkt agitatoriskt, att icke säga vilseledande. Ett extremt exempel förekom i California år 1944, då den organisation, som arbetade för ett initiativförslag att legalisera hundkapplöpningar, kallade sig »California War Veterans Committee», ett namn, som rättfärdigades därav att en liten del av inkomsterna från denna verksamhet skulle tillfalla krigsveteraner.³

Bakom initiativ och referenda ha som tidigare framhållits stått nästan alla slags grupper, arbetar- och jordbrukarorganisationer, yrkessamman-

¹ Crouch, »The Initiative...» etc., 1939, sid. 449.

² San Francisco Chronicle, 1/11 1938.

³ Annonser i Los Angeles och San Franciscos tidningar okt.-nov. 1944.

slutningar såsom lärarförbund, arbetsgivargrupper, vissa producenter, t. ex. margarinfabrikanter, ideella sammanlutningar såsom nykterhetssällskap, religiösa organisationer o. s. v. Alla initiativ och referenda stödas icke av fasta »pressure groups» av detta slag, pensionsrörelserna i flera stater ha redan nämnts, införandet av enkammar-system i Nebraska är ett annat exempel. En reform i denna riktning hade länge diskuterats där utan att något avgörande beslut kunnat uppnås i legislaturen, då ett antal politiker under ledning av en ledamot av Förenta staternas senat år 1934 bildade en »Model Legislature Committee» som utarbetade ett initiativ med förslag till enkammar-system, vilket antogs av folket samma år.¹

Någon redogörelse för initiativ- och referendumkampanjer kan här inte komma ifråga. Ett undantag skall blott göras för de stora folkpensionsrörelserna i California, dels därför att dessa äro de mest uppseendeväckande folkomröstningskampanjer, som förekommit i Förenta staternas historia, dels och framför allt på grund av de egenartade och ur principiell synpunkt intressanta drag, som utmärkt dessa rörelser. En stor del av förklaringen till dessa rörelser framväxt ligger i befolkningsutvecklingen i denna stat och den speciella politiska atmosfär, som denna gett upphov till.

Californias folkmängd har ända sedan statens tillkomst för omkring hundra år sedan ökat med oerhörd snabbhet; under de senaste decennierna har den vuxit hastigare än i någon annan amerikansk stat. År 1920 var invånarantalet 3,4 miljoner, 1940 nära sju miljoner och 1950 10,4 miljoner. Under 1940-talet ha årligen flera hundra tusen personer flyttat till California från österut belägna amerikanska

stater. Till mycket stort antal äro statens medborgare födda utanför dess gränser; i södra delen av staten gäller detta för närvarande mer än hälften av invånarna. Dessa förhållanden ha lett till att de stora politiska partierna i California aldrig ha fått samma grepp om väljarna som i trakter, där lokal tradition kunnat skapa en stark parti-lojalitet. Bortsett från de unionella valen äro partierna i själva verket nästan utan betydelse. I California är s. k. »cross filing» tillåten, något som innebär, att en kandidat har rätt att nomineras av mer än ett parti. Ej mindre än 80 à 90% av mandatet i legislaturen — vid valen till kongressen omkring hälften av platserna — bruka besättas på detta sätt, d. v. s. redan vid primärvalen. De statliga valen få därför karaktären av personliga uppgörelser och icke partistrider.²

Den brist på stadga som är en följd av den kolossala inflyttningen har visserligen försvagat de traditionella amerikanska partierna, men den har skapat en stor mottaglighet för allehanda mer eller mindre utopistiska rörelser, vilken på 1930-talet skärptes genom ekonomisk depression och massarbetslöshet. Under denna krisperiod lyckades författaren Upton Sinclair en gång på ett radikalt program vinna den demokratiska nomineringen till guvernör men besegrades i själva valet.

Vid samma tid väckte den av dr

¹ Georgia University, Division of Publications, »The State legislature; Two Houses or one», sid. 24.

² Den konstitutionella och politiska utvecklingen i California behandlas i flera arbeten. Bland dem kan nämnas Crouchs »California Government. Politics and Administration». En helt populär men mycket stimulerande framställning av statens socialhistoria ger Carey McWilliams i »California, the great exception».

Townsend ledda propagandan för en federal folkpension på 200 dollars i månaden till personer över 60 år stor uppmärksamhet. När den emellertid efter en tid runnit ut i sanden, började en radiokommentator att i sina anföranden propagera för en veckopension om 25 dollars. På hösten 1937 bildade han tillsammans med ett antal personer från olika verksamhetsområden, av vilka några hade ett tämligen äventyrligt förflutet, en organisation för genomförande av detta folkpensionsprogram i något ändrat skick. Pensionen hade nu höjts till 30 dollars i veckan, och skulle tilldelas var och en som uppnått 50 års ålder och icke hade förvärvsarbete. Pensionstagarna skulle varje torsdag tillställas 30 kuponger, var och en med ett värde av en dollar. Dessa kuponger skulle gälla såsom betalningsmedel och pensionerna finansieras därigenom, att kupongernas innehavare för att uppehålla deras giltighet skulle vara tvungna att varje torsdag klistra på ett fyra cents frimärke. Efter att ha cirkulerat i ett års tid skulle de inlösas av staten.¹

Man bestämde sig genast för att förverkliga detta fantastiska program genom initiativet. Organisationens medlemsantal växte med explosionsartad hastighet och uppgick efter kort tid till flera hundra tusen. En oerhörd propaganda igångsattes redan flera månader, innan det egentliga insamlandet av namnunderskrifter på petitionen började. Största delen av organisationsarbetet utfördes av frivilliga eller lågt betalade krafter, och medlemsavgifterna, 30 cents i månaden, kunde därför användas för dyrbara propagandametoder, såsom dagliga radioutsändningar från flera stationer, inspelning av filmer, utsändande av högtalarbilar till alla delar av staten o. s. v. Möten pågingo oavbrutet med en

anslutning på i några fall upp till 30.000 personer. Vid ett tillfälle fälde en av rörelsens ledare yttrandet »We want our ham and eggs» och »ham and eggs» blev inom kort namnet på denna massrörelse. Agitationen var av utomordentligt demagogisk natur, på en gång sentimental och hätsk mot alla motståndare, som sammanfattades under benämningen »the money powers». En mycket häftig propaganda fördes också mot pensionsplanen, bl. a. togo alla stora tidningar avstånd från denna. På kort tid lyckades man samla in nära 800.000 namnunderskrifter, en fjärdedel av antalet registrerade röstberättigade. Minimiantalet var detta år 189.000. Rörelsen hade nu blivit så mäktig, att politikerna inte kunde undgå att räkna med den. Många demokratiska kandidater förklarade sig stödja dess program, bland dem guvernörskandidaten Olsson, som dock var mera vagt välvillig. De s. k. »ham and egg» å sin sida engagerade sig inte för direkt stöd åt demokraterna; påfallande är för övrigt, att de satsade allt på initiativet och avstodo från att målmedvetet söka vinna valkandidater. En stor misstro mot politikerna utmärkte nämligen denna rörelse.

En nästan extatisk väntan på tusenårsrikets ankomst spreds nu inom vida

¹ En utomordentligt utförlig redogörelse för 1938—1939 års pensionsrörelse ges av Moore, Winston och Marian, »Out of the Frying Pan». Skriften är emellertid synnerligen fientlig mot rörelsens ledare, om vilka en rad skandalösa avslöjanden göras. Bland andra likaledes kritiska men mera objektivt hållna framställningar kan nämnas Davenport, Walter, »California Scrip Tease» (Collier's Weekly, 15 okt. 1938); Taylor, Frank J., »Short Cut to Utopia» (Forum and Century, vol. 100, 1938, sid. 242—246) samt Knepper, Max, »Scrambled Eggs in California» (Current History, vol. 51, 1939, sid. 58—60) och Canterbury, John B., »Ham and Eggs in California» (Nation, vol. 147, 1938, sid. 408—410).

lager av befolkningen inför valet i november 1938, och inflyttningen av äldre personer tilltog märkbart. Deltagandet i pensionsomröstningen blev rekordartat, nästan lika många röster avgavs som i det samtidiga guvernörsvalet, i vilket omkring 75 % av de registrerade röstberättigade deltog. Mot förslaget röstade 1.398.999 väljare, för det 1.143.670. Det förkastades alltså, ehuru med en rätt knapp majoritet. Rörelsens ledare uppgåvo ej sin sak, arbetet effektiviserades i stället, en stram organisation omfattande alla statens valdistrikt genomfördes, och en viss samverkan etablerades med de två fackföreningsorganisationerna. En ny petition under-tecknad av 1.100.000 medborgare inlämnades redan följande vår, och efter ett stort demonstrationståg till huvudstaden Sacramento förmåddes guvernör Olsson att utlysa en folkomröstning om pensionsplanen utan samband med val till november 1939 — ett år tidigare, således, än som skulle ha blivit fallet, om de allmänna valen inväntats. Guvernören tog emellertid till sist ställning mot »ham and eggs». Det visade sig, att rörelsen hade passerat sin kulmen, planen förkastades denna gång vid ett något ökat valdeltagande med en majoritet på en miljon röster, och antalet jaröster var märkligt nog mindre än antalet underskrifter på initiativpetitionen. Den stora folkpensionsrörelsen upphörde ej men förde under de närmaste åren en rätt tynande tillvaro. 1944 lades emellertid ett nytt initiativ fram av mindre utopistisk karaktär. Nu begärdes ej mer än 60 dollars i månaden för personer över 60 år, och en omsättningsskatt skulle finansiera denna pension. Sedan även detta förslag förkastats av folket, utarbetades ännu ett initiativ år 1948, vilket emellertid ogiltigförklarades av Californias högsta domstol. Detta år

uppstod en konkurrerande massrörelse. Legislaturen hade efter hand infört ett ganska frikostigt pensionssystem men den nya organisationen krävde i sitt initiativ en ökning till 75 dollars i månaden och dessutom 85 dollars för alla blinda. På grund av misstro mot legislaturen infördes en rad detaljföreskrifter i initiativet och ett särskilt statligt organ skulle upprättas för den nya pensionens förvaltning. I initiativet föreskrevs också, liksom för övrigt i de föregående pensionsförslagen, vilka som skulle vara ledamöter i detta organs styrelse — det rörde sig uteslutande om organisationens ledare. Denna gång stipulerades däremot inte, hur finansieringen skulle ske, det stadgades endast att pensionerna skulle ha prioritet före andra statsutgifter.¹

1948 års initiativ antogs av folket ehuru med en ytterst knapp majoritet. Tillämpningen vållade finansiella svårigheter, och av konservativa grupper utarbetades inom kort ett nytt initiativ, som återinförde behovsprövningen för hjälp till gamla och blinda, vilken hade avskaffats genom den nya pensionslagstiftningen. Förslaget indrog vidare den särskilda administrationen för pensionerna och flyttade ut pensionslagstiftningen ur författningen. Märkligt nog stöddes detta initiativ av de blindas förbund, som ogillade den påstådda tendensen att betrakta de blinda enbart som socialvårdsobjekt. Det nya initiativet framlades vid en »special election» i november 1949 och antogs då av väljarna.

Denna jämförelsevis utförliga redogörelse för de stora folkpensionsrörelserna i California har lämnats emedan

¹ En översikt av de senaste årens pensionspolitik i California ges av Carey McWilliams i artikeln »Pension Politics in California» (Nation, vol. 169, 1949, sid. 245—247, 320—322).

dessa uppvisa ur principiell synpunkt mycket intressanta drag. Vi ha här organisationer med radikala program, som bildats och uppbyggt uteslutande med sikte på initiativet på samma sätt, som de politiska organisationerna utformats med tanke på valen. Initiativet erbjöd större möjlighet till ett snabbt och fullständigt förverkligande av målen än andra metoder. 1938 och 1939 års utopistiska planer förkastades med rätt knapp marginal; deras genomförande skulle enligt mångas mening lett till social revolution, enligt de flestas i varje fall till ekonomiskt kaos. Härtill kom att innehavaren av den mycket betydelsefulla posten som administrator för det stora välfärdsprogrammet utsågs genom initiativet. I 1938 och 1939 års program erhöi han kontrollen över utgivningen av de nya betalningsmedlen, varigenom han sannolikt skulle ha blivit en ekonomisk diktator. Administratören skulle nämligen inta en mycket oberoende ställning gentemot andra statliga myndigheter. Att en ämbetsman tillsattes genom initiativ var uppenbarligen i allra högsta grad ägnat att inge betänkligheter; formellt stred emellertid detta inte mot författningen. Den 1948 utsedda administratören fick behålla sin post blott ett år, han avlägsnades genom 1949 års initiativ.¹

Att massrörelsernas missbruk av initiativet har medfört vissa risker understrykes även av denna omröstningsforms uppriktiga anhängare. I huvudsak tre reformer ha diskuterats, nämligen dels ett förbud mot att utse ämbetsmän genom initiativ, dels införande av skyldighet att ange kostnaderna för förslag i initiativen, dels slutligen också skyldighet att föreskriva, på vad sätt finansieringen skall ske. Förslag i denna riktning ha framlagts i legislaturen, men endast den förstnämnda av

de tre reformerna har antagits. De övriga skulle enligt motståndarnas mening göra budgeten mycket osmidig. Colorados och Washingtons erfarenheter av ett sådant system äro inte odelat gynnsamma.

En eventuell höjning av det procentuella minimiantalet petitionärer skulle inte hämma massrörelsernas verksamhet, den skulle endast öka svårigheterna för kapitalfattiga grupper utan stark organisation att begagna initiativ och referendum. För att belysa detta förhållande är det nödvändigt att redogöra för den teknik, som begagnas av petitionärerna vid insamlandet av namnunderskrifter.

Insamlingsförfarandet

Då minimiantalet petitionärer i flertalet stater utgör en i procent uttryckt andel av de vid föregående allmänna val röstande, medför tillväxt i folkmängden en ökning av detta antal. I California, som haft den starkaste folkökningen, har för direkta initiativ siffran vuxit från 30.481 år 1911 till 91.529 1930 och 204.672 1949.² Denna utveckling har i California accentuerat en där redan tidigt framträdande tendens till kommersialisering av insamlingsförfarandet. Professionella insamlare, vilka mot viss ersättning (under senare år vanligen tio cents per namn) insamla underskrifter, ha överallt utnyttjats i stor utsträckning alltsedan de moderna folkomröstningsformernas införande. Kort efter det första världskriget bildades emellertid i San Francisco en firma (Robinson & Company) med cirkulering av peti-

¹ Crouch, »The Initiative...» etc., 1950, sid. 9.

² Crouch, »The Initiative...» etc., 1950, sid. 24. För referenda och indirekta initiativ äro motsvarande siffror: 1911: 19.276, 1930: 57.206, 1949: 127.920. Ibidem sid. 27.

ner som enda uppgift.¹ Den var länge utan konkurrens, numera finnas emellertid flera dylika företag i Los Angeles. Dessa firmor bedriva sin verksamhet på en strikt affärsmässig basis och åta sig initiativ och referendumpetitioner av vad slag som helst; samma firma sköter ej sällan insamlingen av namnunderskrifter på petitioner med rakt motsatta syften, framför allt sker detta i norra California, där firman Robinson alltjämt har monopol.² Detta företag arbetade före 1948 års val både för ett av kyrkliga grupper utarbetat initiativ, som avsåg att skärpa alkohollagstiftningen, och för ett initiativ i motsatt riktning. För en garanti att insamla 250.000 namn (ett överskjutande antal insamlas alltid för säkerhets skull med tanke på eventuellt ogiltiga namn) betingade sig denna firma år 1948 75.000 dollars.³ Kostnaderna för cirkuleringen av en petition uppskattas till mellan 50.000 och 65.000 dollars.⁴ Insamlingsfirmorna ha främst använts av grupper utan stark egen organisation — på senare år ha de emellertid börjat att anlitas även av stora sammanslutningar.⁵

Kommersialiseringen av insamlingsförfarandet har på sina håll blivit föremål för mycket stark kritik, och förbud mot professionella »circulators» har vid flera tillfällen påyrkats.⁶ Starka skäl kunna emellertid anföras mot en sådan åtgärd. Den fortgående ökningen av minimiantalet petitionärer har gjort det svårare och mera kostsamt att insamla det erforderliga antalet namnunderskrifter på en petition, ett förhållande som avspeglas i den starkt minskade frekvensen i fråga om initiativ och fakultativa referenda. Denna utvecklingstendens, för vilken de stora, stramt organiserade sammanslutningarna äro minst känsliga, skulle otvivelaktigt skärpas i utomordentligt hög

grad genom ett förbud mot insamlingsfirmor eller rent av mot professionella namnsamlare över huvud taget. Ett sådant förbud skulle nämligen huvudsakligen drabba mindre grupper utan egen stark organisation och möjligheten att utnyttja initiativ och referendum i realiteten begränsas till organisationer med väldiga medlemskadrer.⁷ Ett synnerligen effektivt arbete fordras nämligen för att det nödvändiga antalet

¹ McWilliams, Carey, »California, the great exception», sid. 207.

² Smith, Alfred F., »Can we afford the initiative?» (National Municipal Review, vol. 37, 1949, sid. 440.) Chefen för denna firma uppger sig ha medverkat vid cirkuleringen av 95% av alla de initiativ, som fått erforderligt antal namnunderskrifter.

³ Firman utlovar återbetalning i händelse av misslyckande! McWilliams, »California, the great exception», sid. 207.

⁴ De petitionerande grupperna ange stundom i sina redogörelser för kampanjutgifter separata uppgifter på kostnader för petitionernas cirkulering. Enligt dessa uppgifter har en våldsam fördyring ägt rum: på 1920-talet höllo sig petitionskostnaderna kring 10.000 dollars, och först mot slutet av nästa årtionde överstego de 20.000 dollars. Crouch, »The initiative...» etc., 1939, sid. 547.

⁵ Crouch, »The Initiative...» etc., 1950, sid. 14.

⁶ Ibidem, sid. 14 samt Crouch, »The Initiative and Referendum...» etc., 1939, sid. 546. Det har framhållits, att insamlingsfirmorna, som nästan alltid visa sig i stånd att åstadkomma önskat antal underskrifter, göra det möjligt för varje kapitalstark grupp eller person att lägga fram ett initiativ eller en referendumbegäran. Allen, Edward, »The Initiative», Transactions of the Commonwealth Club of California, for the year 1930, vol. 25, sid. 498. Sedan detta omdöme fälldes, ha de våldsamt ökade petitionskostnaderna dock starkt minskat risken för missbruk av initiativ och referendum.

⁷ Även utan några nya restriktioner kommer detta resultat efter hand att uppstå, om folkökningen i California fortsätter i samma tempo som hittills. Crouch föreslår därför i sitt 1939 utgivna arbete, sid. 552, att minimiantalet petitionärer för såväl initiativ som referendum sänkes.

namn skall kunna insamlas inom den numera för såväl initiativ som referenda stipulerade nittiodagarsperioden.¹ Insamlandet underlättas emellertid därav, att i California liksom i flertalet stater med initiativ och fakultativt referendum någon territoriell fördelning av signaturerna ej är föreskriven. De flesta namnen bruka därför insamlas i de tätbefolkade distrikten; i California inta städerna Los Angeles och San Francisco härvidlag en dominerande ställning. Ett undantag utgjorde »ham and eggars», som strävade att fördela signaturerna så jämnt som möjligt över landet. De hade emellertid en organisation av enastående omfattning. Husbesök begagnas i viss utsträckning, men främst bedrivs arbetet på gatorna, i folksamlingar av olika slag. Vanligt är, att fabriksarbetarna uppsökas under lunchrasterna på arbetsplatsen.²

Insamlingsförfarandets koncentration till storstäderna har kritiserats, och förslag om införande av krav på viss territoriell fördelning av signaturerna framlades år 1933 i Californias lagstiftning men förkastades. Det förhållandet att flertalet namnunderskrifter insamlas bland storstädernas befolkning kan emellertid betraktas som en förtjänstfull oerhörda överrepresentation i statens senat. I de stater, där viss territoriell fördelning är föreskriven, har antalet initiativ och referenda genomgående varit lägre; dylika bestämmelser ha visat sig i hög grad försvåra petitionsinstitutets användning.

Särskilda företag för cirkulering av petitioner ha ej vunnit någon större utbredning i andra stater än California; professionella namninsamlare användas däremot överallt ehuru ej i lika stor utsträckning som i denna stat.³ Då folkmängden i andra stater är avse-

värt mindre och minimiantalet petitionärer lägre, möter insamlingsarbetet där icke tillnärmelsevis så stora praktiska svårigheter och är betydligt mindre kostsamt. Särskilda firmor för cirkulering av petitioner ha därför i dessa stater icke blivit nödvändiga för petitionsinstitutets fortsatta användbarhet.

Icke fullföljda initiativ- och referendumpetitioner

Av visst intresse är att få någon uppfattning om i huru stor utsträckning cirkulering av petitioner igångsattes utan att tillräckligt antal namnunderskrifter sedan kan erhållas. I California inlämnades under perioden 1916—1936 till statssekreteraren 32 initiativ- och sju referendumpetitioner, som icke erhållit föreskrivet antal signaturer.⁴ Dessutom anmäldes till »Attorney General» åtskilliga initiativ och referenda för erhållande av titel på den tilltänkta petitionen utan att där-

¹ Rekord i snabbhet sattes år 1949, då 312.000 signaturer på initiativpetitionen om införande av sommartid insamlades på tjugotre dagar. Crouch, »The Initiative...» etc., 1950, sid. 13.

² Se t. ex. Pillsbury, A. J., »The Initiative, its achievements and abuses.» Transactions of the Commonwealth Club of California for the year 1930, vol. 25, sid. 476. Uppgiften bestyrkes av muntliga upplysningar från ett flertal personer.

³ I South Dakota är dock användandet av professionella insamlare sedan gammalt förbjudet, och ett förbud av samma slag infördes år 1941 i Colorado. Som framhållits i kapitlet angående folkomröstningsbestämmelserna föreskriver Utahs vallag, att petitionerna endast få undertecknas i en offentlig lokal och under uppsikt av en ämbetsman. Detta stadgande har visat sig verka rent prohibitivt, då det fakultativa folkomröstningsinstitutet icke vid något tillfälle använts i denna stat.

⁴ Crouch, W. W., The Initiative...» etc., 1939, sid. 590ff.

efter någon namninsamling verkligen genomfördes. I staten Washington anmäldes 1914—1948 88 initiativ och åtta referenda, vilka aldrig såsom petitioner med erforderligt antal namn-

underskrifter inlämnades till statssekreteraren. Beträffande sex ingivna initiativpetitioner visade sig vid granskning antalet giltiga signaturer ej tillräckligt.¹

Kap. 4. Kampanjmetoder och kampanjkostnader

Folkomröstningskampanjerna bedrivs i väsentliga avseenden annorlunda än valkampanjerna. De politiska partierna, vilkas huvuduppgift är att organisera de sistnämnda, hålla sig som tidigare framhållits i regel passiva gentemot folkomröstningarna. Endast för folkpensionsinitiativen i California ha uppstått företeelser i viss mån motsvarande de politiska partierna, nämligen från år till år permanent verk samma kampanjorganisationer.

Den följande framställningen av kampanjmetoder baserar sig främst på förhållandena i California, där propagandans organisation nått den högsta graden av utveckling. Likartade metoder begagnas, ehuru i mindre skala, i övriga stater med initiativ och fakultatitivt referendum. I de stater däremot, som blott ha obligatoriskt referendum för författningsändringar och vissa andra beslut, äro omfattande starkt organiserade kampanjer mindre vanliga.

En kampanj för eller mot ett till folkomröstning framlagt förslag inleds vanligen därmed, att en kommitté tillsättes i statens största stad med uppgift att organisera propagandan och koordinera ansträngningarna från de »pressure groups», som samverka i frågan.² Mera sällan omhänderhar en sådan »pressure group» själv detta arbete. Däremot bruka lokala kampanjkommittéer icke tillsättas. Om den inom staten verksamma fackföreningsorgani-

sationen leder en kampanj, få sålunda fackföreningarnas lokalavdelningar sköta propagandan ute i landet. Centralkommitténs uppgift är att dirigera kampanjen i stort, anskaffa litteratur, talare o. s. v.³ Offentliga möten för allmänheten hållas icke i så stor utsträckning som vid valkampanjer. Folkomröstningsförslagets anhängare och motståndare söka i stället få tillstånd att vid olika organisationers sammankomster låta en av sina talare hålla ett anförande. Medlemmar av intresseorganisationer, som påverkas av ett folkomröstningsförslag, driva ofta en energisk personlig propaganda. Ledningen för ett bolag sänder brev till aktieägarna, läkare påverka sina patienter o. s. v. Över huvud taget delta i folkomröstningskampanjer i stor utsträckning sådana, som eljest icke äro politiskt verksamma.

»Publicity pamphlets» innehållande folkomröstningsförslagen jämte argument för och emot dessa, vilka sändas med posten till de röstberättigade, torde på senare år i varje fall i Califor-

¹ Washington, Session laws, 1949.

² I California upprättas vanligen en kommitté i Los Angeles för södra delen av staten och en i San Francisco för den norra delen. Crouch, »The Initiative...» etc., 1939, sid. 507.

³ Massrörelserna för folkpensionsinitiativen skilja sig i detta liksom i de flesta andra avseenden från övriga vid folkomröstningar verksamma grupper. Efter mönster av de politiska partierna ha de organiserats lokalt över hela California, och husbesök av rörelsens medlemmar ha i stor utsträckning anordnats.

nia ha minskat i betydelse jämfört med andra propagandamedel.¹ Annonsering i tidningar har sedan gammalt begagnats av alla i folkomröstningskampanjer deltagande grupper. Under de båda senaste decennierna har radioreklam använts i rätt stor utsträckning. Att hyra tid av radiobolagen ställer sig emellertid mycket dyrbart, varför endast kapitalstarka grupper kunna begagna detta medel.² Affischer av olika slag användas i varierande utsträckning.

För mindre grupper utan egen landsomspännande organisation och utan större erfarenheter i propagandateknik erbjuder genomförandet av en effektiv folkomröstningskampanj stora svårigheter. Som en motsvarighet till de firmor, som insamla namnunderskrifter på petitioner, finnes till dessa gruppers tjänst i California ett företag benämnt »Campaigns, Inc.» med lokaler i Los Angeles och San Francisco. Det åtar sig att organisera kampanjer för och emot initiativ och referenda och driver vanligen ett halvt dussin sådana kampanjer vid varje val. Under de senaste femton åren har firman med stor framgång handhaft sextiofem olika kampanjer, av vilka emellertid en stor del icke gällt folkomröstningar utan val av kandidater till vissa poster. Till skillnad från namninsamlingsfirmorna kan den emellertid icke betraktas såsom helt opartisk. I de verkligt stora, ekonomiskt, socialt eller konstitutionellt betydelsefulla frågorna har den nämligen utnyttjats av konservativa grupper. År 1948 skötte den sålunda kampanjen mot ett av California State Federation of Labor framlagt initiativförslag till en ändring av valkretsindelningen vid val till senaten i större överensstämmelse med befolkningens fördelning. Samtidigt ledde den till seger ett av de stora järnvägsbolagen

stött initiativ, som upphävde vissa säkerhetsföreskrifter angående personalstyrkan på tåg. I viss mån kan detta förhållande anses ligga i sakens natur, eftersom fackföreningar och liknande radikala sammanslutningar såsom folkpensionsgrupperna på grund av god organisation och stor medlemskader kunna utnyttja egen, till stor del frivillig arbetskraft. En kampanj-firma är en tillgång för mindre eller i varje fall icke stramt organiserade grupper av olika slag (ideella eller yrkessammanslutningar) men också — och kanske företrädesvis — för diverse kapitalistintressen. Firman »Campaigns Inc.» ägs också av en förutvarande lobbyist, vilken betraktas såsom nära lierad med den dominerande kraften i legislatures lobby, en person, vilken genom att förmedla olika intressegruppers önskemål till legislaturen skaffat sig en synnerligen inflyelserik ställning i denna.³ — En direkt motsvarighet till firman »Campaigns Inc.» finnes såvitt bekant icke

¹ Crouch gör gällande (The Initiative etc., 1950, sid. 30), att fackeltåg och liknande manifestationer på senare år förlorat i betydelse. »Ham and eggars», som visserligen intogo en särställning, men vilkas kampanjer varit de största som hittills förekommit, använde emellertid i utomordentligt stor utsträckning och mycket effektivt demonstrationståg av olika slag.

² »Ham and eggars» hyrde tid av ett stort antal radioföretag men drevo dessutom en egen sändare. Sedan referendum år 1935 begärts mot en lag om speciella avgifter på »butikskedjor», d. v. s. koncerner, som äga ett stort antal affärer inom samma bransch, begagnades under den sällsynt intensiva kampanjen fram till folkomröstningen i november 1936 av båda sidor, koncernerna och de oberoende affärsmännen, propagandamedel som radio, film och högtalarbilar i en utsträckning, varmed endast »Ham and eggars» tävlat. Man hyrde t. o. m. flygplan för s. k. »skywriting» d. v. s. mot himlen synlig skrift.

³ McWilliams, »California, the great exception», sid. 207.

i någon annan stat, reklamfirmor anlitas dock i viss utsträckning liksom i California.¹ En betydande kommersialisering utmärker folkomröstningskampanjerna liksom cirkuleringen av petitioner.

Kampanjkostnader

Den ovan skisserade utvecklingen av propagandametoderna skjuter frågan om kampanjkostnaderna i förgrunden. Om allt större ekonomiska resurser måste insättas för det framgångsrika genomförandet av en folkomröstningskampanj, är detta givetvis ett förhållande av stor vikt för uppfattningen om folkomröstningsinstitutets faktiska ställning i samhällslivet. Liksom i fråga om propagandateknikens utveckling intar California även då det gäller storleken av kampanjkostnaderna en särställning. Sedan år 1921, då i folkomröstningskampanjer deltagande organisationer i denna stat ålades skyldighet att till statssekreteraren inge redogörelse för de utgifter, som kampanjerna medfört, föreligger statistik över dessa kostnader. Då lagen icke begränsar storleken av utgifterna utan blott kräver deras redovisande, existerar visserligen ingen direkt risk för att uppgiftslämnarna skola avsiktligt underskatta kostnaderna. Allmänt anses dock, att de faktiska kampanjkostnaderna överstiga de uppgivna.² Enligt den år 1921 i California införda lagstiftningen, som på några punkter ändrades år 1923, skall varje i en folkomröstningskampanj deltagande organisation, som emottager eller ger ut mer än 1.000 dollars för kampanjändamål, inge rapport härom till statssekreteraren.³ Namn och adress på varje bidragsgivare, som skänkt mer än tjugofem dollars, och på var och en som erhållit mer än tio dollars skola

uppges i dessa redogörelser. Av tabellen på sid. 57 framgår i vilken utsträckning dylika rapporter ingåvos under perioden 1922—1936.⁴

Det förhållandet att kampanjutgiftsrapporter rörande obligatoriska och av legislaturen beslutade referenda endast ingivits i tjugotvå fall av 138 är ej särdeles överraskande; flertalet omröstningar av detta slag gälla föga omstridda frågor, och sannolikt torde endast i några få fall mer än 1.000 dollars ha nedlagts på sådana kampanjer utan att rapport därom avgivits.

För flertalet omröstningar, som tillkommit efter initiativ- eller referendumpetition ha utgiftsredogörelser lämnats; graden av utförlighet hos dessa rapporter varierar emellertid starkt. Stundom uppräknas alla tidningar, radiobolag och agenturer av olika slag, till vilka betalning utgått, ibland däremot äro redogörelserna tämligen ofullständiga. Att åstadkomma en korrekt redogörelse för kampanjutgifter erbjuder stundom vissa svårigheter; för permanenta organisationer med fast anställd personal är det vanskligt att beräkna storleken av de summor som använts för särskilda folkomröstningskampanjer. Det kan i detta sammanhang nämnas, att underlåtenhet att inge rapport vid intet tillfälle blivit föremål för rättsliga åtgärder. År 1923 tillsatte emellertid legislaturen en kommission med uppgift att undersöka, i vad mån försummelser av mera allvarlig natur förekommit, och

¹ Crouch, »The Initiative...» etc., 1950, sid. 31.

² Crouch, »The Initiative...» etc., 1939, sid. 512.

³ Statutes of California, 1923, ch. 391, sec. 1. Se även ovan anförda arbete, sid. 517.

⁴ Efter Crouch, »The Initiative...», etc., 1939, sid. 518.

Slag av omröstningar	Totalantalet	Antalet för vilka rapporter ingåvos av			
		både motståndare och anhängare	blott anhängare	blott motståndare	ingendera sidan
Författningsändringar och andra förslag framlagda av legislaturen	138	2	17	3	116
Initiativ	53	21	15	4	13
Fakultativa referenda.....	11	8	0	2	1
Totalt	202	31	32	9	130

det är antagligt att denna åtgärd icke var utan effekt för framtiden.¹

Författningsändringar och andra förslag framlagda av legislaturen ha ej förorsakat några för Californias förhållanden verkligt dyrbara kampanjer. De av anhängare och motståndare till ett omröstningsförslag sammanlagt gjorda utgifterna ha under tiden 1921—1949 i blott fyra av de trettio fall, då rapporter för dylika referenda ingivits överstigit 25.000 dollars, och de ha vid intet tillfälle uppgått till mer än 100.000 dollars. Orsaken härtill är uppenbarligen densamma, som till det förhållandet att så få redogörelser för obligatoriska och av legislaturen beslutade referenda finnas: dessa omröstningar höra i regel icke till de starkt omstridda. Initiativ- och referendumkampanjerna ha varit betydligt dyrbarare, de sammanlagda utgifterna för de förra ha endast i tolv fall av trettioåtta understigit 25.000 dollars, för de senare i tre fall av fjorton. Mest kostsamt bland initiativen var folkpensionskampanjen år 1939, av båda sidor användes då sammanlagt 996.000 dollars. Denna siffra överträffades emellertid under kampanjen före den fakultativa referendumomröstningen om skatten på kedjebutikerna (»chain stores») år 1936, då av båda sidor mer än 1.200.000 dollars nedlades på kampanjutgifter. Kedjebutikernas organisation (»the California Re-

tail Chain Stores Association»), som ingav referendumpetitionen, använde icke mindre än 1.142.000 dollars för att besegra lagen, medan dess anhängare, »the Anti-Monopoly League» rapporterade utgifter på ej mer än 65.000 dollars.²

Ett studium av kampanjutgifternas fördelning mellan anhängare och motståndare till framlagda förslag ger vid handen, att enligt föreliggande redogörelser kostnaderna i initiativkampanjer äro ungefär lika stora på båda sidor. Beträffande referendumkampanjerna förefinnes en stark övervikt för motståndarna till lagarna, vilken emellertid förorsakas helt av kedjekoncernernas väldiga utgifter år 1936.³ Huvuddelen av kostnaderna hänföra sig till några få intensiva kampanjer.

Bestämmelser om skyldighet att rapportera kampanjutgifter finnas numera i åtskilliga av de stater, som ha initiativ och fakultativt referendum.⁴ Kampanjkostnaderna ha ingenstädes varit tillnärmelsevis så stora som i California. I Oregon kostade de dyraste om-

¹ Ibidem, sid. 526.

² Sifferuppgifterna äro hämtade ur Crouch, »The Initiative...» etc., 1939, sid. 513, samt dennes år 1950 utgivna arbete med samma namn, sid. 43. Kedjebutiksskatten förkastades av folket.

³ Se tabellen å följande sida.

⁴ I Arkansas maximeras kampanjutgifterna till 25.000 dollars. (Arkansas, Session laws, 1927, no 157, § 1.)

Kampanjulgifter i California under perioden 1922—1936.

(Siffrorna ange kostnaderna i dollars.)

Slag av omröstningar	För	Mot	Totalt
Obligatoriska och av legislaturen beslutade referenda	201 970	40 494	242 464
Initiativ	1 411 584	1 294 343	2 615 927
Fakultativa referenda	369 429	1 536 326	1 905 755
Totalt	1 982 983	2 781 163	4 764 146

Efter Crouch, "The Initiative and the Referendum in California", 1939. sid. 515.

röstningsfrågorna år 1948, ett initiativ angående servering av alkoholhaltiga drycker på restauranger och ett annat initiativ vilket förbjöd laxfiske i vissa floder, sammanlagt respektive 30.000 och 24.000 dollars. För övriga initiativ

och fakultativa referenda voro utgifterna, i den mån rapporter över huvud taget lämnades, tämligen anspråklösa. År 1946 uppgingo kostnaderna för den dyrbaraste kampanjen till 16.000 dollars.¹

Kap. 5. Den offentliga debatten före folkomröstningar

Den offentliga debatten före folkomröstningar består givetvis ej blott av den propaganda, som bedrivs av de i kampanjerna för och emot de olika folkomröstningsförslagen engagerade grupperna. Nästan alla tidningar bruka på ledande plats analysera innehållet i samtliga folket underställda frågor och härvid även ta ställning till varje särskilt förslag. Under tiden närmast före valet innehålla flertalet tidningar dagligen en med fetstil tryckt summarisk förteckning över omröstningsförslagen åtföljd av orden »rösta ja!» eller »rösta nej!»² Beträffande tendensen i ställningstagandet skall här blott konstateras, att i ekonomiska och sociala frågor den största delen av pressen ställer sig mycket avvisande mot alla radikala förslag; de senaste årens folkpensionsinitiativ ha således överallt bekämpats av flertalet stora tidningar. Vad här sagts gäller huvudsakligen de stater, där folkomröstnings-

institutet omfattar även initiativ och fakultativt referendum, i övriga stater är pressens intresse för folkomröstningarna vanligtvis betydligt mattare.

En självklar förutsättning för att en folkomröstning skall kunna anses ha något värde är att i varje fall en mycket betydande del av de röstberättigade ha någon kännedom om frågans innebörd, med andra ord att en effektiv upplysningsverksamhet bedrivs. De av statsmyndigheterna utsända »publicity pamphlets» äro härvidlag värdefulla; mot dem kan emellertid stundom den anmärkningen riktas, att komplicerade förslag av exempelvis finansiell natur i dessa broschyrer återges blott i lagtextens form (samt i den förkortade form vari de återfinnas på röstsedeln)

¹ Enligt uppgifter från Office of the Secretary of State, Salem, Oregon.

² Tidningarna bruka oavsett sin egen inställning införa annonser från båda parter i till omröstning framlagda förslag.

utan någon förklaring av innebörden. Även i de stater, där anhängare och motståndare till förslag ha rätt att i »publicity pamphlets» få sina argument införda, utnyttjas denna långt ifrån alltid. Beträffande av legislaturen framlagda förslag föreligger för övrigt ofta nog intet organiserat motstånd. De i kampanjerna deltagande gruppernas upplysningsverksamhet är betydelsefull ehuru givetvis i högsta grad subjektivt färgad. Pressens roll är också mycket framträdande. Särskilda organisationer finnas emellertid, vilkas huvuduppgift är väljarnas politiska fostran. Största uppmärksamhet förtjänar i detta sammanhang en i staten California verksam sammanslutning, »Commonwealth Club of California», vilken har över 4.000 medlemmar, och som bedriver upplysning i aktuella samhällseliga frågor. Alla folkomröstningsförslag behandlas av kommittéer inom föreningen, vilka efter grundlig diskussion genom votering ta ställning till dem. De bli sedan föremål för en omröstning per post bland alla klubbens medlemmar. Resultaten härav publiceras jämte de i kommittéerna förda debatterna i klubbens månadspublication, »the Commonwealth», och bruka väcka stor uppmärksamhet. Föreningen tar emellertid i regel, sedan medlemmarnas inställning på nämnda sätt uttrönts, icke själv del i propagandan för eller mot folkomröstningsförslag. Däremot har den vid några tillfällen ensam eller tillsammans med andra grupper framlagt initiativ. In-

förandet av ett nytt budgetsystem år 1922, av permanent registrering av de röstberättigade år 1930 och av ändrade principer för utnämning av domare år 1934 utgöra betydelsefulla resultat av klubbens insatser.

Det har visat sig, att resultaten av voteringarna inom »Commonwealth Club of California» i flertalet fall tämligen nära överensstämmer med folkomröstningarnas utslag.¹ I vissa betydelsefulla ekonomiska och sociala frågor föreligger dock ofta en diskrepans: »Commonwealth Club» är mera konservativ än väljarnas flertal.²

Den av »Commonwealth Club of California» bedrivna upplysningsverksamheten är otvivelaktigt ett värdefullt medel till stärkande av väljarnas intresse för folkomröstningarna. Andra organisationer i California och annorstädes verka i samma riktning.³ Den folkomröstningarna föregående offentliga debatten kan åtminstone i stater som California, Oregon och Washington sägas vara både inträngande och grundlig; de i kampanjerna engagerade organisationernas propaganda är visserligen ofta starkt demagogiskt färgad, men mera saklig upplysningsverksamhet bedrivs även.

¹ Cottrell, Edwin A., »Twenty-five years of direct legislation in California». (The Public Opinion Quarterly, jan. 1939, sid. 43.)

² Radin, Max, »Popular legislation in California». (Minnesota Law Review, vol. 23, sid. 566.) Inslaget av förmögna republikaner är enligt denne författare synnerligen starkt i »Commonwealth Club».

³ I California är »California League of Women voters» av betydelse.

Kap. 6. Den direkta lagstiftningens resultat

Alla former av folklagstiftning utom initiativ innebära, att folket har att ta ställning till beslut, som fattats av legislaturen.¹ En granskning av den direkta lagstiftningens resultat blir därför väsentligen en jämförelse med legislaturens insatser — givet är att inbrottet koncentreras på de fall, då en motsättning yppats mellan den lagstiftande församlingen och folkmeningen. Ett liknande förhållande råder i själva verket även beträffande initiativen, som rikta sig mot legislaturens underlåtenhet att handla. I initierade lagar och genom referendum förkastade legislaturebeslut framtråda resultaten av folkets omedelbara medverkan i lagstiftningsarbetet.

Initiativ

Antalet initiativ växlar visserligen starkt från stat till stat. I North Dakota ha under perioden 1922—1948 sammanlagt 34 antagits, i California 21, i Washington 17. I Oregon och South Dakota däremot har under samma period intet godkänts, i Nevada blott två och i Nebraska fyra. Givet är emellertid att dessa siffror icke ge en helt rättvisande bild av initiativlagstiftningens betydelse; bland Nebraskas fyra antagna initiativ återfinnes sålunda en så genomgripande reform som införandet av enkammarssystem år 1934. En kortfattad redogörelse för innehållet i de initiativ som framlagts i olika stater följer därför här.²

Arizona. Sex författningsändringar och sju lagar ha initierats i denna stat, alla efter år 1930. År 1932 antogs två författningsinitiativ, det ena upphävde det totala spritförbudet, det andra gällde den territoriella fördelningen av platserna i legislaturen. Då denna fråga

i flera stater reglerats genom initiativet, sedan legislaturen under lång tid visat sig oförmögna att komma till något resultat, torde en redogörelse för frågans allmänna innebörd vara på sin plats.

I sexton stater, bland dem — förutom Arizona — Colorado, Massachusetts, Michigan, Nebraska, Nevada, North Dakota, Oregon, South Dakota och Washington, äro mandatet i folkrepresentationens båda hus fördelade strikt efter folkmängden. I tretton stater gäller denna regel endast den ena av kammarna, i övriga stater är ingen kammare vald helt enligt befolkningens fördelning. De avvikelser, som förekomma, bestå vanligen däri, att minst en representant skall utses för varje grevskap, något som innebär, att landsbygdsdistrikten bli mer eller mindre starkt överrepresenterade.³ Fördelningen av mandatet är i regel fastställd i själva författningen, men det stadgas samtidigt, att en reglering i överensstämmelse med inträdda folkmängdsförändringar skall företas efter den vart tionde år återkommande allmänna folkräkningen. Denna omfördelning (»reapportionment») åvilar legislaturen, men det har överallt visat sig utomordentligt svårt att nå positivt beslut. I staten

¹ Här bortses från de i vissa stater föreskrivna periodiskt återkommande folkomröstningarna rörande frågan om författningsrevision skall företas eller ej samt vissa lokala folkomröstningar.

² Fullständiga uppgifter angående alla fakultativa folkomröstningar i de stater, där initiativ och fakultativt referendum i större utsträckning begagnas, återfinnas i bilaga 2. I denna anges även de officiella källor, som utnyttjats för redogörelsen i detta kapitel.

³ Commonwealth Club of California: »The Legislature of California. Its Membership, Procedure, and Work», sid. 54.

New York har någon »reapportionment» icke förekommit sedan år 1917. Den främsta orsaken härtill är, att i flertalet stater stadsbefolkningen stadigt tillväxer, men att den reducering av landsbygdens representation, som en ändring av valkretsindelningen i enlighet med befolkningsutvecklingen skulle medföra, energiskt motarbetas av de agrara distriktens representanter i legislaturerna. Begagnande av initiativet har i flera stater visat sig vara ett verkligt medel att bryta det sålunda uppkomna dödläget. I Arizona har visserligen urbaniseringen icke varit särskilt stark, och legislaturen fattade år 1923 beslut om »reapportionment», men detta förkastades av folket i november följande år med överväldigande majoritet. Legislaturens förslag till valkretsindelning tillgodosåg icke numeriska principer i samma utsträckning som det år 1932 antagna initiativet; någon strikt fördelning efter folkmängd genomfördes emellertid ej heller då. Som i det följande skall påvisas, har frågan om »reapportionment» varit av väsentligt större betydelse i flera andra stater.

Av de övriga initierade författningsändringarna i Arizona antogs en år 1938, två år 1940 och en 1946. Genom 1938 års författningsinitiativ infördes förbud för legislaturledamöter att inneha annan statlig befattning än lärartjänst. Två år senare godkände folket förslag om införande av skatt på motorfordon samt ett annat författningsinitiativ av stor betydelse för den kommunala självstyrelsen, varigenom specialdistrikt bildade för bevattning och tillhandahållande av vattenkraft erhöles en mera självständig ställning gentemot staten. 1946 slutligen antogs ett initiativ, som förbjöd all diskrimination från arbetsgivarnas sida av icke organiserade arbetare.

Inga laginitiativ antogs under 1920-

och 1930-talen, ehuru icke mindre än tolv förslag framlades. Under det följande årtiondet godkände väljarna däremot sju laginitiativ av nio. Av dessa skola här endast nämnas tre betydelsefulla lagar av år 1948, vilka rörde statsförvaltningen. Reformerna inneburo bl. a., att en särskild styrelse uppsattes med uppgift att fastställa vissa kompetenskrav för alla statstjänster, att flertalet befattningar skulle besättas enligt »merit system», d. v. s. på grund av duglighet och att ordnad pension skulle införas för statstjänstemän. Avsikten med dessa förändringar var att göra tjänstemännen mera självständiga gentemot politikerna.

Bland de många förkastade initiativen märkas åtskilliga förslag till ändringar av skattesystemet. Försök att initiera lagar, varigenom hasardspel och vadhållning vid hästkapplöpningar skulle legaliseras, ha även misslyckats liksom av chiropraktorer, naturopater och osteopater framlagda initiativ med krav på statlig auktorisation av deras verksamhet genom inrättande av statskontrollerade examina i dylik läkekonst.

California. De många initiativ, som förekommit i California, ge ett rikt material till belysning av den direkta lagstiftningens betydelse. Under perioden 1922—1949 ha elva författnings- och nio laginitiativ antagits. Utrymmet medger emellertid blott en redogörelse för de mer betydelsefulla förslagen.

Genom begagnande av initiativ reglerades år 1926 valkretsindelningen vid val till legislaturen. Alltsedan statens tillkomst hade båda husens platser fördelats helt efter folkmängden vid de vart tionde år förekommande omfördelningarna av mandaten.¹ Efter 1920 års federala folkräkning hade något legislaturbeslut om ny »reapportionment»

¹ Commonwealth Club of California, »The Legislature of California», sid. 54.

icke kunnat åstadkommas. Orsaken härtill var, att landsbygdsdistriktens legislaturmedlemmar icke ville medge den minskning av dessa områdens representation, som en omfördelning efter dittills tillämpade principer skulle medföra. Befolkningen hade nämligen under det närmast föregående årtiondet synnerligen starkt tillväxt i storstäderna samt i södra California över huvud taget.¹ Två initiativförslag till ny »reapportionment» förelågo vid 1926 års val. Det ena, som framlagts av ett antal framstående personer representerande alla politiska partier, syftade till en fördelning enligt folkmängd. Enligt det andra däremot skulle blott platserna i den nedre kammaren (»the Assembly») besättas efter denna princip, under det att i senaten landsbygdsdistriktet skulle bli oerhört överrepresenterade. Denna plan som stöddes av de stora jordbrukarsammanslutningarna samt San Franciscos handelskammare, antogs av folket.² Dess framgång säkrades därav, att ej blott landsbygdens utan även norra Californias väljare bland dem San Franciscos, gävo den sina röster för att hindra en alltför stor tillväxt av Los Angeles inflytande i legislaturen, detta trots att San Francisco missgynnades vid senatsplatsernas fördelning.

Till skillnad från andra stater där »reapportionment» genomförts efter initiativ, valde således de röstades flertal i California en lösning, som icke fördelade legislaturplatserna efter folkmängd, ett förhållande som är ägnat att inge viss förvåning, men förklaras av San Franciscoväljarnas ställningstagande.

Enligt 1926 års lag åligger det vissa i lagen nämnda ämbetsmän att genomföra »reapportionment», om legislaturen är ur stånd att komma till ett positivt beslut. Initiativet har därför sedan om-

röstningen detta år ej behövt användas för att häva ett politiskt dödläge. Los Angeles folkmängd har efter 1920 vuxit med oförminskad hastighet och uppgår nu till mer än halvannan miljon. Los Angeles county, som omfattar staden med omgivningarna och räknar 3,5 miljoner invånare sänder en representant till senaten; samtidigt finnas i norra Californias landsbygdsområden senatorsdistrikt med en befolkning på omkring 25.000 personer.³ Denna mandatfördelning, som gett senaten en konservativ prägel, har blivit föremål för synnerligen stark kritik från radikalt håll; särskilt har framhållits, att de senatorer, som representera blott ett litet antal väljare visat sig i hög grad mottagliga för lobbyisternas påtryckningar — det har t. o. m. talats om ett »rotten borough system».⁴ California State Federation of Labor lade därför år 1948 fram ett initiativ med förslag till valkretsindelning vid senatorsval i större ehuru icke fullständig överensstämmelse med folkmängdens fördelning. Detta initiativ bekämpades ej blott av lantbrukarorganisationerna utan även av näringslivets sammanslutningar och flertalet tidningar och förkastades av folket vid valet i november 1948.⁵ I denna fråga segrade således den kon-

¹ Walter, David O. »Representation of Metropolitan Districts». (National Municipal Review, vol. 27, 1938, sid. 129 ff.) Los Angeles folkmängd uppgick år 1900 till föga mer än 100.000 men hade tjugo år senare vuxit till 576.000, varigenom San Francisco, ursprungligen Californias största stad distanserades.

² En redogörelse för denna kampanj återfinnes i en avhandling av G. W. Bemis »Sectionalism and Representation in the California Legislature, 1911—1931». Se även Crouch, »The Initiative . . .» etc., 1939, sid. 466 ff.

³ McWilliams, »California, the great exception», sid. 208.

⁴ Barclay, Thomas, »Reapportionment in California». (The Pacific Historical Review, vol. 99, 1944, sid. 80).

⁵ McWilliams, sid. 209 f.

servativa ståndpunkten, samtidigt som det radikala folkpensionsinitiativet antogs, ehuru med knapp majoritet.

Av övriga antagna författningsinitiativ ha två berört alkohollagstiftningen. Det ena av dem, som antogs år 1934 och alljämt är gällande, begränsar utskänknings av alkoholhaltiga drycker till hotell och restauranger.¹ Ökat statligt stöd åt skolväsendet uppnåddes genom initiativ år 1944 och 1946 efter en energisk kampanj av lärarorganisationerna. En synnerligen betydelsefull judiciell reform förverkligades genom initiativ år 1934. Denna innebär, att ledamöterna av Californias högsta domstol och appellationsdomstolar utnämnas av guvernören för viss tid efter hörande av en kommission sammansatt av vissa högre domare i stället för att som förut väljas. När de sålunda utnämnda domarnas ämbetsperiod utlöpt, anordnas val, men tävlande kandidater uppställas ej utan folket har endast att svara på frågan om den sittande domaren bör omväljas eller icke. Om väljarna rösta mot domaren, utses en efterträdare av guvernören. Avsikten med denna författningsändring, som föreslogs av Commonwealth Club of California, var att avpolitisera tillsättningen av högre domare.² — Slutligen kan nämnas 1948 års folkpensionsinitiativ, som emellertid upphävdes efter blott ett år.

Av de antagna laginitiativen ha flera emanerat från intressegrupper av mycket begränsad storlek. Folket antog sålunda år 1922 två lagar angående statlig examination av personer utbildade i chiropractor- och osteopatskolor trots en häftig kampanj mot detta initiativ från läkarkårens sida; två år senare initierades en lag som tillät professionell boxning och brottning. I lagen stadgades, att inkomsterna från licenser för anordnande av dylika evenemang

skulle tillfalla hem för krigsveteraner. Även laginitiativ av mera allmän betydelse ha emellertid antagits. Permanent registrering av röstberättigade infördes sålunda genom initiativ år 1930. Oenighet mellan legislaturens båda hus hade då under tio års tid hindrat genomförandet av denna reform.³ Commonwealth Club of California utarbetade detta initiativ, som baserade sig på principer formulerade av National Municipal League, en nationell organisation, som sedan flera årtionden arbetar för en rad konstitutionella och administrativa reformer.

Två lagar ha initierats under de senaste åren. Genom den ena av dessa, som antogs år 1949, infördes sommartid (»daylight saving time») i California.

Bland förkastade författnings- och laginitiativ märkas främst de stora folkpensionsförslagen, för vilka i annat sammanhang redogjorts.⁴

Colorado. Valkretsindelningen vid val till legislaturen har även i Colorado reglerats genom begärande av initiativet. Detta skedde år 1932, då en omfördelning av platserna i representationens båda hus i fullständig överensstämmelse med folkmängden föreslogs i ett laginitiativ och godkändes av folket, efter det att legislaturen ända sedan år 1913 visat sig ur stånd att åstadkomma något beslut i denna fråga.⁵

¹ Crouch, »The Initiative...» etc., 1939, sid. 467 f.

² Ibidem, sid. 469 f.

³ Ibidem, sid. 480.

⁴ För övriga förkastade initiativ hänvisas till bilaga 2.

⁵ Commonwealth Club of California, »The Legislature of California», sid. 72. Legislaturen försökte under 1933 års session att återkalla denna lag och besluta en valkretsindelning som skulle minska huvudstaden Denvers representation, men detta förfaringssätt ogiltigförklarades av Colorados högsta domstol.

Några betydelsefulla sociala reformer ha kommit till stånd på grund av initiativ. Ett förslag om en folkpension uppgående till 45 dollars i månaden, som skulle finansieras genom upptagande av vissa nya skatter, framlades år 1936 såsom författningsinitiativ och antogs med stor majoritet. Samma år initierades även lagar om ökad hjälp åt arbetare som skadats vid olycksfall i arbetet samt om understöd till mindre bemedlade tuberkulösa.

En särskild skatt på kedjebutiker (chain stores) infördes år 1934 som följd av ett initiativ.¹ Detta emanerade från innehavarna av mindre affärer, vilka med ovilja sågo den för Colorado liksom för andra amerikanska stater typiska företeelse inom näringsliv och handel, som består i äganderättens koncentration.

Bland förkastade initiativ märkas förslag om införande av en statlig inkomstskatt i stället för de existerande egendomsskatterna. Ett författningsinitiativ, som föreslog höjning av folkpensionen till 50 dollars i månaden förkastades år 1948 med stor majoritet.

Idaho. Efter 1933, då den för initiativets begagnande nödvändiga tillämpningslagstiftningen genomfördes ha två lagar initierats och två initiativ förkastats. År 1942 antog folket ett förslag om höjning av folkpensionerna till 40 dollars i månaden för alla som fyllt 65 år. Den av republikanerna behärskade legislaturen upphävde emellertid lagen redan under 1943 års session. Detta öppna åsidosättande av folkmeningen väckte stark indignation och saken drogs inför statens högsta domstol, vilken emellertid godkände representationens åtgärd under hänvisning till att inga bestämmelser finnas i Idaho, vilka begränsa legislaturens rätt att ändra eller avskaffa initierad lagstiftning.

Massachusetts. På grund av de starkt

försvarande bestämmelserna har initiativet funnit ringa användning, inga författningsändringar och blott sju lagar ha initierats. Anmärkningsvärt är emellertid, att endast två initiativ ha förkastats, under det att i alla andra stater utom Washington de förkastade initiativen äro flera än de antagna. De restriktiva bestämmelserna synas alltså ha lett till att endast initiativ om vilka med skäl kan antas, att deras stöd i folkmeningen är synnerligen starkt, framläggas. Eftersom initiativet i Massachusetts alltid är indirekt, kan en klar diskrepans mellan folkmening och legislatur konstateras i vissa fall, nämligen då initiativförslag antas, vilka dessförinnan förkastats av den lagstiftande församlingens (the General Court) båda hus. Legislaturen har vid intet tillfälle godkänt något initiativ, alla de antagna initiativen ha underställts folket efter att först ha förkastats av folkrepresentationen eller av den ena av dess kamrar.

Några genomgripande förändringar ha de antagna initiativlagarna icke medfört. Ett år 1932 godkänt initiativ ändrade bestämmelserna rörande partikonvent och primärval, och år 1946 antogs en lag, som stadgade skyldighet för fackföreningarna att till en statlig myndighet överlämna medlemsförteckningar och redogörelser för inkomster och utgifter. Övriga initiativlagar äro av föga allmänt intresse. — Av de två förkastade laginitiativen åsyftade det ena, som underställdes folket år 1932, statlig auktorisation av chiropraktorernas verksamhet, det andra, år 1946, en ökning av folkpensionen till 48 dollars i månaden.

Michigan. Av de sju initiativen under perioden 1921—1946, vilka på grund av petitionsbestämmelsernas ut-

¹ Jfr not 2 sid. 55.

formning samtliga framlagts såsom författningsändringar, ha sex antagits. Genom ett av dem omorganiserades statsförvaltningen, genom ett annat infördes »non-partisan» d. v. s. icke-politiska val av domare. Sistnämnda reform innebar, att partinomineringen av kandidater till domarämbetena avskaffades. Bland de förkastade initiativen kan nämnas ett år 1934 framlagt förslag om införande av ökad självstyrelse för counties («county home rule»).

Missouri. Sju författningsinitiativ och två laginitiativ ha antagits. Ett liknande system för domarval som i Michigan infördes genom initiativ år 1940. Ett förslag om övergång till enkammarssystem antogs av folket år 1944, men det ett år tidigare valda författningskonventets kort därefter avlämnade förslag till ny författning, vilket bibehöll tvåkammarslegislaturen, bifölls av folket i februari följande år, och härigenom undanröjdes automatiskt denna författningsändring.¹ Genom ett år 1932 antaget författningsinitiativ stärktes guvernörens makt på legislaturens bekostnad. Förändringen, som innebar, att guvernören erhöi en friare bestämmanderätt över de av legislaturen anvisade medlens användning, hade aktualiserats av den rådande ekonomiska krisen, vilken skapat ett behov av snabb anpassning till uppkomna problem.

Av de initiativ, som icke vunnit folkets godkännande, ha flera utgjort förslag till ändringar i motorfordonsbeskattningen. Ett författningsinitiativ, som förkastades år 1938, innehöll en rad förslag till reformer inom skilda områden; det berörde valkretsindelningen samt legislaturmedlemmarnas kvalifikationer och avlöning, införde folkpensioner, ökat stöd åt skolor och vägväsendet o. s. v.

Nebraska. Visserligen ha ej mer än fyra initiativ antagits, men bland dessa återfinnes den mest betydelsefulla konstitutionella reform, som förekommit i någon amerikansk stat på senare år, nämligen införandet av enkammarlegislatur år 1934. Denna reform utgör ett typiskt exempel på initiativets förmåga att bringa till lösning frågor, i vilka folkrepresentationen under lång tid visat sig ur stånd att fatta ett positivt beslut. Tvåkammarssystemets ineffektivitet hade sedan länge varit föremål för stark kritik i Nebraska; år 1917 hade rentav en majoritet inom legislaturens båda hus röstat för införande av enkammarssystem, ehuru det för författningsändringar erforderliga antalet röster icke uppnåddes.² Senare ha vid flera tillfällen förslag om en reform av detta slag förkastats av legislaturen med stora majoriteter, och det framstod efter hand som synnerligen osannolikt, att representationen någonsin skulle förmås att acceptera den minskning av medlemmarnas antal, som en övergång till enkammarssystem måste medföra. Under ledning av en ledamot av Förenta staternas senat bildades därför år 1934 en »Model Legislature Committee», som utarbetade ett förslag till enkammarrepresentation. Det erforderliga antalet underskrifter på dess initiativpetition insamlades snabbt, och förslaget antogs vid valet i november med stor majoritet.³ Nebraska blev därmed den första och hittills också enda stat, som övergivit tvåkammarssystemet. I kampanjen för reformen betonades särskilt

¹ Se härom Bradshaw, W. L. och Blake, R. E., »The Convention goes to work». (National Municipal Review, vol. 37, sid. 145 ff.)

² Georgia university. Division of Publications, »The State legislature: Two houses or one», sid. 24.

³ Se Johnson, S. »The unicameral legislature», sid. 132 ff.

den förhoppningen, att en effektivt arbetande enkammarlegislatur skulle visa sig mera oberoende gentemot påtryckningar från »pressure groups» än en representation, vars båda hus ofta äro oense.¹

En år 1946 initierad författningsändring medförde en avgjord skärpning av den sociala spänningen. Folket biföll nämligen detta år ett förslag till förbud mot »closed shop», d. v. s. avtal mellan arbetsgivare och fackföreningar om att endast anställa organiserad arbetskraft. En häftig kampanj mot detta initiativ fördes från fackföreningarnas sida.

Nevada. Två initiativ ha antagits i denna stat efter år 1920. Genom det ena infördes premier för nedläggande av vissa rovdjur. Medan detta initiativ sålunda blott var av större intresse för begränsade grupper, utgjorde det andra, framlagt år 1944, en betydelsefull social reform nämligen en avsevärd höjning av folkpensionernas storlek. Båda de nämnda initiativen antogos av folket efter att dessförinnan ha avstyrkts av legislaturen. Vid ett tillfälle, år 1922, utarbetade folkrepresentationen ett alternativförslag, som underställdes folket jämte ett avvisat initiativ (rörande vissa ändringar i skilsmässolagstiftningen).² Folket godkände legislaturens förslag.

North Dakota. I denna stat har ett större antal initiativ antagits än på något annat håll, under perioden 1922—1948 sex författningsändringar och tjugooåta lagar. Av de senare framlades emellertid elva under år 1932. De förändrades samtliga av den då rådande ekonomiska krisen, sju av dem medförde löneminskningar för olika kategorier av statstjänstemän, däribland guvernören och statssekreteraren, och indragningar av ämbeten. Sparsamhet med statens medel var huvudtemat i

kampanjen för dessa initiativ, som alla antogos med mycket stora majoriteter.

Initiativen ha berört de mest skilda områden av samhällslivet. Till folklagstiftningens resultat höra sålunda förbättrat statligt stöd åt skolväsendet, ökade anslag till vägförbättringar och förbud mot spritutskänkning på platser, där mat serveras. En månatlig folkpension om minst fyrtio dollars infördes år 1938 genom ett initiativ, som till skillnad från pensionsinitiativen i åtskilliga andra stater saknade detaljföreskrifter och uttryckligen överlät utarbetandet av dessa till legislaturen. Valmanskåren visade sig som nämnt år 1932 mottaglig för sparsamhetspropagandan, å andra sidan avvisades ett förslag om allmän skattesänkning år 1940 med mycket stor majoritet.

Ohio. Den direkta lagstiftningens resultat äro i Ohio sparsamma kvantitativt, tre författnings- och ett laginitiativ. En stor folkpensionsreform kom dock till stånd på grund av initiativ år 1933, och samtidigt antogs ett förslag om införande av vidgad kommunal självstyrelse.

Oklahoma. Antalet initierade författningsändringar och lagar är icke mindre i förhållande till hela antalet initiativ än i flertalet stater trots kravet på majoritet bland samtliga röstande vid det val, då förslagen framläggas. Av trettioett initiativ ha tolv godkänts, därav nio medförande ändringar av författningen. En folkpension åt gamla och invalider till ett belopp av högst 30 dollars i månaden, finansierad genom uppdragande av en omsättningskatt, inför-

¹ Lancaster, Lane W., »Nebraska prunes her legislature». (Current History vol. 41, 1935, sid. 434—436.)

² Rätten att framlägga alternativ har ej utnyttjats av legislaturen i någon av de andra stater där den finnes.

des år 1936. Förslag om ordnad pensionering av lärare antogs år 1942, och fyra år senare godkände folket initiativ, varigenom ökade anslag bland annat möjliggörande fria läroböcker i folkskolorna tillförsäkrades skolväsendet.

Vid fem tillfällen har det förekommit, att initiativ fällts på grund av stadgandet angående majoritet bland alla vid samtidigt val röstande.

Oregon. Då initiativinstitutet infördes tidigare i Oregon än i någon annan stat i U.S.A. med undantag av South Dakota, tilldrar sig dess tillämpning där särskilt intresse. Det kan därför vara befogat att med något större utförlighet redogöra för de mer betydelsefulla initiativ, som förekommit i denna stat under den här undersökta perioden.

Bland 1922 års initiativ tilldrog sig störst uppmärksamhet förslaget om obligatorisk skolgång i statliga skolor. Detta initiativ emanerade från den vid denna tid mycket starka s. k. »americanism»-rörelsen, som bedrev en intensiv kampanj under slagordet »one flag, one school, one language». De protestantiska sekterna men framför allt den katolska kyrkan bekämpade häftigt detta mot de konfessionella skolorna riktade förslag, som emellertid av folket antogs ehuru med tämligen ringa majoritet.¹

Inkomstskatter ha först under senare tid införts av de amerikanska delstaterna, och denna skatteform har på många håll mötts av synnerligen starkt motstånd. I Oregon hade legislaturen år 1923 frivilligt underställt folket ett beslut om införande av inkomstskatt, och folket hade med några hundra rösters majoritet godkänt detta beslut. Inkomstskattens motståndare inlämnade emellertid följande år ett initiativ med begäran om skattens avskaffande, och väljarna godkände detta förslag.

Såväl 1926 som 1928 förkastades initiativ om återinförande av inkomstskatten, vilka stöddes av den stora lantbrukarsammanslutningen »the Grange», och då legislaturen 1929 antog en lag härom väcktes mot denna referendumbegäran. Lagen godkändes emellertid av folket följande år. Inkomstskattens historia i Oregon utgör ett exempel på att en fråga långt ifrån alltid blir utagerad därigenom att den underställts folkets avgörande.

Vattenkraftens utnyttjande har utgjort en av de stora politiska frågorna i Oregon. Striden har gällt i vad mån det allmänna borde ingripa reglerande på detta område. Ett initiativförslag till utveckling av vattenkrafttillgångarna i statlig regi, som framlades år 1926, förkastades efter att ha bekämpats med stor häftighet av elektricitetsbolagen. Däremot antogs fyra år senare genom initiativ en lag om inrättande av »public utility districts», d. v. s. kommunala distrikt med rätt att bygga kraftverk och för detta ändamål uppta skatt, och år 1932 godkände folket ett författningsinitiativ, som gav staten rätt att ombesörja produktion av elektrisk kraft. Den lagstiftning, som sålunda tillkom på detta område hade i legislaturen blockerats av elektricitetsbolagens lobbyister. Då demokraterna för någon tid framåt genom utgången av 1932 års val vunnit majoriteten i folkrepresentationen, blev en något mindre konservativ politik i ekonomiskt hänseende följden, bl. a. antogs en lag om statlig elektricitetsproduktion av mera radikal natur än den år 1926 förkastade. Mot denna lag begärdes emellertid referendum, och i en folkomröstning år 1933 förkastades den.

¹ Uppgifterna i denna redogörelse äro hämtade dels ur »Official voters' pamphlet for the general election...» dels ur Oregon Statesman för respektive år.

samma. Följande session antog legislaturen en lag av i stort sett samma innehåll, referendum begärdes ånyo och resultatet blev även denna gång negativt. Den förkastade lagen framlades år 1936 med vissa ändringar som initiativ men blev ånyo avvisad av folket.¹ Vid en omröstning om ett initiativ år 1938 visade sig väljarna åter mera konservativa än legislaturen, då de antogo en lag mot bojkott och blockad av arbetsgivare, som av motståndarna betecknades som den strängaste fackföreningslagen i Föränta staterna. Detta initiativ framlades av en organisation, som benämnde sig »Associated farmers» och påstods representera 65.000 lantbrukare, vilkas produkter förstörts på grund av transportstrejker. Sitt stöd fick den emellertid av arbetsgivarna inom ett flertal branscher.²

Under de senaste åren har Oregons legislatur dominerats av republikanerna; en motsättning mellan folkrepresentation och valmanskår har åter framträtt, denna gång har emellertid representationen visat sig mera konservativ än folket.³ År 1948 antogs sålunda ett laginitiativ, varigenom obemedlade gamla tilldelades en folkpension uppgående till 50 dollars i månaden och dessutom fri läkarvård och begravning infördes. Stora finansiella svårigheter uppstodo emellertid därigenom, att i lagen ej angavs, huru dessa nya statsutgifter skulle bestridas. Legislaturen, som i Oregon är oförhindrad att ändra av folket antagna initiativ, modifierade lagen under 1949 års session, bl. a. ålades bemedlade släktingar till folkpensionärer att återbetala till staten de belopp, som utbetalts.⁴

Bland förkastade initiativ märkas vid flera tillfällen framlagda förslag om att legalisera hasardspel och lotterier samt ett år 1930 framlagt initiativ

om förbud mot tillverkning och försäljning av cigaretter.

De sex initiativen i *South Dakota*, av vilka fem framlades år 1922, blevo alla förkastade, och någon orsak att närmare ingå på dem finnes icke. *Washington* däremot kan uppvisa icke mindre än sjutton antagna initiativ, något mer än hälften av samtliga. De motsättningar, som härvid kommit till synes, ha liksom i Oregon vid flera tillfällen gällt frågor, där striden mellan vänster- och högerorienterade grupper stått stark. Under tiden fram till år 1932 hade republikanerna majoriteten i legislaturen, vars sammansättning under detta skede kan karakteriseras som övervägande konservativ. Krav på införande av inkomstskatt och förbättring av skolväsendet i avlägsna bygder avvisades sålunda av folkrepresentationen, som också fattade beslut om en särskild röstkatt som villkor för utövande av rösträtt.⁵ Detta beslut förseddes med »emergency clause» för att hindra en referendumbegäran, men av liberala grupper framlades ett initiativförslag till avskaffande av röstkatten, vilket antogs av fol-

¹ Innehållet i detta initiativ baserade sig i huvudsak på Roosevelts program för vattenkraftens utnyttjande, men medan den förre i Oregon erhöill 266.733 röster, fick ifrågavarande initiativ blott 131.489.

² Organisationen räknade sig visade efter valen, att nästan alla penningbidrag hade lämnats av timmerbolag, möbelhandlare, hotellägare och andra arbetsgivargrupper. Före initiativets framläggande hade dessa organisationers lobbyister enligt Neuberger, R., »Liberalism backfires in Oregon» (Current History, vol. 50, 1939, sid. 80) sökt förmå den vid denna tidpunkt tämligen liberala legislaturen att anta restriktiv fackföreningslagstiftning.

³ År 1947—1948 räknade senaten endast fem demokrater, representanthuset två.

⁴ Oregon Session laws, 1949, ch 204. — Väljarna förkastade år 1928 ett initiativ, som begränsade legislaturens rätt att ändra initierade lagar.

⁵ Johnson, »The Initiative and Referendum in Washington», sid. 43.

ket med överväldigande majoritet. Däremot förkastades ett samma år framlagt initiativ, enligt vilket ökat statligt stöd skulle ges åt skolväsendet. Ett förslag att bemyndiga städerna att upprätta kraftverk, initierat år 1924, avvisades också av väljarna. Sex år senare hade emellertid deras inställning till frågan om offentlig kraftproduktion svängt. Ett initiativförslag till inrättande av »public utility districts» med rätt att bygga och driva kraftverk hade år 1929 inlämnats till legislaturen (detta var första gången sedan år 1916, som den indirekta formen begagnades) men av denna förkastats.¹ Förslaget antogs emellertid vid valen följande år av folket — rätten att framlägga alternativ utnyttjades ej av den lagstiftande församlingen. Samma år godkände väljarna ett direkt initiativ, varigenom en valkretsindelning i strikt överensstämmelse med folkmängden genomfördes. Någon reglering av valkretsindelningen hade då icke företagits sedan 1901, emedan de i legislaturen dominerande landsbygdsrepresentanterna hade förhindrat varje förändring till förmån för det våldsamt tillväxande Seattle.² Majoriteten för 1930 års initiativ var mycket knapp, 116.436 mot 115.641 röster, och vanns tack vare utgången i sex urbaniserade counties; i alla de övriga 33 grevskapen röstade flertalet mot det.³ Initierade lagar få i Washington upphävas av folkrepresentationen först efter två år, men »the cow county block» genomdrev år 1931 i legislaturen en författningsändring, varigenom varje county skulle ha en representant och intet county mer än 21% av hela antalet legislaturmedlemmar. Detta mot Seattle riktade förslag besegrades emellertid vid 1932 års val. Den nya valkretsindelningen tillämpades för första gången vid detta val, och landsbygdsdistrikten förlorade

härigenom kontrollen över legislaturen.

De tre under perioden 1922—1930 antagna initiativen voro således av liberal karaktär, och av de förkastade initiativen var endast ett konservativt, nämligen ett år 1924 framlagt förslag till begränsning av egendomsskatten, vilket stöddes bl. a. av fastighetsägarna. Ett förslag av liknande innebörd antogs år 1932, men väljarna godkände egendomligt nog samtidigt ett av radikala grupper framlagt initiativ om införande av inkomstskatt. Vid 1932 års val erövrade demokraterna majoriteten i legislaturen och behöllo den här efter fram till år 1946. Flertalet demokrater ha kunnat betecknas såsom liberalt sinnade, men new dealanhängarna ha aldrig varit i majoritet.⁴ Efter 1932 kan initiativet sägas ha utnyttjats i lika stor utsträckning av konservativa som liberala grupper. Begränsningar av egendomsskatten ha vid flera tillfällen godkänts av väljarna efter initiativ. Två indirekta initiativ ha antagits av legislaturen efter år 1932, ett har förkastats av denna församling och sedan avvisats även av folket. Av de båda förstnämnda gällde det ena, som antogs år 1935, reformer i primärvalen, det andra, antaget år 1943, gav »public utility districts» viss kontroll över all elektrisk kraftproduktion. Legislaturen försåg sistnämnda initiativlag med »emergency clause». De privata elektricitetsbolagen igångsatte emellertid

¹ Initiativet stöddes av lantbrukarorganisationen »the Grange» och Washington State Federation of Labor. Ibidem, sid. 54.

² Commonwealth Club of California, »The Legislature of California», sid. 72.

³ Walter, D., »Representation of Metropolitan Districts», sid. 129 ff.

⁴ Johnson, sid. 44. Författaren karakteriserar legislaturens politik under tiden 1933—1943 som en centerkurs med någon dragning till vänster.

en häftig kampanj mot lagen och icykades till sist genomdriva, att deras referendumbegäran beviljades. Lagen måste därför underställas folket, vilket förkastade den vid 1936 års val. Valmanskåren hade således i denna fråga visat sig mindre radikal än legislaturen.¹

Även i Washington ha stora folkpensionsreformer genomförts efter initiativ. År 1940 godkände folket ett förslag att bevilja alla behövande gamla 40 dollars i månaden. Initiativ, som höjde detta belopp, förkastades 1942 och 1944, men en höjning beslutades följande år av legislaturen. Då republikanerna år 1946 vunnit kontrollen över folkrepresentationen, genomdrevo de under den följande sessionen vissa besparingar ifråga om folkpensionerna.² Ett initiativ, som ökade pensionsbeloppet till sextio dollars och dessutom införde fri läkar- och sjukvård, antogs emellertid år 1948.

I ett år 1946 framlagt initiativ föreslogs, att »public utility districts» skulle få inköpa kraftföretag först efter omröstning bland distriktens röstberättigade. Detta förslag, som stöddes av de stora privata elektricitetsbolagen, framställdes som en naturlig utvidgning av det kommunala folkomröstningsinstitutet — obligatoriskt referendum fanns redan i andra slag av kommuner för vissa beslut. Uppenbart var emellertid, att förvärv av kraftverk i viss mån skulle försvåras genom införande av ett dylikt obligatoriskt referendum. Det bekämpades därför av radikala grupper, främst de stora arbetarorganisationerna.³ Vid valet i november förkastades detta initiativ, trots att utgången av valen till legislatur och kongress innebar en förskjutning i konservativ riktning genom republikanernas seger.

Initiativet har i Washington, som av det föregående framgått, i något större

utsträckning än i andra stater använts som ett vapen i striden mellan vänster- och högerorienterade grupper; av de antagna initiativen ha emellertid endast ett par kunnat betecknas såsom konservativa, medan flera betydelsefulla reformer i liberal eller radikal riktning kommit till stånd efter initiativ. Några initierade lagar beröra ämnen, där skiljelinjen icke går mellan vänster- och högerelement. Initiativ till skydd för fisk- och viltbeståndet ha sålunda antagits.

Slutsatser. I många amerikanska framställningar, däribland även vetenskapliga arbeten, göras ej sällan försök att bedöma, vilka initiativ som varit »goda» eller »dåliga». Tydligt är emellertid, att om man bortser från lagtexternas utformning och andra kriterier av rent formell natur, en dylik värdesättning måste bli i högsta grad subjektiv. Beträffande de initierade lagarnas och författningsändringarnas innehåll skall därför här endast sammanfattningsvis konstateras, dels inom vilket lagstiftningsområde, som initiativen haft störst betydelse, dels huruvida folklagstiftningen tenderar att jämfört med legislaturens verksamhet gynna eller missgynna några samhällsgrupper.

I första hand bör understrykas, att valkretsindelningen vid val till legislaturen i flera stater har reglerats genom initiativ, sedan folkrepresentationen under lång tid visat sig oförmögen att fatta ett positivt beslut. I andra stater

¹ Den ovanliga situationen inträffade alltså, att samstämmighet rådde mellan initiativerna och legislaturen, medan väljarnas uppfattning avvek.

² Besluten om dessa åtgärder, vilka för-sågos med »emergency clause», inneburo i realiteten ett återkallande av 1940 års folkpensionslag.

³ Se t. ex. »Official voters' pamphlet 1946...» samt Seattle Times okt.—nov. 1946.

än California har initiativets begagnande medfört en anpassning av mandatfördelningen efter städernas ökade folkmängd, som det annars med all sannolikhet skulle varit omöjligt att framtvunga. I California var resultatet visserligen ett helt annat, men frågan bragtes dock ur det dödläge, vari den under åtskilliga år befunnit sig. I detta sammanhang kan också nämnas införandet av enkammersystem i Nebraska, en reform som under lång tid diskuterats i denna stat och vid flera tillfällen med negativt resultat behandlats i dess legislatur. I de här nämnda fallen gäller det alltså förändringar, vilka mer eller mindre direkt röra den lagstiftande församlingen själv och om vilka denna därför haft svårt att ena sig, då medlemmarnas egna intressen varit starkt engagerade. Vissa betydelsefulla administrativa reformer ha också kommit till stånd tack vare initiativet. Då de syftat till en avpolitiserings av statsförvaltningen och domarkåren, ha de haft sin spets riktad mot de stora partiorganisationerna, de s. k. »machines». Eftersom legislaturmedlemmarna i flertalet stater väljas efter partipolitiska linjer, säger det sig självt, att genomförandet av dylika reformer i legislaturerna stöter på starkt motstånd.

Initiativet infördes efter kampanjer från liberala och radikala grupper, det ansågs till en början utgöra en tillgång främst för dessa.¹ Denna uppfattning förklaras därav, att legislaturerna då i allmänhet voro tämligen konservativa; med den förskjutning till vänster, som inträdde på 1930-talet, förändrades uppfattningen på denna punkt, och bland liberala skribenters uttalanden från denna period finner man starka uttryck för besvikelse med initiativets användning och verkan.²

Eftersom initiativet kompletterar legislaturernas lagstiftande verksamhet,

ligger det i sakens natur, att frekvensen radikala initiativ är högre, då legislaturen är konservativ, medan de konservativa initiativens antal stiger, när folkrepresentationens majoritet är liberalt sinnad. I så måtto kan dock initiativet möjligen sägas vara av större värde för radikala än konservativa intressen som högerelementen i stort sett önska att begränsa statsingripandena på det ekonomiska och sociala området så mycket som möjligt och därför ej ha samma behov av ny lagstiftning som radikalerne; beträffande referenda skulle förhållandet enligt denna tankegång vara det motsatta. Betydande folkpensionsreformer ha förverkligats genom initiativ i åtskilliga stater, inga initierade lagar av konservativ karaktär kunna, även om restriktiva fackföreningslagar från senare år medräknas, i betydelse mäta sig med dessa. Ett speciellt förhållande bör i detta sammanhang understrykas. Då de stora politiska partierna appellera till grupper med synnerligen olikartade intressen, undvika de att framföra andra reformkrav än sådana, som propagerade av andra sammanslutningar redan vunnit stor anklang inom folket. De amerikanska partierna kunna således i denna mening sägas utmärkas av en immanent konservatism, ett förhållande, som endast något modifierades av radikaliserings inom det demokratiska partiet under 1930-talet. Initiativet har utgjort en motvikt mot den legislaturernas passivitet, som de amerikanska partiernas karaktär tenderar att framkalla.

I den föregående framställningen har uppmärksamheten företrädesvis riktats mot de antagna initiativ, vilka berört

¹ Beteckningarna »konservativ» och »radikal» användas här överallt i rent politisk bemärkelse.

² Se exempelvis Neubergers artikel »Liberalism backfires in Oregon».

betydelsefulla konstitutionella, sociala och ekonomiska frågor, och där en skilljelinje vanligtvis kan dras mellan en konservativ och en radikal ståndpunkt. Som framgår av bilaga 2 har en stor mängd initiativ behandlat andra ämnen, bland dem främst alkohollagstiftningen. Påfallande är, att folket överallt visat sig i hög grad kallsinnigt gentemot initiativ, som varit ägnade att gynna mycket begränsade kategorier, även om de av sina upphovsmän framställts i mycket förledande dager. Förslag till legalisering av hasardspel, vadhållning vid kapplöpningar o. d. ha nästan undantagslöst förkastats.

Initiativens tekniska utformning. Vid en bedömning av initierade lagars och författningsändringars kvalitet ur formell synpunkt utgöra legislaturernas lagstiftningsprodukter det naturliga jämförelsematerialet. Det bör härvid understrykas, att de förhållanden, under vilka de amerikanska delstatsförsamlingarna arbeta, icke äro ägnade att främja en effektiv lagstiftningsverksamhet. Sessionerna sträcka sig blott över ett par månader vartannat år, och under denna tid antas flera hundra lagar; det säger sig självt, att dessas kvalitet måste bli lidande på detta forcerade tempo. Då flertalet amerikanska bedömare synas vara av den mening, att initiativen i varje fall inte äro sämre utformade än från legislaturerna härstammande lagar, är således detta icke i och för sig ett särskilt högt betyg.¹ Endast ett fåtal legislaturmedlemmar in-
neha vidare sina poster under ett stort antal sessioner, någon högre grad av teknisk sakkunskap hinner därför vanligen inte förvärfvas. Åtskilliga inom de lagstiftande församlingarna framlagda lagförslag äro dessutom skrivna av personer utanför dessa och ha introducerats som ett resultat av lobbyisternas påtryckningar; för initiativens utar-

betande anlitas å andra sidan regelbundet juridisk expertis.² Det är därför naturligt, att initiativen ur rent lagteknisk synpunkt väl uthärda en jämförelse med legislaturlagarna, ja ofta nog till och med äro överlägsna vissa med stor hast tillkomna legislaturlagar.

Mot några på senare år framlagda initiativ kan den anmärkningen riktas, att de behandlat sinsemellan icke samhöriga ämnen. Detta gäller sålunda av folkpensionsgrupper stödda förslag i Missouri och California. I båda dessa stater ha emellertid, såsom i kapitlet om folkomröstningsbestämmelserna omnämnts, med anledning härav förbud mot sammanförande av skilda ämnen i ett initiativ införts.³

Fakultativa referenda

Initiativet utgör folkomröstningsinstitutionens pådrivande inslag, referendum det retarderande. Beträffande de fakultativa referenda tilldra sig de fall det främsta intresset, då petitioner lett till att av legislaturerna antagna lagar blivit förkastade. En översikt av de ur principiell synpunkt betydelsefulla bland dessa omröstningar ges här. Eftersom det fakultativa referendum i flertalet stater använts tämligen sparsamt, framför allt på senare år, koncentreras fram-

¹ Se t. ex. Crouch, »The Initiative...» etc., 1939, sid. 452; Pollock, James K., »The Initiative and Referendum in Michigan», sid. 64 f.; Radin, Max, »Popular legislation in California.» (Minnesota Law Review, vol. 23, sid. 583 f.)

² I ett par stater finnes rätt för dem, som utarbetat ett initiativ, att för en formell överarbetning underställa detta »the legislative reference office» (till legislaturens tjänst inrättad byrå, som tillhandahåller upplysningar och utför utredningar). Denna rätt har i California utnyttjats vid vissa tillfällen, men intet initiativ har i sin helhet utformats av denna institution. Jfr Crouch, »The Initiative...», etc., 1939, sid. 452.

³ Se ovan sid. 22.

ställningen till de stater, där en undersökning erbjuder rikare jämförelsematerial, nämligen California, North Dakota, Oregon, South Dakota och Washington, medan för övriga stater blott en kortfattad översikt ges.

California. Sedan 1922 ha tio lagar förkastats i omröstningar, som anordnats till följd av referendumpetitioner. Nämnda år undanröjde väljarna två lagar, av vilka den ena förbjöd användandet av spåntak i tätbebyggda samhällen. Den bekämpades av trävarubolagen, medan fabrikanter, som tillverkade tak av annat material, propagerade för den. Det rörde sig alltså i detta fall om en strid mellan två speciella fabrikantgrupper. Tre år senare hade mejeriidkarnas organisation lyckats förmå legislaturen att införa en tillverkningskatt på margarin. Margarinfabrikanterna inlämnade emellertid en referendumpetition, och folket förkastade i november följande år margarinskatten. Legislaturen antog år 1933 en lag om dylik skatt, men denna gång förmåddes guvernören att inlägga sitt veto. Folkrepresentationen upprepade sitt beslut följande session; denna gång begärde margarinfabrikanterna referendum, varpå lagen avvisades av väljarna.

År 1935 antog legislaturen en lag om licensavgift på butikskedjor. En sammanslutning av sådana koncerner, »The California Retail Chain Stores Association», ingav en referendumpetition och lyckades efter en exemplöst kostsam kampanj förmå väljarnas majoritet att förkasta lagen vid valen år 1936.

Tre referendumomröstningar efter petition ägde rum år 1938, vilka samtliga utföll till legislaturens nackdel. En av de omstridda lagarna införde viss kommunal kontroll över kraftproduktionens utveckling, de två övriga rörde oljeletningen. Den ena av dessa medförde strängare regler beträffande

arrendering av staten tillhörig mark för oljeborrning. Det kan förtjäna nämnas, att dess upphovsman, samtidigt blev vald till guvernör.¹ Den andra lagen presenterades av sina anhängare som avsedd att skydda vissa staten tillhöriga strandområden, som översköljdes av havet vid högvatten, mot oljeborrning. Den stadgade emellertid, att ägare till mark, som gränsade till strandområdena, mot en jämförelsevis ringa avgift till staten skulle få dra ledningar för pumpning av olja under dessa områden. Flertalet tidningar stödde lagen. Det påvisades emellertid av dess motståndare, att den gav ett särskilt oljebolag, som råkade inneha land intill de marker, som lagen åsyftade, en enorm del av statens oljeresurser till lågt pris.² En oljeregleringslag av liknande innehåll som den förstnämnda antogs av legislaturen följande år men förkastades i folkomröstning.

Utmärkande för referendumkampanjerna i California har varit, att flertalet av dem utkämpats mellan oika företagargrupper, såsom mejeriidkare och margarinfabrikanter.³ En motsättning mellan producent- och konsumentintressen har emellertid vid flera tillfällen framträtt, både tillverkningskatten på margarin och licensavgiften för kedjebutiker skulle ha fördyrat vissa varor. De röstades majoritet har i dessa fall till skillnad från legislaturen sett problemen främst ur konsumentsynpunkt.

Bland de fall, då referendumutslaget överensstämte med legislaturens ställningstagande, märkes den fakultativa

¹ Crouch, »The Initiative...» etc., 1950, sid. 28.

² Radin, Max, »Popular legislation in California», (Minnesota Law Review, vol. 23, sid. 565).

³ Crouch understryker mycket starkt denna synpunkt. »The Initiative...» etc., 1939, sid. 503 ff.

referendumomröstningen år 1942, den sista som förekommit i California. Legislaturen hade antagit en lag mot blockad och bojkott vid arbetskonflikter, mot vilken guvernören inlagt sitt veto. Lagen antogs emellertid ånyo av församlingen, varpå referendum begärdes av arbetarorganisationerna, den godkändes dock av folket. Fyra år tidigare hade ett initiativ med liknande innehåll som den sålunda antagna lagen avvisats.

North Dakota. De fakultativa referenda i denna stat ha i vissa avseenden haft en annan karaktär än i California, motsättningar mellan olika producentgrupper ha här icke i nämnvärd mån kommit till uttryck i referendumkampjerna. Av de femton lagar, som av folket förkastats, ha flera gällt beskattningsfrågor. Beslut om bensinskatt undanröjdes sålunda år 1932. Året därpå avvisade folket införande av omsättningsskatt. Legislaturen fattade emellertid vid följande session beslut om en dylik skatt, ehuru i något modifierad form. Referendum begärdes ånyo, men denna gång godkändes lagen. År 1936 fälldes en lag om införande av inkomstskatt. 1946 slutligen avvisades en höjning av egendomsskatten. Väljarna i North Dakota ha som synes visat en allmän motvilja mot nya skatter, det bör emellertid observeras, att införandet av inkomstskatt utgjort ett radikalt önskemål, omsättningsskatt däremot ett konservativt.

Starka sociala motsättningar kommo till uttryck i två referendumomröstningar år 1948. Legislaturen hade år 1947 antagit två lagar om fackföreningsväsendet, av vilka den ena under uttryckligt erkännande av arbetarnas rätt att organisera sig stadgade, att strejk fick igångsättas vid ett företag blott om majoriteten av dettas anställda vid en hemlig omröstning uttalat

sig för arbetsnedläggelse. Den andra lagen avsåg att trygga oorganiserade arbetares möjlighet att få anställning. Arbetarorganisationerna begärde referendum mot dessa lagar, som emellertid godkändes av folket.

Oregon. Antalet fakultativa referenda är i Oregon större än i någon annan stat, för perioden 1922—1948 tjugonio. Tjugoen lagar ha av folket förkastats. Åtskilliga referenda ha gällt skattefrågor, beslut om skatt på cigaretter och tobak ha sålunda tre gånger, 1926, 1942 och 1947 undanröjts i folkomröstningar efter att ha energiskt bekämpats av tobaksfabrikanterna. Däremot godkändes år 1930 införandet av inkomstskatt.

Legislaturens beslut att införa tillverkningskatt på margarin år 1931 gav upphov till en strid mellan mejeridikarna och margarinfabrikanterna av samma karaktär som i California. De senare ingåvo en referendumpetition, och lagen förkastades vid valen i november påföljande år. Legislaturen antog emellertid under 1933 års session en lag av samma innehåll som den förkastade. Referendum begärdes ånyo, och folket avvisade åter margarinskatten.

Konservativa grupper utnyttjade under den demokratiska regimen på 1930-talet vid ett par tillfällen det fakultativa referendum. En petition inlämnades sålunda mot 1935 års lag om förbättring av folkpensionerna, och lagen fälldes följande år av folket. En lag om statlig kraftproduktion förkastades även i en fakultativ omröstning år 1934.

Under de senaste åren, då legislaturen dominerats av republikanerna, har läget varit omkastat. År 1947 antogs en lag, som begränsade statens rätt att tvångsinlösa kraftverk, och som av sina anhängare karakteriserades såsom

ägnad att stimulera den privata företagsamheten inom elektricitetsförsörjningen. Guvernören inlade sitt veto mot ifrågavarande lag, som emellertid på nytt antogs av folkrepresentationen. Referendum begärdes nu av flera organisationer, bl. a. jordbrukarsammanslutningen »the Grange». Lagen be-tecknades av motståndarna såsom avsedd att direkt gynna kraftbolagen på det allmännas bekostnad, med andra ord såsom typisk »special interest legislation». Den förkastades i samband med valen i november 1948.¹

Övriga av folket förkastade lagar ha rört de mest skilda ämnen. En lag, som begränsade försäljning av alkoholhaltiga drycker till hotell och restauranger, fälldes år 1940, förbud mot användande av vissa fiskredskap ha vid två tillfällen undanröjts efter intensivt motstånd från yrkesfiskarnas organisationer. Däremot fastställde väljarna år 1938 legislaturens beslut att förbjuda spelautomater och allt slags hasardspel.

South Dakota. Denna stat skiljer sig från alla andra därigenom, att de fakultativa referenda äro flera än initiativen; medan de senare samtliga varit resultatlösa, ha vidare icke mindre än tolv av de fakultativa referendumomröstningarna lett till undanröjande av lagar. Några av de förkastade lagarna införde administrativa förändringar såsom utnämning i stället för val av vissa domare, en gällde förbättring av lärarutbildningen, en annan lag stipulerade en registreringsavgift för motorfordon. — Med tanke på att South Dakota utgör en typisk jordbrukarstat utan storstäder är det mindre överraskande att dess väljare, till skillnad från Californias och Oregons, år 1932 godkände legislaturens beslut att införa tillverkningskatt på margarin.

Washington. Av de tio lagar, som

under tiden 1922—1948 förkastats i fakultativa folkomröstningar har en, som antagits efter ett initiativ till legislaturen, redan behandlats i avsnittet om initiativlagstiftningens resultat.

De fakultativa referenda ha varit tämligen ojämnt fördelade. Fyra lagar fälldes av folket år 1922. En av dem begränsade rösträtten vid nomineringarna inom partierna, de s. k. primärvalen, till medlemmar av respektive partier. Mot denna lag hade begärts referendum av »Non-partisan league», en huvudsakligen av lantbrukare bestående sammanslutning. Utgången av denna folkomröstning innebar ett försvagande av de stora partimaskinernas maktställning. Vid samma tillfälle förkastade folket efter energisk propaganda från läkarnas sida en lag om partiellt upphävande av den obligatoriska vaccineringsen. Två år senare undanröjde väljarna en lag, som förbjöd försäljning av margarin uppblandat med smör.²

Två fakultativa referenda år 1946 utgjorde ett led i den partipolitiska striden mellan republikaner och demokrater. De gällde en beslutad omorganisation av två statliga kommissioner, vilken bekämpades av republikanerna såsom ägnad att stärka det demokratiska partimaskineriet. Republikanerna vunno både folkomröstningarna och de samtidigt hållna valen.³

Övriga stater. I två stater, Massachusetts och Missouri, ha under den här undersökta perioden inga lagar förkastats efter referendumpetitioner; av

¹ Se härom »Official voters pamphlet», 1948 samt Oregon Statesman oktober—november 1948.

² Legislaturen antog år 1931 en lag med samma innehåll och förebyggde då referendumbegäran genom att förse den med »emergency clause». Se härom Johnson, sid. 54.

³ Jfr ovan sid. 17 och 45.

de två fakultativa referenda, som förekommit i Massachusetts, båda år 1946, gällde det ena en lag om viss kontroll av fackföreningarnas fonder och funktionärer. I Colorado förkastades år 1932 en lag om ökning av tillverkningskatten på margarin, i Idaho fyra år senare en omsättningsskatt. Av de fakultativa referenda i Arizona ha flera gällt förändringar i skatteväsendet. En lag, som förbjöd påtryckningar mot icke-organiserade arbetare för att förstå dessa att ansluta sig till fackföreningar, blev föremål för referendumpetition från arbetarorganisationernas sida men godkändes i folkomröstning år 1948. Trots att endast få lagar i Oklahoma på grund av den flitiga användningen av »emergency clause» kunnat bli föremål för referendumpetitioner, ha tio fakultativa referenda förekommit i denna stat. Två lagar förkastades år 1933, tre år 1938. En av de sistnämnda lagarna meddelade tillstånd att använda spelautomater, en annan höjde tillverkningskatten på margarin. Bland de i fakultativa referendumomröstningar förkastade lagarna i Michigan slutligen märkas beslut om skatt på cigaretter och margarinaccis.

Slutsatser. I avsnittet om initiativlagstiftningens resultat konstaterades, att initiativet måste anses utgöra en mera värdefull tillgång för radikala än konservativa grupper, vilka sistnämnda på det hela taget ha mindre intresse av att se ny lagstiftning genomförd än de förra. Från teoretiska utgångspunkter skulle man följaktligen kunna göra gällande att det fakultativa referendum borde vara mera användbart för konservativa än radikaler. Som den föregående framställningen visat, har emellertid icke detta institut i nämnvärd utsträckning använts som ett kampmedel mot radikal lagstiftning. Orsaken

härtill är uppenbar: de amerikanska lagstaturerna ha fram till 1932 i stort sett varit tämligen konservativa, en förskjutning till vänster inträdde visserligen nämnda år i vissa stater, men i verklig mening radikala grupper ha ingenstädes blivit dominerande. I Oregon undanröjdes emellertid under 1930-talet två lagar av radikal natur genom begagnande av det fakultativa referendum. Däremot ha lagstaturerna under de senaste åren i åtskilliga stater antagit lagar avsedda att i vissa avseenden kringskära fackföreningarnas maktställning. Arbetarorganisationerna ha mot dem begärt referendum, men folkmeningen har överallt visat sig överensstämma med lagstaturernas ståndpunkt i dessa frågor.

Den direkta lagstiftningens positiva komponent, initiativet, har vid åtskilliga tillfällen upphävt dödlägen i det politiska livet; härigenom ha betydande reformer kommit till stånd som lagstaturerna varit oförmögna att prestera. Den negativa komponenten, det fakultativa referendum, har icke företrädesvis utgjort en broms mot reformer av allmän räckvidd utan snarare en stabiliserande faktor, som förhindrat antagande av vissa lagar, vilka gynnat speciella grupper inom samhället på andras bekostnad. Införande av tillverkningskatt på margarin har sålunda omöjliggjorts i en rad stater. Denna skatt skulle ej blott ha skadat margarinfabrikanterna utan även medfört en fördyring av levnadskostnaderna; den kunde alltså ej anses önskvärd ur konsumentsynpunkt. Lagstaturernas stöd åt mejerinäringen desavuerades av folket överallt, där frågan gjordes till föremål för referendumomröstningar utom i den typiska jordbrukarstaten South Dakota. Denna anmärkningsvärda motsättning mellan folkmening och lagstatur förklaras i

några av dessa stater delvis av den överrepresentation, som jordbruksdistrikten vid tiden för ifrågavarande omröstningar där åtnjoto.

Det i jämförelse med initiativen låga antalet fakultativa referenda tyder på att legislaturerna besitta tämligen god förmåga att undvika friktioner med samhällets skilda intressegrupper. Följden av denna försiktighet blir emellertid en viss passivitet i lagstiftningsarbetet, vilken skapar en gynnsam jordmån för initiativ.

Obligatoriska referenda

Som en återhållande faktor i det politiska livet är det obligatoriska referendum rent kvantitativt av mycket större betydelse än petitionsreferendum även om man bortser från det förhållandet att det förra institutet finnes i en rad stater, där det senare saknas. Under perioden 1922—1948 förkastades i California nittio av legislaturen föreslagna författningsändringar, i Missouri fyrtioåtta, i Oregon tjugonio. De obligatoriska lagreferenda äro ingestådes talrika och statistiken gör ofta ingen skillnad mellan dem och förslag, som legislaturen frivilligt underställt folkets avgörande. År 1946 underkände folket i alla stater sammanlagt trettiosex författningsändringar.¹

Innan de tendenser, som framträtt i de obligatoriska omröstningarna, beröras, bör en omständighet understrykas. Med den utformning, som detta slag av referendum erhållit i Förenta staterna, följer såsom i det föregående framhållits att en mängd frågor av synnerligen komplicerad teknisk eller juridisk natur underställas folket. Sådana frågor äro vanligtvis föga omstridda och intresset för dem tämligen begränsat. Deltagandet i referenda av denna karaktär tenderar också att sjunka.

Det kan naturligtvis även ifrågasättas, i vilken utsträckning röstningen i frågor av denna för det stora flertalet svårtillgängliga natur baseras på ett verkligt ställningstagande till de framlagda förslagen. De väljare, som icke ha någon klar uppfattning i en fråga, kunna antingen rösta mer eller mindre slumpmässigt eller ta ståndpunkt på grund av sin allmänna inställning till legislaturens politik. Dylik »blind voting» kan stundom med säkerhet påvisas. Ett fall, då rent slumpmässig röstning uppenbarligen haft stor omfattning skall här nämnas. Vissa förändringar i motorfordonsbeskattningen, vilka endast av formella skäl måste uppdelas i två författningsändringsförslag, framlades år 1930 i Oregon. Trots att den, som godkände det ena förslaget logiskt även borde ha accepterat det andra, visade de ja- och nej-röstandets fördelning i de två omröstningarna en differens på flera tusen röster.² I vad mån ett allmänt missnöje orsakar förkastande av särskilda legislaturförslag är svårt att bedöma; endast få tydliga exempel härpå föreligga från de tre senaste decennierna.³

¹ Bureau of the Census, »Elections, State proposals voted upon in 1946», sid. 8.

² För det ena förslaget avgåvos omkring 71.000 ja-röster och 115.000 nej-röster, för det andra 63.000 respektive 111.000. Frågan om »blind voting» beröres av Waldo Schumacher i uppsatsen »Thirty years of the people's rule in Oregon: an analysis.» (Political Science Quarterly, vol. 47, 1932, sid. 249 ff.) Schumacher, vars grundinställning till folkomröstningsinstitutet är kritisk, anser »blind voting» vara av stor betydelse. Andra vetenskapsmän, såsom Crouch, Radin och Pollock, tillmäta den dock avsevärt mindre vikt. Mycket tyder på att »blind voting» under tidigare skeden förekom i större utsträckning. Jfr Tingsten, sid. 212 f.

³ I Arizona förkastades år 1922 alla åtta av legislaturen framlagda författningsändringsförslag, och samtidigt förlorade republikanerna majoriteten i legislaturen till demokraterna.

Det överväldigande stora antalet obligatoriska omröstningar utesluter möjligheten av att ge en översikt ens av de mera betydelsefulla referenda. Här skola endast några klart framträdande tendenser anges. I vissa frågor har folket visat en markerad negativism. Det mest utpräglade exemplet härpå visa omröstningar angående legislaturmedlemmarnas löner, vilkas storlek vanligen är fastställd i själva konstitutionen. Där så är fallet har det ända till de senaste åren praktiskt taget överallt visat sig omöjligt att genomdriva någon höjning av dessa löner. Oregons lagstiftare åtnjöto exempelvis till år 1942 ett arvode av tre dollars per dag under pågående session; denna ersättning hade fixerats år 1857, och då en höjning till åtta dollars år 1942 godkändes, hade förslag härom förgäves framlagts åtskilliga gånger. Den traditionella misstro mot legislaturmedlemmarna, som berörts i kapitlet om de fakultativa omröstningar-

na, kommer här till ovanligt starkt uttryck. Denna misstro riktar sig mot alla förslag, som på något sätt kunna anses gynna folkrepresentanterna. I den mån vissa ämbetsmäns löner fastställas i konstitutionen, har det mött stora svårigheter att få höjningar av dessa accepterade.

Förslag om nya skatter ha i betydande utsträckning förkastats, å andra sidan möter införande av skattelättnader för begränsade grupper i allmänhet starkt motstånd. Med större bredvillighet har folket visat sig bevilja upptagande av nya lån. Beträffande väljarnas inställning till speciella slag av frågor ha i övrigt samma tendenser framkommit som i de fakultativa referendumomröstningarna; det torde därför vara överflödigt att här lämna någon redogörelse rörande obligatoriska referenda i olika stater. En förteckning över samtliga dylika referenda mellan 1922 och 1948 i Oregon återfinnes emellertid i bilaga 2.

Kap. 7. Deltagandet i omröstningarna

Då säkra uppgifter rörande antalet röstberättigade saknas för en rad stater, är det beträffande dessa omöjligt att exakt beräkna, huru stor del av valmanskåren som deltagar i folkomröstningarna. I den litteratur, som behandlar det amerikanska folkomröstningsinstitutet, ställes deltagandet vanligen enbart i relation till totalantalet röstande i de allmänna val, som ägt rum samtidigt med omröstningarna.¹

I nedanstående tabell anges den genomsnittliga röstningsfrekvensen i Oregon vid samtliga omröstningstillfällen under perioden 1922—1948, dels i förhållande till hela antalet registrerade röstberättigade, dels i procent av total-

antalet vid samtidigt val röstande.² Dessutom meddelas antalet före varje val registrerade röstberättigade samt valdeltagandets storlek i förhållande här till.

Endast den har rösträtt, som viss tid före valen registrerat sig hos myndigheterna. Detta innebär uppenbarligen att

¹ För omröstningar utan samband med val brukar som jämförelsetal användas antalet röstande vid närmast föregående allmänna val. En grundlig undersökning av omröstningsdeltagandet i vissa stater återfinnes i Tingstens avhandling sid. 197 ff. Pollocks arbete om initiativ och referendum i Michigan är huvudsakligen ägnat ett studium av deltagandet i omröstningarna.

² Uppgifter angående deltagandet i varje särskild omröstning under ifrågavarande period återfinnas i bilaga 2.

Antal registrerade röstberättigade		Totalantalet vid valen röstande i procent av antalet röstberättigade	Genomsnittligt deltagande i omröstningarna i förhållande till de vid samtidigt val deltagande	Genomsnittligt deltagande i omröstningarna i förhållande till antalet röstberättigade
1922	333 055	72,4	70,5	51,2
1923 ^{a b}	333 055	—	—	35,1
1924	374 857	77,7	76,7	59,5
1926	359 236	65,0	71,6	46,5
1927 ^a	359 236	—	—	29,5
1928	427 446	76,8	79,1	57,6
1930	420 127	60,4	73,7	40,3
1932	486 146	77,7	81,1	62,2
1933 ^a	486 146	—	—	40,1
1934 ^a	486 146	—	—	41,5
1934	484 491	63,4	85,4	54,2
1936 ^a	484 491	—	—	39,5
1936	546 034	77,6	78,5	60,1
1938	557 871	69,3	84,9	53,8
1940	613 428	79,9	79,1	63,1
1942	534 522	54,0	77,1	41,6
1944	602 013	81,5	75,0	61,6
1945 ^a	602 013	—	—	21,2
1946	593 542	59,2	83,5	49,8
1947	593 542	—	—	41,4
1948	740 100	81,1	73,7	59,8

^a omröstningar utan samband med val. ^b endast en omröstning.

intresset för omröstningar och val är mindre än ovan meddelade siffror ge vid handen, eftersom de mest likgiltiga kunna underlåta att registrera sig. År 1944 utgjorde antalet personer över tjuogoett år 857.000, men av dessa voro endast 602.000, d. v. s. omkring tre fjärdedelar registrerade röstberättigade.

Påfallande är att det genomsnittliga deltagandet i förhållande till antalet röstberättigade är högre i de omröstningar som hållits samtidigt med presidentval (1924, 1928, 1932 o. s. v.). Då dessutom betydligt flera personer registrera sig inför dessa val, är i själva verket skillnaden i röstningsfrekvensen mellan presidentvalår och »off-year elections» ännu större än tabellens siffror antyda. Detta förhållande är icke förvånande med hänsyn till den dominerande plats som presidentvalkampanjerna intaga i amerikanskt politiskt liv;

den större tillströmning till valurnorna, som dessa medföra, ökar deltagandet även i folkomröstningarna, liksom i övriga samtidigt förrättade val. Då omröstningar anordnas utan samband med allmänna val, minskas å andra sidan röstningsfrekvensen.¹

Vid de vartannat år återkommande allmänna valen i Förenta staterna utses medlemmar av kongressen och av delstatslegislaturerna. I flertalet stater omväljas vid samma tillfälle även de kommunala församlingarna; här till komma val av vissa statliga och kommunala befattningshavare, vart fjärde år dessutom presidentval. I val av president och guvernör delta nästan alla de som rösta vid dessa valtillfällen. I

¹ Sambandet mellan deltagandet i val och i omröstningar understrykes av Tingsten, sid. 202 ff., som emellertid icke betonar presidentvalens i detta sammanhang avgörande betydelse.

jämförelse härmed är deltagandet i folkomröstningarna lågt, år 1924—1935 utgjorde det för samtliga stater i medeltal 60,8 procent av totalantalet röstande, i de stater, där initiativ och fakultativt referendum finnes, var det dock omkring tio procent högre, i Oregon för tiden 1922—1948 cirka 75 procent.¹ Om man emellertid jämför med valen till delstatslegislaturerna, vilket måste anses som mera rättvisande, blir bilden en annan. I Michigan har sålunda deltagandet genomsnittligt endast varit tio procent högre i dessa val än i folkomröstningarna, och för de fakultativa omröstningarna har folket i stort sett visat samma intresse som för legislaturvalen.²

Deltagandet i obligatoriska omröstningar är överallt genomsnittligt lägre än i de omröstningar, som hållas på grund av en initiativ- eller referendumpetition. I Oregon ha de obligatoriska författningsreferenda genomsnittligt samlat 44 procent av de röstberättigade, de fakultativa lagreferenda 50 och initiativen 56 procent.³ Att färre väljare ta ställning till de förslag som obligatoriskt underställas folket är icke överraskande, eftersom bland dessa förslag återfinnas en mängd frågor av mycket begränsat allmänt intresse. Denna motsättning framträdde omedelbart efter införandet av initiativ och fakultativt referendum. Det bör emellertid understrykas, att även deltagandet i de obligatoriska omröstningarna är högre där fakultativa omröstningsformer finnas än i övriga stater; det starkare intresse, varmed särskilt initiativen omfattas, kommer tydligen även övriga omröstningar till godo. En av Bureau of the Census för år 1946 utarbetad statistisk sammanställning rörande folkomröstningar är i detta hänseende belysande. Exakta uppgifter angående valmanskårens storlek kunde detta år erhållas

från tjugonio stater. I de stater, där även initiativ och fakultativa referenda förekommo, deltog icke i någon omröstning mindre än 30 procent av de röstberättigade, i övriga stater översteg deltagandet endast i enstaka fall 35 procent.⁴

De förslag som tilldragit sig störst intresse bland väljarna ha varit senare års stora folkpensionsförslag. I California var deltagandet i 1938 och 1948 års pensionsomröstningar endast obetydligt lägre än vid guvernörs- respektive presidentvalen i staten dessa år och

¹ Gosnell och Schmidt, sid. 325.

² Pollock, sid. 26 f. Förhållandet är likartat i bl. a. California. Se härom Crouch, "The Initiative . . ." etc., 1939, sid. 533.

³ Nedanstående tabell, hämtad från Gosnell och Schmidt, sid. 325, belyser deltagandet i olika slag av omröstningar i genomsnitt för samtliga stater under perioden 1924—1935.

Slag av omröstningar	Antal förslag	Deltagande i procent av totalantalet röstande
Författningsreferenda	881	56,7
Obligatoriska lagreferenda ...	74	56,6
Fakultativa lagreferenda ...	70	67,6
Författningsinitiativ	84	74,4
Laginitiativ	128	78,2
Av legislaturerna beslutade referenda	57	61,6
Konsultativa referenda	5	69,0

Som synes är deltagandet i de »frivilliga» referenda högre än i de obligatoriska men lägre än i omröstningar som kommit till stånd på grund av petition. De av legislaturerna beslutade omröstningarna gälla vanligtvis tämligen betydelsefulla frågor, som emellertid i regel äro mindre omstridda än de lagar, mot vilka referendum beivrats.

⁴ Det högsta deltagandet uppnåddes dock detta år i en obligatorisk omröstning i Illinois (63 %). I flertalet av sydstaterna, där valdeltagandet regelbundet är lågt, togo endast 10—20 % av de röstberättigade ställning till de framlagda omröstningsförslagen.

uppgick vid båda tillfällena till omkring tre fjärdedelar av valmanskåren.¹ I det närmaste lika höga siffror uppnåddes vid 1948 års pensionsomröstningar i Oregon och Washington. Deltagandet är över huvud taget vanligtvis högt i omröstningar, som gälla sociala reformer; bland andra frågor som bruka tilldraga sig stort intresse kunna nämnas förslag till reglering av rusdryckslagstiftningen, till reformer inom undervisningsväsendet samt till ändringar av rätts- och folkomröstningsbestämmelserna. Lågt deltagande utmärker omröstningar rörande frågor av invecklad teknisk eller juridisk natur.²

I sin undersökning av deltagandet i

omröstningarna i Michigan anser sig Pollock kunna konstatera, att den genomsnittliga röstningsfrekvensen sjunker, om många förslag samtidigt framläggas till folkomröstning³ Det bör emellertid understrykas, att då en mängd frågor vid samma tillfälle underställas folket, en stor del av dessa vanligen tillhöra den kategori av obligatoriska referenda, för vilken väljarna aldrig bruka visa livligt intresse. Det kan också nämnas, att det genomsnittliga omröstningsdeltagandet i California varit högt trots de många omröstningarna i denna stat. Frågornas antal är av allt att döma icke en faktor av väsentlig betydelse i detta avseende.

Kap. 8. Förslag till reformer av folkomröstningsinstitutet

Under de decennier, då de moderna, fakultativa folkomröstningsformerna vunno insteg i allt flera stater, försiggick en ingående diskussion angående bestämmelsernas utformning och det nya institutets väntade verkningssätt i offentliga inlägg av skilda slag, vetenskapliga skrifter, broschyrer o. s. v. I början av 1920-talet avstannade för någon tid denna debatt nästan helt; på senare år har den emellertid återupptagits såtillvida, som det fakultativa folkomröstningsinstitutets verkningssätt under de gångna årtiondena behandlats i några uppsatser och ett par monografier. Vissa reformer ha påyrkats i dessa skrifter, förslag till ändringar av folkomröstningsbestämmelserna ha också framförts inom lagstifterna och i form av initiativ. I den mån de lett till något resultat, ha de omnämnts i det första kapitlet av denna utredning. Skärpningar av villkoren för folkomröstningsbegäran ha tid efter annan bevägrats, antagandet av det stora pensions-

initiativet i California år 1948 fick sålunda till följd att icke mindre än tretio förslag i denna riktning framlades inom statslagstiftningsutskottets följande session, av vilka emellertid endast ett antogs av församlingen.⁴ De föreslagna restriktionerna ha i stort sett varit av samma slag som de, vilka redan existera i vissa stater och där visat sig i hög grad försvåra användandet av initiativ och fakultativt referendum; någon anledning att här närmare gå in på dem

¹ State of California, »Statement of Vote, General Election, 1938»; »Statement of Vote, General Election, 1948.»

² Om sådana frågor underställas folket samtidigt med betydelsefulla eller starkt omstridda förslag, visar dock deltagandet en tendens att stiga. — Fullständiga uppgifter angående antalet röstande i varje fakultativ omröstning sedan år 1922 i fjorton av de stater, som ha initiativ och fakultativt referendum återfinnas i bilaga 2.

³ Pollock, sid. 45 ff.

⁴ Det antagna förslaget stadgade, att ehuru nya ämbeten finge inrättas genom initiativ, deras innehavare måste utses i vanlig för utnämning av ämbetsmän stadgad ordning. Jfr Smith, sid. 437 ff.

finnes därför icke.¹ Förslag med syftet att underlätta användandet av detta institut ha med enstaka undantag icke heller innehållit principiella nyheter; i allmänhet har en sänkning av minimumantalet petitionärer begärts. Dylika förslag ha företrädesvis framlagts i form av initiativ.

Införande av ett för Förenta staterna helt nytt slag av referendum föreslogs genom ett i Missouri år 1944 framlagt initiativ. Enligt förslaget skulle guvernören ha rätt att begära folkomröstning angående av legislaturen antagna lagar, en utbyggnad således av hans vetorätt. Initiativet, som även införde enkammarsystem, antogs av folket men trädde aldrig i kraft, emedan ett konventsför-

slag till ny författning, som några månader senare godkändes i folkomröstning, icke innehöll några bestämmelser av denna art. Då en stark motsättning ej sällan råder mellan guvernör och legislatur, skulle förslaget otvivelaktigt inneburi en betydelsefull utvidgning av folkomröstningsinstitutet.²

Någon ändring av det obligatoriska författningsreferendum ifrågasattes ingentädes på allvar, därtill utgör detta en alltför fast etablerad institution. Diskussionen rör uteslutande de fakultativa formerna. Det synes emellertid icke sannolikt, att några avsevärda förändringar i dessas reglering komma att genomföras inom en nära framtid.³

Sammanfattning

Det har av denna undersökning framgått, att folkomröstningsinstitutet i vissa amerikanska delstater utgör en synnerligen betydelsefull motvikt mot de lagstiftande församlingarna. Uppenbart är också, att folkomröstningsbestämmelsernas existens utöva ett latent inflytande på legislaturerna, vars betydelse det är svårt att uppskatta: å ena sidan kunna representationerna genomföra viss lagstiftning, som eljest väntas bli föreslagen genom initiativ, å andra sidan kan risken för en referendumbegäran avhålla dem från att anta lagar och folkets befarade negativa inställning avskräcka från framläggande av förslag i frågor, som obligatoriskt måste underställas väljarna. Den direkta lagstiftningens betydelse som folkligt kontrollmedel får härigenom ökad räckvidd.

¹ Legislaturernas möjligheter att utan folkets hörande införa nya restriktioner äro starkt begränsade, eftersom de väsentliga folkomröstningsbestämmelserna i flertalet stater ha införts i författningarna.

² Införande av ett dylikt guvernörsreferendum i California rekommenderas av John H. Boalt, professor i juridik vid University of California (pseudonymen Max Radin). Under hänvisning till legislaturernas brister påyrkar han även en avsevärd utvidgning av det obligatoriska referendument. Radin, Max, »Popular legislation in California 1936—1946». (California Law Review, vol. 25, 1947, sid. 189.)

³ Det kan i detta sammanhang nämnas, att beslut om införande av författningsinitiativ i staten New York, som helt saknar det fakultativa folkomröstningsinstitutet, antogs såsom vilande av statens legislatur år 1935 men förkastades vid följande session. Hallett, George, Jr, »The Constitutional Initiative starts a new advance». (National Municipal Review, vol. 24, 1935, sid. 254—257.)

DET LOKALA FOLKOMRÖSTNINGSSINSTITUTET

Inledning

Folkomröstning i olika former har sedan lång tid utgjort ett betydelsefullt inslag i den lokala självstyrelsen inom nästan alla de amerikanska delstaterna. Med hänsyn till de myndigheter, vilkas kompetens inskränkes av det lokala folkomröstningsinstitutet, kan detsamma uppdelas i två slag: genom det ena kontrolleras de kommunala församlingarna, genom det andra statslegislaturernas lagstiftning med lokalt begränsad giltighet. Då rätten att stifta dylika lagar alltmer inskränkts, har sistnämnda art av folkomröstning numera väsentligt mindre betydelse än tidigare; rent kommunala omröstningsformer ha trätt i stället. Folkomröstning rörande lokal lagstiftning skall därför behandlas helt kort, och framställningens huvuddel ägnas det kommunala folkomröstningsinstitutet.

Den kommunala organisationen i Förenta staterna. Delstaterna äro indelade i counties (»grevskap»), vilkas genomsnittliga folkmängd växlar starkt från stat till stat men är avsevärt större än de svenska landskommunernas.¹ Grevskapen ha i New England och staterna i mellersta västern uppdelats i mindre kommunala enheter, benämnda »townships». Dessa motsvaras i sydstaterna av lokala distrikt utan någon egentlig självstyrelse, i de västligaste staterna ersätas »townships» av »special districts».

De sistnämnda ha bildats för omhändertagandet av blott en uppgift, exempelvis skolväsendet, medan »townships» liksom »counties» sköta ett flertal för invånarna gemensamma lokala angelägenheter. Specialdistrikt förekomma emellertid även i vissa stater med townshiporganisation. Illinois, där antalet kommunala enheter över huvud taget är ovanligt stort, har sålunda icke mindre än 12.138 skoldistrikt.² Specialdistrikt kunna bildas för alla slags uppgifter, för konstgjord bevattning, för vattenkraftens utnyttjande (»public utility districts»), för ordnande av brandskyddet o. s. v. Distrikt, som organiserats för underhållet av de stora huvudvägarna, de s. k. »highways», kunna omfatta mer än ett grevskap.

De kommuner, vilka närmast motsvara svenska städer, äro cities. De ha utbrutits ur grevskapen men äro i ett fåtal frågor underställda dessas jurisdiktion. Mindre, tätbebyggda samhällen, där invånarnas gemensamma angelägenheter äro av större omfattning, organiseras som »villages», »boroughs» eller »towns» och utbrytas till skillnad från städerna icke ur grevskapen.

¹ Antalet grevskap i varje stat varierar mellan ett tjugotal och ett par hundra.

² Graves, L. »American State Government», sid. 822.

Kap. 1. Folkomröstning rörande lokal lagstiftning

Ursprungligen hade statslegislaturerna full frihet att reglera lokalförvaltningen och konstitutionella restriktioner rörande deras kontroll över kommunerna saknades nästan helt.¹ Det var också vanligt, att de in i minsta detalj lagstiftade angående verksamheten i »cities» och »counties». En stor del av denna lagstiftning tog formen av »lokala» eller »speciella» lagar, som endast berörde ett visst område. Det gäller således här till stor del åtgärder, som i andra länder i regel avgöras på administrativ väg.² Denna praxis uppväckte emellertid med tiden alltmer bestämd opposition. Då landsbygden alltid varit starkt överrepresenterad i legislaturerna, emanerade denna kritik huvudsakligen från städerna. Man vände sig i första hand mot den lokala lagstiftningen och krävde, att regleringen av städernas förhållanden skulle ske genom allmänna, för alla städer gällande lagar. På grund av städernas mycket växlande storlek och karaktär skulle härigenom automatiskt legislaturernas kontroll inskränkas till att dra upp konturerna för städernas förvaltning och organisation.

Efter hand vann denna rörelse framgångar. Illinois' konstitution av år 1870 stadgade sålunda inskränkningar i rätten att utfärda lokala lagar. Liknande restriktioner ha numera inskrivits i fyrtio statsförfattningar, i vissa stater är dylik lagstiftning rentav helt och hållet förbjuden.

Reaktionen mot den lokala eller speciella lagstiftningen kom som nämnt nästan uteslutande från städerna, då legislaturernas rätt att i detalj reglera grevskapens förhållanden betraktats som självklar.³ De konstitutionella restriktionerna angående speciell lagstiftning anses således i regel ej gälla »counties». Några delstatsförfattningar ha

emellertid uttryckligen låtit förbudet mot speciell lagstiftning innefatta även grevskapen.

Då det gällt att kringgå förbudet mot speciell lagstiftning ha legislaturerna visat stor uppfinningsrikedom. Den vanligaste metoden har bestått i att uppdelat »counties» och »cities» i klasser efter befolkningsstorlek till ett antal, som stundom varit lika stort som antalet kommuner. Därför ha i författningarna flerstädes införts restriktioner beträffande det antal klasser, vari »counties» respektive »cities» få uppdelas.

I de stater, där folket har direkt inflytande på den allmänna lagstiftningen genom initiativ och fakultativt referendum, sträcker sig detta inflytande vanligtvis också till lokala lagar. I folkomröstningar rörande sådana lagar få dock endast de röstberättigade i av dessa lagar berörda områden delta. Utformningen av bestämmelserna rörande detta slag av initiativ och referendum överensstämmer i regel nära med de för folkomröstning angående beslut av kommunala församlingar gällande reglerna. För båda dessa slag av lokal folkomröstning kräves sålunda oftast ett relativt högre antal petitionärer än för allmän lagstiftning.⁴

I Marylands konstitution av år 1915

¹ MacDonald, L., *American State Government and Administration*, sid. 283; Graves, sid. 809 ff.

² Tingsten, sid. 45.

³ Domstolarna ha allmänt intagit denna ståndpunkt. Orsaken härtill är, att städernas status till skillnad från counties' reglerats genom ett av legislaturerna beviljat »charter», som gav de förra en helt annan självständighet gentemot legislaturerna än de senare. MacDonald, sid. 282.

⁴ Arizona och Oregon kräva exempelvis 10 % av väljarna för referendum, 15 % för initiativ i lokala frågor. Arizonas konstitution art. IV, sec. 8, Oregons författning art. IV, sec. 1 a.

stadgas att lokala lagar för något grevskap eller staden Baltimore skola underställas referendum efter begäran av 10 % av väljarna i ifrågavarande område.¹ Däremot kunna lagar, som beröra »territorial areas other than the entire state or Baltimore city» ej bli föremål för folkomröstning.² Medan referenduminstitutet fram till år 1933 ännu ej begagnats någon gång i fråga om allmänna lagar i Maryland, förekommo däremot under perioden 1920—1932 ett stort antal lokala referenda, sammanlagt tjugotvå, varav dock icke mindre än fjorton i samma grevskap (Arundel county)³ Röstningsfrekvensen var betydligt högre än vid de obligatoriska författningsreferenda i denna stat, nämligen genomsnittligt 52 % jämfört med 41 % av det vid valen angivna antalet röster för »leading officer», d. v. s. den post, som brukar samla det största antalet röster. Detta förhållande är på intet sätt ägnat att förvåna, då även deltagandet i omröstningar rörande allmänna lagar i medeltal är högre än i obligatoriska omröstningar. Det bör emellertid observeras, att variationerna i röstningsfrekvensen vid dessa lokala referenda voro mycket avsevärda, från 32,1 % till 80,9 %⁴.

Lokala lagar behandlas i Marylands legislatur av utskott bestående av representanter från av ifrågavarande lagar berört område. Då dessa utskotts rekommendationer i regel utan vidare antas av legislaturen, kan man således på sätt och vis tala om en slags kommunal eller provinsial självstyrelse inom legislaturens ram. Referenduminstitutet utgör emellertid, bl. a. med hänsyn till utskottens begränsade numerär och ensidiga sammansättning, otvivelaktigt ett betydelsefullt komplement.⁵ Vid de folkomröstningar, som förekommit i Maryland, har det visat sig att folket intagit en mycket negativ hållning. Av de tjugotvå

lagar, som under perioden 1920—1930 blevo föremål för omröstning, antogs nämligen endast tre.⁶

Hittills ha endast behandlats initiativ samt fakultativt referendum rörande lokal lagstiftning. Liksom ifråga om den allmänna lagstiftningen finnas emellertid även frivilligt och obligatoriskt referendum. I Floridas författning (1887) stadgas exempelvis att speciella eller lokala lagar kunna underställas folket i av sådana lagar berörda områden efter särskilt beslut av legislaturen.⁷ De måste i så fall godkännas av en majoritet bland de röstberättigade. Utan stöd av någon författningsbestämmelse har Marylands legislatur vid flera tillfällen anordnat dylika »frivilliga» referenda angående lokala lagar.⁸

Bestämmelser angående obligatoriskt referendum för vissa slag av lagstiftning berörande lokala områden finnas i många stater. Enligt Illinois' författning får ingen lag angående Chicagos styrelse eller lokal lag rörande denna stad antagas annat än efter folkomröstning bland stadens medborgare. I ett mycket stort antal författningar stadgas dessutom, att ändring av »counties» gränser och inrättande, sammanslagning eller avskaffande av »counties» endast får ske efter folkomröstning i berört område. Stundom kräves för godkännande kva-

¹ Art. XVI. Beräknat på 10 % av rösterna för guvernör vid föregående allmänna val.

² Winslow, C. I., »The referendum in Maryland» (American Political Science Review, vol. 27, 1933, sid. 76).

³ Av de 23 counties begagnade sig blott sex av referendurrätten.

⁴ Winslow, sid. 75.

⁵ Endast majoritetspartiet kan påräkna att bli representerat i dessa utskott.

⁶ Ibidem, sid. 79.

⁷ Art. III, sec. 21.

⁸ Winslow, sid. 78. Detta förfarande har egendomligt nog godkänts av domstol, samtidigt som det förklarats inkonstitutionellt beträffande generella lagar.

lificerad majoritet, i Oklahoma exempelvis 60 % av väljarna.¹ Dylika förändringar i grevskapsorganisationen kunna i vissa stater framläggas till folkomröstning genom initiativ, i Illinois får rent av ett nytt grevskap inrättas blott efter petition framlagd av majoriteten bland de röstberättigade inom det föreslagna grevskapets område.² Motsvarande bestämmelser gälla för stadskommunernas vidkommande liksom vid sammanslagning av dylika kommuner och grevskap. Legislaturernas roll inskränker sig härvid i regel till ett konfirmerande av förslag, som utarbetats av de kommunala församlingarna eller framlagts genom initiativ i de berörda kommunerna, och detta förhållande har i stor utsträckning fastslagits i staternas kommunallagar. Kommunindelningen kan därför i flertalet amerikanska delstater sägas vara i realiteten nästan helt och hållet en kommunernas angelägenhet. Till bestämmelserna angående folkomröstning vid förändringar i kommunindelningen återkomma vi därför i kapitlet om det kommunala folkomröstningsinstitutet.

Slutligen kräves i regel för ändring av städernas »charters», d. v. s. lagarna rörande deras styrelse och organisation, lokal folkomröstning. I ett antal stater få emellertid dessa »charters» numera utarbetas av städerna själva inom ramen för vissa allmänna bestämmelser i statsförfattningarna eller i lag, varför det således i dessa fall blir fråga om ett rent kommunalt folkomröstningsinstitut.

Local option

I vissa stater förekomma lokala folkomröstningar av ett annat slag än de som ovan skildrats. Medborgarna inom varje grevskap och stad ha härvid bestämmanderätten, huruvida viss lagstiftning skall genomföras för deras

respektive kommuner, men frågan här om ställes samtidigt och i samma ordalydelse över hela staten. Detta system, som framför allt begagnas för avgörande av frågan om spritförbud, brukar benämnas local option.³ Det användes i stor utsträckning i Maine, Massachusetts och New Hampshire, där frågan om lokalt spritförbud vid varje allmänt val framlägges till omröstning i samtliga kommuner. Referenda av samma typ rörande andra ämnen förekomma även; 1946 anordnades sålunda i Massachusetts en folkomröstning i frågan, huruvida vadhållning på hästar skulle tillåtas.⁴

Omröstningar av typen »local option» förekomma med eller utan stöd av lagbestämmelser och i regel efter beslut av legislaturen. I Arkansas anordnas dock local-optionomröstningar efter samma regler som gälla för övrig lagstiftning, d. v. s. efter petition av visst antal röstberättigade, varvid frågan om spritförbud (»local option» avser här endast detta ämne) framlägges vid allmänt val. 51 % av de röstberättigade i ett grevskap kunna dock begära »special election» angående spritförbud.⁵

Massachusetts legislature anordnar stundom konsultativa referenda, som ehuru berörande frågor, där lokal självbestämmanderätt är otänkbar, till sin utformning närmar sig local-optionom-

¹ Oklahomas författning, art. XVII.

² Illinois Annotated Statutes, ch. 24, § 19.

³ Benämningen »local option» användes även om folkomröstningar angående spritförbud över huvud, även om dessa hållas blott i några eller rent av blott ett grevskap samtidigt. I Florida har »the Board of County Commissioners» rätt att anordna »local option»-omröstning högst vartannat år (Constitution of Florida XIX). Då beslutet om folkomröstning fattas av grevskapets styrelse och ej av legislaturen, är det således här fråga om ett kommunalt referendum.

⁴ Massachusetts, Election statistics, 1944.

⁵ Arkansas, Session laws, 1933, nr 7.

röstningarna. De röstberättigade i varje valkrets tillfrågas nämligen, om dennas representant i legislaturen skall instrueras att rösta för en viss åtgärd. Som exempel kan nämnas en omröstning från 1944, då frågan gällde huruvida legislaturledamöterna borde erhålla instruktion att rösta för en begäran till Förenta staternas president att sammankalla en konferens för upprättande av en världsregering. Dessa referenda

avse resolutioner angående en viss politik och icke bestämda lagar, de brukas betecknas som »public policy questions».¹ Liksom vid lokala folkomröstningar kunna således de ställda frågorna erhålla olika svar i de skilda distrikten, men denna likhet är endast skenbar, eftersom legislaturens med ledning av ledamöternas instruktioner utformade beslut, fattat enligt vanliga majoritetsregler, är bindande för hela staten.²

Kap. 2. Kommunal folkomröstning

1. Den kommunala självstyrelsens utveckling

Då införandet av initiativ och referendum i kommunerna har ett nära samband med den kommunala självstyrelsens utveckling över huvud, skall en helt kortfattad historik av denna här ges.

Genom den lokala lagstiftningens inskränkning avlägsnades de för städerna mest stötande utslagen av legislativ kontroll. Någon mera omfattande kommunal självstyrelse hade emellertid icke därmed upprättats. Efter inbördeskrigets slut uppstod en rörelse, som krävde att städerna själva skulle få utarbeta sina »charters». Dessa, vilka dittills beviljats av legislaturen, innehålla de väsentliga bestämmelserna angående städernas styrelse och organisation samt rättigheter och skyldigheter gentemot staten. Det första resultatet nåddes år 1875, då Missouri detta år antagna nya författning stadgade, att varje stad med mer än 100.000 invånare skulle ha rätt att utarbeta ett »charter» för sin styrelse. Några år senare beviljade California San Francisco samma rätt, vilken senare utvidgades till att omfatta alla städer med mer än 10.000 invånare och

numera gäller alla städer med över 3.500.³ Härefter dröjde det tämligen länge, innan rörelsen för »city home rule» gjorde några mer betydande framsteg, men i början av detta sekel tog den ny fart, och åtskilliga stater införde vid denna tid bestämmelser om vidsträckt självstyrelse för städerna i sina författningar. För närvarande innehålla sjutton staters konstitutioner dylika stadganden. Tjugoen av de trettioen största amerikanska städerna ligga emellertid i dessa stater.⁴ Dessutom ha sex stater i vanlig lag beviljat städerna viss självstyrelse. Liksom i California tillkommer

¹ Frågan om lagstiftning av visst slag bör genomföras kan ställas, men utformade lagtexter framläggas ej till referendum. 1944 hade sålunda medborgarna att besvara frågan, huruvida legislaturmedlemmarna borde instrueras att rösta för förbättrad folkpensionering. Massachusetts, Election statistics.

² Då resultaten vid vanliga folkomröstningar om allmän lagstiftning givetvis redovisas för de olika distrikten, består skillnaden mellan dessa referenda och de här behandlade blott i formuleringen av den till väljarna ställda frågan.

³ MacDonald, sid. 290; Crouch, »California Government. Politics and administration», sid. 80.

⁴ MacDonald, sid. 291. Bland dessa stater kunna nämnas New York, Oregon, Washington, Michigan och Wisconsin.

rätten att utarbete egna »charters» i regel blott städer av viss storleksordning.

Städernas »charters» innehålla som ovan nämnts bl. a. bestämmelser angående de kommunala myndigheternas organisation och kunna karakteriseras som ett slags konstitutioner för städerna. Den procedur, som följes vid deras antagande och revision, har utformats efter samma principer som gälla för statsförfattningarna. En för ändamålet särskilt vald kommission (charter commission) motsvarande staternas författningskonvent, väljes eller, såsom i New York City, utses av municipalrådet för att utarbete ett nytt »charter». Kommissionens förslag till »charter» måste underställas referendum.¹ För att dessa »charters» skola träda i kraft fordras legislaturernas godkännande, vilket emellertid är av rent formell natur.

Kompetensfördelningen mellan staterna och kommunerna har utgjort ett svårt problem. Då det i vissa författningar blott konstateras, att »lokala» frågor skola avgöras av städernas egna myndigheter, ha domstolarna måst avgöra, vilka frågor som äro lokala. Vid utarbetandet av staten New Yorks home rule-lagstiftning på 1930-talet sökte man undvika denna svårighet genom att upp-räkna, vilka frågor som skulle avgöras av stadsstyrelserna, varjämte tillades, att legislaturen ägde att efter gottfinnande överföra ytterligare befogenheter i fråga om lokal lagstiftning till städerna.² Principiellt gäller, att städernas »charters» ej få innehålla bestämmelser, som strida mot stadganden i staternas författningar eller allmän lag men att å andra sidan statslegislaturerna ej äga rätt att med speciella eller lokala lagar ingripa på de områden, som regleras av städernas »charters».³

Det har redan framhållits, att statslegislaturernas dominerande inflytande

över grevskapen aldrig väckte på långt när så stark opposition som deras kontroll av städerna. Grevskapens självstyrelse har visserligen efter hand vidgats, men »county home rule», d. v. s. rätt för grevskapen att anta egna »charters», har blott genomförts i åtta stater.⁴ Den kommunala självstyrelsen är dessutom även i dessa stater mera begränsad för grevskapen än för städerna. I Californias författning uppräknas sålunda ett stort antal stadganden som måste återfinnas i varje »county charter», och vissa detaljer i fråga om organisation och procedur regleras också genom bestämmelser i konstitutionen.⁵

Graden av självstyrelse i de s. k. »home rule states» varierar i hög grad. Mest vidsträckt är den i California, där staten i mycket liten utsträckning ingriper i kommunala angelägenheter, mest begränsad i Ohio och Washington, där legislaturernas kontroll över städerna och grevskapen är nästan lika omfattande som före införandet av home rule.⁶

Rörelsen för »city home rule» önskade ej blott ge städerna ökad självständighet gentemot legislaturerna; man krävde också en förnyelse av stadsstyrelsernas organisation och verksamhetsformer.

Städernas representativa församlingar voro ursprungligen organiserade i nära överensstämmelse med unionens och staternas lagstiftande och exekutiva or-

¹ Beträffande folkomröstningens roll vid utarbetande och revision av »charters» hänvisas till sid. 91.

² Constitution of New York, art. XII, sec. 5.

³ Givetvis få »charters» icke heller innehålla mot Förenta staternas författning eller lagar stridande bestämmelser.

⁴ California införde »county home rule» redan 1911, New York 1935, Georgia 1945 och Washington 1948.

⁵ Constitution of California, art. XI.

⁶ Mott, R. L., »Home Rule for America's cities.» MacDonald, sid. 292.

gan, de bestodo nämligen av en »mayor» (borgmästare) samt ett »council» uppdelat på två kamrar.¹ Efterhand infördes emellertid nästan undantagslöst enkammarrepresentation, samtidigt som borgmästarens befogenheter ökades. Orsaken härtill var att den gamla organisationen hade fungerat ineffektivt och att utbredd korruption förekommit.² Emellertid visade sig reformen på många håll ej leda till önskade resultat. Krav på en fullständig reorganisation av städernas styrelse framfördes därför. Alltsedan sekelskiftet ha efter hand en rad städer infört nya former av kommunalstyrelse, vilka alla ha haft det gemensamt, att de medfört en större maktkoncentration i ett mindre antal personers händer. Dessa former kunna sammanföras i två typer, »council manager» samt »commission government».³ Enligt den sistnämnda väljes ett litet antal personer, vanligen fem, av folket. Medlemmarna av denna femmannakommision, som övertar såväl förvaltande som beslutande uppgifter, sköta var sitt departement. Enligt den förra organisationsformen finnes ett folkvalt råd med en »mayor», vilken sistnämnde huvudsakligen har representativa uppgifter samt en av rådet för obestämd tid utsedd direktör (manager). Denne, som utnämnes på grund av tekniska och ej politiska meriter, åvilar huvuddelen av de administrativa uppgifterna.

2. Det fakultativa folkomröstningsinstitutets införande i kommunerna

Obligatoriskt referendum för vissa slag av beslut, framför allt upptagande av lån, har funnits i åtskilliga amerikanska städer sedan mitten av 1800-talet. På många håll, bl. a. i Chicago, ha också alltsedan denna tid folkomröstningar frivilligt anordnats av stadsstyrelserna.⁴ Då, som i det föregående skildrats, rätt för städerna att själva

anta och revidera sina charters infördes i allt flera stater, föreskrevs legislaturerna vanligen obligatoriskt referendum för charterändringar. Någon reell utvidgning av folkets direkta inflytande på städernas styrelse innebar detta emellertid icke, då legislaturerna i allmänhet icke haft rätt att ändra städernas »charters» utan stadsinvånarnas i omröstning givna godkännande.

Propaganda för införande av initiativ och fakultativt referendum i städerna började på 1890-talet samtidigt som kampanjen för reorganisation av stadsstyrelserna igångsattes. Då staden Des Moines, Iowa, år 1907 införde »commission government», kompletterades denna reform med initiativ, referendum och »recall» (revokation), en kombination, vilken inom kort blev bekant över hela landet som »the Des Moines Plan». Folkomröstning betraktades i detta fall som en nödvändig och naturlig motvikt mot maktkoncentrationen i kommissionens händer.⁵ Nästan alla de städer, som i det följande övergingo till »commission government» och många bland dem, som upprättade styrelse av council-managertyp, införde även initiativ, referendum och »recall». Dessutom har det moderna, fakultativa folkomröstningsinstitutet vunnit insteg i en mängd städer, som bibehållit den gamla mayor-councilorganisationen. I Seattle, Washington, infördes det år 1892 och fem år senare gav Nebraskas legisla-

¹ Graves, sid. 839 ff.

² En parallell föreligger således här med den samtidiga utvecklingen inom staterna, där guvernörens makt på grund av miss-tron mot legislaturerna alltmer stärktes. Jfr Tingsten, sid. 50.

³ För ett närmare studium av dessa organisationsformer hänvisas till Bromage, W., »Introduction to municipal government».

⁴ För omröstningarna i Chicago hänvisas till Gardner, C. O., »The Referendum in Chicago» och Maynard, P. M., »The Operation of the Referendum in Chicago».

⁵ Equity, 1916, sid. 165.

tur städerna rätt att anta bestämmelser om initiativ och fakultativt referendum.¹ Året därpå, 1898, introducerades de fakultativa omröstningsformerna i San Francisco; fyra år senare gav ett tillägg till Californias författning städer av viss storleksordning rätt att införa dessa institut, ett medgivande som under de närmaste åren utnyttjades av ett stort antal städer, bland dem Los Angeles.² Samtidigt med införandet av initiativ och fakultativt referendum i statliga frågor år 1911 utvidgades städernas folkomröstningsinstitut i väsentlig grad.

Ungefär samtidigt med folkomröstningsrörelsens genombrott i California infördes initiativ och fakultativt referendum i en mängd städer inom åtskilliga andra stater. Folkomröstningsinstitutet i städerna har nu i stora drag den utbredning, som det uppnådde omkring år 1920. En större landvinning gjordes emellertid år 1936 i staden New York genom folkets godkännande av det förslag till nytt »charter», som utarbetats av en föregående år tillsatt »charter commission». Härigenom utvidgades nämligen väsentligt det redan förut existerande referenduminstitutet, samtidigt som initiativ infördes för vissa väsentliga slag av charterändringar.³

Initiativ och fakultativt referendum ha endast i några stater, bland dem California, införts för »counties», i övriga slag av kommuner förekomma dessa institut i ännu mindre utsträckning. Obligatoriskt referendum har däremot varit betydande utbredning.

3. De kommunala folkomröstningsformernas nuvarande utbredning och gestaltning. En redogörelse för gällande bestämmelser

A. Folkomröstningsinstitutet i städerna

Bestämmelser angående initiativ och referendum i städerna återfinnas dels

i staternas konstitutioner, dels i statliga lagar, dels slutligen i städernas »charters».

Samma olika kategorier av folkomröstning kunna urskiljas som i staterna, nämligen 1) obligatoriskt referendum vid revision av »charters», 2) obligatoriskt referendum vid vissa andra beslut, huvudsakligen rörande upptagande av lån samt inkorporeringar, 3) fakultativt referendum för beslut av legislativ natur, s. k. »ordinances» (förordningar), 4) charterinitiativ och 5) initiativ rörande »ordinances». Slutligen ingår folkomröstning i regel som ett nödvändigt led i proceduren vid bildandet av nya städer. Många stadsstyrelser ha också — utan stöd i lagbestämmelser — begagnat sig av konsultativt referendum. Andra ha infört bestämmelser om ett dylikt icke bindande referendum i sina »charters».⁴

¹ Crouch, »The Initiative and referendum in cities.» (American Political Science Review, vol. 38, sid. 491.

² Crouch, »The Initiative...» etc., 1939, sid. 428.

³ New York City Charter, § 43, 44. — En betydande insats för det fakultativa folkomröstningsinstitutets utbredande i städerna har utförts av National Municipal League. Denna organisation, som utger tidskriften National Municipal Review, arbetar ej blott för införande av initiativ och referendum utan även för council-manager government och övergång till proportionella val. Dessa reformer äro avsedda att bryta de stora partiorganisationernas dominerande inflytande över städernas förvaltning. Organisationen intresserar sig även för staternas styrelse och har utarbetat såväl en »Model State Constitution» som ett »Model City Charter». Främst det sistnämnda, som vid åtskilliga tillfällen reviderats sedan den första upplagan utkom år 1900, har otvivelaktigt påverkat utformningen av en rad städernas charters.

⁴ Se härom Goldman, Ralph, »The Advisory Referendum in America.» (The Public Opinion Quarterly, vol. 14, 1950, sid. 303 ff.) Grand Rapids, Michigan, inskrev år 1905 i sitt »charter» ett stadgande om konsultativt referendum vid »charter amendments» efter begäran av 10 % av väljarna, en bestämmelse, som på det statliga planet blott

Ett för städerna unikt slag av decisivt referendum förekommer i San Francisco, där »mayor» — borgmästaren — eller en tredjedel av stadens representation, som här benämnes »the board of supervisors», kan hänvisa en fråga, varom enighet ej kunnat nås, till folkomröstning vid nästföljande allmänna val.¹

Obligatoriskt referendum

I samtliga »home rule states» är referendum obligatoriskt vid antagande av nya liksom vid ändringar av gällande »charters». Vid fullständig charterrevision eller utarbetande av nytt »charter» är proceduren följande: Folkomröstning i frågan huruvida en charterrevision bör företas anordnas på förslag av stadsfullmäktige, eller i vissa stater, på begäran av visst antal medborgare (»charterinitiativ»)². Besvaras denna fråga jakande, följer val av en särskild »charter commission» med uppgift att utarbeta förslag till nytt eller reviderat charter. I vissa städer sker omröstningen om utförande av revision och val av »charter commission» samtidigt. Skulle folkomröstningen utfalla negativt, blir valet av »commission» automatiskt ogiltigt.³ Till sist framlägges det av charterkommissionen utarbetade förslaget till folkomröstning. Mindre omfattande »charter amendments» föreslås av stadsfullmäktige och underställas därefter folket.

Den här beskrivna proceduren är den förhärskande. Avvikelser förekomma emellertid. I New York utses sålunda charterkommissionen av stadsfullmäktige.⁴

Den i home rule-staterna existerande rätten för städerna att utarbeta egna »charters» och vidtagna förändringar i dessa tillkommer endast stadskommuner av viss storleksordning, medan övriga städers organisation regleras ge-

nom statliga lagar. De här ovan refererade reglerna för antagande av nytt »charter» gälla givetvis också de städer under allmän lag, vilka uppnått den för »city home rule» fastställda folkmängden. Den vidgade självstyrelsen sättes alltså i dessa städer icke automatiskt i kraft utan ett beslut av stadsfullmäktige eller en initiativpetition erfordras.

Obligatoriskt referendum för upptagande av lån har ungefär samma eller något större utbredning än charterreferendum. Ofta kräves emellertid för godkännande av lånebeslut två tredjedels majoritet bland väljarna. Vidare är i flera stater folkomröstning nödvändig vid beslut om beviljande av koncessioner till bolag. Detta är fallet i Iowa, Missouri, Oklahoma och Arkansas. I sistnämnda stat får dessutom överlåtelse av städerna tillhörig egendom ske blott efter folkomröstning.⁵ Slutligen föreskrives i de flesta stater referendum vid beslut om inkorporeringar, sammanslagningar av städer och bildande av stadskommuner.

Initiativ och fakultativt referendum.

Utbredning

Bestämmelser angående initiativ och fakultativt referendum i städerna återfinnas i fjorton staters författning-

har sin motsvarighet i Illinois. Los Angeles, San Francisco och Detroit ha bland många andra städer vid ett stort antal tillfällen använt sig av konsultativa folkomröstningar.

¹ Selig, John, M., »San Francisco voters prove sound lawmakers vol. 32, (National Municipal Review, 1943, sid. 486.)

² Stadsstyrelsens beslut måste stundom fattas med kvalificerad majoritet.

³ Michigans home rule law av år 1909 tillåter uttryckligen en sådan förenklad procedur. The Compiled Laws of the State of Michigan, 1948, ch. 117.

⁴ New York City Charter, § 43.

⁵ Arkansas författning, art. V, sec. 1; Iowa, Code annotated, ch. 331, § 416; Missouri, Revised Statutes annotated, ch. 38; Oklahoma, constitution, art. XVIII.

ar.¹ Dessa institut ha dessutom genom vanlig lagstiftning införts i ytterligare ett antal stater; helt saknas de nu blott i Delaware, Indiana och Rhode Island.²

I de stater där motsvarande stadganden med avseende på den statliga lagstiftningen icke finnas, är dock användningen av fakultativ folkomröstning begränsad till vissa kategorier av städer.

Det antal städer, som omfattas av bestämmelserna om initiativ och fakultativt referendum varierar rätt starkt från stat till stat. I några stater gälla reglerna ej blott alla samhällen med stadsrättigheter utan även mindre samhällen (towns, villages, boroughs). Mississippi har sålunda beviljat alla »municipalities» (sammanfattande benämning på cities, towns och villages) initiativ och referendum. »Initiative and referendum apply to all municipalities regardless of their charters or the form of their government.» Likartade bestämmelser gälla i Arizona, Arkansas, California, Colorado, Connecticut, Nevada, Ohio, Oklahoma, Oregon och South Dakota, under det att Michigan i likhet med Minnesota och Nebraska begränsar fakultativ folkomröstning till »home rule cities». Åtskilliga stater, Alabama, Illinois, Iowa, Kentucky, Louisiana, North Dakota, New York, New Jersey, South Carolina, Wisconsin och Wyoming, tillåta dessa institut blott i städer, som infört de nya formerna av kommunalstyrelse, »manager» och »commission government». I de stater, där båda dessa organisationsformer förekomma, äro initiativ- och referendumentreglerna i huvudsak de samma för »council-manager cities» och för »commission cities».³ Idaho föreskriver initiativ och referendum i »commission cities» men ger dessutom städer med en folkmängd överskridande 15.000 rätt att införa dessa former av direkt demokrati utan att

för den sistnämnda kategorin uppdraga några regler.

Maines författning (art. IV, sec. 21) stadgar, att städernas representativa församlingar ha rätt att införa bestämmelser om initiativ och referendum och att sådana beslut måste bekräftas av folkomröstning. Några regler beträffande petitionärernas antal uppställas emellertid icke. New Hampshire, North Carolina, Utah, Vermont och West Virginia ha genom speciella lagar tillåtit vissa städer att införa fakultativ folkomröstning. Ett ganska högt antal petitionärer kräves i regel i dessa städer, i några fall upp till 50 % av de röstberättigade.

Övriga stater ha begränsat användningen av detta institut till städer av viss storleksordning; minimiantalet invånare växlar starkt.

Utbredningen av de skilda slagen av fakultativ folkomröstning i städerna framgår av den tabellariska översikten å sid. 93—94 av statliga författnings- och lagstadganden om det för initiativ och referendumbegäran nödvändiga antalet petitionärer. Som jämförelse meddelas motsvarande bestämmelser beträffande statligt initiativ och referendum.

Vilka slag av beslut omfattas av reglerna om initiativ och fakultativt referendum?

Charterinitiativ. Tabellen på sid. 93—94 ger blott en schematisk bild av char-

¹ Arizona, Arkansas, California, Colorado, Maine, Maryland, Minnesota, Missouri, Nebraska, Nevada, Ohio, Oklahoma, Oregon och South Dakota.

² Frågan om städerna äga rätt att införa initiativ och referendum utan stöd av bestämmelser i statliga konstitutioner och lagar har varit föremål för skilda avgöranden i domstolar. Crouch, »Initiative and Referendum in cities», sid. 493.

³ I Iowa ha dock »commission cities» såväl initiativ som referendum, medan »manager cities» blott ha referendum.

Städerna						Staterna	
Stater	Konstitutionella stadganden om I. o. R.	Lagbestämmelser om I. o. R.	Antal väljare för charter-initiativ	Antal väljare för ordinance-initiativ	Antal väljare för ordinance-referendum	Antal väljare för initiativ	Antal väljare för referendum
Alabama	—	Code of Alabama title 37, § 9, 1911	1 % ¹⁾ av invånarna	25 %	25 %	—	—
Arizona	art. IV, sec. 8, art. XIV, sec. 4, (1912)	Code of Arizona, vol. 4, ch. 60	15 %	15 %	10 %	c. 15 % l. 10 %	5 %
Arkansas	art. V, sec. 1, (1909)	—	25 % ²⁾ 15 %	15 %	15 %	c. 10 % l. 8 %	6 %
California	art. III, sec. 1, (1912)	Election code, ch. 3	15 % ²⁾ 10 %	10 % för spec. el. 15 %	10 %	indr. l. 5 % dir. l. o. c. 8 %	5 %
Connecticut	—	Gen-statutes, ch. 51, sec. 920, (1911)	—	—	15 %	—	—
Colorado	art. V, sec. 1, (1910)	Municipal code, § 14-16	5 %	5 % för spec. el. 15 %	— högst 10 %	15 %	5 %
Florida	—	Municipal code, § 166 (1927)	20 %	—	—	—	—
Idaho	—	Gen. laws annotated ch. 39, (1913)	20 % ³⁾	10 % för spec. el. 25 %	25 %	10 %	10 %
Illinois	—	Annotated statutes, ch. 24, (1911)	10 % ³⁾ 25 % ⁴⁾	10 % för spec. el. 25 %	10 %	—	—
Iowa	—	Code annotated, ch. 331, (1909)	25 % ⁵⁾	25 %	25 %	—	—
Kansas	—	Gen. statutes annotated ch. 12, (1909)	—	25 % ⁶⁾ 40 %	—	—	—
Kentucky	—	Revised statutes ch. 89, (1910)	25 %	25 %	25 %	—	—
Louisiana	—	Gen. statutes ch. 39, (1912)	25 % ³⁾ 30 % ⁴⁾	15 %	25 %	—	—
Maryland	art. XI, sec. 5, (1915)	—	20 % eller 10 000	—	—	—	10 000 väljare
Massachusetts	—	Annotated laws, ch. 43, (1910)	10 %	8 % för spec. el. 20 %	12 %	25 000 väljare	15 000 väljare
Michigan	—	Home rule act. 1909, compiled laws, ch. 177	5 % för spec. el. 20 %	—	städerna få bestämma procentsiffran ⁷⁾	c. 10 % l. 8 %	5 %
Minnesota	art. IV, sec. 36, (1898)	Statutes annotated, ch. 410	5 % 10 %	—	städerna få bestämma procentsiffran	—	—
Mississippi	—	Code annotated title 16 ch. 1, (1914)	—	10 %	20 %	—	—
Missouri	art. VI, sec. 19, (1908)	Statutes annotated, vol. 16, ch. 38, Code annotated, vol. 5, (1907)	10 % 20 % för spec. el.	5 % 15 % för spec. el.	10 %	c. 8 % l. 5 %	5 %
Montana	—	—	—	10 % 25 % för spec. el.	25 %	8 %	5 %

Städerna						Staterna	
Stater	Konstitutionella stadganden om I. o. R.	Legbestämmelser om I. o. R.	Antal väljare för charter-initiativ	Antal väljare för ordnance-initiativ	Antal väljare för ordnance-referendum	Antal väljare för initiativ	Antal väljare för referendum
Nebraska	art. XI, sec. 2 (1911)	—	minst 5 %	15 % 25 % för spec. el.	15 %	c. 10 % l. 7 %	5 %
Nevada	art. XVIII, sec. 3, (1904)	—	25 %	15 %	10 %	10 %	10 %
New Jersey	—	Statutes annotated, vol. 15, ch. 1. (1910)	20 %	10 % 15 % för spec. el.	15 %	—	—
New Mexico	—	Code annotated, title 17, ch. 2 (1911)	25 %	—	—	—	10 %
New York	—	—	10 % 2 000 röster ⁸)	—	10 %	—	—
North Dakota	—	Statutes annotated vol. 4, ch. 1, (1912) Statutes annotated, vol. 10, ch. 3, (1909)	10 % ⁹ 40 %	15 % 25 % för spec. el.	10 %	c. 20 000 väljare l. 10 000 väljare 10 %	7 000 väljare
Ohio	art. XVII, sec. 5, (1912)	—	10 %	10 %	10 %	—	6 %
Oklahoma	art. XVIII, (1907)	—	25 %	25 %	25 %	c. 15 % l. 8 % 8 %	5 %
Oregon	art. IV, sec. 1a, (1902)	Code annotated, ch. 81	högst 15 %	högst 15 %	högst 10 %	—	5 %
Pennsylvania	—	Annotated laws ch. 31. (1912)	—	20 %	20 %	—	—
South Carolina	—	Code annotated, vol. 9, ch. 2, (1913)	25 %	20 %	20 %	—	—
South Dakota	art. III, sec. 1, (1898)	—	15 %	5 %	5 %	5 %	5 %
Tennessee	—	Code annotated, ch. 9, (1911)	25 %	15 %	15 %	—	—
Texas	—	Code annotated, ch. 75, (1914)	10 %	endast speciallagar för vissa städer		—	—
Virginia	—	Code annotated, ch. 85, (1910)	—	10 %	10 %	—	—
Washington	—	Gen. laws annotated, ch. 41, (1900)	25 %	25 %	25 %	10 % ej mer än 50 000	6 % ej mer än 30 000
Wisconsin	—	Code annotated, ch. 85. (1912)	25 %	15 %	—	—	—
Wyoming	—	Compiled statutes ch. 29 (1912)	10 % 15 % ¹⁰)	30 %	35 %	—	—

Noterna till denna tabell återfinnas å sid. 95.

terinitiativets utbredning i staterna.¹ Detta omfattar nämligen endast i vissa stater såsom Arizona, Arkansas, California och Colorado alla slags ändringar i städernas »charters». I staden New York är det begränsat till några särskilt betydelsefulla charterändringar, främst sådana som röra valsättet vid tillsättandet av stadsfullmäktige jämte de stadens tjänstemän, som utses, genom val. Den tidigare omnämnda kommissionen, på vars förslag dessa bestämmelser infördes år 1936 (förut kunde, liksom alltjämt i staten New Yorks övriga städer, initiativ begagnas blott för anhållan om total charterrevision) betonade som sin uppfattning, att endast stora principfrågor rörande organisationen av stadens styrelse borde få bli föremål för initiativ. Någon rätt att initiera förordningar (ordinances) föreslogs därför ej.²

I vissa stater är initiativet ännu mer begränsat, det omfattar där endast utarbetande av helt nytt »charter». Åtskilliga stater slutligen ha charterinitiativ blott för begäran om införande eller avskaffande av »commission» eller »manager government». Då flertalet av dessa stater samtidigt har initiativ för »ordi-

nances», är emellertid detta institut där ej inskränkt till några enstaka betydelsefulla avgöranden, man har i stället att göra med två olika slag av initiativ, som i allmänhet ej införts samtidigt. Charter-

¹ Det bör understrykas, att charters' materiella omfång liksom statsförfattningarnas är synnerligen varierande, vilket alltså inverkar på den reella omfattningen av initiativ och obligatoriskt charterreferendum. I många städer, såsom Los Angeles, innehålla de en mängd administrativa detaljer, varigenom deras längd uppgår till flera hundra sidor. I andra städer, såsom Seattle, återfinnas i dessa dokument blott väsentliga stadganden rörande stadsstyrelsens organisation och uppgifter. Den kommission, som utarbetade staden New Yorks nu gällande »charter», uttalade som en av sina ledande principer, att stadens »charter» blott borde omfatta »the organic law of the city's being». (Tanzer, L. A., The New York City Charter, sid. 516.) New Yorks charter upptar likväl i Tanzers upplaga över 200 sidor.

² Kommissionen motiverade initiativets begränsning på följande sätt: »This initiative is broad enough to admit the submission to the people of broad questions of principle in relation to the frame of government such as may appropriately be submitted to popular vote, but it was not thought wise to permit the initiation of questions of administrative detail that can more deliberately and effectively be dealt with by a legislative body.» Ibidem, sid. 516.

Noter till tabellen å sid. 93—94.

¹ För begäran om införande eller avskaffande av commission government.

² Den högre siffran för begäran om nytt charter, den lägre för charterrevision.

³ För begäran om införande av commission government.

⁴ För begäran om frångående av commission government.

⁵ För begäran om införande eller avskaffande av city manager eller commission government.

⁶ Den lägre siffran i större, den högre i mindre städer.

⁷ Detroit, den största staden stadgar 5 % för initiativ, 10 % för referendum. (Charter of the City of Detroit, ch. II.)

⁸ 10 % i större städer, 2 000 röster i mindre; blott för total charterrevision; i New York City 50 000 röster.

⁹ Den lägre siffran för införande, den högre för avskaffande av manager eller commission government.

¹⁰ Den lägre siffran för begäran om införande av manager, den högre för införande av commission government.

Förkortningar: c. = författningsinitiativ, l. = laginitiativ, spec. el. = special election.

Anm. Ärtalen åsyfta den tidpunkt, då ifrågavarande bestämmelser införts. Dessa ha i några fall ändrats, men det har icke ansetts nödvändigt att ange när detta skett. Tabellen återger givetvis de nu gällande reglerna men avser att ge en uppfattning om hur länge initiativ och referendum förekommit i de olika staterna.

initiativet introducerades i dessa stater som ett led i utvidgningen av den kommunala självstyrelsen, ordinanceinitiativet som en följd av den moderna folkomröstningsrörelsens genombrott. På så sätt har det egendomliga förhållandet uppstått, att i exempelvis Illinois det där till commissionstyrda städer begränsade initiativet kan användas dels ifråga om ordinances dels för begäran om införande eller avskaffande av commissionstyrelse men däremot icke för något annat slags charterrevision. Som framgår av tabellen på sid. 93—94 ha några stater enbart charterinitiativ, medan ett fåtal andra ha initiativ blott för ordinances.

Initiativ rörande andra beslut än charterändringar. Fakultativt referendum. De kommunala församlingarnas uppgifter äro dels legislativa, dels administrativa. Beslut till fullföljande av de förra bruka fattas i form av »ordinances», övriga beslut i form av »resolutions». Till en särskild grupp hänföras vanligen beslut rörande upptagande av lån och beviljande av koncessioner. Det har i regel ansetts att rent administrativa åtgärder ej böra bli föremål för folkomröstning; vanligen stadgas därför initiativ och referendum blott för »ordinances», icke för »resolutions».¹ Som tidigare nämnts gäller för beslut om lån ofta obligatoriskt referendum, medan initiativ på de flesta håll ej är tillåtet.² Beträffande beviljande av koncessioner äro bestämmelserna tämligen växlande, i många städer gälla samma regler som ifråga om »ordinances», i andra är referendum obligatoriskt.

Vissa begränsningar av initiativ- och referendurrätten kunna betraktas som allmänt godtagna. Sålunda kan en initiativpetition ej väckas i ämne, som ligger utanför stadsfullmäktiges kompetens. Den kan alltså ej beröra områden,

som regleras av federal eller statlig lagstiftning. Även där detta icke, såsom i Los Angeles, direkt framgår av stadens »charter», har denna inskränkning av domstolarna betraktats som självklar. En annan, i regel i lagar och »charters» tydligt angiven distinktion, nämligen den mellan »ordinances» och »resolutions», har däremot vållat många tolkningstvister. Om dessa båda benämningar betraktas såsom rent formella begrepp, är det uppenbart att stadsfullmäktige i realiteten kunna avgöra folkomröstningsinstitutets omfattning. Flera domstolsutslag ha låtit beslutens form vara avgörande, härvid stödande sig på det faktum, att någon definition av begreppet »ordinance» i regel ej göres i lagar eller »charters». Från denna uppfattning tog emellertid Oregons högsta domstol avstånd i ett utslag år 1925. Den konstaterade, att i många städer beslut av administrativ natur fattas i form av »ordinances». Med utgångspunkt från författningens stadgande att initiativ och referendum skulle omfatta »municipal legislation», förklarade domstolen, att ett besluts materiella natur, ej dess form vore avgörande och att endast åtgärder av generell karaktär kunde betraktas som legisla-

¹ Undantag utgöra Arizona, Arkansas och Mississippi. I Arkansas omfatta initiativ och referendum enligt författningens uttryckliga stadgande såväl ordinances som resolutions, i Arizona får referendum begäras mot båda dessa grupper av beslut, medan endast ordinances kunna initieras. (Constitution of Arkansas, art. V, sec. 1, Code of Arizona, vol. 4, ch. 60:113.) I Mississippi gälla initiativ och referendurreglerna alla åtgärder (any measure). Från referendum kan dock kommunens fullmäktige genom begagnande av »emergency clause», undanta vissa beslut. (Code annotated 1942, title 16, ch. 1, § 3769.) Liknande bestämmelser gälla i Massachusetts.

² I Illinois kunna dock beslut om lån för ordnande av vattenkraftförsörjningen initieras. (Illinois Annotated Statutes, ch. 24, 19:70.

tiva.¹ I Illinois kommunallag är denna distinktion tydligt angiven: initiativ och referendum få komma till användning blott rörande »ordinances» av legislativ natur. Med utgångspunkt från detta stadgande ogiltigförklarade år 1934 en domstol en i Springfield initierad »ordinance», vilken fastställde brandmännens löner, med den motiveringen att den vore till sin karaktär administrativ.² I ett annat domstolsutslag uttalades principiellt, att beslut, som uppdroge generella och permanenta normer, måste för att vara giltiga fattas i form av »ordinances», ej resolutioner.³

Bland administrativa och därför från referendumbegäran undantagna åtgärder kunna nämnas beslut rörande offentliga byggnaders placering, vilka ofta äro synnerligen omstridda. Stundom hänskjuter stadsfullmäktige sådana frågor till folket genom anordnande av konsultativt referendum, s. k. »straw vote». — Beslut enbart berörande ett distrikt ha på grund av sin icke generella karaktär av domstol förklarats undantagna från referendumbegäran.

Municipala tjänstemannagrupper, särskilt polis och brandmän, ha ofta använt initiativet för att genomdriva löneförbättringar för sig själva. Frågan om dessa initiativ äro av legislativ eller administrativ natur har bedömts olika av skilda domstolar. Då anslagsbeviljningar ofta äro undantagna från initiativ och referendum och dessa förslag skulle kunna karakteriseras som sådana, skulle de även av detta skäl kunna förklaras olagliga. Två domstolsutslag ha emellertid med delvis olika motiveringar godkänt sådana initiativ.⁴

Mindre svårigheter att avgöra folkömröstningsinstitutets omfattning föreligga givetvis, då i lagar eller »charters» anges, vilka konkreta åtgärder som äro undantagna från initiativ och referendum. Los Angeles »charter» utesluter

från referendum men ej från initiativ en rad beslut, bl. a. rörande val, indrivande av skatter, framdragande av gator m. m. Som synes gäller det här främst beslut, där det av referendumfristen förorsakade dröjsmålet måste betraktas såsom synnerligen olägligt. Däremot äro ej alla administrativa åtgärder här undantagna från initiativ och referendum; det förklaras tvärtom uttryckligen, att varje »ordinance, legislative, administrative or executive» med ovan nämnda undantag skall kunna initieras eller bli föremål för referendumbegäran. En rent formell uppfattning av begreppet »ordinance» kommer således till synes i detta fall.⁵

En annan metod att avgränsa folkömröstningsinstitutet begagnas i Kentucky och Ohio. Den sistnämnda statens författning stadgar initiativ och referendum blott för beslut rörande övertagande av »public utility» (härmed avses sådana företag såsom vattenlednings-, gas- och elektricitetsbolag) eller kontrakt

¹ »Whatever may be the requirement as to the form of the enactment, the action of a municipal council relating to subjects of a permanent and general character is municipal legislation, while those which are temporary in their operation and effect are administrative and not municipal legislation.» Crouch, »Initiative and referendum in cities», sid. 495. I kommunallagen uttalas utan närmare förklaring att initiativ och referendum omfatta »ordinances». (Oregon Code, 1941, ch. 81.)

² The People ex rel Helvey v. Kapp, North Eastern Reporter, 1934, 920.

³ The People v Mount, North Eastern Reporter, 1935, 360.

⁴ Crouch, »Initiative and referendum in cities», sid. 496. Ett initiativ i Missouri förklarades ej vara en anslagsbeviljning, då det endast bestämde en minimilön, ej fastställde totalutgiften och således ej heller några budgetdetaljer. En domstol i Texas uttalade, att lika väl som inrättandet av ett ämbete var en legislativ akt borde fastställandet av en ersättning för dess innehavare vara det. Ett initiativ kunde därför fixera minimilöner för brandmän.

⁵ Charter of the City of Los Angeles, art. XXVII, sec. 281.

med person eller bolag att driva dylik verksamhet. I Kentucky omfattar initiativ och referendum beslut, vare sig i form av »ordinances» eller resolutioner, angående gatu- och avloppsanläggningar, offentliga arbeten samt slutande av kontrakt, vilka medföra utgifter överstigande 1.000 dollars.¹ Liknande regler finnas i vissa städer, där initiativ och referendum blott kan användas för ekonomiskt och finansiellt betydelsefulla beslut.

Emergency clause. Nästan alla municipala församlingar kunna liksom statslegislaturerna begränsa användningen av referendum genom begagnande av den s. k. emergency clause. Bestämmelsernas utformning överensstämmer i huvudsak med de för statlig lagstiftning gällande. De åtgärder, som åsyftas med nämnda klausul äro alltså sådana, som måste vidtagas med största skyndsamhet och äro nödvändiga för upprätthållande av ordning, säkerhet och ett gott hälsotillstånd. Liksom i staterna finnas två slag av emergencyregler. Den ena, som föreskrives för städerna i Arkansas, medför blott, att ett beslut omedelbart träder i kraft och undantar det ej från referendum.² Den andra och ojämförligt vanligaste undandraget däremot helt från referendumbegäran de beslut, på vilka den tillämpas. Såväl Los Angeles som San Francisco ha den senare formen av emergency clause.³ Mycket ofta kräves, att municipalförsamlingen till ett beslut, som förses med denna klausul måste foga en motivering för dess användning. Dessutom skola sådana beslut ofta fattas med kvalificerad majoritet.⁴

Stundom får emergencyklausulen ej användas för vissa beslut, främst rörande beviljande av koncessioner. Detta är fallet bl. a. i Los Angeles samt i alla Arizonas städer.⁵

Initiativ vid stadsbildning m. m. I

några stater ha speciella regler utformats för initiativ vid inkorporering, sammanslagning av städer och bildande av nya stadskommuner. Sammanslagning kan sålunda i Kansas begäras av 10 % av de röstberättigade i var och en av de berörda städerna, medan för ordinanceinitiativ eljest kräves, i större städer 25 %, i mindre 40 %.⁶ Initiativpetition rörande sammanslagning, inkorporering eller bildande av ny stadskommun skall i Michigan inges av ett antal röstberättigade motsvarande en procent av stadens eller städernas befolkning.⁷ För organiserande av nya stadskommuner föreskriva Minnesotas och Mississippis lagstiftning tämligen avvikande regler. Två tredjedelar av de röstberättigade bosatta inom ett område med mellan två och femton tusen invånare kunna nämligen till distriktsdomaren insända en begäran om bildande av ny stad med angivande av gränserna för dennas område. Val av stadsfullmäktige måste sedan hållas efter 30—60 dagars förlopp.⁸ I California tillämpas en annan procedur. Om en grupp medborgare vill organisera

¹ Revised Statutes of Kentucky, 1948, 89:200; Constitution of Ohio, art. XVIII, sec. 5.

² Constitution of Arkansas, art. V, sec. 2.

³ Charter of Los Angeles, art. XXVII, sec. 281; charter of San Francisco, art. XIV.

⁴ I Arkansas kräves $\frac{2}{3}$ majoritet, i Arizona $\frac{3}{4}$ o. s. v.

⁵ Charter of Los Angeles, art. XXVII, sec. 281; Constitution of Arizona, art. IV, sec. 8.

⁶ General Statutes of Kansas annotated, 1935, 12:107.

⁷ The Compiled Laws of the State of Michigan, 1948, ch. 117. För charternitiativ kräves 5 % av dem som röstat vid senaste val, men med hänsyn till det notoriskt låga valdeltagandet torde minimiantalet petitionärer som regel ej vara avsevärt högre än en procent av hela folkmängden.

⁸ Minnesota, Statutes annotated, 1942, ch. 410; Mississippi, Code annotated, 1942, title 16, ch. 1. Någon särskild folkomröstning förekommer givetvis ej, eftersom antalet petitionärer måste utgöra två tredjedelar av de röstberättigade.

stadsstyrelse, skola de först fastställa, att det inom området för den planerade stadskommunen finnes minst 500 invånare och härefter till grevskapets folkvalda styrelse, »the board of supervisors», inge en petition med begäran om inrättande av dylik styrelse. Denna petition skall vara undertecknad av minst 25 % av de röstberättigade inom den avsedda stadens gränser.¹ Val av stadsstyrelse följer sedan. Någon folkomröstning skall däremot, anmärkningsvärt nog, icke anordnas.

Stadsbildningen sker vanligtvis så, att boroughs eller villages, närmast motsvarande municipalsamhällen i vårt land, förvärva stadsrättigheter. Ofta bildas emellertid en stadskommun av ett par sådana samhällen eller av ett municipalsamhälle och den kringliggande bygden, ett förhållande, som motiverar, att petitionerna ställas till grevskapsstyrelsen eller distriktsdomaren. Det bör observeras, att inlämnande av en petition är ett nödvändigt villkor för bildande av nya städer och formellt måste utgöra det första steget i proceduren. Det är alltså fråga om en särskild variant av folkomröstningsinstitutet, som skulle kunna betecknas såsom obligatoriskt initiativ. Ett sådant finnes i California även för bildande av specialdistrikt, i Mississippi för skapande av municipalsamhällen.²

Ändring av initierade »ordinances». För ändring av andra initierade beslut än charterändringar, vilka alltid kräva folkomröstning, gälla i vissa städer försvarande bestämmelser. Arkansas' konstitution föreskriver, att municipalför-samlingen med två tredjedels majoritet måste anta sådana beslut.³ Detroits charter förbjuder stadens »council» att ändra initiativordinances mindre än sex månader efter det de antagits och föreskriver för tiden därefter godkännande från sju av rådets nio ledamöter.⁴

Tämligen vanligt är, att initierade beslut blott få ändras eller återkallas efter folkomröstning. Den statliga lagstiftningen i Idaho, Kansas och Louisiana har bestämmelser härom, i Los Angeles och San Francisco är referendum obligatoriskt för ändring av alla beslut, som antagits genom folkomröstning.⁵

Motiveringen för dessa bestämmelser, vilka ha sin motsvarighet i några stater beträffande statlig lagstiftning, är givetvis en fruktan för att den kommunala representationen skall uppriva initierade beslut. Nackdelarna äro emellertid lika uppenbara som på det statliga området. Genom kravet på folkomröstning för ändring av alla initierade beslut vidgas på ett fullkomligt godtyckligt sätt omfattningen av det obligatoriska referendum. Bättre motiverade synas de ovan refererade stadganden vara, enligt vilka viss tid måste förflyta före upphävandet av initierade beslut och dessutom kvalificerad majoritet kräves härför; det kan också nämnas, att på några håll beslut, som av folket förkastats i fakultativa omröstningar, icke få ånyo antas av den kommunala församlingen förrän efter viss tids förlopp. Ett visst skydd mot upprivande av initierade beslut utgör det fakultativa referendum, även om värdet därav minskas genom möjligheten för stadsfullmäktige att använda »emergency clause».

Petitionererna

Ett par stater, Colorado och Oregon, nöja sig, som framgår av tabellen på

¹ Constitution of California, art. XI, sec. 7½. Se även Crouch, California. Government Politics and Administration, sid. 169.

² Se nedan sid. 106 samt Code of Mississippi, 1942, title 16, ch. 1.

³ Constitution of Arkansas, art. V, sec. 1.

⁴ Charter of Detroit, ch. II, sec. 9.

⁵ Code of Idaho, General laws annotated, ch. 39; General Statutes of Kansas annotated, 1935, ch. 12:107; General Statutes of the State of Louisiana, ch. 3; Charter of the city of Los Angeles, art. XXVII, sec. 287.

sid. 93—94, med att ange en maximisiffra för det antal petitionärer, som får krävas, och ge städer och municipal-samhällen rätt att underskrida denna. I California gälla petitionsbestämmelserna ovillkorligt endast för de städer, som lyda under allmän lag, under det att städer med egna »charters» ha rätt att själva utforma reglerna på detta område inom ramen för det stadgande i författningen, enligt vilket initiativ och referendum skall finnas i alla »municipalities». Ingen stad får dock kräva ett större antal petitionärer än 15 % av väljarna vid initiativ och 10 % vid referendum. I flera stater slutligen ha några av de största städerna undantagits från de allmänna för flertalet »home rule cities» gällande bestämmelserna och tillåtits anta egna av statslegislaturerna genom speciella lagar bekräftade regler.

Californias »home rule cities» förete en rikhaltig provkarta på olikartade bestämmelser; endast en minoritet bland dem ha satt procentsiffran väljare för petitioner vid maximigränsen. Till denna grupp hör dock statens folkrikaste stad, Los Angeles, vars folkmängd nu uppgår till nära två miljoner invånare.¹ I San Francisco däremot, Californias näst största stad, kunna fem procent av väljarna begära en folkomröstning vid närmast följande val rörande ett av dem framlagt initiativ eller en av stadens råd antagen »ordinance», 10 procent kunna kräva special election.²

Av tabellen å sid. 93—94 framgår, att i regel en större andel av väljarkåren fordras som petitionärer i städerna än i staterna, något som förklaras därav, att namninsamlandet i en stad med dess mindre talrika valmanskår bjuder mindre svårigheter. Av samma skäl kräves också i några stater ett relativt sett lägre antal petitionärer i större än i mindre städer.³ Ifråga om statlig lagstift-

ning fordras i åtskilliga stater flera petitionärer för initiativ än för referendum, i andra stipuleras samma minimiantal. Liknande bestämmelser gälla för städernas vidkommande i många stater, men några stater kräva anmärkningsvärt nog ett större antal petitionärer för referendum än för initiativ. Emellertid stadgas då vanligtvis för initiativpetition två minimisiffror, den lägre för frågans framläggande vid ett ordinarie val, den högre, lika hög eller högre än referendumsiffran, för dess hänskjutande till »special election». Denna uppdelning saknar motsvarighet på den statliga lagstiftningens område.

Det har ovan framhållits, att städernas »charters» kunna jämföras med staternas författningar. Det är därför naturligt att charterinitiativ liksom författningsinitiativ på många håll kräver ett särskilt stort antal petitionärer. I några stater är minimiantalet signatärer högre för begäran om nytt »charter» än för anhållan om ändringar i gällande »charter».

Övriga bestämmelser angående petitionerna överensstämja i väsentliga drag med de för statliga initiativ och referenda gällande. Sålunda utgör det nödvändiga antalet signaturer vanligtvis en viss andel av de vid föregående val avgivna rösterna. Kommunala och statliga val hållas i Förenta staterna samtidigt, och beräkningsgrunden kan någon gång vara totalantalet avgivna röster eller antalet röster vid senaste guvernörsval men är vanligtvis röstsumman vid borgmästarvalet (eller någon gång valet av stadsfullmäktige eller

¹ Charter of the City of Los Angeles, art. XVII, sec. 272—289.

² Charter of the City of San Francisco.

³ I staten New York gäller detta sålunda New York City (New York City Charter § 44a), i Washington Seattle (initiativ: 10 %, 20 % för spec. el., referendum 8 %, Charter of the City of Seattle, art. IV, sec. 1).

av någon annan kommunal befattningshavare än borgmästare). I några få stater utgör antalet registrerade röstberättigade basis.¹

Den vid statlig lagstiftning på några håll begagnade metoden att fastställa ett absolut antal namnunderskrifter som minimum har funnit föga användning i städerna. Staden New Yorks år 1936 antagna »charter» stadgar dock för charterinitiativ signaturer till ett antal av 50.000. Marylands författning kräver 20 procent av väljarna eller 10.000 röstberättigade, således ett relativt sett mindre antal petitionärer i de största städerna.²

Beträffande tiden för inlämnande av petitioner gäller vid statliga folkomröstningar vanligtvis att initiativförslag skall inlämnas minst fyra månader före närmaste allmänna val, begäran om referendum högst tre månader efter en lags antagande av legislaturen. Dessa frister äro för folkomröstningar i städerna i regel kortare. Då hithörande bestämmelser i större utsträckning än reglerna om petitionärernas antal återfinnas i städernas »charters», är läget här mera svåröverskådligt. Vanligast synes emellertid vara, att initiativförslag måste inlämnas minst 60 dagar före allmänt val, och att, om »special election» begäres, denna måste hållas inom 30 dagar från petitionens framlämnande. Referendumfristen är oftast 30 dagar.³ De beslut, som kunna bli föremål för referendum, träda ej i kraft förrän efter fristens utgång. Om en petition med erforderligt antal underskrifter före denna tidpunkt inlämnats, uppskjutes ikraftträdandet till efter nästkommande val. Den ämbetsman till vilken petitionerna skola inlämnas är »the city clerk», vilken sålunda fyller samma uppgifter som statssekreteraren i staterna.

I staterna har det direkta initiativet

fått större utbredning än det indirekta, i städerna är förhållandet det omvända. San Francisco och New York ha emellertid den direkta formen. I den senare staden måste insamlingen av namn ske under de 120 närmaste dagarna före dess överlämnande till »the city clerk».⁴ I Los Angeles däremot skall ett initiativförslag först framläggas för stadsfullmäktige. Antas det inom tjugo dagar efter dess överlämnande, träder det i kraft utan folkomröstning, såvida det ej innebär en charterändring. Stadsfullmäktige kunna emellertid också besluta att framlägga det vid »special election». Förkastas initiativförslaget, måste det underställas folket vid närmast kommande val, och detsamma gäller alla »charter amendments». Någon möjlighet för fullmäktige att därvid lägga fram alternativa förslag finnes inte.⁵ I Seattle, Washington, skall »the city clerk» inom tjugo dagar efter det en initiativpetition tillställts honom, överlämna densamma till stadsfullmäktige. Om denna församling antar förslaget, krä-

¹ Detta är bl. a. fallet i många av Californias städer, Crouch »Initiative and Referendum in cities», sid. 496.

² Folkmängden i Baltimore, Marylands största stad, uppgår till närmare 900.000 invånare.

³ Ovannämnda bestämmelser gälla i Arizona och Arkansas, som tämligen detaljerat reglera städernas initiativ och referendum. (Code of Arizona, vol. 4, ch. 60:110; Constitution of Arkansas, art. V, sec. 1). Exempel finnas dock på synnerligen korta referendumfrister, i Kentucky exempelvis blott tio dagar. (Kentucky Revised Statutes, 1948, ch. 89:200.) I Louisiana finnes det säregna stadgandet, att 25 personer inom tio dagar måste anmäla sin avsikt att begära referendum, varigenom referendumfristen för insamlande av signaturer förlänges med ytterligare 20 dagar. (General Statutes of the State of Louisiana, 1939, ch. 3).

⁴ New York City Charter § 44a.

⁵ Charter of the City of Los Angeles, art. XXVII, sec. 274. Initiativpetition, som ändrar av folket tidigare initierad lag måste under alla omständigheter framläggas till folkomröstning.

ves utom beträffande »charter amendments» ingen folkomröstning. Stadsfullmäktige kunna ej göra några ändringar i ett initiativförslag utan måste antingen antaga det i oförändrat skick eller förkasta det. I det senare fallet ha de emellertid rätt att utarbete ett alternativ, vilket jämte initiativet framlägges för folket vid nästföljande allmänna val. Stadsfullmäktige måste liksom i Los Angeles fatta beslut rörande ett initiativ inom tjugo dagar och kunna således ej förhåla dess behandling.¹ »Detroit's charter» stadgar, att stadens »common council» måste anta eller förkasta ett initiativ inom trettio dagar efter det att det överlämnats av »the city clerk». Förslaget skall, om det ej godkännes, vid närmast följande allmänna val framläggas för folket, varvid rådet saknar rätt att utarbete alternativförslag. För »charter amendments» är referendum obligatoriskt.² — Några stater föreskriva uttryckligen indirekt initiativ för städerna. Detta är sålunda fallet i Arizona, Illinois och Oklahoma.³ — Beträffande fakultativa referenda gäller i regel, att stadsstyrelsen kan återta ett beslut, mot vilket en petition inlämnats. Någon folkomröstning behöver i så fall ej hållas.

Bestämmelserna angående petitionernas cirkulering och andra tekniska detaljer återfinnas i regel i städernas »charters». De äro emellertid utformade på liknande sätt som i staterna, och en utförlig redogörelse torde därför erbjuda föga av intresse. Petitionererna skola i insamlarens närvaro skriva namn och adress på listorna, som måste innehålla texten till det föreslagna initiativet eller till det beslut, mot vilket referendum begäres. Frågan om signatärernas rätt att återkalla sina underskrifter har ofta vållat åtskillig förvirring, då de på de flesta håll synas få göra detta ända till dess petitionen överlämnas till rådet. I California tillämpas

en strängare praxis, enligt vilken underskrifter ej få återtas, sedan petitionen mottagits av »the city clerk».⁴ Denna regel finnes klart föreskriven i Los Angeles »charter».⁵

Liksom vid statliga folkomröstningskampanjer har den frågan livligt diskuterats, huruvida petitionerna böra få cirkulera från dörr till dörr eller underskrivas endast under offentlig kontroll i någon kommunal tjänstelokal, t. ex »city clerk's office». Den förstnämnda metoden begagnas emellertid i de flesta städer.

Omröstningarna

Förordningar och »charter amendments», som skola gå till folkomröstning, måste vare sig denna är fakultativ, obligatorisk eller frivillig, överallt på något sätt publiceras. På sina håll är det tillräckligt med annonser i de största dagliga tidningarna, men ofta kräves publicering av broschyrer, »publicity pamphlets», vilka antingen kunna avhämtas av väljarna i samband med den registrering före varje val som är föreskriven i vissa stater eller också distribueras med posten till de röstberättigade. Svaret för utgivandet av dessa broschyrer åvilar »the city clerk», som i vissa städer även är ålagd att låta utarbete ett sammandrag av de förslag, som skola framläggas för folket.⁶ Det förekommer

¹ Charter of the City of Seattle, art. IV, sec. 1. Överskrides tjugodagarsfristen utan att beslut fattats, går initiativet till folkomröstning vid närmast kommande allmänna val.

² Charter of the City of Detroit ch. II.

³ Code of Arizona 1939, vol. 4, 60:110; Illinois, Annotated Statutes, ch. 24, Cities and Villages § 19: 66—70; Oklahoma, Constitution, art. XVIII. I Oklahoma gå dock charterinitiativ direkt till folket.

⁴ Crouch, Initiative and referendum in the cities, sid. 496.

⁵ Charter of the City of Los Angeles, art. XXVII, sec. 273.

⁶ Detta gäller bl. a. staden New York. (New York City Charter, § 45).

även, ehuru ej i samma utsträckning som i staterna, att argument för och emot framlagda förslag få utarbetas och publiceras tillsammans med dessa i de ovan nämnda broschyrerna. Stadgande härom finnes i Los Angeles, där emellertid de som författat argumenten bära kostnaderna för tryckningen.¹ I Arizona innehåller allmän lag detaljerade föreskrifter angående »publicity pamphlets» vid folkomröstningar i städer. Tryckningen skall där helt bekostas av städerna, och broschyrerna måste vara distribuerade åtta dagar före valet.²

Avgörandet i omröstningarna fälles vanligen genom enkel majoritet av de röstande. Ett undantag utgöra beslut om upptagande av lån (»bond issues»), för vilka allmänt två tredjedels majoritet fordras. För Massachusetts' städer gälla strängare regler, där kräves nämligen vid omröstningar om initiativ för antagande ej blott enkel majoritet bland de röstande utan även godkännande från en tredjedel av de röstberättigade.³

Kommunala folkomröstningar hållas liksom statliga i regel samtidigt med de vart annat år återkommande valen, men stadsfullmäktige ha rätt att besluta om folkomröstning vid annan tidpunkt, liksom petitionärer kunna kräva omröstning snarast möjligt efter petitionens överlämnade.⁴

B. Folkomröstningsinstitutet i grevskapen

Det har tidigare framhållits, att grevskapens självstyrelse överallt är mera begränsad än städernas, även i de relativt få stater, där »county home rule» införts.⁵ Ändringar av grevskapens gränser beslutas exempelvis av legislaturerna, och de i flertalet stater förefintliga stadgandena om obligatoriskt lokalt referendum för sådana beslut utgöra därför en inskränkning av dessa

organs kompetens, icke av de folkvalda grevskapsrepresentationernas.⁶

Initiativ och referendum föreskrivas endast i ett fåtal stater för grevskapen. Bestämmelserna härom återfinnas i konstitutioner eller statliga lagar; i stater med »county home rule» är förhållandet likartat, endast rena tillämpningsföreskrifter utfärdas av grevskapsstyrelserna. En helt annan likformighet föreligger således mellan grevskapen inom samma stat än mellan städerna, vilkas »charters» som framgått av det föregående ofta innehålla även på väsentliga punkter varierande bestämmelser angående folkomröstning. Läget i grevskapen är därför mycket lättare överskådligt.

Här nedan följer en översikt i tabellform av minimiantalet petitionärer i de stater, där initiativ och referendum för grevskapen har införts.

Av en jämförelse med tabellen på sid. 93—94 framgår, att i Arizona, Arkansas, Nevada, Ohio samt Oregon minimiantalet petitionärer är detsamma som i städerna, om man bortser från dessas speciella charterinitiativ, medan i California bestämmelserna äro desamma för grevskapen och för de städer, som

¹ Charter of Los Angeles, art. XXVII, sec. 275.

² Code of Arizona, vol. 4, ch. 60:110. Argumenten skola ha inlämnats till »the city clerk» minst trettio dagar för valet.

³ Annotated laws of Massachusetts, 1946, ch. 43, § 10. För godkännande av »charter amendments» fordras 3/5 majoritet bland de röstande i Minnesota (Constitution of Minnesota, art. 4, sec. 36.)

⁴ Som i tabellen å sid. 93—94 angivits kräves emellertid för en dylik »special election» ofta ett högre antal petitionärer. »Special election» skall vanligen hållas inom 30 dagar efter petitionens överlämnande; stundom stadgas att viss tid, vanligen sex månader, måste förflyta mellan två sådana omröstningar.

⁵ Se ovan sid. 88.

⁶ I Ohio utarbetas alternativa former av grevskapsstyrelse av legislaturen vilka måste godkännas av folket i de olika »counties» (Constitution of Ohio, art. X).

Stater	Konstitutionella stadganden om I. o. R.	Lagbestämmelser om I. o. R.	Antal väljare för initiativ	Antal väljare för referendum
Arizona	Art. IV, sec. 8	—	15%	10%
Arkansas	Art. V, sec. 1	—	15%	15%
California	Art. III, sec. 1	Election Code ch. 2	10% för spec. el. 20%	10%
Missouri	Art. VI, sec. 18	—	20%	—
Nevada	Art. XVIII, sec. 3	—	15%	10%
Ohio	Art. X	—	10%	10%
Oklahoma	Art. V, sec. 5, 5 a	—	16%	10%
Oregon	Art. IV, sec. 1 a	—	15%	10%

lyda under allmän lag. I Oklahoma är däremot minimiantalet petitionärer mindre än i städerna procentuellt sett men å andra sidan dubbelt så stort som för begäran om statlig folkomröstning. Detta stadgande synes naturligt, då namninsamlandet är förenat med större svårigheter i de vidsträckta grevskapen än i städerna.

Rätt för grevskapen att anta egna »charters» finns bland de i tabellen förekommande staterna endast i California samt i Missouri, där den infördes år 1945. I den förstnämnda staten får initiativet användas för såväl total som partiell charterrevision, i den sistnämnda är det begränsat till begäran om utarbetande av nytt »charter». Inga andra beslut kunna där initieras.

På grund av begränsningen i grevskapens självstyrelse är folkomröstningsinstitutets betydelse givetvis mindre där än i städerna. I California, där grevskapsstyrelsernas befogenheter äro mera omfattande än i någon annan stat, gälla initiativ- och referendumbestämmelserna alla »ordinances» men ej resolutioner. Gränsdragningen är således densamma som för städerna, och förhållandet är likartat i de övriga här nämnda staterna med undantag av Missouri, där blott charterinitiativ finnes.

Referendum är i California även så-

vitt angår grevskapen obligatoriskt för charterändringar liksom för upptagande av lån. Vid utarbetande av »charters» för grevskap tillsättes i California och Missouri en »charter commission» på samma sätt som i städerna.

Obligatoriskt initiativ finnes i Oklahoma, där townshiporganisationen kan avskaffas i ett grevskap efter begäran av 16 % av dettas röstberättigade samt en därpå följande folkomröstning.¹ Initiativ och referendum omfatta i Oklahoma även »political subdivisions», d. v. s. mindre distrikt underställda folkvalda fullmäktige, vilka omhändera vissa lokala uppgifter.²

Övriga bestämmelser angående initiativ och referendum äro utformade en-

¹ Constitution of Oklahoma, art. V, sec. 5a. Beträffande townshiporganisationen se ovan sid. 83. Frågan om dennas avskaffande har fått aktualitet, emedan Oklahomas grevskap numera äro indelade i såväl distrikt som »townships» och dessutom dessa enheter i stor utsträckning sönderbrutits genom inrättande av municipalsamhällen och städer (boroughs, villages, cities).

² Ibidem, art. V, sec. 5. Distrikten i Oklahoma och övriga sydstater skilja sig från specialdistrikten i California och andra väststater genom bristen på självstyrelse i egentlig mening; de ha sålunda ingen beskattningsrätt och äga blott att förvalta några lokala uppgifter. Då initiativ och referendum beviljats distrikten i Oklahomas grevskap, är detta därför ett stadgande av begränsad praktisk betydelse.

ligt samma principer som i städerna. Petitioner skola ställas till »the county clerk» (motsvarande »city clerk» i städerna) och initiativet är indirekt. Grevskapets styrelse, vanligen benämnd »board of supervisors» har att inom viss tid antaga inlämnade förslag eller framläggna dem till omröstning vid närmast kommande val. För »special election» fordras i California större antal petitionärer. Detta beräknas på totalantalet avgivna röster vid val av grevskapsstyrelse eller, såsom i California, vid guvernörsvalet. Referendumfristen är 30 dagar; i California stadgas dessutom, att insamlingen av signaturer för en initiativpetition får pågå under högst sex månader.¹ Folkomröstningsinstitutet befinner sig tekniskt på ett mindre utvecklat stadium i grevskapen än i städerna, blott i California finnas sålunda utförliga stadganden angående publicering av till omröstning framlagda förslag och av argument för och emot dessa. Varje väljare skall där med posten tillställas ett exemplar av dessa »publicity pamphlets».²

Om ej annorlunda är stadgat i initierad »ordinance», får dylik i California ändras blott efter folkomröstning.³

Sammanlagning av grevskap med stad. Härför kräves i flertalet stater referendum; i California och Ohio kan en dylik storkommun inrättas efter initiativ från det stadgade minimiantalet petitionärer i var och en av de berörda enheterna.⁴ Proceduren är i California densamma som vid total charterrevision, en kommission — i detta fall kallad »board of freeholders» — väljes av stadens och grevskapets medborgare med uppgift att utarbeta förslag till gemensam styrelse. Detta skall sedan underställas folket i båda kommunerna. Legislaturens godkännande är nödvändigt men endast av formell natur. —

Genom sammanslagningar ha i några fall utomordentligt folkrika kommuner skapats.⁵

C. Folkomröstningsinstitutet i andra kommuner än städer och grevskap

I översikten av folkomröstningsinstitutet i städerna har nämnts (sid. 92) att initiativ och fakultativt referendum i några stater införts ej blott i alla städer utan även i mindre samhällen (villages och boroughs). Dessutom finnas på sina håll bestämmelser angående obligatoriskt referendum för vissa beslut fattade av fullmäktige i dessa samhällen liksom i »townships».

För Massachusetts' »towns» har ett speciellt fakultativt referendum införts, då tre procent av de röstberättigade kunna begära inkallande av »town meeting» inom fem dagar för omröstning angående vissa slag av beslut, bl. a. sådana, som medföra utgifter på mer än 20.000 dollars. Detta »town meeting» består av alla de röstberättigade och kan således närmast jämföras med den svenska kom-

¹ Election Code, ch. 2, art. 1. Initiativ måste inlämnas senast 60 dagar före val. »Emergency clause» finnes liksom i städerna. Detta gäller alla stater med fakultativt referendum för grevskapen. I California måste beslut om klausulens användande fattas med 4/5 majoritet inom grevskapsstyrelsen.

² Ibidem, art. 3.

³ Ibidem, art. 2.

⁴ Constitution of California, art. XI, sec. 7½; Constitution of Ohio, art. X.

⁵ Sammanslagningarna ha framtvingsats av vissa storstäders expansion, som lett till att en stad stundom omfattat större delen av ett grevskaps ursprungliga område. Detta var sålunda fallet då en gemensam styrelse infördes för San Francisco och det omgivande grevskapet ifråga om alla uppgifter. (Consolidated city and county government). Stundom lämnas emellertid vissa ämnen utanför den gemensamma administrationen och omhänderhavas av särskilda organ för grevskap och stad. Ett sådant system tillämpas i Los Angeles County, där antalet gemensamma uppgifter ej är särskilt omfattande.

munalstämman. I vissa av Massachusetts' »towns» saknas alltså representativa organ, och alla beslut fattas således där vid »town meetings». Representativ styrelse kan emellertid införas efter begäran av fem procent bland de röstberättigade.¹

Obligatoriskt referendum har i betydande utsträckning införts i specialdistrikten. Vanligt är sålunda, att den statliga lagstiftningen förbjuder specialdistriktens fullmäktige att upptaga lån annat än efter omröstning bland de i distriktet röstberättigade.² Det kan i detta sammanhang förtjäna påpekas, att för rösträtt inom vissa slag av specialdistrikt fordras särskilda kvalifikationer, såsom innehav av fast egendom inom distriktets område. I ett distrikt för bekämpning av fruktträden skadliga insekter ha t. ex. endast fruktodlare rösträtt. Å andra sidan drabbar den skatt, som specialdistriktet äro berättigade att uppta, endast de röstberättigade.

Nya specialdistrikt få i regel upprättas blott efter petition av ett fastställt antal personer bosatta inom det planerade distriktets område (»obligatoriskt initiativ»). En sådan petition skall i regel ställas till den folkvalda församlingen i grevskapet, »the board of supervisors». Utöver denna petition fordras vanligen ingen omröstning bland distriktets invånare.³

4. Det kommunala folkomröstningsinstitutets tillämpning och verkningssätt

Av det föregående har framgått att folkomröstningsinstitutet finnes i alla de amerikanska kommuntyperna men att det är mest utvecklat i städerna. Någon allmän översikt av dess tillämpning och verkningssätt är det dock icke möjligt att ge, då officiella uppgifter

angående kommunala folkomröstningar publiceras endast för vissa städer. Bureau of the Census, Washington, D. C., har emellertid för några år insamlat och bearbetat statistiskt material angående folkomröstningar i alla städer med en folkmängd överstigande 25.000 invånare. Dyliga undersökningar företogs senast åren 1941 och 1942.⁴ Enligt dessa förekommo år 1941 folkomröstningar i 139 av de 411 städer, vilkas folkmängd vid 1940 års folkräkning uppgick till mer än 25.000 personer, och det sammanlagda antalet till omröstning framlagda förslag utgjorde 423. Motsvarande siffror för 1942 voro 133 respektive 330. Ungefär hälften av 1942 års omröstningar höllos samtidigt med de allmänna valen i november detta år. Kommunala folkomröstningar anordnas sålunda i avsevärt större utsträckning än statliga utan samband med val.⁵

Såväl 1941 som 1942 framlades i omkring hälften av de städer, där omröst-

¹ Massachusetts, Annotated laws, 1944, ch. 43, § 10.

² Ett av de stora elektricitetsbolagen i staten Washington år 1946 framlagt initiativ förbjöd fullmäktige (commissioners) i »public utility districts» att förvärva kraftföretag utan godkännande i omröstning bland de röstberättigade inom distriktet. De stora arbetarorganisationerna bekämpade detta initiativ med den motiveringen, att obligatoriskt referendum skulle göra det svårare för »public utility districts» att på ekonomiskt fördelaktiga villkor förvärva kraftbolag. Distriktens »commissioners» skulle nämligen nödgas att redan före folkomröstningen binda sig för en viss inköpssumma. Förslaget förkastades av folket vid valen i november. Se härom ovan sid. 71.

³ Det kan förtjäna nämnas, att i California distrikt för i hög grad speciella ändamål kunna bildas. År 1943 tilläts sålunda inrättande av »vehicle parking districts» med rätt att uppta skatter och lån för anordnande av bilparkeringsplatser. Crouch, »California. Government and Politics, sid. 169.

⁴ Bureau of the Census, City Proposals Voted Upon: 1941, City Proposals Voted Upon: 1942.

⁵ Jfr tabellerna å sid. 32—42.

	Charter- ändringar	Upptagande av lån	Upptagande av skatt	Andra frågor	Samtliga omröstningar
Antagna	88	69	13	71	241
Förkastade.....	79	20	20	63	182
Summa	167	89	33	134	423

ningar dessa år förekommo, blott ett förslag; endast i ett tiotal städer höllos omröstningar i mer än fem frågor. I de städer, som haft särskilt många omröstningar, synas charterändringsförslagen ha dominerat bland de folket underställda frågorna. Los Angeles, som år 1941 uppvisar det största antalet omröstningar, hade sålunda detta år trettiofem charterreferenda och ett referendum om upptagande av lån.

I det av Bureau of the Census publicerade statistiska materialet göres ingen skillnad mellan obligatoriska, fakultativa och frivilliga referenda samt initiativ. De i omröstningar avgjorda frågorna ha endast uppdelats i förslag till charterändringar, förslag om upptagande av lån, om upptagande av skatter och förslag av annan art.

Ovanstående tabell belyser folkomröstningarnas fördelning på de nämnda grupperna och förhållandet mellan antagna och förkastade förslag i de 139 städer där omröstningar förekommo år 1941.¹

Liksom vid statliga omröstningar ha väljarna intagit en mycket negativ hållning gentemot förslag om upptagande av nya skatter men godkänt flertalet övriga förslag. Den uppdelning av städerna i fyra regionala grupper, som företagits av Bureau of the Census, visar emellertid, att sammanlagt flera förslag förkastats än godkänts överallt utom i sydstaterna, där folket antagit 87 % av alla förslag.² Som tidigare framhållits visa sydstatsväljarna en speciellt positiv inställning även mot statliga folkomröstningsförslag.³

Beträffande omröstningsresultaten kan ytterligare påpekas, att förslag om upptagande av lån synas möta anmärkningsvärt ringa motstånd från väljarna.

Den nu lämnade översikten ger endast en i grova drag tecknad bild av folkomröstningsinstitutets kvantitativa betydelse i de amerikanska städerna. Beträffande några städer föreligga emellertid vetenskapliga undersökningar omfattande en lång följd av år. Folkomröstningsinstitutets användning i dessa städer framgår av tabellen å sid. 108.

Det framgår omedelbart av sistnämnda tabell, att vissa vid statliga folkomröstningar framträdande tendenser i städerna äro avsevärt mera utpräglade. De obligatoriska referenda utgöra sålunda den dominerande gruppen. Antalet fakultativa omröstningar är i Sacramento och Pasadena försvinnande litet, i de övriga är det visserligen tämligen stort men utgör dock endast en mindre del av samtliga folkomröstningar, i Los Angeles 13,1 %, i San Francisco 12,8 % och i Detroit 11,2 %.⁴ Vidare äro de fakultativa referenda mycket få i jämförelse med initiativen. Däremot hänskjuta stadsfullmäktige i Los Angeles, San

¹ Detta år har valts, emedan den av Bureau of the Census för år 1942 publicerade redogörelsen inräknar även statliga »local-optionomröstningar».

² Till sydstaterna räknas av Bureau of the Census Alabama, Arkansas, Delaware, Florida, Georgia, Kentucky, Louisiana, Maryland, Mississippi, North Carolina, Oklahoma, South Carolina, Tennessee, Texas, Virginia och West Virginia.

³ Beträffande de särskilda politiska förhållanden, som kunna anses utgöra förklaringen härtill, hänvisas till sid. 31.

⁴ I California voro 28,2 % av samtliga statliga folkomröstningar 1922—1948 fakultativa, i Michigan 44,3 %.

Antal folkomröstningar av skilda slag i några städer.¹

Slag av omröstningar	Los Angeles 1904—1940 (California)		San Francisco 1898—1940 (California)		Detroit 1910—1940 (Michigan)		Sacramento 1920—1940 (California)		Pasadena 1920—1940 (California)	
	an- tagna	för- kastade	an- tagna	för- kastade	an- tagna	för- kastade	an- tagna	för- kastade	an- tagna	för- kastade
Charterreferenda (obligatoriska) ...	164	111	191	157	102	21	14	1	19	18
Charterinitiativ ...	1	2	13	22	10	11	—	—	—	—
Referenda om upp- tagande av lån (obligatoriska) ...	49	35	65	48	21	7	31	22	23	10
Ordinancereferen- da (fakultativa)...	11	8	2	5	—	—	1	1	—	—
Ordinanceinitiativ	19	29	8	12	10	2	2	—	2	1
Av stadsfullmäkti- ge frivilligt anord- nade referenda ...	34	12	9	12	24	8	—	—	1	2
Totalt	278	197	288	256	167	39	48	24	45	31
	475		544		206		72		76	

Anm. Los Angeles och Detroit ha omkring 1.5 milj. invånare, San Francisco 800.000, Sacramento och Pasadena omkring 100.000. — Som begynnelseår har använts den tidpunkt, då det fakultativa folkomröstningsinstitutet infördes i San Francisco, Los Angeles och Detroit. I Sacramento och Pasadena genomfördes år 1920 till följd av initiativpetitioner en grundlig omorganisation av kommunalstyrelsen bl. a. innebärande övergång till s. k. manager-council government. De fakultativa omröstningsformerna hade dessförinnan icke kommit till användning i dessa städer.

Francisco och Detroit i betydligt större utsträckning än någon delstatslegislatur frivilligt frågar till folkets avgörande. Antalet charterreferenda bestämmas väsentligen av det omfång, som varje stads »charter» har fått — en parallell således till de obligatoriska författningsreferenda vid statliga omröstningar.

I San Francisco ha under 1940-talet endast förekommit ett par initiativ och intet fakultativt referendum, under 1930-talet ägde åtta fakultativa omröstningar rum, under 1920-talet fem. Av samtliga 62 initiativ och fakultativa referenda under perioden 1898—1940 tillhöra således 49 tiden före 1920. En liknande minskning i användningen av det fakultativa folkomröstningsinstitutet

har försiggått i Los Angeles.² Även i detta avseende framträda alltså — men med större styrka — samma tendenser som vid de statliga folkomröstningarna.

Fördelningen mellan antagna och förkastade förslag företer tämligen stora olikheter i de fem städer, som här gjorts till föremål för en närmare undersök-

¹ Tabellen är baserad på uppgifter hos Crouch, »The Initiative and Referendum in cities», Zion, E. R., »Direct Legislation in San Francisco», (The Commonwealth, 1930, sid. 548—558), Selig, John M., »San Francisco Voters Prove Sound 'Lawmakers'», (National Municipal Review 1944, sid. 486—492) samt Detroit Bureau of Governmental Research, »Direct Legislation in Detroit, 1910—1925».

² Enligt uppgifter lämnade av dr R. Ketcham, Director of the Bureau of Governmental Research, Los Angeles.

ning; av de obligatoriskt framlagda förslagen ha emellertid överallt flertalet antagits. I Los Angeles och San Francisco har endast en mindre del av initiativen godkänts, i Detroit däremot icke mindre än tjugo av trettio. Att obligatoriskt framlagda förslag bli mera gynnsamt behandlade än initiativ överensstämmer helt med erfarenheterna från de statliga folkomröstningarna.

Någon statistik rörande antalet obligatoriska, fakultativa och frivilligt anordnade folkomröstningar har icke kunnat anskaffas för andra städer än de i tabellen på sid. 108 upptagna. Det torde emellertid icke råda någon tvekan om, att initiativ och fakultativa referenda varit talrikare i Los Angeles och San Francisco än i några andra städer och att på det hela taget de fakultativa folkomröstningsformerna använts i mindre utsträckning i den kommunala än den statliga politiken. I synnerhet gäller detta mindre städer och samhällen samt grevskap. Detta förhållande är icke överraskande med hänsyn därtill, att de små kommunernas verksamhetsfält är tämligen begränsat och de politiska motsättningarna där föga utpräglade. Däremot synes antalet obligatoriska referenda överallt vara jämförelsevis stort.

Initiativ och fakultativt referendum ha i regel icke utnyttjats av de stora politiska partierna. Ett betydelsefullt undantag utgör dock det enda initiativ, som hittills förekommit i staden New York, sedan detta institut inskrevs i stadens »charter» år 1936. Proportionellt valsätt hade nämnda år införts i New York, och denna reform fick till följd att demokraterna, som medan majoritetsval tillämpades, innehaft nästan alla platser i stadsfullmäktige, vid val efter val lyckades erövra blott omkring hälften av mandaten; de övriga platserna

delades mellan republikanerna, »American Labor Party» och kommunisterna. År 1947 bildades en »Citizens' Committee to repeal P.R.», vilken framlade ett initiativ med förslag om återinförande av majoritetsvals systemet. Detta initiativ understöddes med alla medel av demokraterna, insamlandet av namnunderskrifter på petitionen utfördes sålunda helt av funktionärer i »Tammany hall», stadens demokratiska partiorganisation.¹ Republikanerna voro splittrade i frågan, under det att de övriga partierna bekämpade initiativet. Det nödvändiga antalet namnunderskrifter insamlades emellertid, och förslaget antogs i november 1947, ehuru med knapp majoritet. Vid följande kommunalval återvunno demokraterna sin dominerande ställning i stadsfullmäktige, republikanerna erhöles endast en plats, och de övriga partierna sopades bort. Initiativet visade sig således i detta fall verka till befästande av en stor partiorganisationens maktställning, i en riktning rakt motsatt den som avsågs, då detta institut infördes. Till utgången bidrog otvivelaktigt i hög grad det förhållandet, att det proportionella valsättet i agitationen framställdes såsom ägnat att gynna kommunisterna.

De fakultativa omröstningsformerna ha begagnats av praktiskt taget alla slags grupper i städerna; en särskilt framträdande roll ha kommunala tjänstemannaorganisationer spelat, som i ett stort antal städer framlagt initiativ med krav på höjda löner eller införande av pensioner för alla fast anställda. Bland andra på detta fält verksamma grupper märkas nykterhetssällskap, hotell- och restaurangägarsammanslutningar och arbetsgivar- samt arbetarorganisationer.

Yrkesmässig insamling av namnunderskrifter på petitioner begagnas i viss

¹ Enligt uppgifter lämnade av sekreteraren i National Municipal League, R. Childs.

utsträckning i Los Angeles och San Francisco men synes i andra städer vara av mindre betydelse. Medlemmar av kommunala tjänstemannaorganisationer ha i allmänhet själva insamlat underskrifter på av dessa sammanslutningar utarbetade petitioner. Det bör också understrykas, att insamlingsförfarandet rent tekniskt uppställer mindre svårigheter i städerna, eftersom minimiantalet petitionärer icke är så stort som för statliga initiativ och referenda.

Statistik rörande kampanjkostnader föreligger icke för någon stad. Då dyrbara propagandametoder, såsom radioreklam, kommit till föga användning, torde emellertid utgifterna i allmänhet ha varit jämförelsevis små. Den intensivaste kommunala folkomröstningskampanj som förekommit under senare år rörde den tidigare nämnda initiativpetitionen med begäran om avskaffande av det proportionella valsättet i New York. Alla större tidningar och en rad sammanslutningar av skilda slag deltog i denna kampanj, som pågick under flera månaders tid.

Av de tjuogoett initiativ, som antagits i San Francisco under perioden 1898—1940, ha flera medfört förbättringar i lönevillkoren för polispersonal, brandmän och andra kommunala tjänstemannagrupper. Åtskilliga initiativ gällde koncessioner till spårvägs- eller bussbolag och liknande frågor utan större principiell räckvidd. Det mest betydelsefulla initiativ, som förekommit i staden, framlades redan år 1910. Omfattande korrupktion inom stadens förvaltning hade kort dessförinnan avslöjats, men stadsfullmäktige ansågos icke med tillbörlig energi bekämpa dessa missförhållanden. En kommitté representerande en rad organisationer inom staden bildades då med uppgift att utarbeta ett initiativ med förslag till reformer

inom kommunalstyrelsen. Det nödvändiga antalet namnunderskrifter insamlades helt med frivillig arbetskraft, och initiativet antogs av folket vid valen i november 1910. De reformer, som härigenom kommo till stånd, avsågo att undanröja möjligheterna till korrupktion inom stadens förvaltning och minska partiorganisationernas inflytande vid valen.¹ — Frågan om rätten till blockad och sympatistrejck vid arbetskonflikter har vid två tillfällen gett upphov till initiativ i San Francisco. Väljarna godkände år 1916 ett av stadens handelskammare framlagt förslag om förbud mot »picketing and secondary boycotts» men antogo tjuogo år senare ett från arbetarorganisationerna emancerande initiativ, som upphävde detta förbud.

I Los Angeles ha 1904—1940 tjuogo initiativ antagits. En redogörelse för deras innehåll erbjuder intet större intresse; petitionerna ha i huvudsak gällt samma slags frågor som i San Francisco. Beträffande övriga städer skall här endast nämnas, att såsom ovan framhållits höjning av kommunala tjänstemannagrupperns löner vid åtskilliga tillfällen kommit till stånd på grund av initiativ.

I San Francisco hade alltsedan införandet av det fakultativa folkomröstningsinstitutet fram till år 1940 fem stadsfullmäktigebeslut undanröjts genom fakultativa referenda, för Los Angeles är motsvarande siffra åtta. Flerparten rörde regleringen av de lokala kommunikationerna samt tjänstemännens löner.

Deltagandet i de kommunala folkomröstningarna i San Francisco och Los Angeles belyses av vidstående tabell.²

¹ Zion, »Direct Legislation in San Francisco», sid. 550 ff.

² Enligt Pillsbury, A. J., »Participation of the People in their Government». (Transactions of the Commonwealth Club of California, vol. XXV, sid. 449).

Slag av omröstningar	Röstande i % av röstberättigade			Röstande i % av alla vuxna			Röstande i % av totalantal vid samtidigt val deltagande		
	H.	L.	M.	H.	L.	M.	H.	L.	M.
<i>San Francisco 1902—1928.</i>									
Charterreferanda (242).....	81,0	17,9	46,3	44,6	11,4	24,4	96,2	43,8	76,5
Obligatoriska referenda ang. lån (56).....	63,2	24,6	40,1	32,1	13,3	20,5	99,8	55,2	70,0
Fakultativa ordnancereferenda (1).....	43,4	—	—	20,9	—	—	95,9	—	—
Charterinitiativ (33).....	81,0	36,8	54,5	44,6	23,5	29,5	95,2	49,1	83,8
Ordinanceinitiativ (12).....	78,2	27,4	53,2	43,0	11,5	28,4	98,7	23,3	84,3
Av stadsfullmäktige eller av borgmästaren beslutade referenda	70,0	37,3	47,2	35,0	18,6	23,6	84,6	57,3	72,7
Medeltal			46,3			24,3			80,7
<i>Los Angeles 1912—1928.</i>									
Charterreferenda	48,6	8,4	27,0	28,5	5,4	16,0	89,3	42,4	63,5
Obligatoriska referenda ang. lån	55,1	5,0	31,7	26,1	3,2	16,2	99,9	43,7	83,7
Fakultativa ordnancereferenda	52,1	22,4	40,9	24,6	11,2	19,1	95,0	74,2	83,7
Ordinanceinitiativ	57,6	21,7	35,2	26,3	11,7	20,5	98,3	73,2	86,3
Av stadsfullmäktige beslutade referenda	63,5	8,2	36,0	48,8	5,2	19,4	99,5	27,6	72,6
Medeltal			31,8			17,5			72,1
<p><i>Anm.</i> »H» = högsta, »L» = lägsta, »M» = genomsnittliga deltagandet i omröstningarna. — Det bör understrykas, att fakultativa omröstningar förekommit endast vid vissa val, obligatoriska däremot varje valår; eftersom såväl valdeltagandet som antalet registrerade röstberättigade varierar från år till år, uppkomma härigenom vissa egendomligheter i fråga om tabellernas relationstal.</p>									

Deltagandet i omröstningarna är som synes genomsnittligt lägre i Los Angeles än i San Francisco. I den sistnämnda staden synas väljarna i stort sett icke vara mindre intresserade av kommunala än av statliga folkomröstningsförslag, ett anmärkningsvärt förhållande med hänsyn till att de statliga omröstningarna giva upphov till betydligt intensivare kampanjer. Till vissa kommunala förslag ha rentav nästan samtliga de vid samtidigt val röstande tagit ställning. Å

andra sidan har deltagandet i några omröstningar sjunkit synnerligen lågt och i Los Angeles understigit det som förekommit vid någon statlig omröstning i California eller Oregon under de senaste decennierna. — Obligatoriska referenda intressera väljarna mindre än initiativ och fakultativa referenda — i detta avseende ha således samma tendenser som vid statliga omröstningar gjort sig gällande.

Sammanfattning

Av det föregående har framgått, att den lokala självstyrelsen är utomordentligt väl utvecklad i Förenta staterna och att folkomröstning i alla dess former ingår som en integrerande del i denna. Folkomröstningsinstitutet finns i alla de förekommande slagen av kommuner (cities, boroughs, villages, counties, townships, towns, districts), ehuru det är mest utvecklat och omfattande i städerna, där det också genom dessa samhällens mera vidsträckta självstyrelse får den största praktiska betydelsen.

Folkomröstningen kan sägas utgöra själva fundamentet för kommunernas existens. Detta omdöme motiveras av den roll, som initiativ och referendum spela vid kommunindelningen. För inrättande av nya kommuner ha i några stater införts initiativ av ett slag, som saknar motsvarighet på den statliga lagstiftningens område och som här benämnts obligatoriskt initiativ. Egendommig och ur principiell synpunkt intressant är också den utformning, som detta initiativ fått i ett par stater: minimiantalet petitionärer har satts till mer än hälften av de röstberättigade, varigenom en särskild folkomröstning blir onödig.¹

Folkomröstningsinstitutet som ett medel att kontrollera de kommunala organens verksamhet — såväl i pådrivande som bromsande riktning — har där emot, där så varit möjligt, utformats enligt samma mönster som motsvarande statliga institut. Samma typer av folkomröstning finnas; i städer och grevskap med egna charters ha även staternas författningsinitiativ och obligatoriska författningsreferendum sin motsvarighet i charterinitiativ och obligatoriskt charterreferendum. Kommunernas jämfört med staternas ringa folkmängd förklarar helt de genom-

gående olikheter, som föreligga, nämligen det procentuellt högre minimiantalet petitionärer, den kortare referendumsfristen, m. m. Den vidsträckta självstyrelse, som i ett antal stater tillkommer vissa kategorier av städer, möjliggör visserligen betydande variationer i detaljerna, men principerna äro överallt desamma. Det förhållandet, att de kommunala organens uppgifter äro av såväl legislativ som förvaltande art, har gjort det betydligt svårare att avgränsa användningen av det kommunala än av det statliga folkomröstningsinstitutet.

De statliga och kommunala folkomröstningsinstitutena ha framvuxit parallellt och nått sin rikaste utveckling i samma stater, men initiativ och fakultativt referendum ha införts för vissa kategorier av städer i ett antal stater, som sakna dessa institut ifråga om statlig lagstiftning.

I denna framställning har folkomröstning som kontrollerar de kommunala organen betecknats såsom kommunal till skillnad från annan lokal folkomröstning, vilken begränsar legislaturernas kompetens att stifta lokala och speciella lagar. Denna gränsdragning erbjuder stundom svårigheter, då beslutanderätten i vissa frågor är fördelad mellan legislaturerna och kommunalstyrelserna. Läget kan vara oklart endast vid direkt initiativ och obligatoriskt referendum, en referendumpetition och ett indirekt initiativ rikta sig däremot alltid till en bestämd myndighet. Det gäller här en definitionsfråga av rent principiellt intresse, några praktiska svårigheter i form av tveksamhet till vilken myndighet petitioner skola stäl-

¹ För detta slags petition skulle termen majoritetsinitiativ kunna begagnas.

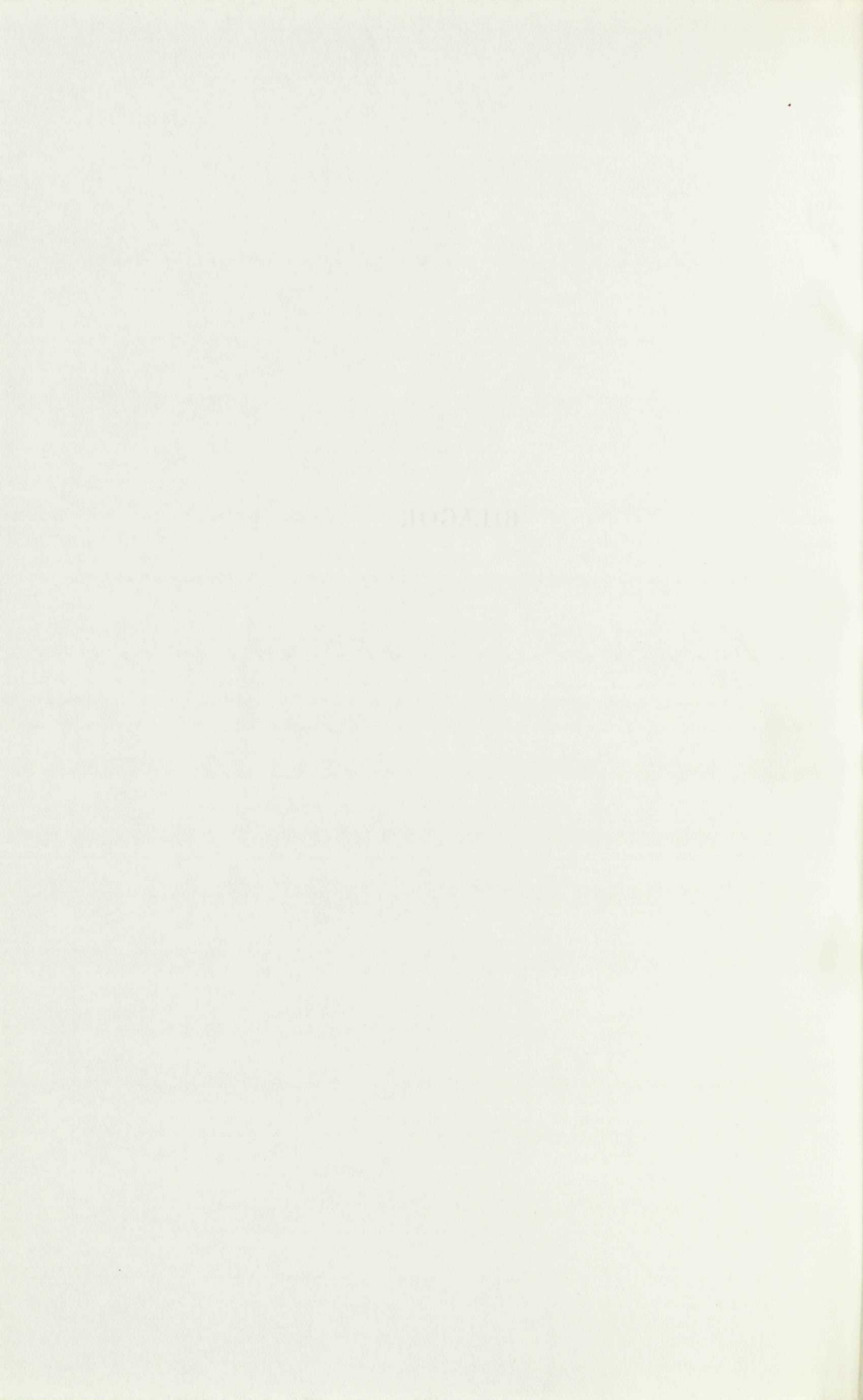
las ha såvitt bekant ej förekommit.¹ De skola nämligen ställas till det kommunala organet, så snart detta har någon beslutanderätt. Legislaturens beslut som i sådana fall följer efter folkomröstningen får karaktären av formell bekräftelse, varigenom folkomröstningens decisiva karaktär i realiteten icke rubbas.

En särgrupp bilda slutligen de statliga local-option-omröstningarna. Ur typologisk synpunkt kunna de jämföras med de i vissa stater med jämna mellanrum återkommande referenda i frågan, huruvida författningsrevision skall företagas eller ej.

Liksom i staterna infördes de moderna, fakultativa omröstningsformerna främst för att stävja korrupktion och bossvälde; de ha emellertid, bortsett från några få städer, använts i mycket begränsad utsträckning. Att bedöma deras latent inverkan på de kommunala församlingarna är svårt, den torde emellertid i vissa städer ha varit avsevärd. De ytterst talrika obligatoriska referenda måste betraktas såsom ett betydelsefullt kontrollmedel gentemot de kommunala representanterna.

¹ Problemet synes ej ha berörts i den litteratur, som behandlar initiativ och referendum.

BILAGOR

De amerikanska delstaternas folkmängd 1920, 1940 och 1950

Stater	1920	1940	1950	Ytvidd i km ²
Alabama	2 347 295	2 832 961	3 052 395	135 320
Arizona	333 273	499 261	742 364	292 710
Arkansas	1 750 995	1 949 387	1 900 246	139 470
California	3 426 536	6 907 387	10 472 348	409 973
Colorado	939 376	1 123 296	1 315 206	269 150
Connecticut	1 380 585	1 709 242	1 994 818	14 534
Delaware	223 003	266 505	316 709	5 076
Florida	966 296	1 897 414	2 734 086	151 981
Georgia	2 894 683	3 123 723	3 418 120	153 490
Idaho	431 826	524 873	586 037	218 362
Illinois	6 485 098	7 897 241	8 696 490	146 756
Indiana	2 930 544	3 427 796	3 917 904	94 153
Iowa	2 403 630	2 538 268	2 609 748	154 415
Kansas	1 769 257	1 801 028	1 898 519	212 780
Kentucky	2 416 013	2 845 627	2 931 588	105 145
Louisiana	1 797 798	2 363 888	2 669 043	125 625
Maine	768 014	847 226	907 205	85 570
Maryland	1 449 610	1 821 244	2 322 657	31 926
Massachusetts	3 852 356	4 316 721	4 711 753	21 409
Michigan	3 667 222	5 256 106	6 334 172	150 158
Minnesota	2 386 371	2 792 300	2 967 210	219 318
Mississippi	1 789 384	2 183 796	2 171 806	121 376
Missouri	3 403 547	3 784 664	3 924 220	179 791
Montana	547 593	559 456	587 196	379 607
Nebraska	1 295 502	1 315 834	1 308 394	200 768
Nevada	77 407	110 247	158 378	286 675
New Hampshire	443 083	491 524	529 881	24 192
New Jersey	3 155 374	4 160 165	4 821 880	21 299
New Mexico	360 247	531 818	677 099	317 609
New York	10 384 144	13 479 142	14 743 210	127 433
North Carolina	2 556 486	3 571 623	4 034 858	136 420
North Dakota	645 730	641 935	616 185	183 569
Ohio	5 759 368	6 907 612	7 901 791	106 289
Oklahoma	2 027 564	2 336 434	2 230 253	181 440
Oregon	783 389	1 089 684	1 510 148	250 440
Pennsylvania	8 720 159	9 900 180	10 435 965	116 872
Rhode Island	604 397	713 346	786 324	3 233
South Carolina	1 683 662	1 899 804	2 107 813	80 411
South Dakota	635 839	642 961	650 025	200 924
Tennessee	2 337 459	2 915 841	3 280 575	108 832
Texas	4 661 027	6 414 824	7 677 060	688 644
Utah	449 446	550 310	686 842	220 115
Vermont	352 421	359 231	375 786	24 727
Virginia	2 306 361	2 677 773	3 247 781	109 630
Washington	1 356 316	1 736 191	2 361 261	179 170
West Virginia	1 463 610	1 901 974	1 998 536	64 180
Wisconsin	2 631 839	3 137 587	3 413 372	144 845
Wyoming	194 402	250 742	288 707	253 530

Förteckning över folkomröstningar i vissa amerikanska delstater

Den här följande förteckningen upp-
tar endast folkomröstningar som hållits
efter år 1920. För omröstningar före
denna tidpunkt hänvisas till tabellerna
i Tingstens arbete. Av utrymmesskäl
ha — utom beträffande Oregon — med-
tagits blott omröstningar som kommit
till stånd efter begäran av en grupp
röstberättigade, således författnings-
och laginitiativ samt fakultativa refe-
renda, däremot icke obligatoriska och

av legislaturerna beslutade, »frivilliga»
referenda. För Oregon redovisas emel-
lertid samtliga omröstningar av alla
slag 1922—1948.

Beträffande alla omröstningar med-
delas antalet ja- och nej-röster, varjäm-
te för vissa stater till jämförelse anges
totalantalet vid de allmänna valen rös-
tande (för några stater även antalet
registrerade röstberättigade).

Fakultativa folkomröstningar i Arizona 1922—1948

Efter *Arizona Session laws*, 1923—1949.

År och dag	Ämne för omröstningarna	Ja-röster	Nej-röster
1922	<i>Författningsinitiativ</i>		
7/11	1. Rätt för legislaturen att uppta lån för vägförbättringar	22 130	24 688
	2. Skyldighet för alla barn att genomgå statliga folkskolor	14 212	24 062
1924	<i>Författningsinitiativ</i>		
4/11	1. Rätt för legislaturen att uppta lån för vägförbättringar	13 656	40 372
	<i>Laginitiativ</i>		
	1. Legalisering av vadhållning vid hästkapplöpningar ...	12 946	38 017
	2. Inrättande av en statlig kommission för vägväsendet	15 398	32 600
	3. Undersökning av möjligheterna att utnyttja Colorado-floden för konstgjord bevattning och elkraftproduktion	21 640	33 910
1926	<i>Författningsinitiativ</i>		
2/11	1. Förbud mot att omvälja innehavare av offentliga uppdrag (frånsett legislaturmedlemmar) mer än en gång	23 401	28 299
	<i>Lagreferendum</i>		
	1. Lag om vissa åtgärder för att bekämpa kreaturssjukdomar	9 184	35 642
	<i>Laginitiativ</i>		
	1. Införande av vissa nya fordonsskatter	8 423	40 622
	2. Registreringsavgift för motorfordon	11 081	41 494
1928	<i>Författningsinitiativ</i>		
6/11	1. Förbud mot restriktioner i fråga om rätten att utöva läkekonsten	17 252	31 374

År och dag	Ämne för omröstningarna	Ja-röster	Nej-röster
	<i>Lagreferenda</i>		
	1. Licensavgifter för handelsresande m. fl.	28 131	18 720
	2. Förbud för vissa statliga och kommunala befattningshavare att inneha aktier i bolag	11 994	27 897
	3. Utvidgad fysisk fostran i folkskolorna	20 279	27 009
	4. Lag om körkort	27 488	16 082
	<i>Laginitiativ</i>		
	1. Inrättande av statlig nämnd för översyn av skatteväsendet	11 583	28 535
	2. Inrättande av ett motorfordonsdepartement	11 424	31 324
	3. Skyldighet för myndigheterna att årligen till skattebetalarna sända rapport över det finansiella läget ...	6 123	32 940
1930	<i>Författningsinitiativ</i>		
4/11	1. Rätt för legislaturen att uppta lån för vägförbättringar	21 678	33 454
	2. Avskaffande av alla motorfordonsavgifter utom bensinskatten	20 505	37 942
1932	<i>Författningsinitiativ</i>		
8/11	1. Maximigräns för legislaturens rätt att bevilja anslag	37 453	51 141
	2. Maximigräns för grevskapsförsamlingarnas rätt att bevilja anslag	37 229	49 934
	3. Omreglering av valkretsindelningen vid val till senaten och representanthuset	56 182	29 806
	4. Upphävande av författningens bestämmelser om spritförbud	63 850	36 218
	5. Befrielse från bensinskatt för vissa allmännyttiga företag	27 498	53 867
	<i>Lagreferendum</i>		
	1. Översyn av skatteväsendet	19 961	56 451
	<i>Laginitiativ</i>		
	1. Indragande av den statliga industrikommissionen ...	21 120	65 636
	2. Inrättande av ett centralt ämbetsverk för alla skattefrågor	28 968	54 055
	3. Införande av statligt kontrollerade examina för chiropraktorer	29 642	56 424
1933	<i>Lagreferenda</i>		
7/11	1. Reglering av läkarutbildningen (innebärande bl. a. rätt för chiropraktorer och osteopater att undergå examination enligt för läkare stadgad ordning)	13 988	13 104
	2. Revision av lagstiftningen om äganderätt till jord ...	14 131	10 369
1934	<i>Författningsinitiativ</i>		
6/11	1. Förbud för ledamöter av legislaturen att inneha stats-tjänst	22 295	26 960
	2. Införande av statskontrollerat examinationssystem för naturopater	18 829	31 936
1938	<i>Författningsinitiativ</i>		
8/11	1. Förbud för legislaturmedlemmar att inneha annan statstjänst än lärarbefattning	37 438	28 478
	<i>Laginitiativ</i>		
	1. Stadgande att alla icke folkvalda statliga befattningshavare skola utses av guvernören för tiden till hans ämbetsperiods utgång	33 016	34 752

År och dag	Ämne för omröstningarna	Ja-röster	Nej-röster
1940	<i>Författningsinitiativ</i>		
5/11	1. Begränsning av legislaturens rätt att uppta skatter ...	41 696	42 748
	2. Införande av licensavgift för motorfordon i stället för viss egendomsskatt	53 124	37 856
	3. Vidgad självstyrelse för »public utility districts» ...	61 795	32 646
	4. Undantagande från skatt på byggnad med ett värde understigande 5 000 dollars vilken av ägaren användes som bostad	51 739	60 068
	<i>Laginitiativ</i>		
	1. Legalisering av hasardspel	43 564	70 154
	2. Upptagande av särskild skatt för skolväsendets behov	58 149	41 215
	3. Fixering av de ändamål till vilka bensinskatten får användas	37 203	53 251
	<i>Lagreferendum</i>		
	1. Förbud mot vissa slags annonser om tandvård	33 511	67 404
1942	<i>Laginitiativ</i>		
3/11	1. Överföring av vissa skattemedel till kommunerna ...	24 818	19 915
1946	<i>Författningsinitiativ</i>		
5/11	1. Förbud mot uteslutande från arbete av icke-organiserade arbetare	61 875	49 557
	<i>Laginitiativ</i>		
	1. Licensavgift på motorbränsle för vägväsendets behov	47 069	45 975
1948	<i>Lagreferendum</i>		
2/11	1. Förbud mot överenskommelser att utesluta icke-organiserade arbetare från arbete. Förbud mot att tvinga arbetare ansluta sig till fackförening	86 866	60 295
	<i>Laginitiativ</i>		
	1. Inrättande av pensionsfond för statsanställda	86 989	38 111
	2. Rekrytering av polisens landsvägspatruller efter förtjänst och ej enligt politiska linjer	91 323	33 317
	3. Införande av graderad löneskala för statens tjänstemän m. m.	78 907	39 407
	4. Undantagande av inkomster över 1 000 dollars vid beräkning av ersättning enligt lagen om olycksfalls- och sjukförsäkring	102 340	23 856

Fakultativa folkomröstningar i California 1922—1949

Efter *State of California, Statement of vote, 1922—1948.*

År och dag	Ämne för omröstningarna	Antal röstberättigade	Totalantal vid samtidigt valröstande	Ja-röster	Nej-röster
1922	<i>Författningsinitiativ</i>	1 532 384	1 000 997		
7/11	1. Hjälp åt krigsveteraner			562 022	226 567
	2. Fastställande av samma principer för beskattningen av »public utilities» (gas- och el.-verk m. m.) vare sig dessa drivas i kommunal eller privat regi			258 022	429 668
	3. Utvidgning av den statliga järnvägsstyrelsens befogenheter			232 079	415 559
	4. Införande av nytt budgetsystem ...			451 074	183 147
	5. Inrättande av en statlig vattenkraftskommission			243 604	597 453
	6. Ökning av minimiantalet namnunderskrifter för initiativpetitioner			258 009	378 661
	7. Nytt skattesystem			124 403	515 590
	8. Föreskrift att järnvägskoncessioner skola få beviljas blott av den statliga järnvägsstyrelsen			136 271	499 458
	<i>Lagreferenda</i>				
	1. Brandskyddslag			117 110	635 119
	2. Förbud mot att utöva advokatycket utan särskild legitimation ...			197 905	555 522
	3. Lag angående kontroll av spritförbudets efterlevnad			445 076	411 133
	<i>Laginitiativ</i>				
	1. Inrättande av statlig nämnd med uppgift att legitimera och examinera chiropraktorer			481 600	327 849
	2. Inrättande av statlig nämnd med uppgift att legitimera och examinera osteopater			489 775	327 819
	3. Förbud mot vivisektion			226 339	514 783
1924	<i>Författningsinitiativ</i>	1 822 357	1 336 593		
7/11	1. Skatt på vägtransporter			457 372	541 241
	2. Inrättande av en statlig vattenkraftskommission			320 383	751 985
	<i>Laginitiativ</i>				
	1. Tillstånd att anordna professionell boxning och brottning			578 631	498 217
	2. Förbud mot att anlägga någon damm i Klamath-floden (förbudet avsett att skydda fiskbeståndet) ...			560 785	360 658
1926	<i>Författningsinitiativ</i>	1 912 862	1 212 452		
2/11	1. Höjning av anslagen för vägbyggen			337 906	611 638
	2. Förbud mot statsunderstöd av sektaristiska skolor			439 210	571 984
	3. Inrättande av en statlig vattenkraftskommission			253 019	671 053

År och dag	Ämne för omröstningarna	Antal röstberättigade	Totalantalet vid samtidigt val röstande	Ja-röster	Nej-röster
	4. Reglering av valkretsindelningen vid val till legislaturen i fullständig överensstämmelse med folkmängdens fördelning			319 456	492 923
	5. Reglering av valkretsindelningen vid val till legislaturen; viss överrepresentation för landsbygden ...			437 003	363 208
	<i>Lagreferendum</i>				
	1. Skatt på margarin			287 703	749 640
	<i>Laginitiativ</i>				
	1. Bensinskatt för vägväsendets behov			499 415	539 343
	2. Legalisering av vadhållning vid hästkapplöpningar			362 299	661 367
	3. Upphävande av lagen om kontroll av spritförbudets efterlevnad			502 258	565 875
1928	<i>Lagreferendum</i>	2 313 816	1 846 077		
6/11	1. Lag om reglering av valkretsindelningen i enlighet med det år 1926 antagna författningstillägget			692 347	570 120
	2. Höjning av registreringsavgifterna för lastbilar			936 695	365 309
	<i>Laginitiativ</i>				
	1. Upphävande av lagen om rätt att anordna professionell boxning och brottning			542 518	985 901
	2. Förbud mot vissa slag av dressyr			509 632	870 632
1930	<i>Författningsinitiativ</i>	2 245 228	1 444 228		
4/11	1. Utvidgning av den statliga fisk- och viltvårdskommissionens kontrollavgifter			440 449	650 721
	<i>Laginitiativ</i>				
	1. Införande av sommartid			317 890	990 775
	2. Permanent registrering av röstberättigade			609 109	447 371
	3. Förbud för alla slags butiker att hålla öppet på söndagar			214 533	1 047 926
	4. Lag mot ocker			239 303	763 130
1932	<i>Författningsinitiativ</i>	2 889 013	2 330 132		
8/11	1. Rätt att med vissa restriktioner försälja och utskänka spritdrycker (bl. a. »mattvång» på restauranger)			1 308 428	730 522
	2. Införande av inkomst- och omsättningsskatt			552 738	1 144 449
	3. Reglering av rätten till oljeborrning			709 438	1 079 451
	<i>Lagreferenda</i>				
	1. Lag om viss kontroll av oljeproduktionen			303 140	1 124 254
	2. Förbud mot utarrendering av vissa strandområden för oljeborrning ...			794 050	545 500

År och dag	Ämne för omröstningarna	Antal röstberättigade	Totalantal vid samtidigt val röstande	Ja-röster	Nej-röster
	<i>Laginitiativ</i>				
	1. Upphävande av den statliga tillämpningslagen till det unionella rusdrycksförbudet			1 459 835	658 351
	2. Förbud mot att upphäva gäldenärs inlösningsrätt till in-tecknad egen-dom annat än efter domstolsutslag			484 930	1 886 098
	3. Legalisering av vadhållning vid hästkapplöpningar; intäkterna till understöd åt krigsveteraner			904 493	956 895
	<i>Lagreferendum</i>				
1933 7/11 (special election)	1. Utveckling av vattenkraftresurserna i Central Valley under statlig kontroll			459 010	426 100
1934 6/11	<i>Författningsinitiativ</i>	3 140 114	2 360 916		
	1. Rätt att utskänka spritdrycker blott för hotell och restauranger (avskaffande av »mattvånget») ...			1 262 315	714 303
	2. Ändrade regler för utseende av domare			810 320	734 857
	3. Ökning av »attorney generals» befogenheter			1 063 290	449 075
	4. Vissa ändringar av rättegångsordningen i brottmål			1 087 340	406 020
	5. Vissa ändringar av rättegångsordningen i brottmål			1 173 560	317 350
	6. Skärpning av kompetenskraven för vissa statliga tjänster			1 216 400	382 500
	7. Omorganisation av den statliga skolöverstyrelsen			577 870	938 980
	8. Rätt för kommunerna att införa rusdrycksförbud			497 542	1 362 515
	<i>Laginitiativ</i>				
	1. Ändring av lagen om examination av chiropraktorer			662 548	1 082 795
	2. Inrättande av statlig nämnd med uppgift att examinera naturopater			492 098	1 115 122
1936 3/11	<i>Författningsinitiativ</i>	3 253 821	2 400 540		
	1. Upphävande av inkomstskatten ...			737 629	1 198 225
	2. Införande av lokalt veto			719 185	1 474 571
	3. Inrättande av statlig kommission med uppgift att kontrollera tillverkningen och försäljningen av spritdrycker			748 486	1 482 559
	4. Införande av enhetliga kompetenskrav för kommunaltjänstemän ...			670 407	1 174 612
	5. Föreskrift att intäkterna av bensinskattna få användas blott för vissa specificerade ändamål			829 440	1 061 114
	6. Reglering av folkskolläraernas tjänsteställning			438 490	1 259 603
	<i>Lagreferenda</i>				
	1. Införande av margarinskatt			400 367	1 513 924
	2. Införande av skatt på »chain stores»			1 067 443	1 369 778

År och dag	Ämne för omröstningarna	Antal röstberättigade	Totalantal vid samtidigt val röstande	Ja-röster	Nej-röster
	<i>Laginitiativ</i>				
1938	1. Förbud mot oljeborrning i vissa strandområden			971 569	1 081 346
8/11	<i>Författningsinitiativ</i>	3 611 416	2 610 143		
	1. Inrättande av en trafiksäkerhetskommission			904 491	1 358 351
	2. »Single tax» (Skatt endast på innehav av jord)			372 386	1 836 585
	3. Folkpension till alla som fyllt 50 år (»Ham and Eggs»)			1 143 670	1 398 999
	<i>Lagreferenda</i>				
	1. Lag om utarrendering av staten tillhörig mark för oljeborrning vid Huntington Beach			491 973	1 666 251
	2. Lag om utarrendering av staten tillhörig strandmark för oljeborrning			309 795	1 744 801
	3. Rätt för »public utility districts» att uppta lån för kraftproduktion			516 591	1 465 841
	<i>Laginitiativ</i>				
	1. Inskränkning av rätten till blockad och bojkott vid arbetskonflikter ...			1 067 229	1 476 379
	2. Förbud mot vissa fångstmetoder vid fiske			1 309 007	795 023
	3. Förbud mot vissa slag av boskapsinhägnader			721 126	1 581 258
1939	<i>Författningsinitiativ</i>				
7/11 (special election)	1. Folkpensionering enligt »Ham and Eggs» riktlinjer			993 204	1 993 557
	<i>Lagreferendum</i>				
	1. Lag om beskattning av oljeproduktionen			1 110 430	1 755 065
	<i>Laginitiativ</i>				
	1. Ändring av lagen om examination av chiropraktorer			801 173	1 894 764
1940	<i>Laginitiativ</i>	4 034 133	3 125 642		
5/11	1. Införande av sommartid			785 634	1 834 564
1942	<i>Författningsinitiativ</i>	3 331 817	2 264 288		
3/11	1. Upphävande av den statliga inkomstskatten			763 700	907 311
	<i>Lagreferendum</i>				
	1. Förbud mot sympatiblockader vid arbetskonflikter			1 124 624	909 061
	<i>Laginitiativ</i>				
	1. Ändring av den statliga byggnads-lånebyråns befogenheter			378 805	1 015 128
	2. Införande av en gemensam grundläggande examen som villkor för utbildning till läkare, tandläkare och chiropraktor			584 324	1 132 957

År och dag	Ämne för omröstningarna	Antal röstberättigade	Totalantalet vid samtidigt val röstande	Ja-röster	Nej-röster
1944	<i>Författningsinitiativ</i>	4 542 334	3 566 734		
7/11	1. Höjning av de statliga anslagen till folkskolorna			1 753 818	996 808
	2. Höjning av folkpensionerna (»Ham and Eggers» program)			1 017 924	2 089 102
	3. Deklaration om rätt till arbete för varje medborgare			1 304 418	1 893 589
1946	<i>Författningsinitiativ</i>	3 821 096	2 759 641		
5/11	1. Fastställande av minimilön för skollärare			1 772 370	610 967
	<i>Laginitiativ</i>				
	1. Legalisering av vadhållning vid hundkapplöpningar			570 688	1 907 826
	2. Skyldighet för staten att övervaka förhållandena på arbetsmarknaden			675 697	1 682 646
1948	<i>Författningsinitiativ</i>	5 061 997	4 076 981		
2/11	1. Höjning av folkpensionerna till 75 dollars per månad			1 837 805	1 800 513
	2. Omreglering av valkretsindelningen vid val till statens senat i enlighet med folkmängdens fördelning			1 069 899	2 250 937
	3. Införande av lokalt veto			1 085 941	2 598 815
	4. Vissa ändringar av restriktionerna i fråga om servering av spritdrycker			1 122 274	2 521 139
	5. Inrättande av en statlig nämnd för bostadsbygge			1 042 039	2 372 646
	<i>Laginitiativ</i>				
	1. Ändring av lag av år 1911 om personalens storlek på tåg			1 767 587	1 703 303
	2. Förbud mot användande av vissa fiskredskap vid fiske i San Franciscobukten			1 153 353	2 125 079
	3. Förbud mot användande av vissa fiskredskap utom vid yrkesmässig fångst av krabbor, ostron och musslor			1 303 003	2 118 967
1949	<i>Författningsinitiativ</i>				
8/11 (special election)	1. Upphävande av det föregående år antagna författningstillägget om folkpensionerna			1 560 300	1 150 470
	<i>Laginitiativ</i>				
	1. Införande av sommartid			1 406 225	1 167 340

Fakultativa folkomröstningar i Colorado

Efter *The Initiative and Referendum in Colorado*, a survey prepared by the *Legislative Reference Office*, Denver, Colorado. Kompletterad med en från Office of the Secretary of State erhållen förteckning över folkomröstningar, som ägt rum efter år 1938.

År och dag	Ämne för omröstningarna	Ja-röster	Nej-röster
1922	<i>Författningsinitiativ</i>		
7/11	1. Upptagande av ett obligationslån uppgående till 1,5 milj. dollars för byggande av vägar	181 271	66 536
	2. Inrättande av en kommission för kontroll av »public utilities» (elektricitet, gas, telefon etc.)	75 061	107 655
	3. Avskaffande av de författningsmässiga hindren mot införande av inkomstskatt	42 466	120 355
	<i>Laginitiativ</i>		
	1. Restriktioner i rätten att företa vivisektioner	35 476	178 120
	2. Omreglering av valkretsindelningen vid val till legislaturen	61 502	101 537
1924	<i>Författningsinitiativ</i>		
4/11	1. Inrättande av ett statligt tryckeri	32 150	225 505
1926	<i>Författningsinitiativ</i>		
2/11	1. Inrättande av en kommission för »public utilities» ...	35 137	161 372
	<i>Laginitiativ</i>		
	1. Rätt för tandläkare som utexaminerats i andra stater att praktisera utan att behöva genomgå ny examen ...	56 433	182 816
	2. Stadgande att intäkterna från bensin- och motorfordonskatterna skola användas uteslutande för väg-väsendet	81 762	145 482
1928	<i>Författningsinitiativ</i>		
6/11	1. Inrättande av en folkvald skolöverstyrelse	84 416	157 889
	2. Upptagande av lån på 60 milj. dollars för vägbyggen	82 422	173 881
1930	<i>Författningsinitiativ</i>		
4/11	1. Inrättande av en folkvald skolöverstyrelse	70 643	149 770
1932	<i>Författningsinitiativ</i>		
8/11	1. Rätt för legislaturen att införa inkomstskatt	85 573	225 713
	2. Rätt för legislaturen att i begränsad utsträckning införa inkomstskatt	101 438	214 464
	3. Begränsning av bensin- och motorfordonsbeskattningen	124 610	248 801
	4. Upphävande av det statliga spritförbudet, under förutsättning av det federala förbudets avskaffande	233 311	182 771
	<i>Lagreferendum</i>		
	1. Höjning av margarinskatten från 10 till 15 cents per pund	134 313	217 671
	<i>Laginitiativ</i>		
	1. Omreglering av valkretsindelningen vid val till legislaturen	162 871	144 037

År och dag	Ämne för omröstningarna	Ja-röster	Nej-röster
1934	<i>Författningsinitiativ</i>		
6/11	1. Obligatoriskt referendum för införande av acciser ...	126 649	149 098
	2. Stadgande att intäkterna från bensin- och motorfordonsbeskattningen uteslutande få användas för vägväsendets behov	160 482	132 944
	3. Minskning av bensinskatten	87 090	187 720
	<i>Laginitiativ</i>		
	1. Införande av licensavgift på kedjebutiker (chain stores)	197 144	156 147
1936	<i>Författningsinitiativ</i>		
3/11	1. Restriktioner beträffande städernas beskattningsrätt	60 228	288 583
	2. Omläggning av motorfordonsbeskattningen	218 795	108 270
	3. Rätt för legislaturen att införa inkomstskatt	67 155	262 022
	4. Införande av en folkpension uppgående till 45 dollars per månad, upptagande av vissa skatter för detta ändamål	289 289	134 377
	<i>Laginitiativ</i>		
	1. Förändring av lagen om obligatorisk olycksfallsförsäkring för arbetare (i för de anställda förmånlig riktning)	203 195	114 733
	2. Införande av statligt understöd åt medellösa patienter på tuberkulossjukhus	176 872	133 516
1938	<i>Författningsinitiativ</i>		
8/11	1. Mindre stränga villkor för erhållande av legitimation som läkare	94 846	315 174
	2. Upphävande av det två år tidigare antagna folkpensionsinitiativet	157 975	274 598
	<i>Laginitiativ</i>		
	1. Upphävande av licensavgiften på kedjebutiker	167 109	264 709
1940	<i>Författningsinitiativ</i>		
5/11	1. Omläggning av beskattningen på fast egendom	50 806	440 202
	2. Inrättande av en statlig kommission med uppgift att skydda fisk- och viltbeståndet	196 907	272 768
	3. Införande av inkomstskatt i stället för beskattningen på egendom	81 787	366 049
	4. Införande av folkpension för alla personer över 65 år	138 383	358 528
	<i>Laginitiativ</i>		
	1. Legalisering av vadhållning vid hund- och hästkapp- löpningar	203 195	277 892
1944	<i>Författningsinitiativ</i>		
7/11	1. Rätt för utländska medborgare att förvärva och inneha egendom	173 652	195 752
	2. Tillgodoräknande av krigstjänst vid befordran av stats-tjänstemän	256 563	107 100
	<i>Laginitiativ</i>		
	1. Ökning av folkpensionerna	243 863	140 187
1948	<i>Författningsinitiativ</i>		
2/11	1. Rätt för kommuner att anordna folkomröstningar rörande spritförbud (local option)	120 799	334 331
	2. Höjning av folkpensionen till minst 50 dollars per månad, reserverande av vissa statsinkomster till bestridande av dessa utgifter	166 031	295 712

Fakultativa folkomröstningar i Massachusetts 1922—1946

Efter Number of assessed polls, registered voters and persons who voted in each voting precinct, 1922—1928 och Election statistics, 1929—1947.

År och dag	Ämne för omröstningarna	Antal röstberättigade	Totalantal vid samtidigt val röstande	Ja-röster	Nej-röster
1928 6/11	<i>Laginitiativ</i> 1. Rätt för stadsfullmäktige att tillåta biltävlingar, boxningsmatcher m. m. söndagar mellan kl. 2 och 6 e. m. (Initiativet förkastat av legislaturens båda hus)	1 722 263	1 609 975	803 281	467 550
1930 4/11	<i>Laginitiativ</i> 1. Upphävande av förbudet mot tillverkning av alkoholhaltiga drycker 2. Förbud mot vissa djurfällor (Initiativen förkastade av legislaturens båda hus)	1 629 704	1 250 118	649 592 606 532	368 544 278 916
1932 8/11	<i>Laginitiativ</i> 1. Statlig auktorisation av chiropraktorernas verksamhet 2. Reformen av partikonventen och primärvalen (Nr 1 förkastat av legislaturens båda hus, nr 2 godkänt av senaten, förkastat av representanthuset)	1 796 588	1 609 548	351 094 553 822	602 520 262 948
1934 6/11	<i>Lagreferendum</i> 1. Vissa undantag från förbudet mot djurfällor	1 843 439	1 507 674	484 172	320 543
1938 8/11	<i>Laginitiativ</i> 1. Slopande av avgifterna för anordnande av droskbilstationer (Förkastat av legislaturens båda hus)	2 112 619	1 795 552	664 762	614 487
1942 3/11	<i>Laginitiativ</i> 1. Upphävande av förbudet mot tillverkning och annonsering av preventivmedel (Förkastat av legislaturens båda hus)	2 162 707	1 426 720	683 057	495 964
1944 7/11	<i>Lagreferendum</i> 1. Tillstånd att offentligt anordna bridge och whistspel, om inträdesavgifterna användas för välgörande ändamål	2 296 804	2 009 993	738 387	351 918
1946 5/11	<i>Laginitiativ</i> 1. Fri sjukvård och begravning, höjning av folkpensionsbeloppet till 48 dollars per månad 2. Skyldighet för fackföreningar att till statlig myndighet överlämna medlemsförteckningar m. m. (Nr 1 godkänt av representanthuset, ej behandlat av senaten, nr 2 förkastat av legislaturens båda hus)	2 327 518	1 714 994	536 175 789 317	568 026 360 771

Fakultativa folkomröstningar i Michigan

Enligt uppgifter lämnade av *Office of the secretary of State.*

År och dag	Ämne för omröstningarna	Ja-röster	Nej-röster
1924	<i>Författningsinitiativ</i>		
4/11	1. Obligatorisk skolgång i statliga folkskolor	421 472	760 571
	2. Införande av inkomstskatt	216 437	913 833
	3. Omreglering av valkretsindelningen vid val till senaten och representanthuset	231 718	781 351
1930	<i>Författningsinitiativ</i>		
4/11	1. Omreglering av valkretsindelningen vid val till senaten och representanthuset	292 659	411 043
	<i>Lagreferendum</i>		
	1. Skatt på cigaretter	198 515	452 375
1932	<i>Författningsinitiativ</i>		
8/11	1. Upphävande av författningens stadgande om totalt spritförbud	1 022 508	475 265
	2. Begränsning av egendomsskatten	671 124	641 962
	3. Omreglering av valkretsindelningen vid val till senaten och representanthuset	520 740	665 766
	4. Rörande undantagande av småbruk från beskattning	445 141	763 311
	<i>Lagreferendum</i>		
	1. Lag om reglering av handeln med margarin (förbud mot att sälja smörblandning m. m.)	432 966	754 372
1934	<i>Författningsinitiativ</i>		
6/11	1. »Icke-politiska» val av domare	501 580	559 851
	2. Lättnader i motorfordonsbeskattningen	280 765	814 616
	3. Minskning av registreringsutgifterna för motorfordon	292 760	722 132
	4. Rätt för counties att införa »home rule»	399 135	627 595
	5. Uptagande av inkomstskatt för folkskolorna	245 648	798 193
	<i>Lagreferendum</i>		
	1. Genomförande av vissa statliga byggnadsföretag	51 378	261 844
1936	<i>Författningsinitiativ</i>		
3/11	1. Undantagande av vissa slags livsmedel från omsättningsskatt	581 485	944 573
	2. Införande av inkomstskatt	382 262	1 032 384
1938	<i>Författningsinitiativ</i>		
8/11	1. Förlängning av mandatperioden för vissa kommunala befattningshavare	414 832	872 057
	2. »Icke-politiska» val av högsta domstolens ledamöter	504 904	745 312
	3. Stadgande att intäkterna från bensinskatten få användas uteslutande för vägväsendets behov	813 289	529 859
	<i>Lagreferendum</i>		
	1. Folkpensionslag	497 569	572 756
1939	<i>Författningsinitiativ</i>		
4/4	1. »Icke-politiska» val av domare	376 246	241 252
1940	<i>Författningsinitiativ</i>		
11/11	1. Reformering av statsförvaltningens organisation	766 894	709 894

År och dag	Ämne för omröstningarna	Ja-röster	Nej-röster
	<i>Lagreferenda</i>		
	1. Reglering av rätten att utöva tandläkekonsten	785 053	516 597
	2. Ändring av vissa bestämmelser om motorfordons- trafik	640 051	980 227
1942 3/11	<i>Författningsinitiativ</i>		
	1. Rätt för Wayne county att anta ett »home rule charter»	432 164	455 320
	<i>Lagreferendum</i>		
1944 7/11	1. Lag om viss kontroll av mjölkdistributionen	318 899	585 380
	<i>Författningsinitiativ</i>		
	1. Rätt för Wayne county att anta ett »home rule charter»	638 876	851 926
1946 5/11	<i>Författningsinitiativ</i>		
	1. Ökat statligt stöd åt skolväsendet	864 530	584 689

Fakultativa folkomröstningar i Missouri

Efter *State of Missouri Official Manual 1923/24—1949/50.*

År och dag	Ämne för omröstningarna	Antal röst- tande vid val av pre- sident eller ledamot av Förenta staternas senat ¹	Ja-röster	Nej-röster
1922 7/11	<i>Laginitiativ</i>	968 276		
	1. Obligatorisk olycksfallsförsäkring för arbe- tare i farliga yrken		141 149	561 882
	2. Omreglering av valkretsindelningen vid val till legislaturens senat		227 000	379 615
1924 4/11	<i>Laginitiativ</i>	1 307 958		
	1. Höjda anslag till vägunderhåll		742 836	348 007
	2. Obligatorisk olycksfallsförsäkring för arbe- tare sysselsatta i farliga yrken		262 948	695 537
	3. Rätt för de röstberättigade i S:t Louis city och county att besluta sammanslagning av dessa kommuner till en enhet		477 776	385 516
	4. Skattefrihet för viss egendom tillhörig reli- giösa sällskap, undervisningsanstalter, väl- görande sällskap m. fl.		427 691	461 031
1926 2/11	<i>Författningsinitiativ</i>	1 102 076		
	1. Bemyndigande för legislaturen att ge stä- derna rätt att införa tjänstepension för polismän		523 634	277 450
	<i>Lagreferendum</i>			
	1. Obligatorisk olycksfallsförsäkring för arbe- tare sysselsatta i farliga yrken		561 898	251 882

¹ Presidentval 1924, 1928, 1932, 1936, 1940, 1944 och 1948.

År och dag	Ämne för omröstningarna	Antal röstande vid val av president eller ledamot av Förenta staternas senat	Ja-röster	Nej-röster
	<i>Laginitiativ</i>			
	1. Obligatorisk olycksfallsförsäkring för arbetare sysselsatta i farliga yrken (mera omfattande än legislaturlagen)		160 645	612 392
	2. Upphävande av de statliga lagarna om spritförbud		294 388	569 981
1928 6/11	<i>Författningsinitiativ</i>	1 500 711		
	1. Bemyndigande för legislaturen att uppta obligationslån för vägförbättringar		670 299	503 861
	<i>Laginitiativ</i>			
	1. Införande av tjänstepension för polismän i alla städer med mer än 500.000 invånare ...		446 063	620 367
1930 4/11	<i>Författningsinitiativ</i>	1 259 324		
	1. Upprättande av en statlig fond med uppgift att möjliggöra en förbättrad olycksfallsförsäkring för arbetare		155 909	466 982
	2. Utvidgning av den kommunala självstyrelsen i St Louis		218 381	375 718
1932 8/11	<i>Författningsinitiativ</i>	1 609 897		
	1. Större befogenheter åt guvernören över budgeten		981 429	213 676
1934 6/11	<i>Författningsinitiativ</i>	1 328 876		
	1. Rätt för legislaturen att införa tjänstepension för statsanställda lärare		394 259	422 511
1936 3/11	<i>Författningsinitiativ</i>	1 828 605		
	1. Rätt för legislaturen att införa tjänstepension för statsanställda lärare		659 084	515 046
	2. Inrättande av en statlig kommission med uppgift att vårda fisk- och viltbeståndet ...		879 218	351 962
1938 8/11	<i>Författningsinitiativ</i>	1 248 278		
	1. Precisiering av legislaturens rätt att pålägga bensinskatt		490 622	536 675
	2. Omreglering av valkretsindelningen vid val till legislaturens båda kamrar, begränsning av antalet tjänstemän anställda av legislaturen, inrättande av en statlig bank, skyldighet för legislaturen att alltid anslå minst en tredjedel av statsinkomsterna till skolväsendet och två procent till de statliga parkerna, ökning av folkpensionerna, mindre restriktiva bestämmelser för användningen av initiativ och referendum m. m.		242 431	628 454

År och dag	Ämne för omröstningarna	Antal röstande vid val av president eller ledamot av Förenade staternas senat	Ja-röster	Nej-röster	
1940 5/11	3. Förstatligande av skolväsendet, förbud för kommuner att uppta skatt på motorfordon	1 833 729	226 044	629 351	
	4. Rätt för samma person att inneha posten som sheriff eller coroner på obegränsad tid		317 134	561 077	
	<i>Författningsinitiativ</i>				
	1. Minskning av licensavgifterna på motorfordon och avskaffande av de kommunala bensinskatterna		416 322	636 928	
	2. Fixering av licensavgifterna på motorfordon vid gällande nivå, stadgande att intäkterna uteslutande få användas för vägväsendet ...		258 660	737 982	
1944 7/11	3. Upphävande av alla bestämmelser som utfärdats av kommissionen för fisk- och viltbeståndets vård	359 628		709 421	
	4. Antalet röstande vid guvernörsval beräkningsgrund för minimiantalet signaturer på initiativ- och referendumpetitioner	456 642		492 564	
	5. Övergång till icke-politiska val av domare ...	535 642		445 194	
	<i>Författningsinitiativ</i>				
	1. Övergång till enkammarssystem	1 571 677	401 716	364 941	

Fakultativa folkomröstningar i Nebraska 1922—1948

Efter *Nebraska Blue Book*, 1948 och *Session laws*, 1923—1949.

År och dag	Ämne för omröstningarna	Totalantalet vid samtidigt val röstande	Ja-röster	Nej-röster
1922 7/11	<i>Lagreferenda</i>			
	1. Ändring av banklagstiftningen	407 673	172 675	149 240
	2. Inskränkning av rätten till blockad och bojkott vid arbetskonflikter		186 101	140 419
	3. Partiellt upphävande av primärvalsystemet		95 494	208 261
	4. Ändrat system för registrering av röstberättigade		106 314	195 066
1924 4/11	<i>Författningsinitiativ</i>			
	1. Rätt för valkandidater att låta sig nomineras av mer än ett parti (cross filing)	471 600	163 932	228 485
1930 4/11	<i>Laginitiativ</i>			
	1. Rätt för kommuner i besittning av elektricitetsverk att företa utvidgningar av dessa anläggningar	451 904	144 595	157 107
	2. Rätt för städer i besittning av elektricitetsverk att utvidga dessa anläggningar		204 579	89 205
	3. Förbud mot försäljning av kommunalägda elektricitetsverk annat än mot kontant betalning		118 617	162 050

År och dag	Ämne för omröstningarna	Totalantalet vid samtidigt val röstande	Ja-röster	Nej-röster
1932	<i>Laginitiativ</i>	451 904		
8/11	1. Upprättande av statspolis		203 593	306 682
1934	<i>Författningsinitiativ</i>	578 764		
6/11	1. Övergång till enkammarssystem		286 086	193 152
	2. Legalisering av vadhållning vid kapplöpningar		251 111	187 455
1938	<i>Författningsinitiativ</i>	507 471		
8/11	1. Legalisering av spelautomater		115 189	333 120
1944	<i>Författningsinitiativ</i>	566 711		
7/11	1. Förbud mot att använda intäkterna av bensinskatten för andra ändamål än vägväsendets underhåll		205 262	271 901
	<i>Laginitiativ</i>			
	1. Införande av totalt spritförbud		130 947	397 501
1946	<i>Författningsinitiativ</i>	399 501		
5/11	1. Förbud mot avtal mellan arbetsgivare och fackföreningar om att endast anställa organiserad arbetskraft (closed shop)		212 443	142 702
	2. Ökade statsanslag för skolväsendet		101 881	260 345
1948	<i>Författningsinitiativ</i>	467 084		
2/11	1. Beviljande av särskild gratifikation åt alla krigsdeltagare		196 318	212 340

Fakultativa folkomröstningar i Nevada 1922—1946

Efter *Political History of Nevada* och *Session laws, 1923—1947*.

År och dag	Ämne för omröstningarna	Ja-röster	Nej-röster
1922	<i>Laginitiativ</i>		
7/11	1. Skilsmässolag	4 877	12 900
	Av legislaturen framlagt alternativförslag till skilsmässolagsinitiativet	10 965	7 606
1930	<i>Lagreferendum</i>		
4/11	1. Inrättande av en kommission för rabiesbekämpning	11 567	11 586
1934	<i>Laginitiativ</i>		
6/11	1. Premier för nedläggande av vissa rovdjur	19 159	10 319
	<i>Lagreferendum</i>		
	1. Lag angående jakt och fiske	20 227	13 229
1936	<i>Laginitiativ</i>		
3/11	1. Folkpensionslag	9 252	24 447
1938	<i>Laginitiativ</i>		
8/11	1. Premier för nedläggande av vissa rovdjur	13 483	19 392
1944	<i>Laginitiativ</i>		
7/11	1. Höjning av folkpensionerna	19 078	16 573

Fakultativa folkomröstningar i North Dakota 1922—1948

Efter North Dakota Session laws, 1923—1949.

År och dag	Ämne för omröstningarna	Ja-röster	Nej-röster
1922	<i>Laginitiativ</i>		
28/6	1. Upphävande av 1921 införd lag om kompetenskraven för folkskollärare	101 167	70 372
	2. Införande av bestämmelse att av staten upptagna lån sammanlagt ej få uppgå till mer än 20 milj. dollars	99 866	58 186
1922	<i>Laginitiativ</i>		
7/11	1. Viss kontroll av handeln med jordbruksprodukter ...	188 735	44 406
1924	<i>Lagreferenda</i>		
18/3	1. Ändrade regler för primärvalen	54 867	65 747
	2. Ändrade regler för val av vissa befattningshavare i grevskapen («non-partisan elections»)	53 914	66 621
	3. Vissa restriktioner i fråga om partiernas kampanjorganisation	53 449	64 093
	4. Ändring av banklagstiftningen	56 717	64 189
1926	<i>Laginitiativ</i>		
30/6	1. Införande av bensinskatt för vägväsendets förbättring	65 818	57 374
1928	<i>Författningsinitiativ</i>		
27/6	1. Upphävande av spritförbudet	96 837	108 696
1928	<i>Författningsinitiativ</i>		
6/11	1. Skyldighet för staten att vid bankkonkurser till de personer som därvid förlorat sina depositioner utbetala ersättning till motsvarande belopp	24 775	218 270
1930	<i>Lagreferenda</i>		
25/6	1. Ändring av banklagstiftningen	94 124	55 853
	2. Tillsättande av chef för jakt- och skogsvårdsstyrelsen genom utnämning av guvernören och icke — som förut — genom val	91 443	59 329
	<i>Laginitiativ</i>		
	1. Fördelning av bensinskattemedlen så att $\frac{3}{4}$ tillfalla staten och $\frac{1}{4}$ grevskapen	81 758	88 681
	2. Rätt för teatrar och biografer att ha söndagsföreställningar	84 629	96 990
1930	<i>Författningsinitiativ</i>		
4/11	1. Fastställande av en fyraårig mandatperiod för alla folkvalda statstjänstemän	84 849	109 060
1932	<i>Författningsinitiativ</i>		
15/3	1. Flyttning av huvudstaden från Bismarck till Jamestown	24 368	170 000
	<i>Lagreferendum</i>		
	1. Höjning av bensinskatten	69 181	106 770
	<i>Laginitiativ</i>		
	1. Införande av rätt att rösta på annan plats än hemorten	65 707	76 135

År och dag	Ämne för omröstningarna	Ja-röster	Nej-röster
1932	<i>Laginitiativ</i>		
22/6	1. Fem års partiellt moratorium	92 266	111 745
	2. Minskning av resetraktamentena för tjänstemän i grevskapen	159 434	50 603
	3. Minskning av statstjänstemännens resetraktamenten	153 878	54 027
	4. Minskning av grevskapstjänstemännens löner	144 715	55 459
	5. Statligt stöd för att lindra jordbrukets skuldsättning	102 149	98 135
	6. Förbud för bolag att driva jordbruk	114 496	85 932
1932	<i>Författningsinitiativ</i>		
8/11	1. Upphävande av spritförbudet	134 742	99 316
	<i>Laginitiativ</i>		
	1. Minskning av avgifterna för vissa legala förrättningar	160 399	66 776
	2. Minskning av lönerna för ledamöterna av distriktsdomstolarna	176 044	54 451
	3. Minskning av lönerna för ledamöterna av statens högsta domstol	179 662	52 521
	4. Minskning av lönen för guvernören jämte vissa högre statstjänstemän	166 871	60 269
	5. Indragning av vissa ämbeten	154 662	60 096
	6. Tre års moratorium	103 156	142 562
	7. Rätt för jordbrukarna att inteckna växande gröda ...	111 198	123 566
	8. Vissa stödåtgärder för jordbruket	127 095	89 195
1933	<i>Lagreferenda</i>		
22/9	1. Lag rörande administrationen av insolventa banker	58 746	94 130
	2. Införande av omsättningsskatt	41 241	113 807
	3. Indragning av vissa tjänster vid olycksfallsförsäkringsbyrån	50 819	94 429
	<i>Laginitiativ</i>		
	1. Införande av särskilt licenssystem för försäljning av öl	116 420	48 731
	2. Rätt för teatrar och biografer att ha söndagsföreställningar	81 453	82 235
1934	<i>Laginitiativ</i>		
27/6	1. Rätt att försälja spritdrycker men förbud mot »saloons»	88 079	119 968
	2. Rätt för kommuner att anordna folkomröstning om rusdrycksförbud	90 076	114 299
	3. Rätt för skoldistriktet att uppta skatt	91 391	99 299
1934	<i>Laginitiativ</i>		
6/11	1. Rätt för teatrar och biografer att ha söndagsföreställningar	136 743	135 073
	2. Upphävande av förbudslagarna	111 511	139 733
1935	<i>Lagreferendum</i>		
15/7	1. Minskning av egendomsskatten och införande av omsättningsskatt	75 166	66 890
1936	<i>Lagreferenda</i>		
24/6	1. Vissa reformer inom domstolsväsendet (bl. a. rörande juryinstitutionen)	42 304	110 331
	2. Lag angående vägning av boskap i slakthus	49 069	120 229
	3. Rätt för städer med mer än 200.000 invånare att, efter folkomröstning på begäran av 15 % av de röstberättigade, tillåta försäljning av spritdrycker genom monopolbolag	78 337	105 832
	4. Införande av inkomstskatt	45 498	127 359

År och dag	Ämne för omröstningarna	Ja-röster	Nej-röster
	<i>Laginitiativ</i>		
	1. Upphävande av lagen om rätt för väljare att i vissa fall rösta på annan plats än hemorten	61 677	108 792
	2. Förbud mot att använda federala arbetslöshetsbidrag för politiska ändamål	74 579	96 716
1936 3/11	<i>Laginitiativ</i>		
	1. Rätt att försälja spritdrycker efter särskilt tillstånd	147 330	128 064
1938 28/6	<i>Författningsinitiativ</i>		
	1. Förbud för medlemmar av legislaturen att inneha stats tjänst	106 699	64 087
	2. Inrättande av en statlig överstyrelse för den högre undervisningen	93 156	71 448
	3. Förlängning av mandatperioden för »tax commissioner» till fyra år	86 822	78 206
	4. Omorganisation av den statliga finansförvaltningen ...	75 818	83 140
	<i>Lagreferendum</i>		
	1. Förbud mot dans i lokal där spritdrycker serveras ...	109 619	77 046
	<i>Laginitiativ</i>		
	1. Inrättande av ett departement för naturvetenskaplig forskning	77 688	76 672
	2. Inrättande av ett civildepartement	39 710	116 632
	3. Förbud för högre tjänstemän att engagera sig i viss affärsverksamhet	41 301	115 785
	4. Reglering av räntans storlek	45 808	121 206
	5. Avskaffande av systemet med val av kommunala tjänstemän, inrättande av särskilda kommissioner med uppgift att utnämna dessa befattningshavare ...	24 222	138 940
1938 8/11	<i>Lagreferendum</i>		
	1. Införande av licensavgifter för mejerier	97 019	106 718
	<i>Laginitiativ</i>		
	1. Införande av en folkpension uppgående till minst 40 dollars per månad; inga detaljföreskrifter	154 367	78 427
1939 11/7	<i>Lagreferendum</i>		
	1. Avskaffande av den statliga jordbrukskommissionen	41 152	165 851
	<i>Laginitiativ</i>		
	1. Införande av viss kommunal kontroll av försäljning och utskänkning av spritdrycker	41 814	170 538
	2. Användning av viss del av den statliga vägbyggnadsfondens medel till folkpensioner	39 789	172 513
	3. Införande av särskild skatt på affärsverksamhet; ¼ av intäkterna till fond för folkpensioner	36 117	168 976
1940 25/6	<i>Författningsinitiativ</i>		
	1. Stadgande att intäkterna av motorfordonsskatten få användas blott för vägväsendets behov	91 149	49 324
	2. Omorganisation av den statliga järnvägsstyrelsen ...	67 294	57 239
	<i>Laginitiativ</i>		
	1. Införande av omsättningsskatt för att möjliggöra förbättringar inom skolväsendet och socialvården	79 393	52 731
	2. Förbud mot att använda intäkterna av omsättningsskatten för andra uppgifter än skolväsendet och socialvården	79 393	52 731
	3. Höjning av anslagen till skolväsendet	64 415	59 913
	4. Reorganisation av finansförvaltningen	53 908	71 101
	5. Inrättande av fond med uppgift att möjliggöra hjälp till privata skolor	57 675	58 333

År och dag	Ämne för omröstningarna	Ja-röster	Nej-röster
1940	<i>Författningsinitiativ</i>		
5/11	1. Införande av progressiv skatt på jordegendom	94 250	154 521
	2. Undantagande av byggnaderna på lantegendomar från skatt	91 396	156 901
	3. Allmän skattesänkning	63 213	166 864
1942	<i>Laginitiativ</i>		
30/6	1. Undantagande av byggnader på lantegendomar från all skatt	58 314	77 249
1942	<i>Lagreferendum</i>		
3/11	1. Lag om uppsättande av anslag om smörpriser i mejerier	92 344	56 589
	<i>Laginitiativ</i>		
	1. Förbud mot spritservering i lokaler där mat serveras	84 049	85 733
1944	<i>Laginitiativ</i>		
27/6	1. Upphävande av den statliga inkomstskatten	50 378	60 355
1944	<i>Laginitiativ</i>		
7/11	1. Upptagande av lån för att möjliggöra vägförbättringar	128 421	48 255
	2. Förbud mot försäljning av spritdrycker i samband med försäljning av andra förnödenheter än tobak ...	94 071	97 058
1946	<i>Lagreferendum</i>		
25/6	1. Höjning av egendomsskatten	56 988	70 983
1946	<i>Laginitiativ</i>		
5/11	1. Förbud mot försäljning av spritdrycker i samband med försäljning av andra förnödenheter än tobak ...	86 114	82 332
	2. Restitution av skatten på drivmedel för motorfordon, vilka användas i jordbruket eller för industriella ändamål	88 102	76 377
1948	<i>Lagreferenda</i>		
29/6	1. Förbud mot bojkott och sympatistrejker. Förbud mot att igångsätta strejk annat än efter hemlig omröstning, vari 51 % av alla av den planerade strejken berörda arbetare röstat för arbetsnedläggelse	85 206	69 979
	2. Förbud mot att utesluta oorganiserade arbetare från arbete	105 192	53 515
	<i>Laginitiativ</i>		
	1. Förbud för folkskollärare att under tjänstgöring bära kläder utmärkande medlemskap i religiös orden	104 133	92 771
	2. Förbud mot »parking meters»	96 192	93 670
	3. Upphävande av förbudet mot att försälja alkoholhaltiga drycker i lokaler där andra förnödenheter säljas	92 717	100 612
1948	<i>Laginitiativ</i>		
2/11	1. Upphävande av förbudet mot »parking meters»	89 433	112 227

Fakultativa folkomröstningar i Ohio 1922—1946

Efter *Election Statistics*, 1922—1946.

År och dag	Ämne för omröstningarna	Totalantal vid samtidigt val röstande	Ja-röster	Nej-röster
1924	<i>Lagreferenda</i>	2 099 610		
4/11	1. Förändringar i skatteindrivningssystemet ...		367 377	728 087
	2. Reformering av finansförvaltningen		231 152	765 163
	<i>Laginitiativ</i>			
	1. Folkpensionslag		390 599	777 851
1926	<i>Författningsinitiativ</i>	1 446 758		
2/11	1. Ändring av primärvalsystemet		405 152	748 818
1927	<i>Lagreferendum</i>	1 522 625		
8/11	1. Förändringar i skatteindrivningssystemet ...		438 458	916 016
	<i>Laginitiativ</i>			
	1. Statlig auktorisation av chiropraktorer		522 612	765 098
1933	<i>Författningsinitiativ</i>	2 282 401		
7/11	1. Uppmjukning av begränsningen i legislaturens rätt att från år till år ändra skatteuttagningsprocenten		979 061	661 151
	2. Införande av »county home rule»		846 594	742 925
	<i>Laginitiativ</i>			
	1. Folkpensionslag		1 388 860	526 221
1936	<i>Författningsinitiativ</i>	3 045 116		
3/11	1. Förbud mot omsättningsskatt på livsmedel		1 585 507	719 966
1938	<i>Författningsinitiativ</i>	2 446 429		
8/11	1. Ändring av proceduren vid tillsättandet av ledamöter av statens högsta domstol		621 011	1 287 448
1939	<i>Författningsinitiativ</i>	2 294 908		
7/11	1. Höjning av folkpensionerna		464 670	1 546 207
	2. Ändrade regler rörande initiativpetitioner ...		406 612	1 485 919
	<i>Lagreferendum</i>			
	1. Inrättande av en kommission för antagande av statstjänstemän		634 269	1 132 279

Fakultativa folkomröstningar i Oklahoma 1922—1949

Efter *Directory of the State of Oklahoma, 1922—1949.*

År och dag	Ämne för omröstningarna	Ja-röster	Nej-röster	Förslaget antaget eller förkastat ¹
1922	<i>Författningsinitiativ</i>			
7/11	1. Gratifikation till soldater och sköterskor, som tjänstgjort under kriget med Tyskland; upptagande av lån för ändamålet	255 887	234 282	Förkastat
1923	<i>Författningsinitiativ</i>			
2/10	1. Möjlighet att snabbt sammankalla legislaturen för att undersöka om vissa höga ämbetsmän förfarit inkonstitutionellt	209 452	70 638	Antaget
	(Denna författningsändring blev sedermera ogiltigförklarad av Oklahomas högsta domstol)			
	<i>Laginitiativ</i>			
	1. Inrättande av myndighet med uppgift att granska beslut om taxering	182 012	68 975	Antaget
1926	<i>Laginitiativ</i>			
2/11	1. Sänkning av skatten på bergolja	72 652	220 382	Förkastat
	2. Vissa ändringar i lagstiftningen om obligationslån	114 479	165 288	Förkastat
	<i>Lagreferenda</i>			
	1. Införande av fria läroböcker i skolorna	187 369	120 210	Antaget
	2. Föreskrift att av fångar tillverkade varor skola förses med särskilt varumärke	192 484	102 660	Antaget
1928	<i>Laginitiativ</i>			
7/8	1. Inrättande av särskild skattedomstol	291 995	56 099	Antaget
1931	<i>Författningsinitiativ</i>			
18/12	1. Förbud för legislaturen att öka budgetens storlek annat än med guvernörens samtycke eller genom beslut fattat med $\frac{3}{4}$ majoritet i folkrepresentationens båda kamrar	194 274	245 794	Förkastat
	2. Förbud för korporationer att med vissa undantag inneha jord utanför städer	202 353	240 028	Förkastat
	<i>Laginitiativ</i>			
	1. Upphävande av inkomstskattelagarna	208 144	235 918	Förkastat
	2. Fria läroböcker i folkskolorna	196 579	245 743	Förkastat
1932	<i>Författningsinitiativ</i>			
5/7	1. Rätt för skoldistriktet att höja de skatter, som de ha rätt att uppta	195 042	222 270	Förkastat
	<i>Laginitiativ</i>			
	1. Begränsning av bomullsodlingen	130 327	290 416	Förkastat
	2. Höjning av bensinskatten för att möjliggöra vägförbättringar	155 110	260 265	Förkastat
1932	<i>Lagreferendum</i>			
8/11	1. Skatt på margarin	342 998	265 890	Förkastat

¹ De fall, då förslaget förkastats emedan majoritet men ej den i grundlagen stadgade majoriteten av de vid valet röstande uppnåts, äro utmärkta med fetstil.

År och dag	Ämne för omröstningarna	Ja-röster	Nej-röster	Förslaget antaget eller förkastat ¹
	<i>Laginitiativ</i>			
	1. Höjning av inkomstskatten	321 254	327 254	Förkastat
1933	<i>Lagreferendum</i>			
11/7	1. Reglering av handel med öl innehållande mindre än 3 % alkohol	224 598	199 582	Antaget
1933	<i>Lagreferenda</i>			
15/8	1. Skatt på cigaretter	81 981	120 863	Förkastat
	2. Ändring av egendomsbeskattningen	67 779	134 882	Förkastat
1935	<i>Författningsinitiativ</i>			
24/9	1. Undantagande av småbruk från egendoms-skatt	185 058	91 189	Antaget
	2. Införande av folkpensioner, upptagande av nya skatter för ändamålet. Inrättande av en kommission för folkpensionsväsendet (Denna författningsändring blev sedermera ogiltigförklarad av domstol)	204 626	78 783	Antaget
1935	<i>Laginitiativ</i>			
17/12	1. Hjälptill nödlidande arbetslösa	82 462	45 079	Antaget
1936	<i>Författningsinitiativ</i>			
7/7	1. Hjälptill gamla och invalider efter behovs-prövning	346 950	210 888	Antaget
	<i>Laginitiativ</i>			
	1. Hjälptill personer över 65 år, blinda och andra invalider; ökning av omsättnings- och motorfordonsskatterna	340 488	229 542	Antaget
	2. Tillsättande av kommission för att bekämpa jorderosionen	223 836	257 040	Förkastat
1936	<i>Författningsinitiativ</i>			
3/11	1. Upphävande av författningens förbudspara-graf	267 285	391 083	Förkastat
1938	<i>Författningsinitiativ</i>			
8/11	1. Rätt för »public utility districts» att uppta lån	98 216	266 893	Förkastat
	<i>Lagreferenda</i>			
	1. Tillstånd att använda spelautomater	98 360	280 284	Förkastat
	2. Margarinskatt, intäkterna av skatten till skolväsendet	184 619	215 799	Förkastat
	3. Statlig inspektion av oljeproduktionen	99 613	259 240	Förkastat
1940	<i>Författningsinitiativ</i>			
5/11	1. Särskild skatt på jordegendomar omfattande mer än 640 acres; intäkterna till folkpensioneringen	408 559	196 711	Förkastat
	2. Rätt för kommuner att anordna lokal folk-omröstning om spritförbud	290 792	374 911	Förkastat

¹ De fall, då förslaget förkastats emedan majoritet men ej den i grundlagen stadgade majoriteten av de vid valet röstande uppnåtts, äro utmärkta med fetstil.

År och dag	Ämne för omröstningarna	Ja-röster	Nej-röster	Förslaget antaget eller förkastat ¹
	<i>Laginitiativ</i>			
	1. Förbud för den statliga medicinalstyrelsen att indra läkares legitimation annat än efter förhör inför styrelsen	294 346	212 701	Förkastat
	2. Överföring av större delen av intäkterna från bensin- och motorfordonsbeskattningen till grevskapen och städerna	355 431	198 109	Förkastat
1942	<i>Författningsinitiativ</i>			
14/7	1. Pensionering av lärare	257 740	151 451	Antaget
1944	<i>Lagreferendum</i>			
11/7	1. Reformering av primärvalsystemet	181 071	94 060	Antaget
1946	<i>Författningsinitiativ</i>			
5/11	1. Höjning av egendomsskatten	271 331	175 257	Antaget
	2. Höjning av anslagen för skolväsendet	264 058	174 374	Antaget
	3. Anslag för uppförande av separata skolbyggnader för vita och negrer	267 549	169 971	Antaget
	4. Fria läroböcker i folkskolorna	261 807	167 563	Antaget
1949	<i>Författningsinitiativ</i>			
27/9	1. Upphävande av totalförbudet	267 870	323 270	Förkastat

Folkomröstningar i Oregon 1922—1948

Efter *Oregon Blue Book 1947/48, Official voters pamphlet, 1922—1948*
och *Session laws, 1923—1949.*

År och dag	Ämne för omröstningarna	Antal röstberättigade	Totalantal vid samtidigt val röstande	Ja-röster	Nej-röster	Antal röstande i % av alla vid samtidigt val röstande	Antal röstande i % av alla röstberättigade
1922	<i>Författningsreferenda</i>	333 055	241 267				
7/11	1. Bemyndigande för Lynn county att uppta skatt för betalning av vissa skulder			89 177	57 049	60,6	43,9
	2. Bemyndigande för Benton county att ta upp skatt för betalning av vissa skulder ...			86 547	53 844	58,1	42,2
	<i>Författningsinitiativ</i>						
	1. All skatts läggande på jorden, d. v. s. expropriation av jordrätten; ingen beskattning av inkomster, lösegendom, fabriker o. d. (single tax) ...			39 231	132 021	70,1	51,4
	2. Uptagande av skatt för anordnande av en utställning			82 837	95 587	74,0	53,6
	3. Införande av inkomstskatt			54 803	112 197	69,2	50,1

¹ De fall, då förslaget förkastats emedan majoritet men ej den i grundlagen stadgade majoriteten av de vid valet röstande uppnått, äro utmärkta med fetstil.

År och dag	Ämne för omröstningarna	Antal röstberättigade	Totalantal vid samtidigt val röstande	Ja-röster	Nej-röster	Antal röstande i % av alla vid samtidigt val röstande	Antal röstande i % av alla röstberättigade
	<i>Laginitiativ</i>						
	1. Obligatorisk skolgång i statliga folkskolor			115 506	103 685	90,7	65,8
1923 6/11 (special elec- tion)	<i>Lagreferendum, framlagt av legislaturen</i>						
1924 4/11	1. Införande av inkomstskatt			58 647	58 131	—	35,1
	<i>Författningsreferenda</i>	374 857	291 267				
	1. Läs- och skrivkunnighet villkor för rösträtt			184 081	48 645	79,9	62,1
	2. Rätt att exproprieras mark för vägtrafikens behov			184 071	65 133	68,4	53,1
	3. Understöd åt krigsveteraner			181 199	92 446	76,8	59,7
	<i>Författningsinitiativ</i>						
	1. Obligatorisk olycksfallsförsäkring för arbetare med farliga sysselsättningar			73 270	151 862	77,3	60,1
	<i>Laginitiativ</i>						
	1. Margarintillverkningskatt			91 597	157 324	85,5	66,4
	2. Statlig auktorisation av naturopater (»naturläkare») ...			75 159	122 839	68,0	52,8
	3. Upphävande av inkomstskatten			123 799	111 055	80,6	62,7
1926 2/11	<i>Författningsreferenda</i>	359 236	233 384				
	1. Rätt för Klamath county att uppta lån			81 954	68 128	64,3	41,8
	2. Uppmjukning av begränsningen i legislaturens rätt att ändra skatteutagningsprocenten från år till år ...			54 624	99 125	65,9	42,8
	3. Upphävande av vissa diskriminerande stadganden rörande negrer			108 332	64 954	74,2	48,2
	4. Förbud mot arvs- och inkomstskatter			59 442	121 973	77,7	50,5
	5. Införande av »Recall» (revokation)			100 324	61 307	69,3	45,0
	6. Rätt för Curry county att ta upp lån			78 823	61 472	60,1	39,1
	7. Ändring av bestämmelserna om fyllnadsval till vissa ämbeten			100 397	54 474	66,4	43,1
	8. Rätt för Clackama county att uppta lån			75 229	61 718	58,7	38,1
	<i>Lagreferenda, framlagda av legislaturen</i>						
	1. Inrättande av vissa nya skolor i västra Oregon			47 878	124 811	74,0	48,1
	2. Inrättande av vissa nya skolor i östra Oregon			101 327	80 084	77,7	50,5
	3. Inrättande av lungotssanatorium i östra Oregon			131 296	48 490	77,0	50,0

År och dag	Ämne för omröstningarna	Antal röstberättigade	Totalantal vid samtidigt val röstande	Ja-röster	Nej-röster	Antal röstande i % av alla vid samtidigt val röstande	Antal röstande i % av alla röstberättigade
	4. Lönereglering för vissa tjänstemän i Clackama county ...			50 010	129 601	77,0	50,0
	5. Lönereglering för vissa tjänstemän i Umatilla county ...			50 104	129 540	77,0	50,0
	<i>Lagreferenda efter petition</i>						
	1. Införande av cigarrett- och tobaksskatt			62 254	123 208	79,5	51,6
	2. Införande av motorfordons-skatt			99 746	78 685	76,5	49,7
	3. Överförande av 10 % av inkomsterna från vissa grenar av statsverksamheten till en allmän fond			46 389	97 460	61,6	40,0
	<i>Laginativ</i>						
	1. Införande av inkomstskatt			50 199	122 572	74,0	48,1
	2. Licensavgift för buss- och lastbilstrafik			76 164	94 533	73,1	47,5
	3. Förbud mot användande av vissa redskap vid fiske i vissa floder			102 119	73 086	75,1	48,8
	4. Införande av inkomstskatt (annorlunda utformad än förslag 1)			83 991	98 997	76,3	49,5
	5. Inrättande av statlig nämnd med uppgift att stimulera utnyttjandet av vattenkraft-resurserna			35 313	147 092	78,2	50,8
	<i>Författningsreferenda</i>						
1927 27/6 (special election)	1. Införande av rösträtt för negrer och kineser			69 373	41 887	—	31,0
	2. Rätt för Portlands skoldistrikt att uppta skatt			46 784	55 817	—	28,9
	3. Ökning av legislaturmedlemmarnas löner			28 380	81 215	—	30,5
	4. Reform av rättegångsordningen			64 956	38 774	—	28,9
	5. Permanent registrering av röstberättigade			55 802	49 682	—	29,4
	6. Lönereglering för statstjänstemännen			46 999	61 838	—	30,3
	7. Rätt för stadskommuner och grevskap att upprätta gemensam styrelse			41 309	57 613	—	27,5
	8. Särskilda stödätgärder för veteraner			25 180	80 476	—	29,4
	9. Uppmjukning av begränsningen i legislaturens rätt att ändra skatteuttagningsprocenten från år till år ...			19 393	84 697	—	29,0
	<i>Lagreferendum, framlagt av legislaturen</i>						
	1. Införande av inkomstskatt			48 745	67 039	—	32,2

År och dag	Ämne för omröstningarna	Antal röstberättigade	Totalantal vid samtidigt val röstande	Ja-röster	Nej-röster	Antal röstande i % av alla vid samtidigt val röstande	Antal röstande i % av alla röstberättigade
1928 6/11	<i>Lagreferenda efter petition</i>	427 446	328 312				
	1. Ändringar i egendomsbeskattningen			31 957	70 871	—	28,6
	2. Restriktioner för fisket i Nestucca Bay			53 684	47 552	—	28,2
	<i>Författningsinitiativ</i>						
	1. Begränsning av legislaturens rätt att ändra eller upphäva av folket antagna lagar			108 230	124 200	70,8	54,4
	<i>Laginitiativ</i>						
	1. Införande av bensinskatt ...			71 824	198 798	82,4	63,8
	2. Minskning av licensavgifterna för motorfordon			98 248	174 219	83,0	63,7
	3. Införande av inkomstskatt			118 696	132 961	76,7	58,9
	4. Reglering av fisket i Deschutes river			78 317	157 898	71,8	55,1
	5. Reglering av fisket i Umpqua river			79 028	156 009	71,6	55,0
	6. Reglering av fisket i McKenzie river			77 974	153 418	70,2	53,9
	7. Reglering av fisket i Rogue river			76 108	154 345	70,5	54,2
1930 4/11	<i>Författningsreferenda</i>	420 127	253 779				
	1. Omorganisation av den delstatliga »regeringen» (State Cabinet form of Government)			51 247	135 412	73,6	44,4
	2. Förändringar i statens rätt att uppta obligationslån ...			92 602	101 785	76,6	46,3
	3. Ändrade principer för uttagande av licensavgifter på motorfordon			63 683	111 441	69,0	41,7
	4. Ändringar i motorfordonsbeskattningen			71 340	115 210	73,4	44,4
	5. Författningsändring rörande fyllnadsväl till legislaturen			85 836	76 455	63,9	38,5
	6. Höjning av legislaturmedlemmarnas lön till 500 dollars per år			70 937	108 070	70,5	42,6
	<i>Författningsinitiativ</i>						
	1. Förbud mot tillverkning och försäljning av cigaretter ...			54 231	156 265	82,9	50,1
	2. Förbud mot yrkesmässigt fiske i Rogue river			96 596	99 490	77,3	46,7
	3. Inrättande av vice guvernörsämbete			92 707	95 277	74,1	44,7
	4. Inrättande av »public utility districts»			117 776	84 778	79,8	48,2
	<i>Lagreferenda efter petition</i>						
	1. Inrättande av vissa nya domarämbeten			39 770	137 549	69,9	42,2
	2. Införande av inkomstskatt			105 189	95 207	79,0	47,7
	3. Löner reglering för tjänstemän i Umatilla county			40 103	136 400	69,9	42,2

År och dag	Ämne för omröstningarna	Antal röstberättigade	Totalantal vid samtidigt val röstande	Ja-röster	Nej-röster	Antal röstande i % av alla vid samtidigt val röstande	Antal röstande i % av alla röstberättigade
1932	<i>Författningsreferenda</i>	486 146	377 932				
8/11	1. Skattebetalning villkor för rösträtt			189 321	124 160	82,9	64,5
	2. Rätt att, med den anklaga- des medgivande, hålla rättegång i brottmål utan jury			191 042	111 872	80,2	62,3
	3. Uppmjukning av begränsningen i legislaturens rätt att från år till år ändra skatteuttagningsprocenten ...			149 833	121 852	71,8	55,9
	<i>Författningsinitiativ</i>						
	1. Borttagande ur författningen av vissa detaljbestämmelser rörande beskattningen			99 171	162 552	69,3	53,8
	2. Rätt för staten att producera elkraft			168 937	130 494	79,2	61,6
	<i>Lagreferenda efter petition</i>						
	1. Tillverkningskatt på margarin			131 273	200 496	87,8	68,3
	2. Förbud mot yrkesmässigt fiske i Rogue river			127 445	180 527	81,5	63,3
	3. Höjning av anslaget till den högre undervisningen			58 076	237 218	78,1	60,7
	<i>Laginitiativ</i>						
	1. Upphävande av den statliga lagen om spritförbud			206 619	138 775	91,4	71,0
	2. Begränsning av lastbils- och busschaufförernas arbetstid			151 790	180 609	88,0	68,4
	3. Sammanslagning av vissa högre läroanstalter			47 275	292 486	89,9	69,9
	4. Inrättande av kommission för övervakning av skattein- drivningen			117 940	154 206	72,0	56,0
	5. Ändring av inkomstskatten			144 502	162 463	81,2	63,1
1933	<i>Författningsreferenda</i>						
21/7 (special elec- tion)	1. Upphävande av unionsför- fattningens stadgande om spritförbud			136 713	72 854	—	43,1
	2. Ändrade regler för beviljan- de av understöd åt soldaterna			113 267	75 476	—	38,8
	3. Införande av »County manager form of government» ...			66 425	117 148	—	37,8
	4. Ändringar i rättegångsord- ningen			67 192	110 755	—	36,6
	5. Viss begränsning av kom- munernas beskattningsrätt			82 996	91 671	—	35,9
	<i>Författningsinitiativ</i>						
	1. Upphävande av den statliga författningens stadgande om spritförbud			143 044	72 745	—	44,4

År och dag	Ämne för omröstningarna	Antal röstberättigade	Totalantal vid samtidigt val röstande	Ja-röster	Nej-röster	Antal röstande i % av alla samtidigt val röstande	Antal röstande i % av alla röstberättigade
	<i>Lagreferenda förelagda av legislaturen</i>						
	1. Upptagande av lån för igångsättande av statlig elkraftproduktion ¹			73 756	106 153	—	37,0
	2. Införande av omsättnings-skatt			45 603	167 512	—	43,8
	<i>Lagreferendum efter petition</i>						
	1. Tillverkningsskatt på mar-garin			66 880	144 542	—	43,5
	<i>Författningsreferenda</i>						
1934 18/5 (special elec- tion)	1. Rätt för counties att uppta lån över viss storlek			83 424	96 629	—	37,2
	2. Ändringar i rättegångsord-ningen			117 446	83 430	—	41,5
	<i>Lagreferenda förelagda av legislaturen</i>						
	1. Inrättande av statligt tuber-kulossjukhus i Multnomah county			104 459	98 815	—	42,0
	2. Inrättande av statligt sin-nessjukhus i Multnomah county			95 575	108 816	—	41,6
	<i>Lagreferendum efter petition</i>						
	1. Införande av omsättnings-skatt; de influetna medlen till skolväsendet			64 677	156 182	—	45,6
1934 6/11	<i>Författningsinitiativ</i>	546 031	307 275				
	1. Sänkning av fastighetsbe-skattningen			100 565	161 644	85,3	48,0
	2. Rätt för personer som ska-dats vid olycksfall i arbetet att erhålla utbetalning av försäkring även vid hänvån-delse till chiroprakter, na-turopater och osteopater ...			70 626	191 836	85,4	48,1
	<i>Lagreferendum efter petition</i>						
	1. Igångsättande av statlig el-kraftproduktion under led-ning av en folkvald kommis-sion			124 518	139 283	85,6	48,3
	<i>Författningsreferendum</i>						
1936 31/1 (special elec- tion)	1. Rätt för legislaturen att i vanlig lag fastställa medlem-marnas löner			28 661	184 332	—	39,0
	<i>Lagreferenda förelagda av legislaturen</i>						
	1. Förläggande av primärvalen till september i stället för maj			61 270	155 922	—	39,8
	2. Införande av omsättnings-skatt för viss socialhjälp ...			32 106	187 319	—	40,2

¹ Legislaturen beslöt att framlägga lagen, sedan cirkulering av petition påbörjats.

År och dag	Ämne för omröstningarna	Antal röstberättigade	Totalantal vid samtidigt val röstande	Ja-röster	Nej-röster	Antal röstande i % av alla vid samtidigt val röstande	Antal röstande i % av alla röstberättigade
1936 3/11	<i>Lagreferenda efter petition</i>						
	1. Införande av en avgift på 5 dollars per termin för delta- gande i vissa kurser vid hög- re statliga undervisningsan- stalter			50 971	168 191	—	39,2
	<i>Författningsinitiativ</i>	546 100	420 752				
	1. Upphävande av förbudet mot viss slags annonsering			100 141	222 897	76,8	59,2
	2. Avskaffande av vissa in- skränkningar i skoldistrik- tens beskattningsrätt			112 546	203 698	75,2	57,9
	3. Minskning av skatterna på fast egendom			79 604	241 042	76,2	58,7
	4. Igångsättande av statlig el- kraftproduktion			100 356	208 741	73,5	56,6
	<i>Lagreferendum efter petition</i>						
	1. Höjning av folkpensionerna			174 293	179 286	84,0	64,7
	<i>Laginitiativ</i>						
	1. Avskaffande av obligatorisk militär utbildning vid högre läroanstalter			131 917	214 246	82,2	63,4
	2. Igångsättande av statlig el- kraftproduktion			131 489	208 179	80,7	62,2
	3. Inrättande av statlig bank			82 869	250 777	79,3	61,1
1938 8/11	<i>Författningsreferenda</i>	557 871	386 014				
	1. Skyldighet för guvernören att inom 20 dagar ta ställ- ning till av legislaturen an- tagna lagar			238 384	93 752	84,7	58,7
	2. Begränsning av aktieägares ansvarighet (i bankföretag)			133 525	165 797	77,5	53,6
	3. Höjning av legislaturmed- lemmarnas löner till 8 dol- lars per dag			149 356	169 181	82,8	56,2
	<i>Författningsinitiativ</i>						
	1. Legalisering av vissa slags lotterier och andra former av spel. (De influtna licens- medlen till folkpensioner, lantbruksmarknader och ut- ställningar)			141 792	180 329	83,4	57,7
	<i>Lagreferendum förelagt av legislaturen</i>						
	1. Skyldighet att vid äkten- skaps ingående uppvisa lä- karintyg			277 099	66 484	86,4	59,8
	<i>Lagreferenda efter petition</i>						
	1. Skyldighet för polisen att beslagta och förstöra alla spelautomater som påträffas			204 561	126 580	85,5	59,2

År och dag	Ämne för omröstningarna	Antal röstberättigade	Totalantal vid samtidigt val röstande	Ja-röster	Nej-röster	Antal röstande i % av alla vid samtidigt val röstande	Antal röstande i % av alla röstberättigade		
1940 5/11	2. Förbud mot spelautomater och alla slags hasardspel ... <i>Laginitiativ</i>	613 428	489 441	197 912	129 043	84,7	58,6		
	1. Begäran att legislaturen skall hemställa till kongressen att ta dr Townsends folkpensionsplan under övervägande			183 781	149 711	86,4	59,8		
	2. Införande av folkpension på upp till 100 dollars i månaden, finansierad genom en skatt på vissa affärstransaktioner. Avskaffande av behovsprövningen. (Modified Townsendplan)			112 172	219 557	85,9	59,5		
	3. Restriktioner i rätten till blockad och bojkott			197 771	148 460	89,7	62,0		
	4. Införande av statlig kontroll för att hindra förorening av vattnet i floder och sjöar genom kloakledningar			247 685	75 295	83,7	57,9		
	5. Inskränkning i rätten att utskänka alkoholhaltiga drycker			118 282	222 221	88,2	61,0		
	<i>Författningsreferenda</i>								
	1. Upphävande av förbudet mot att låta samma person inneha posten som »state secretary» eller »treasurer» (chef för finansdepartementet) mer än åtta år i följd			163 942	213 797	77,2	61,6		
	2. Ändring av bestämmelserna om kommunalskatter. (Inskränkning av användningen av folkomröstning)			129 699	183 488	71,3	56,9		
	3. Begränsning av aktieägares ansvarighet (i bankföretag)			157 891	191 290	71,4	56,4		
	4. Höjning av legislaturmedlemmarnas löner till 8 dollars per dag			186 830	188 031	76,6	61,1		
	<i>Författningsinitiativ</i>								
	1. Legalisering av vissa slags hasardspel			150 157	258 010	83,4	66,5		
	<i>Lagreferenda efter petition</i>								
	1. Förläggande av primärvalen till september i stället för maj			156 421	221 203	77,2	61,6		
	2. Rätt för vissa hotell och restauranger att servera spritdrycker			158 004	235 128	80,3	64,1		
	<i>Laginitiativ</i>								
1. Införande av strikt kontroll av all import av spritdrycker	90 681	309 183	81,3	65,2					

År och dag	Ämne för omröstningarna	Antal röstberättigade	Totalantal vid samtidigt val röstande	Ja-röster	Nej-röster	Antal röstande i % av alla vid samtidigt val röstande	Antal röstande i % av alla röstberättigade
1942 3/11	2. Upphävande av lagen om hygienisk kontroll av all mjölk	534 522	288 730	201 983	213 838	85,2	67,8
	<i>Författningsreferenda</i>						
1944 7/11	1. Höjning av legislaturmed- lemmarnas löner till 8 dol- lars per dag	602 013	490 711	129 318	109 898	82,9	44,8
	2. Avskaffande av fond för lantbrukskrediter			101 425	88 857	65,9	35,6
	3. Användande av bil- bensinskattemedel uteslutan- de för vägförbättringar			125 990	86 332	73,5	39,5
	4. Rätt för legislaturen att lag- stifta om förverkande av rösträtt (drabbande personer dömda till fängelsestraff) ...			101 508	103 404	71,0	38,3
	<i>Lagreferenda efter petition</i>						
	1. Införande av cigarrettskatt			110 643	127 366	85,9	46,4
	2. Förbud mot fiske med nät i vissa havsvikar			97 212	187 177	81,2	43,8
	<i>Laginitiativ</i>						
	1. Kraftigt ökade anslag till skolväsendet			136 321	92 623	79,3	42,8
	<i>Författningsreferenda</i>						
1. Ändring av banklagstiftning- en	602 013	490 711	228 744	115 745	70,2	57,2	
2. Bemyndigande åt legislaturen att lagstifta rörande rätt för grevskap att efter refe- rendum införa »manager» eller »commission govern- ment»			175 716	154 504	67,2	54,9	
3. Bildande av fond för lån till krigsveteraner			190 520	178 581	75,0	61,1	
4. Rätt för legislaturen att lag- stifta om förverkande av rösträtt			183 855	156 219	69,0	56,5	
<i>Författningsinitiativ</i>							
1. Införande av omsättnings- skatt för att möjliggöra för- bättringar inom folkskolevä- sendet			177 153	186 976	74,2	60,3	
2. Höjning av folkpensionerna			180 691	219 981	81,4	66,4	
<i>Lagreferenda förelagda av legislaturen</i>							
1. Hjälpa till högre utbildning för deltagare i det andra världskriget			238 350	135 317	76,1	62,7	
2. Införande av skatt på för- säljning av fast egendom ...			96 697	269 276	78,7	67,9	

År och dag	Ämne för omröstningarna	Antal röstberättigade	Totalantal vid samtidigt val röstande	Ja-röster	Nej-röster	Antal röstande i % av alla vid samtidigt val röstande	Antal röstande i % av alla röstberättigade
	<i>Lagreferendum efter petition</i>						
	1. Införande av statligt monopol på försäljning av spritdrycker			228 858	180 158	83,4	67,8
1945	<i>Författningsreferenda</i>						
22/6	1. Inrättande av en statlig byggnadslånefond			78 269	49 565	—	21,2
(special election)	2. Införande av cigarrettskatt för att möjliggöra förbättringar inom folkskoleväsendet			60 321	67 542	—	21,2
1946	<i>Författningsreferenda</i>	593 542	351 502				
5/11	1. Reglering av successionsordningen i händelse av guvernörens avgång under ämbetsperioden			221 547	70 322	83,1	49,2
	2. Rätt för kineser att inneha jord			161 865	133 111	83,9	49,7
	3. Förenkling av proceduren vid behandling av lagförslag i legislaturen			145 248	113 279	73,5	43,5
	4. Ökning av antalet senatorer till 31			88 717	185 247	77,9	46,2
	<i>Lagreferenda förelagda av legislaturen</i>						
	1. Upptagande av särskild skatt för uppförande av vapenfabriker (för beredande av sysselsättning åt krigsdeltagare)			75 693	219 006	83,8	49,7
	2. Inrättande av ett antal nya skoldistrikt			155 733	134 573	82,6	48,9
	<i>Lagreferendum efter petition</i>						
	1. Restriktioner i rätten att bedriva fiske i vissa floder och sjöar			196 195	101 398	84,7	50,1
	<i>Laginitiativ</i>						
	1. Förbättrad folkpensionering (bl. a. månatlig pension åt alla som fyllt 60 år). Finansiering genom särskild skatt på stora inkomster			86 374	244 960	94,3	55,8
	2. Upptagande av särskild skatt för att möjliggöra förbättrad skolundervisning			157 904	151 765	88,1	54,9
1947	<i>Lagreferenda efter petition</i>						
7/10	1. Införande av cigarrettskatt			103 794	140 876	—	41,2
(special election)	2. Införande av skatt på vissa affärstransaktioner			67 574	180 333	—	41,7

År och dag	Ämne för omröstningarna	Antal röstberättigade	Totalantal vid samtidigt val röstande	Ja-röster	Nej-röster	Antal röstande 1 % av alla vid samtidigt val röstande	Antal röstande 1 % av alla röstberättigade
1948 2/11	<i>Författningsreferenda</i>	740 100	600 211				
	1. Rätt för staten att ta upp lån för nyodling av skog ...			211 192	209 317	68,4	55,5
	2. Uppmjukning av begränsningen i legislatures rätt att ändra skatteuttagningsprocenten från år till år ...			150 032	268 153	69,7	56,5
	<i>Författningsinitiativ</i>						
	1. Upphävande av stadgandet om betalning av egendoms-skatt som villkor för rösträtt vid skoldistriktsval ...			284 776	164 025	74,6	60,6
	2. Beviljande av särskild gratifikation åt alla krigsdeltagare: 15 dollars för varje månads militärtjänst, högst 500 dollars sammanlagt ...			195 203	252 743	74,6	60,5
	<i>Lagreferendum förelagt av legislaturen</i>						
	1. Inrättande av läger för vanartliga gossar			227 638	219 196	74,4	60,4
	<i>Lagreferenda efter petition</i>						
	1. Användande av vissa fonder för att täcka budgetdeficit ...			142 218	252 293	65,7	53,3
	2. Begränsning av statens rätt att tvångsinlösa kraftverk ...			173 004	242 100	69,1	56,1
	<i>Laginitiativ</i>						
	1. Införande av en folkpension uppgående till minst 50 dollars i månaden för alla behövande gamla (män över 65 år, kvinnor över 60); fri läkar- och sjukvård			313 212	172 531	80,9	65,6
	2. Höjning av den skattefria inkomsten till 750 dollars för ogifta och 1.500 dollars för gifta			405 842	63 373	78,2	63,4
	3. Förbud mot begagnande av vissa redskap vid laxfiske ...			273 140	184 834	76,3	61,9
	4. Tillstånd att servera spritdrycker i hotell, restauranger, klubbar och restaurangvagnar			206 780	268 546	79,2	72,5

Fakultativa folkomröstningar i South Dakota 1922—1948

Efter *South Dakota Legislative Manual*, 1947, samt *Session laws*, 1949.

År och dag	Ämne för omröstningarna	Antal röstande vid guvernörsvalet	Ja-röster	Nej-röster
1922	<i>Laginitiativ</i>	175 426		
7/11	1. Igångsättande av statlig elkraftsproduktion		41 343	110 215
	2. Rätt att anordna teaterföreställningar m. m. på söndagar		56 320	99 848
	3. Inrättande av statsägda banker		33 032	122 807
	4. Flyttning av statsuniversitetet		11 863	141 973
	5. Upprättande av statspolis		64 221	94 241
1924	<i>Lagreferenda</i>	203 943		
4/11	1. Sammanslagning av Todd county med Tripp county		68 463	89 440
	2. Ändrat system för val av domare		54 996	102 339
	3. Ändrat system för primärval		54 163	102 240
	4. Uppförande av vissa förrådsbyggnader		45 974	107 859
1930	<i>Lagreferendum</i>	103 217		
4/11	1. Registreringskatt på motorfordon		36 109	142 425
1932	<i>Lagreferenda</i>	284 115		
8/11	1. Förlängning av utbildningen för lärare		86 253	147 303
	2. Skatt på margarin		152 638	84 750
1934	<i>Lagreferendum</i>	293 895		
6/11	1. Avskaffande av den statliga kommissionen för kontroll av järnvägarna och inrättande av en kommission för kontroll av järnvägar, telefon, telegraf och elektricitet		106 844	147 836
1938	<i>Lagreferendum</i>	276 847		
8/11	1. Avskaffande av kommissionen för utbetalning av arbetslöshetsersättning		106 493	118 007
1940	<i>Lagreferendum</i>	304 114		
5/11	1. Avskaffande av kommissionen för utbetalning av arbetslöshetsersättning		117 722	121 786
1942	<i>Lagreferenda</i>	178 492		
3/11	1. Höjning av lönerna för Högsta Domstolens ledamöter		39 969	85 206
	2. Inrättande av en statlig nämnd för kontroll av gasverken		66 585	67 038
1946	<i>Lagreferendum</i>	162 292		
5/11	1. Ökad insyn över sjukhus		89 638	52 316
1948	<i>Laginitiativ</i>			
2/11	1. Förbud mot att sälja spritdrycker annat än i tobaksaffärer		110 017	127 615
	<i>Lagreferendum</i>			
	1. Maximering av alkoholprocenten i spritdrycker		106 271	119 743

Fakultativa folkomröstningar i Washington 1922—1948

Efter *Biennial reports of the secretary of state, 1923—1949.*

År och dag	Ämne för omröstningarna	Ja-röster	Nej-röster
1922	<i>Laginitiativ</i>		
7/11	1. Avskaffande av röstkatten	198 856	63 494
	2. Inrättande av statlig fond för skolväsendet	99 150	150 114
	<i>Lagreferenda</i>		
	1. Lag om vattenkraftens utnyttjande	64 800	154 905
	2. Avskaffande av vaccinationstvånget	96 874	156 113
	3. Begränsning av rätten att delta i primärval till i respektive partier inskrivna väljare	60 593	164 004
	4. Reformering av partikonventen	57 324	140 299
1924	<i>Laginitiativ</i>		
4/11	1. Skyldighet för alla barn att genomgå statliga skolor	158 922	221 500
	2. Begränsning av egendomsskattens storlek	128 677	211 948
	3. Rätt för städer att driva elektricitetsverk	139 492	217 898
	<i>Lagreferendum</i>		
	1. Förbud mot försäljning av smörersättningar	169 047	203 016
1930	<i>Laginitiativ</i>		
4/11	1. Tillstånd att inrätta »public utility districts»	152 487	130 901
	2. Omreglering av valkretsindelningen	116 436	115 641
1932	<i>Laginitiativ</i>		
8/11	1. Permanent registrering av de röstberättigade	372 061	75 381
	2. Upphävande av den statliga förbudslagstiftningen ...	341 450	208 211
	3. Skydd för viltbeståndet	270 421	231 863
	4. Begränsning av egendomsskattens storlek	308 384	190 619
	5. Införande av progressiv inkomstskatt	322 919	136 983
1934	<i>Laginitiativ</i>		
6/11	1. Förbud mot användande av fällor vid laxfiske	275 507	153 811
	2. Begränsning av egendomsskattens storlek	219 365	192 168
1935	<i>Lagreferendum</i>		
5/11	1. Rätt för städer att låta av dem drivna kraftverk distribuera elektrisk ström till konsumenter utanför stadsgränserna	221 590	160 244
1936	<i>Laginitiativ</i>		
3/11	1. Utnämning av tjänstemän efter skicklighet och förtjänst; fixering av kompetenskrav för skilda befattningar	208 904	300 274
	2. Begränsning av egendomsskattens storlek	221 590	160 244
	3. Uppmjukning av villkoren för erhållande av folkpension	153 551	354 163
	4. Ändring av lagen om »public utility districts»	97 327	370 140
1938	<i>Laginitiativ</i>		
8/11	1. Införande av icke-partipolitiska val av »school superintendent»	293 202	153 142
	2. Begränsning av egendomsskattens storlek	340 296	149 534
	3. Begränsning av strejkrätten	268 848	295 431

År och dag	Ämne för omröstningarna	Ja-röster	Nej-röster
1940 5/11	<i>Laginitiativ</i> 1. Införande av obligatoriskt referendum som villkor för upptagande av lån 2. Höjning av folkpensionerna till 40 dollars per månad	253 318 358 009	362 508 258 819
1942 3/11	<i>Laginitiativ</i> 1. Uppmjukning av villkoren för erhållande av folkpension	160 084	225 027
	<i>Lagreferenda</i> 1. Höjning av de i den statliga lagen om olycksfall vid fabriksarbete stipulerade ersättningsbeloppen 2. Vissa ändringar beträffande rättegångsordningen 3. Ändring av brottmålsjuryns befogenheter	246 257 126 972 114 603	108 845 148 266 148 439
1944 7/11	<i>Laginitiativ</i> 1. Utvidgning av det sociala välfärdsprogrammet 2. Modifierad folkpensionsplan enligt Townsends program	240 565 184 405	408 756 437 502
	<i>Lagreferendum¹</i> 1. Rätt för »public utility districts» att utöva viss kontroll över all kraftproduktion	297 919	378 051
1946 5/11	<i>Lagreferenda</i> 1. Lag om den statliga jaktvårdskommissionens sammansättning 2. Lag om omorganisation av den statliga kontrollen av skogsvården	69 490 107 731	447 819 422 026
	<i>Laginitiativ</i> 1. Rätt för »public utility districts» att inköpa kraftföretag först efter omröstning bland distriktens röstberättigade	220 239	367 886
1948 2/11	<i>Laginitiativ</i> 1. Höjning av folkpensionerna till 60 dollars per månad; ingen behovsprövning 2. Gratifikation till krigsdeltagare 3. Skärpning av restriktionerna i fråga om servering av spritdrycker 4. Fri servering av spritdrycker på restauranger	359 975 298 562 148 674 359 975	332 148 230 822 395 493 332 148

¹ Omröstningen gällde ett av legislaturen antaget initiativ.

Källor och litteratur

Källor.

Constitutions of the States and of the United States. (Utg. av New York Constitutional Convention Committee) New York 1938.

North Eastern Reporter, 1934, 1935.
Pacific Reporter, 1945.

Alabama. Code of Alabama.
— Session laws, 1941—1949.

Arizona. Code of Arizona.
Publicity pamphlets, 1922—1948.
Session laws, 1923—1949.

Arkansas. Statutes compiled.
Session laws, 1923—1949.

California. Statutes.
Publicity pamphlets, 1922—1949.
Session laws, 1949.
Statement of vote. General Election
..., 1922—1949.

Colorado. Statutes annotated.
Session laws, 1937—1949.
The Initiative and Referendum in Colorado. A survey prepared by the Legislative Reference Office, Denver, Colorado, 1940. (Kompletterad med en från Office of the Secretary of State erhållen förteckning över folkomröstningar åren 1940, 1942, 1944, 1946 och 1948.)

Connecticut. General Statutes.

Florida. Statutes annotated.
Session laws, 1945—1949.

Georgia. Code of Georgia annotated.
Session laws, 1935—1949.

Idaho. Code of General Laws of Idaho annotated.
Session laws, 1935—1949.

Illinois. Annotated Statutes.

Iowa. Code annotated.
Session laws, 1947—1949.

Kansas. General Statutes of Kansas annotated.
Session laws, 1937—1949.

Kentucky. Kentucky Revised Statutes.
Session laws, 1949.

Louisiana. General Statutes of the State of Louisiana.
Session laws, 1941—1949.

Maryland. Cumulative Supplement to the annotated Code.

Massachusetts. Annotated laws of Massachusetts.
Number of assessed polls, registered voters and persons who voted in each voting precinct at the State, City and Town elections. Compiled in the Office of the Secretary of the Commonwealth. 1922, 1924, 1926, 1928.

Election Statistics, 1929—1947.

Michigan. Compiled laws of the State of Michigan.
Official Directory and Legislation Manual, 1949/50.

Minnesota. Statutes annotated.
Session laws, 1945—1949.

Mississippi. Code of Mississippi.
Session laws, 1943—1949.

Missouri. Code annotated.
Official Manual 1923/24—1949/50.
Session laws, 1923—1949.

Montana. Code annotated.

Nebraska. Nebraska Blue Book, 1948.
Session laws, 1923—1949.

Nevada. Political History of Nevada.
Utg. av Office of the Secretary of State of Nevada 1948.
Session laws, 1923—1949.

New Jersey. Statutes annotated.

New Mexico. Code annotated.

New York. Statutes annotated.

North Dakota. Statutes annotated.

Session laws, 1923—1949.
Publicity pamphlets, 1922—1948.

Ohio. Election Statistics. The General Election held on ..., 1922—1946.

- Oklahoma.* Directory of the State of Oklahoma. Issued by the State Election Board, 1922—1949.
Session laws, 1923—1949.
- Oregon.* Code annotated.
Oregon Blue Book, 1947/48.
Official voters' pamphlet containing amendments and measures . . . , 1922—1948.
Session laws, 1921—1949.
- Pennsylvania.* Annotated laws.
- South Carolina.* Code annotated.
- South Dakota.* Legislative Manual, 1947.
Session laws, 1923—1949.
- Tennessee.* Code annotated.
- Texas.* Code annotated.
- Virginia.* Code annotated.
- Washington.* General laws annotated.
Biennial reports of the secretary of state, 1923—1949.
Publicity pamphlets, 1922—1948.
Session laws, 1923—1949.
- Wisconsin.* Code annotated.
- Wyoming.* Compiled statutes.
- Tanzer, L. A., The New York City Charter. New York 1937.
- The Charter of the City of Detroit. Detroit 1944.
- The Charter of the City of Los Angeles. Los Angeles 1941.
- The Charter of the City of Seattle. Seattle 1934.
- The Charter of the City of San Francisco. San Francisco 1940.
- Tidningar.*
Oregon Statesman.
San Francisco Chronicle.
Seattle Times.

Litteratur.

- Allen, Edward, The Initiative. (Transactions of the Commonwealth Club of California, for the year 1930, vol. 25, sid. 498 ff.)
- Barclay, Thomas, Reapportionment in California. (The Pacific Historical Review, vol. 99, 1944, sid. 80 ff.)
- Bemis, G. W., Sectionalism and Representation in the California Legislature, 1911—1931. Berkeley, California, 1935.
- Bone, Hugh A., American Politics and the Party system. New York 1949.
- Bradshaw, W. L.; Blake, R. E., The Convention goes to work. (National Municipal Review, vol. 37, 1948, sid. 145 ff.)
- Bromage, W., Introduction to municipal government. New York 1950.
- Brusewitz, Axel, Det konsultativa referendum. En jämförande politiskt statsrättslig undersökning. Uppsala 1921.
- Bureau of the Census, Washington, D. C., City Proposals Voted Upon: 1941.
— City Proposals Voted Upon: 1942.
— State Proposals Voted Upon: 1941.
— » » » » : 1942.
— » » » » : 1943.
— » » » » : 1944.
— » » » » : 1946.
- Canterbury, John B., Ham and Eggs in California. (Nation, vol. 147, 1938, sid. 408 ff.)
- Commonwealth Club of California, The Legislature of California. Its membership, procedure and work. A factual study of the California Legislature together with the legislatures of other states. San Francisco 1943.
- Cottrell, Edwin A., Twenty-five years of direct legislation in California. (Public Opinion Quarterly, vol. 3, 1939, sid. 30 ff.)
- Crouch, W. W., California Government. Politics and Administration. Berkeley, California, 1945.

- Municipal Affairs. The Initiative and Referendum in cities. (National Municipal Review, vol. 38, 1949, sid. 491 ff.)
- The Constitutional Initiative in Operation. (American Political Science Review, vol. 33, 1939, sid. 634 ff.)
- The Initiative and Referendum in California. Berkely, California, 1950.
- Crouch, W. W.; Key, V. O.*, The Initiative and Referendum in California. Berkely, California, 1939.
- Davenport, Walter*, California Scrip Tease. (Collier's Weekly, 15 oktober 1938.)
- Detroit Bureau of Governmental Research*, Direct Legislation in Detroit, 1910—1925. Detroit 1925.
- Equity*, including the Direct legislation Record, the Referendum news and the Proportional Representation Review, 1916.
- Ewing, A. M.*, Sufficiency Certification of Initiative Signatures in Oklahoma. (American Political Science Review, vol. 31, 1937, sid. 65 ff.)
- Ewing, Cortez*, The Emergency Epidemic. (State Government, vol. 4, nr 7, juli 1931.)
- Gardner, C. O.*, The Referendum in Chicago. Chicago 1929.
- Georgia University, Division of Publications*, The State Legislature: Two houses or one. 1938.
- Goldman, Ralph M.*, The advisory referendum in America. (Public Opinion Quarterly, vol. 14, 1950, sid. 303 ff.) *Cit. Goldman*.
- Gosnell, Harold F.; Schmidt, Margaret J.*, Popular lawmaking in the United States, 1924—1936. (New York Constitutional Convention Committee, VII: Problems relating to legislative organization and powers, sid. 313 ff.) *Cit. Gosnell och Schmidt*.
- Graves, L.*, American State Government. New York 1946. *Cit. Graves*.
- Hallett, George*, The Constitutional Initiative starts a new advance. (National Municipal Review, vol. 24, 1935, sid. 254 ff.)
- Johnson, Claudius O.*, The Initiative and Referendum in Washington. (Pacific Northwest Quarterly, vol. 36, 1945, sid. 29 ff.) *Cit. Johnson*.
- Johnson, S.*, The unicameral legislature. New York, 1938.
- Ketcham, R.*, Voting on charter amendments in Los Angeles. (Bureau of Governmental Research, Studies in Local Government no 3.) Berkely, California, 1940.
- Knepper, Max*, Scrambled Eggs in California. (Current History, vol. 51, 1939, sid. 58 ff.)
- Lancaster, Lane W.*, Nebraska prunes her legislature. (Current History, vol. 41, 1935, sid. 434 ff.)
- MacDonald, L.*, American State Government and Administration. New York 1950. *Cit. MacDonald*.
- Maynard, P. M.*, The Operation of the Referendum in Chicago. Chicago 1930.
- McWilliams, Carey*, California, the great exception. New York 1949.
- Pension Politics in California. (Nation, vol. 169, 1938, sid. 245—247, 320—322.)
- Moore, Winston och Marian*, Out of the Frying Pan. Los Angeles 1939.
- Mott, R. L.*, Home Rule for America's cities. New York 1949.
- National Municipal League, Committee on State Government*, Model State Constitution. New York 1950.
- National Municipal League, Committee on Revision of the Model City charter*, Model City charter. New York 1948.
- Neuberger, R.*, Liberalism backfires in Oregon. (Current History, vol. 5, 1939, sid. 80 ff.)

- Pollock, James K.*, The Initiative and Referendum in Michigan. (University of Michigan. Michigan Governmental Studies no 6.) Ann Arbor 1940. *Cit. Pollock.*
- Pillsbury, A. J.*, The Initiative, its achievements and abuses. (Transactions of the Commonwealth Club of California for the year 1930, vol. 25, sid. 409 ff.)
- Participation of the People in their Government. (Transactions of the Commonwealth Club of California, vol. 25, sid. 449 ff.)
- Radin, Max*, Popular legislation in California. (Minnesota Law Review, vol. 23, 1939, sid. 563 ff.)
- Popular legislation in California: 1936—1946. (California Law Review, vol. 35, 1947, sid. 171 ff.)
- Schumacher, Waldo*, Thirty years of the people's rule in Oregon: an analysis. (Political Science Quarterly, vol. 47, 1932, sid. 249 ff.)
- Selig, John M.*, San Francisco voters prove sound 'lawmakers'. (National Municipal Review, vol. 38, 1949, sid. 486 ff.)
- Smith, Alfred F.*, Can we afford the initiative? (National Municipal Review, vol. 38, 1949, 437 ff.)
- Taylor, Frank J.*, Short Cut to Utopia. (Forum and Century, vol. 100, 1938, sid. 242 ff.)
- Thomas, David Y.*, The Initiative and Referendum in Arkansas come of age. (American Political Science Review, vol. 27, 1933, sid. 66 ff.) *Cit. Thomas.*
- Tingsten, Herbert*, Folkomröstningsinstitutet i Nordamerikas förenta stater. (Statens offentliga utredningar 1923:8.) *Cit. Tingsten.*
- Walter, David O.*, Representation of Metropolitan Districts. (National Municipal Review, vol. 27, 1938, sid. 129 ff.)
- Winslow, C. J.*, The referendum in Maryland. (American Political Science Review, vol. 27, 1933, sid. 75 ff.) *Cit. Winslow.*
- Zion, E. R.*, Direct Legislation in San Francisco. (Transactions of the Commonwealth Club of California for the year 1930, sid. 548 ff.)
- För kortare diskussionsinlägg angående folkomröstningsinstitutets användning och verkningssätt hänvisas till *Transactions of the Commonwealth Club of California.*

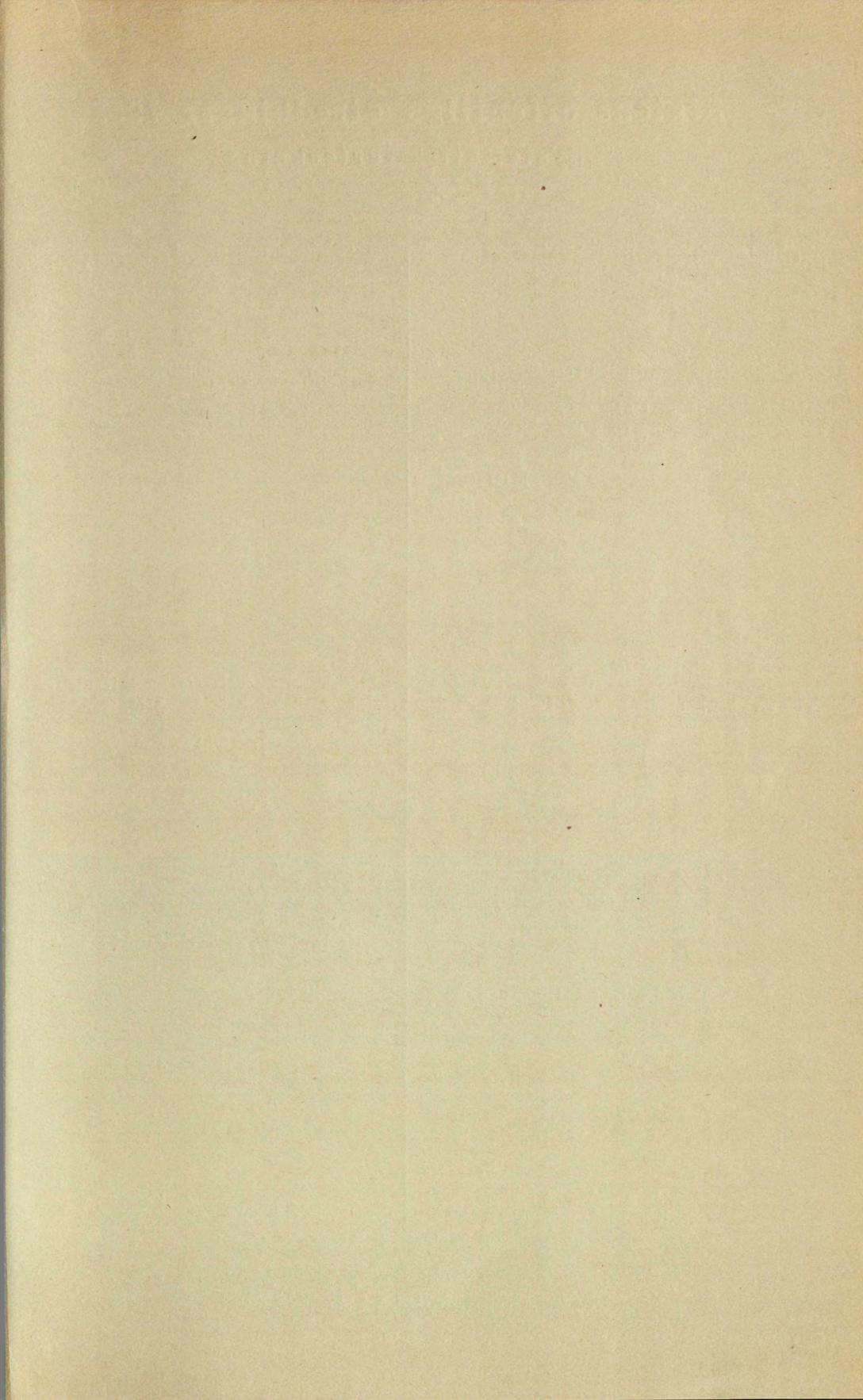
RÄTTELSER.

- Sid. 61, högerspalten rad 13 nedifrån står **elva**, skall vara **fjorton**.
Sid. 74, högerspalten rad 9 uppifrån står **tjugonio**, skall vara **tjugoåtta**.
Sid. 77, vänsterspalten rad 25 uppifrån står **tjugonio**, skall vara **tjugoåtta**.

100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120

INHALT

- 121. Die Beschaffenheit der Luft im Innern der Erde
- 122. Die Beschaffenheit der Luft in der Höhe
- 123. Die Beschaffenheit der Luft in der Tiefe

Statens offentliga utredningar 1952

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Det yngsta fångvårdsklientelet. [5]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Löneplan eller kollektivavtal. [8]

Betänkande med förslag till allmänt resereglemente m. m. [6]

Allmän folkomröstning. 1950 års folkomröstnings- och valsättningsutrednings betänkande. 2. [7] Bilaga 1. Folkomröstningsinstitutet i Schweiz. [8] Bilaga 2. Folkomröstningsinstitutet i Förenta staterna. [9]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

1949 års uppbördsakkunniga. 2. Betänkande med förslag till vissa ändringar i uppbördsförfarandet. [1]

Politi.

Nationalekonomi och socialpolitik.

Hälso- och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Bank-, kredit- och penningväsen.

Förslag till lag om bankrörelse m. m. [2]

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Försvarsväsen.

Utrikes ärenden. Internationell rätt. Nordisk passfrihet. Del 1. Passfriheten för nordbor.